

TARCISIO MEZZETTI

... și pustiul va deveni oraș

Reflecții pentru îndrumarea spirituală

Traducător: Agneza Țîmpu

Este interzisă reproducerea, chiar și parțială, a prezentului text prin orice mijloc de multiplicare fără autorizarea scrisă a autorului. Eventualele citări, conform „Legii tiparului”, (din Italia) și „Legii privind drepturile de autor și drepturile conexe” (din România) trebuie să facă explicit referință la autor, titlu și editură.

Această carte e dedicată tuturor prietenilor mei,
mici și mari, tineri sau mai puțin tineri.

Dintre toți îmi amintesc în mod deosebit de câțiva
care prin calitățile lor, dar mai ales prin sinceritatea lor,
rezumă și reprezintă, în mod minunat,
harul tuturor prietenilor mei adevărați:

părintele Fernando Sulpizi,
director spiritual de nînlocuit;
Alvise și Vanna Pecori-Girardi,
care au reprezentat pentru mine,
într-o anumită perioadă,
însăși iubirea lui Dumnezeu.

Dar și Adelina, Alessandra, Alfonso Annarita,
Antonio, Arturo,

Benito, Calogero, Carlo, Cecilia, Cesare, Corrado,
Daniela, Dante, Davide, Dina, Dino.

Emanuele, Fausto, Federica, Francesco, Franco,
Gabriella, Giancarlo, Giovanni, Giuseppe, Giuseppina,
Giusy, Grazia, Ignazio, Lino, Lorenza, Lucia, Luigi,
Marco, Margherita, Maria, M. Laura, Mariella, Massimo,
Natani, Nerina, Olga, Oreste,
Paola, Patrizia, Pia, Pietro, Pippo, Roberta, Rolando,
Salvatore, Sante, Serenella, Simona, Stefano, Vita
și ...

Vreau să vă spun tuturor: „Mulțumesc!”

Toți mi-ați dat ceva ce nu se găsește de cumpărat
nici la magazin, nici într-un bazar și nici măcar la tarabe;
nu se află nici în pod;

Când există, se găsește numai în inimă
și se dăruiește așa... cum se găsește.

Este prietenia.

ABREVIERI

- Ag Agostino d'Ipbona, *Meditazioni sulla Lettera dell'Amore di san Giovanni*, a cura di S. Aliquò, Città Nuova, Roma, 1986.
- CP *Collana di Testi Patristici* diretta da A. Quacquarelli, Città Nuova, Roma.
- CS Giovanni Cassiano, *Conferenze spirituali*, a cura di O. Lari, Edizioni Paoline, Alba 1966.
- D *I Padri del Deserto – Detti*, a cura di L. Mortari, Città Nuova, Roma, 1972.
- DeF *Detti e Fatti dei Padri del Deserto*, a cura di C. Campo e P. Draghi, Rusconi, Milano, 1975.
- DI *Detti inediti dei Padri del Deserto*, a cura di L. Cremaschi, Qiqajon, Magnano (BI) 1992.
- F *La Filocalia*, a cura di Nicodimo Aghiorita e Macario di Corinto, Gribaudi, Milano-Torino, 1985, 4 vol.
- OeG Ignazio di Loyola, *L'obbedienza e la grazia*, a cura di G. Mellinato, Piemme, Casale Monferrato, 1990.
- PeD *Pacomio e I suoi Discepoli – Regole e Scritti*, a cura di L. Cremaschi, Qiqajon, Magnano (BI) 1988.
- PG *Patrologiae cursus completus...* Series graeca et orientalis, ed. J.P. Migne, Paris 1857-1886.
- PL *Patrologiae cursus completus...* Series latina, ed. J.P.Migne, Paris 1844-1864.
- R Benedetto da Norcia, *La Regola*, a cura delle Benedettine di S. Maria di Rosano, Cantagalli, Siena 1975.
- SPD *Spiritualità dei Padri del Deserto – Lettere di Barsanufio e Giovanni di Gaza*, a cura di M.T. Lovato, Città Nuova, Roma, 1980.
- TP *La Teologia dei Padri. Testi dei Padri latini, greci e orientali scelti e ordinati per temi*, Città Nuova, Roma, 1982, 5 voll.
- UM *Umiltà e misericordia – Virtù di san Macario*, a cura di L. Cremaschi, Qiqajon, Magnano (BI) 1996.
- VA Atanasio di Alessandria, *Vita di Antonio – Antonio Abate, Detti e Lettere* – Edizioni Paoline, Cinisello Balsamo (MI), 1995.
- VCP *Vita copta di san Pacomio*, a cura di J. Gribomont, Messaggero, Padova, 1981.
- VeD *Vita e Detti dei Padri del Deserto*, a cura di L. Mortari, Città Nuova, Roma, 1990.

Pentru traducere s-au folosit:

Sfânta Scriptură, Editura Institutului Biblic și de Misiune al Bisericii Ortodoxe Române, București

Noul Testament, Edition du Dialogue, Paris, 1992

Conciliul Vatican II, Editura Arhiepiscopiei Romano-Catolice de București, 1990

Catehismul Bisericii Catolice, Editura Arhiepiscopiei Romano-Catolice de București, 1993

Confesiuni, Editura Nemira, București, 2003

Introducere

Pe când mă pregăteam să scriu această carte, am simțit că Duhul Sfânt mă împingea să meditez asupra unui mare sfânt: Anton cel Mare. Sfântul Atanasie povestește în cartea sa, *Viața Sfântului Anton*, că sfântul eremit a petrecut circa douăzeci de ani cufundat în viața ascetică, pregătindu-se pentru vocația sa, mai întâi închis într-un mormânt, apoi într-o fortăreață părăsită. Ani de zile Anton a fost ispitit de diavol; o dată a fost bătut cu atâta cruzime, încât a căzut ca mort. Dar când și-a revenit, a cerut să fie dus înapoi în mormânt. Așa a luptat el ani de zile.

„Apoi, întrucât mulți doreau cu ardoare să imite viața lui de asceză, au venit câțiva prieteni de-ai lui la el și au bătut la ușă; Anton ieși dintr-un sanctuar asemenea unui inițiat în mistere și ca unul inspirat de suflul divin. Atunci a ieșit pentru prima dată din fortăreață în fața celor care au venit să-l viziteze. Iar ei, când l-au văzut, s-au mirat de trupul lui pentru că nu era nici gras, din cauza lipsei de exercițiu fizic, nici slab din cauza posturilor și a luptei împotriva diavolilor. Era la fel ca atunci când l-au cunoscut, înainte de a se retrage în singurătate. Chiar și spiritul lui era pur, nu părea nici trist, nici bucuros, nici dominat de răs sau de durere. Nu s-a tulburat văzând mulțimea, dar s-a bucurat pentru că era salutat de atâta lume...

Domnul a vindecat, prin lucrarea lui, pe mulți dintre cei prezenți care sufereau trupește, iar pe alții i-a eliberat de diavoli. Domnul i-a dat lui Anton darul cuvântului și astfel el îi consola pe cei care erau triști, îi împăca pe cei care erau certați și tuturor le repeta că nimic din ceea ce este în lume nu trebuie să înlocuiască iubirea pentru Cristos. Vorbind despre bunurile viitoare și despre iubirea pe care Dumnezeu a arătat-o oamenilor prin faptul că nu l-a cruțat pe unicul său Fiu, ci l-a oferit pentru noi toți, i-a convins pe mulți să îmbrățișeze viața de singurătate. Astfel au apărut mănăstirile în munți, iar *pustiul a devenit un oraș* locuit de călugări care și-au

abandonat bunurile și și-au scris numele lor în împărăția cerurilor” (VA, 14).

În cuvintele acestui tablou impresionant găsim deja descrierea, în linii mari, a ceea ce înseamnă îndrumarea spirituală și roadele ei:

-prin intermediul lui Anton *“Domnul... a vindecat pe mulți... care sufereau trupește și i-a eliberat pe cei posedăți”*;

- *“Domnul a dat Sfântului Anton darul cuvântului și astfel a mângâiat pe mulți care erau triști!”*;

- *“împăca pe cei dezbinați”*;

- *“tuturor le repeta că nimic din ceea ce este în lume nu trebuie să înlocuiască iubirea pentru Cristos”*;

- *“astfel au apărut mănăstirile în munți, iar pustiul a devenit un oraș locuit de călugări care și-au abandonat bunurile și și-au scris numele lor în împărăția cerurilor”*.

În primele trei capitole ale acestei cărți am încercat să scot în evidență teribila incapacitate de a pune în practică iubirea față de Dumnezeu, față de ceilalți și față de sine. În general, orice asceză creștină își începe de aici eforturile, dar acestea se vor frânge curând din cauza totalei noastre neputințe de a iubi cu puterile noastre.

De aici începi să vezi – mai întâi ca printr-un văl, apoi tot mai clar – acțiunea minunată a Duhului, care ne dă harul său și prin acesta ne mântuiește, ne purifică, ne permite să iubim cu iubirea sa, ne arată încetul cu încetul lucrarea sa și ne conduce la aducerea de mulțumire și de laudă. Întreaga carte poate fi rezumată în aceste concepte simple. După aceea însă rămâne datoria entuziasmantă a fiecărui îndrumător spiritual să discearnă acțiunea harului și să știe s-o prezinte celui îndrumat. Această carte, concepută pentru a ajuta în meditație și rugăciune, nu a fost scrisă numai pentru îndrumător, ci și spre a fi gustată de cel îndrumat, pentru ca, deprinzându-se să vadă în sine însuși mântuirea lui

Dumnezeu, să învețe cum să devină la rândul său o călăuză și cum să-l laude pe Dumnezeu.

Această carte a fost dedicată prietenilor mei pentru că este în primul rând o carte care vorbește despre prietenie: prietenia cu Dumnezeu și prietenia lui Dumnezeu; despre prietenia îndrumătorului și cea a îndrumatului; în sfârșit, despre prietenia fiecăruia cu sine însuși.

Pe parcursul cărții, se va vorbi și despre multele defecte de comportament tipice itinerarului creștin. Acestea însă vor fi observate întotdeauna din punctul de vedere al prietenii despre care am vorbit mai sus. Deci, curaj, dragă soră sau dragă frate: nu te descuraja niciodată pentru că Sf. Ioan ne învață:

În aceasta vom cunoaște că suntem din adevăr și în fața lui Dumnezeu vom afla odihna inimii noastre, fiindcă dacă ne osândește inima noastră, Dumnezeu este mai mare decât inima noastră și știe toate (1In 3, 19-20).

În orice caz îndrumarea spirituală caută să înțeleagă și să învețe că:

- „*litera ucide*”, în timp ce „*Duhul e cel care dă viață*”;

- „*dorințele cărnii duc la moarte*”, în timp ce „*dorințele Duhului duc la viață*”;

- „*suntem îndreptățiți de credința în Cristos*”, pentru că „*prin lucrarea legii nu va fi îndreptățit nimeni*”;

- „*totul colucrează la binele celor care-l iubesc pe Dumnezeu*”.

Adică, direcțiunea spirituală nu ascultă de *dorințele cărnii*, ci de cele ale *Duhului*; Nu impune *litera care ucide*, ci favorizează *Duhul care dă viață*; nu face zarvă cu privire la *legea* exterioară, ci acceptă *călăuzirea Duhului*. Valorile sale nu se exprimă prin *poruncă*, ci prin *slujire*; distanțele ei sunt date de *respect* și înnobilate de *primire*; gândurile sale nu urmează *răceala minții*, ci mai degrabă *căldura inimii*; legăturile cele mai puternice pe care le cunoaște nu sunt

lanțurile conformismului, ci cele ale *prieteniei*. În orice moment al vieții, îndrumarea spirituală caută să fie un dar al lui Dumnezeu pentru inima fericită, precum și pentru cea în suferință.

În sfârșit, îndrumătorul știe că persoana pe care el are onoarea să o călăuzească a fost deja iubită, primită și aleasă ca prietenă de Isus Cristos; apoi El i-a încredințat-o pentru a putea fi condusă să descopere iubirea lui Dumnezeu, mai mult, să descopere că: *Dumnezeu este iubire și cel ce rămâne în iubire, rămâne în Dumnezeu și Dumnezeu rămâne în el (1In 4, 16)*.

Întrucât îndrumătorul trebuie să poată spune cu Paul: *Fii imitatorii mei, precum și eu sunt al lui Cristos (1 Cor 11, 1)*, el trebuie să mediteze în fiecare zi Scriptura ca să-l cunoască tot mai mult pe cel pe care vrea să-l imite, confruntându-se mai ales cu această pericopă:

Dragostea este îndelung răbdătoare, dragostea este binevoitoare, dragostea nu pizmuiește, nu se laudă, nu se mândrește. Dragostea nu se poartă cu necuviință, nu caută ale sale, nu se aprinde de mânie, nu gândește răul. Nu se bucură de nedreptate, ci se bucură de adevăr. Toate le suferă, toate le crede, toate le nădăjduiește, toate le rabdă (1Cor 13, 4-7).

Procedând astfel, încetul cu încetul, Domnul îl va desăvârși; va deveni tot mai asemănător cu Cristos însuși și va exprima iubirea Lui. Și astfel, în consecință, ...pustiul va deveni oraș.

I

«... să iubești pe Domnul Dumnezeuul tău» (Mc 12, 30)

Unul dintre cărturari, care ascultase discuția lor și văzuse cât de bine le-a răspuns, se apropie atunci și-l întrebă: «Care este cea dintâi dintre toate poruncile?» Isus răspunse: «Cea dintâi este: Ascultă, Israel, Domnul Dumnezeuul nostru este singurul Domn, iar tu îl vei iubi pe Domnul Dumnezeuul tău din toată inima ta și din tot sufletul tău și din tot cugetul tău și din toată puterea ta.» A doua este aceasta: «Să-l iubești pe aproapele tău ca pe tine însuși.» O altă poruncă mai mare decât aceasta nu este. Atunci cărturarul îi zise: «Bine, Învățătorule; adevărat ai vorbit. El este unic și nu se află altul în afară de El; iar să-l iubești din toată inima ta, din tot cugetul tău și din toată puterea ta, și să-l iubești pe aproapele ca pe tine însuși, prețuiește mai mult decât toate holocaustele și jertfele.» Isus, văzând că a răspuns cu înțelepciune, îi zise: «Tu nu ești departe de Împărăția lui Dumnezeu». Și nimeni nu se mai încumetă să-i pună întrebări (Mc 12, 28-34).

Cum trăiesc porunca iubirii față de Dumnezeu?

Oricine a făcut o experiență cu Dumnezeu, a experimentat abisul dintre iubirea Lui pentru noi și iubirea noastră pentru El. Astfel, în mod inevitabil, după surpriza primului moment ne-am simțit copleșiți de imensitatea slăbiciunii și a nerecunoștinței noastre care - în fața nemeritului gratuității a iubirii lui Dumnezeu pentru noi -, ne apăsă firește tot mai adâncă. Dar tocmai de aici încep probleme noastre, pentru că suntem chemați să acceptăm această iubire și nu suntem în stare să o facem. Să căutăm, deci, să ne orientăm și să înțelegem.

Dar trebuie precizat că nu există nici un drum creștin de creștere și reflecție care să nu trebuiască să plece de la considerarea imensei și incredibilei iubiri a Domnului față de om și care, în consecință, să nu fie obligat să trateze despre răspunsul pe care omul trebuie să-l dea lui Dumnezeu. Toate celelalte lucruri, inclusiv iubirea față de aproapele, se nasc din adeziunea arzătoare pentru Dumnezeu. Astfel și creștinii cei mai angajați au adesea mari carențe în înțelegerea deplină a acestui adevăr.

Această situație generează criza din cauza căreia suferim cu toții, avem deci nevoie să fim ajutați, pentru ca iubirea față de Dumnezeu să ajungă să ocupe locul central în viața noastră. Or, pentru nimeni dintre noi nu se poate pune în discuție faptul că Dumnezeu ne iubește; pe toți ne mișcă profund, ori de câte ori le auzim, cuvintele apostolului Ioan:

Și noi am cunoscut și am crezut iubirea, pe care Dumnezeu o are față de noi. Dumnezeu este iubire și cel ce rămâne în iubire, rămâne în Dumnezeu și Dumnezeu rămâne în el (1In 4, 16).

Problema este răspunsul pe care trebuie să-l dăm acestei iubiri. Încă de la început, chiar și Sfinții Părinți au întâmpinat greutăți în ceea ce privește acest răspuns; Cassian redă cuvintele bătrânului părinte Moise:

«... posturile, veghea, meditarea Sfintei Scripturi, despuierea de bogății și renunțarea la lumea întreagă nu constituie desăvârșirea, după cum s-a spus deja, ci sunt mai curând instrumente ale desăvârșirii înseși. Nu trebuie să ne gândim că în ele stă perfecțiunea, ci mai degrabă că ea este dobândită prin intermediul lor. Degeaba ne laudăm cu postul, veghea, sărăcia, citirea Sfintei Scripturi, dacă nu punem în practică iubirea față de Dumnezeu și față de aproapele. Cine pune în practică iubirea, îl are pe Dumnezeu și mintea lui este mereu cu Dumnezeu».

Cu privire la aceasta German a spus: «Dar cine, legat de această carne, poate să aibă mintea mereu la Dumnezeu, astfel încât să nu se gândească la nimic altceva? Nici la vizitarea bolnavilor, nici la primirea străinilor, nici la munca manuală sau la alte cerințe ale trupului, necesare și inevitabile? Într-un cuvânt cum va putea mintea omului să vadă mereu pe invizibilul și necuprinsul Dumnezeu și să nu fie niciodată despărțită de El?».

Și Moise răspunse: «Să-l vezi totdeauna pe Dumnezeu și să nu fii despărțit niciodată de El după cum îți închipui, este imposibil omului care este făcut din carne și supus slăbiciunii» (SF. IOAN CASIAN, *A Leonzio Igumeno*, F, I, PP. 156-157).

Cu toate acestea, Isus însuși ne-a dat această poruncă:

Ascultă, Israele, Domnul Dumnezeuul nostru este singurul Domn, iar tu îl vei iubi pe Domnul Dumnezeuul tău din toată inima ta și din tot sufletul tău și din tot cugetul tău și din toată puterea ta (Mc 12, 29).

O poruncă “absolută” care poartă în sine o conotație extremistă: *cu toată inima ta, cu toată mintea ta și cu toată puterea ta.*

Această poruncă arată *ad literam* că trebuie să-l iubim “numai” pe Dumnezeu, să ne gândim “numai” la Dumnezeu și să acționăm “numai” pentru Dumnezeu. Consecința este clară: nimeni dintre cei care au înțeles exigența acestei porunci, nu poate fi satisfăcut de modul său de a-l iubi pe Dumnezeu; de aceea toți se simt incapabili, descurajați, fără stimă de sine, chiar răi și desigur într-o stare permanentă de păcat și de nevrednicie.

Mă simt iubit și ales de Dumnezeu?

Toți credincioșii cunosc bine această dificultate a lor; deci, e nevoie să se vorbească adesea despre această iubire față de Dumnezeu, pentru că mulți oameni – printre care și multe persoane consacrate, în practicile lor exterioare – au nevoie să li se repete, să mediteze încă o dată și să se convertească la fel ca și farizeii care deși o cunoșteau, îl întrebau pe Isus:

Când auziră fariseii că le închisese gura saduceilor, se întruniră laolaltă, și unul dintre ei, un cunoscător al legii, ca să-l pună la încercare, îl întrebă: «Învățătorule, care este porunca cea mai mare din lege?» El îi răspunse: «Să-l iubești pe Domnul Dumnezeuul tău din toată inima ta, din tot sufletul tău și din tot cugetul tău. Aceasta este cea mai mare și cea dintâi poruncă. A doua este asemănătoare acesteia: Să-l iubești pe aproapele tău ca pe tine însuși. Pe aceste două porunci se întemeiază toată Legea și Profeții» (Mt 22, 34-40).

Porunca pe care Isus o prezintă farizeilor ca fiind prima și cea mai mare dintre toate nu era, în fond, un precept nou: este vorba de reafirmarea – în fața unui popor evlavios în exterior, dar care a pierdut sensul profund al relației cu Dumnezeu – a unui paragraf renumit din cartea Deuteronomului:

Ascultă, Israele, Domnul Dumnezeuul nostru este singurul Domn. Să-l iubești pe Domnul Dumnezeuul tău din toată inima ta, din tot sufletul tău și din toată puterea ta. Cuvintele acestea, pe care ți le spun eu astăzi să le ai în inima ta și în sufletul tău. Să le sădești în fiii tăi și să vorbești de ele când șezi în casa ta, când mergi pe cale, când te culci

și când te scoli. Să le legi ca semn la mână și să le ai ca pe o tăbliță pe fruntea ta. Să le scrii pe ușorii casei tale și pe porțile tale (Dt 6, 4-9).

Domnul caută, astfel, să trezească în poporul său, ieșit din Egipt, înainte de toate conștiința de a fi un popor, iar apoi de a fi un popor diferit: poporul lui Dumnezeu. Din această apartenență a lui Dumnezeu se naște o afirmație: *Ascultă, Israele... Domnul este unul singur.*

Deci, nu numai că ești poporul lui Dumnezeu, ci ești poporul unic al lui Dumnezeu, deci unicul popor al unicului Dumnezeu: de aici vine toată demnitatea ta. Aspectul cel mai neglijat sau cel mai greu al convertirii noastre, este tocmai de a ne convinge de această siguranță: «Eu aparțin poporului lui Dumnezeu, unicului popor al lui Dumnezeu, pentru că Dumnezeu este unul singur».

Dumnezeu m-a ales, Dumnezeu m-a făcut poporul lui, Dumnezeu mă iubește! Nu cred că am putea să ne imaginăm un lucru mai mare și mai extraordinar decât acesta. Poate fi ceva mai mișcător decât să te simți atât de iubit de Dumnezeu și ales ca popor al său?

Care sunt principalii mei idoli?

Prin această poruncă, Dumnezeu îmi cere să răspund chemării sale, darului pe care mi l-a făcut, iubirii pe care mi-o dăruiește: îmi cere să iubesc. Astfel, a-l iubi pe Domnul trebuie să devină nucleul cel mai important al întregii mele vieți spirituale, ba mai mult să fie unicul ei fundament.

Poate ar fi mai bine spus că a iubi pe Dumnezeu este singura activitate a vieții mele de ucenic al lui Isus; de fapt, dacă-l voi iubi pe Dumnezeu cu toată inima mea, cu tot sufletul meu, cu toată mintea mea, ce-mi va rămâne pentru a-l iubi pe aproapele sau pe mine însumi? Iubirea lui Dumnezeu este atotștiitoare, cuprinde deci o altă iubire, dar dacă eu nu

voi urma această cale, voi fi doar un idolatru pentru că nu voi fi acceptat marele avertisment: *Ascultă, Israele... Domnul este unul singur.*

Uneori nici credincioșii nu înțeleg această exigență atât de mare și uită să-l iubească pe Dumnezeu sau mai bine zis uită că “trebuie” să-l iubească pe Dumnezeu. Isus ne spune că a-l iubi pe Dumnezeu este un precept, o poruncă, afirmând clar că nu este ceva facultativ, la alegere: ne spune că a-l iubi pe Dumnezeu este “prima necesitate”.

Uneori se întâmplă să nu-l iubim pe Dumnezeu mai mult decât orice lucru pentru că nu înțelegem cum trebuie să fie ordonate în viața noastră finalitățile, scopurile, direcțiile și prioritățile. Deci nu-l iubim pe Dumnezeu în singurul mod corect în care trebuie să fie iubit, pentru că suntem confuzi. În orice caz, un lucru este sigur: nu suntem în stare să-l iubim pe Dumnezeu cum ar trebui. Maxim Confesorul scria:

Dacă tot ceea ce există, este făcut de Dumnezeu și pentru Dumnezeu, și Dumnezeu este mai mare decât tot ceea ce a fost făcut de el, cine-l abandonează pe Dumnezeu și se ocupă de lucrurile inferioare, demonstrează că preferă în locul lui Dumnezeu lucrurile făcute de el (MAXIM MĂRTURISITORUL, *Sulla Carità*, F. II, p. 50).

În păcatul de idolatrie cădem cu atâta ușurință: iubirea noastră este îndreptată mai mult spre creaturi decât spre Creator.

Sunt cu adevărat dispus să mă las “îndrumat”?

Adevărul este că adesea spun că-l iubesc pe Dumnezeu, din toată inima, dar mă simt total depășit de înclinația mea idolatrică; nu reușesc, în cele din urmă, să-mi orientez inima în direcția corectă. Mă simt incapabil, stângaci, greșitor, departe de Dumnezeu; frumoasele momente ale primei

întâlniri cu El se pierd ca într-o negură. Uneori sunt tentat de gândul că totul a fost o iluzie. Doamne, ajută-mă! Și totuși Isus ne-a spus că există o cale pentru a depăși idolatriile noastre și ne-a arătat-o:

«Căutați mai întâi Împărăția lui Dumnezeu și dreptatea lui și toate acestea vi se vor adăuga» (Mt 6, 33).

Dar tocmai aceasta este problema: cum s-o caut? Oare nu sunt perseverent? Dacă ar fi adevărat, m-aș simți chiar mai rău. Atunci cum pot ieși din asta? Sunt foarte multe întrebări pe care aș vrea să le pun cuiva, unei persoane care ar vrea să vorbească cu mine, să se roage împreună cu mine, să mă ajute să văd și să distrug idolii mei.

Acum este momentul să înțeleg că acel cineva poate exista, ba mai mult că există deja, dacă accept o îndrumare spirituală. Directorul meu spiritual poate deveni astfel confidentul meu și prietenul meu spiritual, fratele sau sora mea în Cristos, care pășește împreună cu mine pe urmele lui Isus. Cu direcțiunea spirituală, se deschide pentru mine poarta speranței: poate voi reuși acolo unde până acum am eșuat, poate voi putea să pun în practică dorința mea cea mai profundă de a mă converti cu adevărat. Sper acum din toată inima că, prin ajutorul îndrumătorului spiritual, și cu harul lui Dumnezeu, voi reuși să fac să devină o realitate în viața mea acel comportament pe care Sf. Benedict îl prescrie în *Regula* sa:

Să nu puneți nimic înaintea iubirii lui Cristos (R, IV, 21).

Rezultatul ascultării poruncii iubirii lui Dumnezeu este în mod sigur și descoperirea unei iubiri noi pentru ceilalți; scrie Maxim Confesorul:

Cine iubește pe Dumnezeu nu întristează pe alții, nici nu se întristează în fața altora pentru lucrurile trecătoare... Cine iubește pe Dumnezeu, trăiește pe pământ o viață îngerească, postind și veghind, cântând psalmi și rugându-se și gândind mereu bine despre fiecare om (MAXIM MĂRTURISITORUL, *Sulla Carità*, F, II, p. 54).

Același autor întărește această viziune a realității spirituale experimentate de cel care-l iubește pe Dumnezeu:

Cine-l iubește pe Dumnezeu, nu poate să nu iubească pe fiecare om ca pe sine însuși chiar dacă se mânie pe patimile celor care nu sunt încă purificați: tocmai de aceea, dimpotrivă, tresaltă de bucurie infinită și inefabilă când aceștia se îndreaptă (MAXIM MĂRTURISITORUL, *Sulla Carità*, F, II, p. 50).

Aceasta este ținta pe care, sub călăuzirea Duhului, aș vrea s-o ating în drumul meu de creștere, dar aceasta este și cea mai mare dificultate a mea: «Cine iubește pe Dumnezeu...». Sunt deci blocat și în imposibilitatea de a realiza un adevărat progres spiritual: «Eu nu-l iubesc pe Dumnezeu așa cum Dumnezeu îmi cere să-l iubesc».

Am în mine dorința de a deveni sfânt, dar poate ceea ce mă blochează este incapacitatea de a ieși din dilema spirituală în care mă aflu. Dilema care face parte din lupta spirituală despre care vorbește Sf. Paul:

Știu doar că în mine, adică în trupul meu nu locuiește nimic bun, căci îmi este ușor să vreau binele, dar nu și să-l fac (Rom 7, 18).

Consecințele acestei mari suferințe, înainte de a ieși din păcatul meu, sunt numeroase; Maxim Confesorul mai spune:

Unii frați se consideră excluși de la carismele Duhului Sfânt. Nu știu, într-adevăr, din cauza neglijenței lor în împlinirea poruncilor, că cine are o credință autentică în Cristos are în sine însuși toate carismele divine. Dar întrucât, din cauza trândăviei, suntem departe de iubirea efectivă, care ne arată comorile divine care sunt în noi, pe drept ne simțim excluși de la carismele divine (MAXIM MĂRTURISITORUL, *Sulla Carità*, F, II, p. 107).

Deci, și viața noastră spirituală în slujirea Bisericii întră în suferință. E necesar ca Domnul să-mi vină în ajutor; de aceea vreau să-i cer să-mi dea un îndrumător spiritual care să mă ia de mână și să mă conducă la descoperirea lucrării Duhului Sfânt în mine, în viața mea și în comunitatea creștină în care mă aflu. Doamne, mântuiește-mă cu harul tău!

II

«Să iubești pe aproapele tău...» (Mc 12, 31)

Iată însă că un învățat al legii se ridică și, ca să-l pună la încercare, zise: «Învățătorule, ce trebuie să fac pentru ca să am parte de viața veșnică?». El zise: «În lege ce stă scris? Cum citești?». Acesta răspunse: «Să-l iubești pe Domnul Dumnezeuul tău din toată inima ta și din tot sufletul tău și din toată puterea ta și din tot cugetul tău, iar pe aproapele tău ca pe tine însuși». El îi zise: «Drept ai răspuns; fă-o, și vei trăi». Dar el, vrând să se îndreptățească, îi zise lui Isus: «Și cine este aproapele meu?» Atunci Isus răspunse: «Un om cobora de la Ierusalim la Ierihon și căzu pe mâna unor tâlhari care-l despuiară, îl rupse în bătaie și plecară, lăsându-l pe jumătate mort. Din întâmplare un preot cobora pe același drum, când îl văzu, dădu pe ocolite mai departe. Tot așa și un levit, când ajunse acolo și văzu, trecu pe de lături. Dar un drumeț Samaritean, când ajunse la el și-l văzu, i se făcu milă. Se apropie de el, și îi legă rănilor, turnând ulei și vin pe ele; îl urcă pe animalul său, îl duse la un han și-i purtă de grijă. Ziua următoare scoase doi dinari, îi dădu hangiului și-i zise: “Poartă-i de grijă și tot ce vei fi cheltuit, îți voi înapoia la întoarcerea mea.” După părerea ta, care din aceștia trei s-a dovedit aproapele celui ce căzuse pe mâna tâlharilor?» El răspunse: «Cel ce a avut milă de el». Atunci Isus îi zise: «Du-te de fă și tu la fel» (Lc 10, 25-37).

Îmi dau seama cât de greu este să mă convertesc?

Am văzut marea dificultate cu care ne confruntăm în a-l iubi pe Dumnezeu conform poruncii lui explicite, și cum această incapacitate creează în inima noastră o tensiune, împiedicând dezvoltarea unei relații senine cu Dumnezeu

care ne iubește fără margini. Dar în acest moment, Sf. Scriptură pare să ne vină în ajutor; într-adevăr, Ioan afirmă:

Dacă cineva zice: «Îl iubesc pe Dumnezeu», și îl urăște pe fratele său, este un mincinos, căci cine nu-l iubește pe fratele său, pe care îl vede, nu-l poate iubi pe Dumnezeu, pe care nu-l vede (1In 4, 20).

Poate acesta este momentul crucial al incapacității noastre de a-l iubi pe Dumnezeu: nu-l iubim pe aproapele nostru. Să încercăm deci să ne angajăm să-l iubim pe aproapele pentru că poate acesta este drumul care ne va face mai apoi să-l iubim și pe Dumnezeu.

Maxim Confesorul, care a scris într-o lucrare patru sute de reflecții despre iubire – vom folosi anumite gânduri de-ale sale – ne va ajuta mult să reflectăm în această privință:

Nu disprețui porunca iubirii pentru că prin ea vei fi fiul lui Dumnezeu: dar dacă o vei încălca, vei fi fiul gheenei (MAXIM MĂRTURISITORUL, *Sulla Carità*, F, II, p. 100).

Să căutăm deci să cercetăm această cale pentru a vedea unde ne duce.

Este iubirea mea pentru Isus radicală?

Tocmai pentru «a nu disprețui porunca iubirii», căutăm să reflectăm asupra întâlnirii lui Isus cu un învățător al legii, care-i pune o întrebare, *pentru a-l pune la încercare*. Isus, după cum bine știm, pune în centrul învățaturii sale porunca iubirii, care unește în mod inseparabil iubirea lui Dumnezeu și iubirea aproapelui, afirmând: «*De aceste două porunci depind toată Legea și Profeții*» (Mt 22, 40).

Dar cine este cel pe care trebuie să-l iubesc? Discriminările de familie, de patrie, de religie și de rasă

reprezintă și pentru noi bariere pe care Isus le înlătură cu vigoare, propunând o parabolă foarte provocatoare. Străinul, eretic și marginalizat, se îngrijește de cel rănit după ce levitul și preotul au evitat să-l ajute. A iubi, deci – spune Isus – înseamnă a se pune în slujba celorlalți nu după preferințele noastre, ci după nevoile lor. A iubi – explică Isus într-un surprinzător discurs – înseamnă a deveni aproapele fiecărui om aflat în durere, tristețe sau nevoie, fie spirituală, fie materială. Maxim Confessorul spune:

Cea mai mare pace a îngerilor sfinți este susținută de aceste două dispoziții: iubire pentru Dumnezeu și iubire reciprocă. Așa este pentru toți sfinții din totdeauna. Foarte bine deci s-a spus: «De aceste două porunci depind toată Legea și Profeții» (MAXIM MĂRTURISITORUL, *Sulla Carità*, F, II, pp. 102-103).

«Îngerii sfinți» da, dar eu sunt un om și nu reușesc să ies din starea mea de slăbiciune și păcat. Nu reușesc nici măcar să iubesc precum samariteanul. Ce drum pot să parcurg? Cu siguranță acela care mă conduce la imitarea lui Isus. De fapt:

Cine-l iubește pe Dumnezeu, sigur îl și imită, atât cât îi este posibil. De exemplu, Cristos nu a încetat niciodată să facă bine oamenilor, și, tratat cu nerecunoștință și blestemat, avea răbdare, lovit de oameni și dus la moarte, suporta, fără să pedepsească răul nimănui. Acestea trei sunt tocmai faptele de iubire față de aproapele. Cine, fără acestea, spune că-l iubește pe Cristos sau că posedă împărăția lui, se înșală. «Pentru că nu cel ce-mi zice: Doamne, Doamne, va intra în împărăția cerurilor, ci acela care face voia Tatălui meu»; și în altă parte: «Cine mă iubește, va păzi poruncile mele» (MAXIM MĂRTURISITORUL, *Sulla Carità*, F, II, p. 105).

A-l imita pe Isus, deci, nu înseamnă altceva decât a deveni ucenicul său:

Mulți au spus multe lucruri despre iubire, dar dacă o cauți o vei găsi numai printre discipolii lui Cristos. Deoarece doar ei aveau ca maestru de iubire adevărata Iubire, despre care spuneau: *Chiar dacă aș avea darul profeției și aș cunoaște toate misterele și toată știința, ...dar dacă nu am dragoste, nu-mi folosește la nimic* (MAXIM MĂRTURISITORUL, *Sulla Carità*, F, II, pp. 111-112).

Dar dacă nu voi reuși să-l iubesc pe Dumnezeu *din toată inima*, voi putea deveni vreodată ucenicul lui Isus și voi putea vreodată să-l imit? Nu este ușor să devii ucenicul lui Cristos. Într-o zi, Isus și-a dat seama că venea după el multă lume; erau prea mulți ca să fie toți ucenicii lui, atunci

...el se întoarse și le zise: «dacă vine cineva la mine și nu-și pune mai prejos tatăl, mama, femeia, copiii, frații, surorile, ba chiar și propria sa viață, nu poate fi discipolul meu. Cine nu-și duce crucea și nu mă urmează, nu poate fi discipolul meu... tot astfel dar, oricine dintre voi nu renunță la toate ce le are, nu poate fi discipolul meu» (Lc 14, 25-27.33).

A deveni ucenicul lui Isus este cu siguranță prea greu dacă nu se ajunge la detașarea de lucrurile lumii și dacă nu se schimbă ierarhia afecțiunilor în inima noastră: mai întâi Isus, apoi tatăl, mama, soția, copiii, frații, surorile și – ceva mai greu – chiar viața noastră. Acesta este obstacolul.

Străduiește-te cât poți de mult să iubești pe fiecare om: și dacă nu reușești, cel puțin nu urî pe nimeni. Dar nici asta nu o poți face dacă nu disprețuiești lucrurile lumii (MAXIM MĂRTURISITORUL, *Sulla Carità*, F, II, p. 109).

Într-adevăr, trebuie să adopți o atitudine nouă și radicală:

Iubirea față de Dumnezeu îl face pe cel care trăiește din ea să disprețuiască orice plăcere trecătoare, și orice oboseală și tristețe. Așa să te convingă toți sfinții care au pățimit mult pentru Cristos (MAXIM MĂRTURISITORUL, *Sulla Carità*, F, II, p. 73).

Cum îl iubesc pe Dumnezeu și pe aproapele?

Dificultatea de a ne dispune să iubim așa cum ne-a cerut Dumnezeu s-o facem, se bazează și pe obișnuința înrădăcinată de a iubi în moduri diferite de cel pe care Dumnezeu ni-l cere:

Oamenii se iubesc reciproc pentru următoarele cinci motive, unele demne de laudă, altele demne de dispreț, și anume pentru Dumnezeu, precum virtuosul care-i iubește pe toți și omul nevirtuos încă, dar care-l iubește totuși pe virtuos; sau de la natură, precum își iubesc părinții fiii, și la rândul lor sunt și ei iubiți; sau din laudă deșartă, precum cel care este onorat îl iubește pe cel care-l onorează; sau de dragul banilor, precum cel care-l iubește pe bogat din interes; sau de dragul plăcerii, precum sclavul pântecelui și al plăcerilor sexuale. Primul motiv e demn de laudă; al doilea, indiferent; celelalte, pasionale (MAXIM MĂRTURISITORUL, *Sulla Carità*, F, II, p. 64).

Aceste obișnuințe ale noastre nu ne ajută să intrăm ușor în logica divină a iubirii.

Voi putea începe să mă rog pentru dușmanii mei?

Obstacolul cel mai greu deci este constituit de faptul că Isus ne invită să-i iubim chiar și pe dușmanii noștri:

«Dar vouă, care mă ascultați, vă spun: iubiți dușmanii voștri, faceți bine celor ce vă urăsc. Binecuvântați pe cei ce

vă blestemă, rugați-vă pentru cei ce va defăimează» (Lc 6, 27-29 a).

Lumea este dominată de invidie, de ură, de resentiment și cu toții suntem, mai mult sau mai puțin, pătrunși de acestea. Dar adevărata problemă este că suntem răniți și de păcatul altora. Rănile cele mai grave sunt, fără îndoială, cele suferite în prima copilărie și cele venite din partea fraților sau a surorilor, într-un mediu comunitar creștin. Și totuși, mai ales în acest context, suntem chemați să exersăm iubirea. Cum să ierți pe cel care-ți străpunge sufletul cu sabia înroșită a calomniei determinată, în general, de invidie sau de alte sentimente asemănătoare? *Catehismul Bisericii Catolice* spune: «Sf. Augustin vedea în invidie “păcatul diabolic prin excelență”. “Din invidie se nasc ura, clevetirea, calomnia, bucuria pentru răul altuia și neplăcerea pentru bunăstarea lui”» (n. 2539).

Dintre toate rănilor interioare de care putem suferi, cu siguranță cea mai adâncă este produsă de calomnie, care, mai presus de orice, se extinde în viitor în mod impredictibil:

Nu există durere sufletească mai mare decât calomnia, fie că este în cele ale credinței, fie în cele ale comportamentului. Și nimeni nu poate să nu o pună la inimă, afară de cel care-și are privirea ațintită spre Dumnezeu, precum Suzana, spre Dumnezeu care singur poate să-l elibereze de încercări – așa cum a făcut cu Suzana – și care poate da siguranță oamenilor, cum a făcut cu ea, și să umple sufletul de speranță (MAXIM MĂRTURISITORUL, *Sulla Carità*, F, II, p. 110).

Ca model pentru această exigență de a ierta avem exemplul lui Isus: din agonia înspăimântătoare a crucii și-a luat încă putere să se roage Tatălui pentru călăii săi.

Aceste comportamente ale fraților noștri și ale surorilor noastre produc în noi deziluzii, amărăciune, scandal și

împietrirea inimii. Dar și aceste sentimente negative, din reflex, pot fi învinse de iubire.

Motivul pentru care iubirea edifică este că nu invidiază și nu se supără pe cei care poartă invidie, nu face cunoscut în public ceea ce este motiv de invidie și nici măcar nu se gândește că și-a atins deja scopul: și cu privire la ceea ce nu știe, își recunoaște ignoranța fără să roșească. Astfel, eliberează mintea de îngâmfare și o pregătește să progreseze mereu în cunoaștere (MAXIM MĂRTURISITORUL, *Sulla Carità*, F, II, p. 105).

În această mare de suferințe, frica apare în mod insistent și ne împiedică nu numai să-l iubim pe dușman, ci și să-i facem bine, să-l binecuvântăm și să ne rugăm pentru el.

Cine nu invidiază, nu se mânie, nu ține ranchiună pe cel care l-a întristat, nu are totuși încă iubire deplină pentru el. Într-adevăr, ne iubindu-l încă, poate să nu-i răsplătească răul cu rău, din cauza poruncii, dar cu siguranță nu poate să-i facă, în mod liber, bine pentru răul primit. Într-adevăr, a face binele din toată inima celor care ne urăsc este tocmai iubirea spirituală desăvârșită (MAXIM MĂRTURISITORUL, *Sulla Carità*, F, II, p. 72).

Bine spune autorul: «A face bine din toată inima celor care ne urăsc este tocmai iubirea spirituală desăvârșită». Dar am eu o iubire spirituală desăvârșită? Cu siguranță, nu.

Cuvântul lui Dumnezeu mă atenționează cu privire la observarea: «*paiului din ochiul*» fratelui înainte de a vedea în schimb bârna care este în ochiul meu:

«De ce te uiți la paiul din ochiul fratelui tău, atunci când nu vezi bârna din ochiul tău? Cum poți zice fratelui tău: Frate, stai să-ți scot paiul din ochi, atunci când nu vezi bârna din ochiul tău? Fățarnicule, scoate-ți mai întâi bârna

din ochi, atunci vei vedea limpede ca să scoți paiul din ochiul fratelui tău» (Lc 6, 41-42).

E clar că problema se complică, fără să fi găsit măcar o soluție; dimpotrivă, suntem mereu în pericol să cădem în judecată:

Ai grijă de tine însuși pentru ca răul care te desparte de frate să nu se găsească mai curând în tine decât în el: grăbește-te să te împaci cu el pentru a nu încălca porunca iubirii (MAXIM MĂRTURISITORUL, *Sulla Carità*, F, II, p. 100).

Deci, trebuie să mă împac mereu cu frații mei și cu surorile mele pe care nu am reușit încă să-i iubesc. Dacă nu-l iubesc pe Dumnezeu și pe aproapele precum îmi spune Isus, îmi dau seama de marea mizerie și de pericolul care mă paște:

Iubirea pentru Dumnezeu se opune concupiscentei. Ea de fapt atenționează mintea să se abțină de la plăceri. Iubirea pentru aproapele se opune mâniei: deoarece face să disprețuiască gloria și bogăția. Aceștia sunt cei doi bănuți pe care Mântuitorul i-a dat hangiului ca să aibă grijă de tine. Dar tu nu te arăta nerecunoscător, alăturându-te hoților, ca să nu ți se întâmple să fii rănit din nou și să fii găsit mort, nu doar pe jumătate, ci de tot (MAXIM MĂRTURISITORUL, *Sulla Carità*, F, II, p. 108).

Credeam că pot să-l iubesc măcar pe aproapele, dacă pe Dumnezeu n-am reușit să-l iubesc în mod corect; dar m-am înșelat. Sper doar ca o îndrumare iluminată să mă ajute să găsesc cât mai repede direcția corectă și să văd calea de a ieși din mlaștina mea spirituală.

III «... ca pe tine însuși» (Mc 12, 31)

Să nu datorați nimănui nimic în afară de a vă iubi unii pe alții, căci cine-și iubește aproapele a împlinit legea. Într-adevăr: să nu faci adulter, să nu ucizi, să nu furi, să nu poftești, și fie orice altă poruncă, se cuprinde în acest cuvânt: Să-l iubești pe aproapele tău ca pe tine însuși. Iubirea nu-i face nici un rău aproapelui. Iubirea este deci împlinirea legii (Rom 13, 8-10).

Îmi dau seama de realitatea mea de păcătos?

Acest paragraf al Apostolului Paul exprimă convingerea esențială a inimii credinciosului, dar numai după ce creștinul a crescut într-o oarecare măsură în credință, când a început deci să înțeleagă unde este izvorul iubirii și acolo să-și potolească setea, potolindu-și astfel dorința sa infinită de a găsi pace și fericire. Dacă suntem păcătoși, însă, izvorul fericirii este situat foarte departe de noi, pentru că păcatul, izvorul morții, este prezent în viața noastră cu toată greutatea lui.

Atunci ce putem face? Trebuie să ne oprim și să începem să reflectăm asupra adevăratei noastre realități: suntem păcătoși. Ioan scrie în Prima sa Scrisoare:

Dacă zicem că nu avem păcat, ne înșelăm pe noi înșine, iar adevărul nu este în noi. Dacă ne mărturisim păcatele, el, care este fidel și drept, ne iartă păcatele, și ne curăță de orice nelegiuire. Dacă zicem că nu am păcătuit, îl facem mincinos, iar cuvântul lui nu este în noi (1In 1, 8-10).

Aceasta este deci conștientizarea cea mai puternică împlinită de creștin: sunt păcătos. Dar în acest moment este oportun să se înțeleagă ce este păcatul în viața noastră și în ce măsură fiecare dintre noi e părtaș la acesta. În acest sens, Sf. Augustin scrie un paragraf foarte semnificativ:

Deci, Ioan spune: *«Cine făptuiește păcatul, făptuiește o nelegiuire»* (cf *IIn* 3, 4). Nu se pot separa: *«nelegiuirea și păcatul»*. Nu poți spune: sunt păcătos, dar nu sunt nelegiuit. *«Păcatul este o nelegiuire. Voi însă știți că el s-a arătat ca să înlătore păcatele, iar el nu este păcat»* (cf *IIn* 3, 5). Și ce avantaj ne aduce faptul că el a venit fără să aibă păcate? Iată: *«Oricine rămâne în el, nu păcătuiește. Oricine păcătuiește, nu l-a văzut, nici nu l-a cunoscut»* (cf *IIn* 3, 6)... *«cine făptuiește păcatul, vine de la diavol, căci diavolul a fost păcătos de la început»* (cf *IIn* 3, 8) (Ag, V, 2).

Aceasta este problema care se prezintă imediat înaintea ochilor fiecărui discipol cu mari speranțe: abia ne dăm seama că suntem păcătoși – și suntem – că imediat învățăm să nu ne mai iubim, ba chiar să ne urâm.

Cum să fugi atunci de conflictul emoțional constituit, pe de o parte, de recunoașterea dreaptă a stării noastre de păcătoși, iar, pe de altă parte, de nevoia atitudinii de iertare pe care ne-o datorăm nouă înșine? Suntem foarte păcătoși, dar mereu iubiți de Dumnezeu. Adevărul este că trăim mereu sub stăpânirea *cărnii*: o realitate validă, nu numai pentru Adam în Eden, ci și pentru omul de astăzi. Paul le scrie Romanilor astfel:

Cei ce trăiesc potrivit trupului, la ale trupului cugetă, iar cei ce trăiesc potrivit Spiritului, la cele ale Spiritului, căci pornirea trupului este moarte, pe când pornirea Spiritului este viață și pace. De aceea pornirea trupului îi este potrivnică lui Dumnezeu deoarece nu se supune legii lui

Dumnezeu, nici nu o poate face. Iar cei trupești nu pot fi pe placul lui Dumnezeu (Rom 8, 5-8).

Cel îndrumat își dă bine seama că în el este *o revoltă împotriva lui Dumnezeu* care pare aproape înăscută în persoana sa, și imediat se simte cuprins de o neliniște persistentă. Credea că se îndreaptă spre Dumnezeu, că-i împlinește poruncile; cu toate acestea, aflându-se în fața poruncii iubirii, vede doar că a eșuat. Lipsește cu siguranță ceva în înțelegerea adevărului; rămâne încă ceva de descoperit.

Cum trăiesc sfârșitul iluziilor?

Problema păcatului, care face parte din persoana mea, mă învinge și mă descurajează. În interiorul meu sesizez un pericol, chiar mai mult decât atât: un defect, am un sentiment de nevrednicie față de Dumnezeu, care mă persecută și mă însoțește în fiecare zi. Această rană purulentă și respingătoare care îmi înveninează sufletul îmi este arătată de Sf. Paul într-o descriere absolut perfectă:

Nu înțeleg ceea ce fac, deoarece nu fac ceea ce vreau, dimpotrivă, fac ceea ce urăsc. Dar, dacă fac ceea ce nu vreau, îi dau dreptate legii, că este bună. Atunci, nu eu făptuiesc acest lucru, ci păcatul, care locuiește în mine. Știu doar că în mine, adică în trupul meu nu locuiește nimic bun, căci îmi este ușor să vreau binele, dar nu să-l și fac, deoarece nu binele, pe care-l vreau, îl fac, ci răul, pe care nu-l vreau, pe acela îl făptuiesc. Dacă fac dar ceea ce nu vreau, nu mai sunt eu care făptuiesc acel lucru, ci păcatul care locuiește în mine. Descopăr prin urmare această lege, că atunci când vreau să fac binele, mai la îndemână îmi vine păcatul. În sinea mea lăuntrică doar mă bucur de legea lui Dumnezeu, dar în mădularele mele văd o altă lege, care

luptă împotriva legii minții mele și mă face sclav al legii păcatului care se află în mădularele mele. Om nefericit ce sunt! (Rom 7, 15-24).

Iată realitatea omului în general și a mea în particular: după căderea în păcat, întreaga omenire și-a pierdut asemănarea sa cu Dumnezeu și acum poate doar să spună: ... *păcatul este în mădularele mele!* De aici pleacă toate relele sale și ale mele: eu și Adam suntem una. Sf. Paul care a profundat această realitate mă învață:

Vă spun fraților: carnea și sângele nu pot moșteni Împărăția lui Dumnezeu, nici ceea ce piere nu va moșteni nepieirea (1Cor 15, 50).

Prăpastia se extinde: care va fi scopul meu final? Și cum de nu mi-am dat seama imediat, în profunzime, de această dificultate când mi s-a pus în față Iubirea cu "I" mare? E simplu: pentru că dificultățile mele sunt scrise în interiorul meu. Spune Apostolul Paul în Scrisoarea către Galateni:

... lăsați-vă duși de Spirit, și nu veți îndeplini dorințele cărnii, căci trupul dorește împotriva Spiritului, iar Spiritul împotriva trupului; acestea sunt potrivnice între ele, așa încât voi nu ați face ceea ce ați vrea (Gal 5, 17).

Iată, eu descopăr că am *dorințe contrare Spiritului*, și credeam că am dorințe în favoarea Lui. Nu mă mai înțeleg.

Îmi dau seama, în adâncul inimii mele, de iubirea lui Dumnezeu?

În acest moment criza ucenicului este totală. Duhul l-a condus să experimenteze toate eșecurile sale în privința poruncii iubirii. Acum Dumnezeu poate să înceapă să

reconstruiască. Deci, criza poate fi un început. Acesta este un teren prețios pentru a da naștere unei încrederi mai mari între cel îndrumat și îndrumător. Într-adevăr, îndrumătorul spiritual, în fața conștientizării falimentului trăit de ucenicul său, apare lipsit de orice aroganță: nu numai că în eșecurile celui îndrumat și le-a revăzut pe ale sale, dar acum știe și că a găsit acel teren comun de care amândoi au nevoie pentru a întreprinde drumul îndrumării.

Din acest moment cei doi pot începe să fie numai în așteptarea minunilor lui Dumnezeu, care nu lucrează deasupra puterilor și capacităților umane, ci își arată gloria sa în sărăcia extremă a creaturii sale. Este adevărat, *carnea* și păcatul fac parte din mine, dar tocmai aici vine mântuirea. Dumnezeu vine să mă salveze. Acesta este strigătul lui Paul:

Cine mă va elibera de acest trup dătător de moarte? Mulțumită să-i fie lui Dumnezeu prin Isus Cristos, Domnul nostru! (Rom 7, 24-25).

Duhul l-a condus deci pe cel îndrumat să-și revadă eșecurile pentru ca să-și dea seama că toată viața lui viitoare trebuie să aibă un singur fundament: harul lui Dumnezeu. De aici se naște și o altă mare învățătură, pe care discipolul trebuie s-o păstreze în inimă până în ultima zi a vieții sale: Domnul se așteaptă ca în orice situație viitoare – mică sau mare – cel îndrumat, ca un copil în fața tatălui, să alerge la el pentru a primi putere să depășească dificultățile, pentru a discerne, pentru a înțelege, pentru a lucra, și pentru... a se ruga.

Aceasta este bucuria lui Dumnezeu: să dăruiască. Și Dumnezeu ne-a dăruit totul, chiar și pe Fiul său unul născut. Sf. Ioan scrie:

Prin aceasta s-a arătat dragostea lui Dumnezeu față de noi: Dumnezeu l-a trimis în lume pe Fiul său unul născut, ca

noi să avem viață prin el. Dragostea aceasta este: nu noi l-am iubit pe Dumnezeu, ci el ne-a iubit pe noi, și l-a trimis pe Fiul său ca jertfă de ispășire pentru păcatele noastre (1In 4, 9-10).

Sf. Augustin comentează astfel acest dar continuu de iubire care-i aparține lui Dumnezeu, această dăruire infinită a sa fără să țină cont de defectele noastre și de nerecunoștința noastră:

Am putea oare să-l iubim, dacă nu ne-ar fi iubit el mai întâi? Dacă am fost leneși în a-l iubi, să căutăm să nu mai fim, și să corespundem iubirii sale. El ne-a iubit mai întâi, cu o iubire necunoscută de noi, și nici măcar acum nu suntem dispuși să-l iubim. Ne-a iubit pe când eram păcătoși și a distrus nelegiuirea noastră; ne-a iubit pe când eram păcătoși, dar nu ne-a unit ca să săvârșim păcate, ne-a iubit când eram bolnavi, dar a venit să ne viziteze pentru a ne vindeca. *«Dumnezeu – deci – este iubire. Prin aceasta s-a arătat dragostea lui Dumnezeu față de noi: Dumnezeu l-a trimis în lume pe Fiul său unul născut, ca noi să avem viață prin el» (cf 1In 4, 9).*

Domnul însuși a spus: *«nu este iubire mai mare decât a celui care-și dă viața pentru prietenii săi»*, și iubirea lui Cristos pentru noi se arată prin faptul că El a murit pentru noi. Care este, în schimb, dovada iubirii Tatălui față de noi? Că l-a trimis pe unicul său Fiu să moară pentru noi. Sf. Paul afirmă astfel: *«El, care nu a cruțat pe propriul său Fiu, ci l-a dat pentru noi toți, cum să nu ne dăruiască atunci totul odată cu el?» (cf Rom 8, 32) (Ag VII, 7).*

Cum vorbesc inimii mele căite?

În toată existența celui îndrumat, tocmai pentru că este clar conștient că a primit atâtea daruri din partea lui Dumnezeu, va fi deci necesară o viață de căință pentru propriile păcate, dar o căință luminată în mod special de harul

mântuirii și îndulcită de marea milostivire a lui Dumnezeu. Părinții deșertului povestesc:

Un frate ducea o viață de eremit la mănăstirea Singurătății și se ruga mereu lui Dumnezeu cu aceste cuvinte: «Doamne, eu nu mă tem de tine, trimite-mi deci un fulger sau o boală, sau un diavol pentru ca sufletul meu împietrit să ajungă să simtă măcar prin acestea teamă». Și apoi din nou îl ruga astfel: «Doamne, știu că am păcătuit mult împotriva ta și că nenumărate sunt greșelile mele, de aceea nu îndrăznesc să-ți spun să mă ierți, dar dacă este posibil, datorită milostivirii tale, iartă-mă, iar dacă nu este posibil, pedepsește-mă aici pe pământ, și nu dincolo. Dacă și asta este imposibil, fă-mă părtaș de pedeapsă aici pe pământ și dincolo îmi va rămâne o pedeapsă mai ușoară. Dar începe să mă corectezi încă de pe acum, în marea ta milă, Doamne, și nu în mânia ta». Și astfel făcu penitență timp de un an de zile și printre lacrimi se ruga cu ardoare din toată inima. Postea, veghea, își supunea trupul la penitență, inima lui era îndurerată și sfâșiată.

Într-o zi, în timp ce ședea pe pământ și, ca de obicei, plângea și gemea din cauza unei descurajări profunde, l-a prins somnul și a adormit. Și iată, îi apărură Cristos, care i-a spus cu o voce veselă: «Omule, ce ai? De ce plângi?» El a recunoscut cine era și a răspuns tremurând: «Pentru că am păcătuit, Doamne!». Isus i-a spus: «Ridică-te!». «Dacă tu nu-mi dai o mână de ajutor, Doamne, nu reușesc», răspunse. Atunci Domnul i-a întins mâna, l-a prins și l-a ridicat. Dar acel călugăr, odată ridicat, plângea disperat. Și Isus îi spuse din nou cu ton blând și vesel: «Omule, de ce plângi? De ce ești trist?». Fratele răspunse: «Doamne, nu vrei ca eu să plâng și să fiu în durere pentru că te-am întristat așa de mult, pe tine care mi-ai dăruit atâtea bunuri?». Atunci Domnul a întins mâna și a pus-o deasupra capului fratelui, spunându-i: «De acum înainte să nu mai fii trist. De vreme ce te-ai întristat pentru mine, eu nu mă voi mai întrista pentru tine. Dacă mi-am vărsat sângele pentru tine, cu atât mai mult îți voi dărui iertarea mea ție și fiecărui suflet care se va căi în mod sincer». Când fratele, după viziune, și-a venit în fire, și-a dat seama că

inima lui era plină de bucurie și a fost convins că lui Dumnezeu îi era milă de el. A rămas mereu într-o mare umilință, mulțumind lui Dumnezeu (DI, n. 583).

Cu siguranță, Dumnezeu cere celui îndrumat și îndrumătorului o inimă căită, dar datoria îndrumătorului va fi aceea de a rămâne mereu la unison cu vocea Domnului care a vorbit călugărului în deșert.

Tocmai pentru că suntem cufundați în această milostivire infinită a lui Dumnezeu, Sf. Ioan ne îndeamnă să iubim cu faptele, și nu cu *vorba*, pe toți cei nevoiași pe care Domnul ni-i trimite, abandonându-ne cu încredere judecății sale binevoitoare:

După aceasta vom recunoaște că suntem din adevăr, iar în fața lui ne vom liniști inima, căci chiar dacă inima noastră ne învinuiește, Dumnezeu este mai mare decât inima noastră și cunoaște totul (1In 3, 19-20).

Acum putem să recitim și să medităm cu seninătate paragraful de la început și să înțelegem tot restul reflecției; într-adevăr:

Iubirea nu-i face nici un rău aproapelui. Iubirea este deci împlinirea legii (Rom 13, 10).

IV
«... el ne-a iubit cel dintâi»
(IIn 4, 19)

Iar noi am cunoscut iubirea pe care Dumnezeu o are pentru noi și am crezut în ea. Dumnezeu este iubire, iar cine rămâne în iubire, rămâne în Dumnezeu și Dumnezeu rămâne în el. Iubirea prin aceasta ajunge la desăvârșire printre noi, că avem încredere în ziua judecării, deoarece suntem în această lume așa cum este el. În iubire nu este teamă; dimpotrivă, iubirea desăvârșită alungă teama, căci teama presupune pedeapsă, iar cine se teme nu a ajuns la desăvârșire în iubire. Noi iubim, căci el ne-a iubit cel dintâi (IIn 4, 16-19).

Înțeleg porunca iubirii?

Iubirea pe care Dumnezeu o are pentru noi este consecința aceleiași esențe a lui Dumnezeu, pentru că *Dumnezeu este iubire*; de aceea noi putem să ne imaginăm în mod corect că toată iubirea existentă vine de la Dumnezeu, și că această mare de iubire ne învăluie și pătrunde în întunericul nostru, exact cum spune Sf. Ioan:

Iar noi am cunoscut iubirea pe care Dumnezeu o are pentru noi și am crezut în ea. Dumnezeu este iubire, iar cine rămâne în iubire, rămâne în Dumnezeu și Dumnezeu rămâne în el (IIn 4, 16).

Deci, punctul central este *a crede în iubirea pe care Dumnezeu o are pentru noi*, fără să ne gândim cât de mare poate fi iubirea pe care noi o avem pentru Dumnezeu. Ioan a înțeles bine această realitate, deci a înțeles și că soluția problemei era în Dumnezeu, pentru că *Dumnezeu este iubire*;

cine rămâne în iubire, rămâne în Dumnezeu și Dumnezeu rămâne în el.

Sf. Augustin, comentând acest paragraf din Prima Scrisoare a Sfântului Ioan, scrie:

Nu știu cum ar fi putut Ioan să ne facă elogiul iubirii cu cuvinte mai mărețe decât acestea: «*Dumnezeu este iubire*». În aceasta este o laudă atât de scurtă și totuși atât de mare: scurtă în cuvinte, mare în profunzime. Este ușor să pronunți fraza: «*Dumnezeu este iubire!*». O frază scurtă, la timpul prezent, dar dacă o cântărești, conține atâtea lucruri! «*Dumnezeu este iubire*»; și Ioan adaugă: «*Cine rămâne în iubire, rămâne în Dumnezeu și Dumnezeu rămâne în el*». Dumnezeu să fie casa ta și tu să fii casa lui Dumnezeu; rămâi în Dumnezeu și fie ca Dumnezeu să rămână în tine. Dumnezeu rămâne în tine pentru a te ține; tu rămâi în Dumnezeu pentru a nu cădea... cum este posibil să cadă cel care este ținut de Dumnezeu? (Ag, IX, 1).

Deci, este de ajuns să rămân în iubirea Domnului pentru a fi pe deplin înconjurat de această iubire și astfel Dumnezeu-iubire să trăiască în mine. Astfel, încep să înțeleg: nu sunt obligat să lupt ca să iubesc, ci e de ajuns să rămân în iubire. Acesta este punctul de plecare al adevăratei îndrumări spirituale.

Înțeleg de ce începe aici drumul meu?

Există un viitor pentru om: iubirea lui Dumnezeu. Această iubire Dumnezeu a pus-o chiar înlăuntrul nostru în ziua botezului, căci darul Duhului Sfânt nu este altceva decât darul iubirii lui Dumnezeu. *Catehismul Bisericii Catolice* afirmă: «*”Dumnezeu este iubire” (1In 4, 8.16) și Iubirea este primul dar care le conține pe toate celelalte. Această iubire, Dumnezeu a “revărsat-o în inimile noastre prin Duhul Sfânt care ne-a fost dăruit” (Rom 5, 5)» (n. 733).*

De aceea iubirea este primul dar pe care l-am primit personal de la Dumnezeu chiar în momentul în care am fost creați; într-adevăr, Sf. Ioan proclamă:

Dragostea aceasta este: nu noi l-am iubit pe Dumnezeu, ci el ne-a iubit pe noi... Noi iubim, căci el ne-a iubit cel dintâi (1In 4, 10.19).

Această bogăție a iubirii lui Dumnezeu în noi s-a transformat mai apoi într-un mare capital în momentul botezului, având în vedere că cei botezați

nu din sânge, nici din pornirea cărnii, nici din vrere de bărbat, ci din Dumnezeu s-au născut (In 1, 13).

Sf. Paul ne spune că în acel moment

iubirea lui Dumnezeu a fost revărsată în inimile noastre de Duhul Sfânt, care ne-a fost dat (Rom 5, 5).

Iubirea lui Dumnezeu a fost revărsată în inimile noastre din abundență, pentru că ne-a fost dăruit gratuit Duhul Sfânt, care este iubirea lui Dumnezeu.

Deci, îndrumătorul este purtătorul unui mare mesaj: Dumnezeu îl iubește pe cel îndrumat și a voit să-i dea Duhul lui tocmai ca să poată primi iubirea lui și să o dăruiască mai departe. Iubirea pe care ucenicul o va simți de acum înainte pentru Domnul, sau pe care i-o va atribui, este chiar cea a Duhului Sfânt, iubirea trinitară, care i-a fost dată tocmai ca să-l poată iubi pe Dumnezeu. Această iubire va trasa un drum de creștere pentru cel îndrumat, care – în Cristos – îl va conduce să pătrundă misterul iubirii lui Dumnezeu. Deci va fi de mare importanță, atât pentru îndrumător, cât și pentru cel îndrumat, să devină docili față de această acțiune a Duhului și să se lase îndrumați amândoi de el.

Acțiunea Duhului Sfânt îl creează pe Isus în inima credinciosului și îl face capabil să renască la o viață nouă; Sf. Ciril din Alexandria scrie referitor la aceasta:

Cristos este format în noi prin sfințirea făcută de Duh, prin chemarea la credință în el. Dar pentru cei care nu trăiesc în credință, splendoarea acestei conformări divine s-a pierdut; pentru aceștia este nevoie de o nouă naștere spirituală și de o nouă generare interioară, pentru a putea purta din nou chipul lui Cristos (CIRIL DIN ALEXANDRIA, PG 76, 1084).

Această renaștere este realizată pe deplin de Duhul Sfânt care, împreună cu sfințirea, trezește în inima noastră iubirea pentru Dumnezeu. Pentru a înțelege mai bine această naștere, să ne bucurăm de această arzătoare și înălțătoare invocare către Dumnezeu a lui Guglielmo de Saint-Thierry:

Tu singur ești cu adevărat Domnul: stăpânirea ta asupra noastră este mântuirea noastră și a-ți sluji ție înseamnă pentru noi a fi mântuiți de tine. Și care este mântuirea ta, o Doamne, căruia îi aparține mântuirea și binecuvântarea poporului tău, dacă nu dobândirea de la tine a harului de a te iubi și de a fi iubiți de tine? Astfel, Doamne, ai voit ca Fiul de la dreapta ta și omul care pentru tine l-ai făcut puternic, să se numească Isus, adică Mântuitorul; de fapt, El «*va mântui pe poporul său de păcatele sale*» (Mt 1, 21) și «*în nici un alt loc nu este mântuire*» (Fap 4, 12). El ne-a învățat să-l iubim, iubindu-ne el cel dintâi, până la moartea pe cruce, îndemnându-ne cu iubire și predilecție să-l iubim pe el, care ne-a iubit cel dintâi și care ne-a iubit până la sfârșit. Chiar așa: ne-ai iubit cel dintâi, pentru ca și noi să te iubim, nu pentru că ai fi avut nevoie de iubirea noastră, ci pentru că noi nu puteam fi ceea ce tu ai vrut să faci din noi când ne-ai creat decât iubindu-te... Modul tău de a vorbi prin Fiul n-a fost altul decât să scoți la lumina soarelui, sau mai exact să arăți clar cum și cât ne-ai iubit, tu care nu l-ai cruțat pe unicul tău Fiul, ci l-ai dat pentru

noi toți, și el ne-a iubit și s-a dat pe sine însuși pentru noi (*cf Rom 8, 32-37*) [...].

Și tot ce a făcut și ce a spus el pe pământ, până la insulte, până la scuipat și palme, până la cruce și mormânt, nu a fost altceva decât comunicarea ta către noi prin Fiul: îndemn și stimul al iubirii tale pentru iubirea noastră față de tine. Tu știai de fapt, o Dumnezeule Creator de suflete, că această iubire nu putea fi impusă fiilor oamenilor, ci trebuia doar stimulată. Și știai și faptul că unde este constrângere, nu mai este libertate; și unde nu este libertate, nu este nici dreptate. Ai vrut deci să te iubim noi, care nu puteam să fim nici măcar mântuiți cu dreptate, dacă nu te-am fi iubit, nici nu puteam să te iubim, dacă nu am fi avut harul tău.

Într-adevăr, Doamne, precum spune apostolul iubirii tale... tu ne-ai iubit cel dintâi și cel dintâi îi iubești pe toți aceia care te iubesc. Dar noi te iubim cu iubirea afectivă pe care tu ne-ai dat-o. Iubirea ta, în schimb, este însăși bunătatea ta, o bunătate infinită și Binele suprem; este Duhul Sfânt care purcede de la Tatăl și de la Fiul; cel care de la începutul creației plutea deasupra apelor, mai exact deasupra minților fluturătoare ale fiilor oamenilor, dăruindu-se tuturor, atrăgând totul la sine, inspirând, favorizând, îndepărtând ceea ce este otrăvitor, prevăzând ceea ce este folositor, unind pe Dumnezeu cu noi și pe noi cu Dumnezeu (GUGLIELMO DI SAINT-THIERRY, *Sulla contemplazione di Dio*, în *Oficiul lecturilor*, Advent, luni, săpt. III).

Îți mulțumim, o Dumnezeule, care ne-ai iubit cel dintâi și ni l-ai dat pe Duhul tău Sfânt!

Pot înțelege că Dumnezeu mă iubește?

Dacă toată iubirea existentă vine de la Dumnezeu și ne umple, atunci, ca un fluviu care se întoarce, iubirea pe care trebuie s-o dăm lui Dumnezeu nu va fi alta decât iubirea însăși pe care am primit-o de la el; Sf. Paul afirmă:

Iar nădejdea nu dezamăgește, căci iubirea lui Dumnezeu a fost revărsată în inimile noastre de Duhul Sfânt, care ne-a fost dat (Rom 5, 5).

Dispare atunci neliniștea ucenicului care se simte împovărat de porunca de a trebui să-l iubească pe Dumnezeu, în timp ce vede cu tulburare că nu știe să se iubească nici măcar pe sine. Dar acest eșec este și preludiul eliberării lui; într-adevăr:

Dragostea aceasta este: nu noi l-am iubit pe Dumnezeu, ci el ne-a iubit pe noi... Noi iubim, căci el ne-a iubit cel dintâi (IIn 4, 10.19).

Iubirea nu pornește de la cel îndrumat, ci de la Duhul Sfânt, și el este liber de coșmarul și de greutatea de a nu reuși să-l iubească pe Dumnezeu; în plus capătă siguranța de a avea o iubire pentru Domnul care nu-i poate fi furată. Diadoco di Fotica scrie:

Una este iubirea naturală a sufletului, și alta cea care vine de la Duhul Sfânt. Una, într-adevăr, este mișcată în mod moderat și de voința noastră, atunci când vrem, de aceea este ușor cucerită de duhurile rele când nu ținem cu tărie la alegerea noastră; cealaltă, aprinde atât de mult sufletul de iubirea lui Dumnezeu, încât toate părțile sale aderă la nespusa dulceță a dorinței divine într-o simplitate infinită de dispoziție. Deci, într-adevăr, intelectul, ca rod al lucrării Duhului Sfânt, face să țâșnească un izvor de iubire și bucurie (DIADOCO DI FOTICA, *Discorso ascetico*, F, I, p. 361).

Deci, numai datorită efectului Duhului Sfânt care animă, reușește sufletul să adere printr-o ascultare desăvârșită la voința lui Dumnezeu, în timp ce «intelectul... face să țâșnească un izvor de iubire și de bucurie». În aceste condiții, îndrumarea spirituală devine cea mare aventură divină în

care în fiecare zi noutățile Domnului se transformă în minunile sale și inima celui îndrumat și a îndrumătorului se bucură din nou de fericita și necesara copilărie spirituală despre care vorbește Evanghelia.

«Adevărat vă spun: dacă nu vă schimbați și nu deveniți ca și copilașii, nicidecum nu veți intra în Împărăția Cerurilor. Cine dar se face micuț, ca acest copilaș, acela este cel mai mare în Împărăția Cerurilor» (Mt 18, 3-4).

Simt nevoia să gust minunile Domnului?

Așa cum am constatat, bucuria pe care Duhul o produce în noi provine pe deplin din faptul că el «incendiază într-atât sufletul de iubirea lui Dumnezeu, încât toate părțile sale aderă la nespusa dulceață a dorinței divine într-o infinită simplitate de dispoziție».

În acest moment, totuși, este necesară o ultimă reflecție plină de recunoștință pentru a da sens deplin descoperirii iubirii lui Dumnezeu în noi. Această iubire a fost semănată și a putut să prindă rădăcini în inimile noastre prin Cuvântul lui Dumnezeu care ne-a fost anunțat; dar Duhul Sfânt este cel care deschide și pregătește inimile noastre să primească Cuvântul, astfel încât înțelegându-l și însușindu-ni-l, să putem aduce roade de bucurie pentru noi și pentru Împărăție. Isus, în binecunoscuta explicație a parabolei semănătorului, spune că numai sămânța care a căzut în pământ bun «*rodește și dă, care o sută, care șazeci, care treizeci*» (Mt 13, 23).

Dacă inima omului nu este *pământ bun*, sămânța aruncată nu reușește să producă, *fie o sută, fie șazeci, fie treizeci*; numai Duhul Sfânt este în stare să transforme o inimă împietrită, sau plină de spini, în *pământ bun*; deci, fiecare pas de convertire e un dar al iubirii lui Dumnezeu și fiecare cuvânt al său primit, aduce roade numai prin lucrarea Duhului, care lucrează în inima credinciosului. Dar toată

această abundență de har ne-a fost dăruită pentru a ajunge în sfârșit la bucuria Domnului și pentru a trăi însăși fericirea lui, în unitate cu plinătatea Sfintei Treimi, care locuiește în noi.

Deci, cel îndrumat și îndrumătorul sunt uniți de Duhul Sfânt, pentru a parcurge împreună același drum în descoperirea fericirii: un itinerar plin de surprize plăcute, împletit cu rugăciunea, trăit în prietenie sinceră, reciprocă și plină de recunoștință pentru iubirea lui Dumnezeu primită continuu. *Catehismul Bisericii Catolice* ne învață: «Scopul ultim al întregii economii divine este intrarea tuturor creaturilor în unitatea desăvârșită a Preasfintei Treimi. Însă chiar de pe acum suntem chemați să fim locuiți de Preasfânta Treime: “Dacă mă iubește cineva – spune Domnul -, va păzi cuvântul meu, iar Tatăl meu îl va iubi și vom veni la el și ne vom face sălaş la el” (In 14, 23): “O, Dumnezeule meu, Treimea pe care o ador, ajută-mă să uit total de mine însămi ca să mă statornicesc în Tine, neclintită și senină, ca și cum sufletul meu ar fi deja în veșnicie; nimic să nu-mi poată tulbura pacea, nici să nu mă scoată din Tine, o, Statornicul meu, ci fiecare minut să mă conducă mai mult în profunzimea Misterului tău! Uplete-mi sufletul de pace; fă din el cerul tău, lăcașul tău iubit și locul odihnei tale. Fie ca eu să nu te las niciodată singur, ci să fiu mereu acolo, prezentă cu totul, mereu de veghe în credința mea, mereu în adorație, întru totul dăruită lucrării tale creatoare” (FERICITA ELISABETA A SFINTEI TREIMI, *Rugăciune*)» (n. 260).

Mulțumesc Dumnezeule, care ești iubire, pentru că tu ești cel care ne-ai iubit cel dintâi.

V
«Fiți imitatorii mei...»
(Fp 3, 17)

Fiți imitatorii mei, fraților, și îndreptați-vă privirea la cei ce se poartă după modelul pe care îl aveți în noi. Căci mulți, despre care v-am vorbit adesea, iar acum vă vorbesc cu lacrimi, se poartă ca dușmani ai crucii lui Cristos. Sfârșitul lor este pieirea, Dumnezeu lor este pântecul, iar mărirea lor se află în rușinea lor, deoarece ei nu doresc decât cele pământești. Cetatea noastră, însă, este în ceruri, de unde așteptăm Mântuitorul, Domnul Isus Cristos, care va transforma corpul nostru umil, făcându-l asemănător corpului său măreț, prin puterea cu care este în stare să-și supună toate (Fp 3, 17-21).

Sunt un mărturisitor al Împărăției lui Dumnezeu?

În gândirea lui Paul este foarte clar faptul că fiecare creștin, pe măsură ce înaintează în drumul de creștere, devine martor credibil al acțiunii harului în el și deci un exemplu de imitat pentru toți:

Fiți imitatorii mei, fraților, și îndreptați-vă privirea la cei ce se poartă după modelul pe care îl aveți în noi (Fp 3, 17).

Adresându-se astfel membrilor comunității Filipenilor, Apostolul nu afirmă un lucru rar în gândirea sa; de exemplu, și mai înainte, când se adresase Corintenilor, le spusese cu o remarcabilă precizie:

Fiți imitatorii mei, după cum eu însumi sunt al lui Cristos. Vă laud că în toate vă amintiți de mine și păstrați învățăturile așa cum vi le-am dat (1Cor 11, 1-2).

Astfel, scoate în evidență faptul că și el este la rândul lui un *imitator*, dar al lui *Cristos*, deci al modelului suprem. Cu toate acestea, această frază ne spune că dacă el, Paul, este omul care trebuie imitat, este numai pentru că-l imită pe *Cristos*; deci, fiecare credincios trebuie să-l imite pe *Cristos*.

În Scrisoarea către Efeseni această imitare pare să se îndrepte și spre un alt model.

Deveniți așadar imitatorii lui Dumnezeu ca niște copii dragi și trăiți în iubire, precum și Cristos ne-a iubit și s-a dat pentru noi ca ofrandă și bună mireasmă lui Dumnezeu (Ef 5, 1-2);

dar schimbarea este doar aparentă, pentru motivația clară că *Isus Cristos este Dumnezeu*.

În prima Scrisoare către Tesaloniceni, Sf. Paul preia încă o dată conceptul de imitare, dar făcându-l și mai bogat: se trece de la o imitare individuală, de la persoană la persoană, la cea comunitară. Comunități întregi o iau drept model pe cea din Tesalonic care în mod evident, la rândul ei, a devenit “imitatoare” a lui *Cristos*. Această trecere de la individual la comunitar face ca întregul proces să fie mult mai bogat și mai interesant. În acest moment atenția nu se mai îndreaptă spre judecata propriilor acțiuni, ci se deschide spre o viziune cu adevărat eclezială în care sunt incluse atât faptele personale, cât și cele care privesc comunitatea, împreună cu cele înfăptuite de comunitatea căreia îi aparține; aceste constatări sunt dominate de judecata asupra a tot ceea ce contribuie cel mai mult la Împărăția lui Dumnezeu.

Cred că mă voi descurca singur?

După cum am văzut, în concepția paulină, aceea de a deveni un *imitator*, este cuprinsă implicit ideea de a imita pe

cineva, dar și obiectivul unui drum treptat de creștere, parcurs de credincioși, care știu că Duhul Sfânt folosește alți frați și alte surori deveniți “bătrâni” în credință, cu toate că la rândul lor se găsesc în urma altcuiva pe care vor să-l imite pentru că el însuși îl imită pe Cristos. Deci, fiecare se găsește într-un anumit loc dintr-un mare șir, la al cărui capăt este tocmai Isus cu puterea și iubirea lui: El ne atrage pe toți la sine. Aici se înscrie figura îndrumătorului spiritual, adică a aceluia care devine cel mai apropiat punct de referință în drumul spre Isus. I se cere un singur lucru: să aibă în inimă o dorință imensă de a vrea să devină un *imitator al lui Cristos*.

Îndrumătorul este necesar, pentru că fără experiența lui în a asculta de Duhul Sfânt, fără iubirea lui pentru Isus și pentru cel îndrumat, fără discernământul său în ceea ce privește voința lui Dumnezeu, drumul pentru fiecare nou credincios ar fi plin de capcane. Următoarea povestire a Părinților deșertului este foarte clară:

«Ce trebuie să fac – întrebă un frate pe un bătrân – pentru că gândurile nu mă lasă să rămân nici măcar o oră în chilia mea?». Bătrânul răspunde: «Întoarce-te în chilie, fiul meu, rămâi acolo, lucrează cu mâinile tale, roagă-te lui Dumnezeu fără încetare, dă-i lui toate grijile tale și nimeni să nu te facă să ieși de acolo». Apoi îi povestește: «Un tânăr, căruia îi mai trăia încă tatăl, dorea să devină călugăr. Îl rugă cu ardoare pe tatăl său să-l lase să intre în mănăstire, dar acesta nu acceptă. Mai târziu, la insistența prietenilor săi fideli, sfârși prin a-i permite doar cu jumătate de inimă. Tânărul plecă și intră în mănăstire: deveni călugăr, își făcea cât mai perfect datoria de călugăr și postea în fiecare zi. Reușea chiar să nu mănânce timp de două zile sau să mănânce doar o dată pe săptămână. Superiorul său, văzându-l, se bucura și-l lăuda pe Dumnezeu pentru aceste posturi și asceze.

După puțin timp, tânărul a început să-l roage pe superior: “Părinte, te rog, lasă-mă să merg în deșert”. “Fiul meu – îi răspunde – nici să nu te gândești, o astfel de încercare nu o poți suporta, fără să luăm în considerație ispitele și uneltirile

diavolului. La prima ispită nu vei găsi acolo pe nimeni care să te consoleze în tulburarea în care te va arunca dușmanul”. Dar fratele insistă pentru a primi permisiunea. Superiorul, văzând că nu poate să-l rețină, se rugă, apoi îl lasă să plece. Fratele îi spuse: “Părinte, îngăduie să-mi fie arătată calea”. Superiorul îi dădu doi călugări și plecară împreună. Merseră o zi, apoi încă una. Extenuați de căldură, se întinseră pe pământ. În timp ce se odihneau puțin, un vultur îi atinse cu aripile și se așeză puțin mai departe. Călugării se treziră, văzură vulturul și-i spuseră fratelui: “Este îngerul tău, ridică-te și urmează-o”. Fratele își luă rămas bun și ajunse la locul unde se afla vulturul care-și luă imediat zborul și se așeză puțin mai departe. Fratele îl urmă. Vulturul zbură din nou și se așeză în alt loc, și tot așa timp de trei ore. Fratele urmă vulturul până când acesta o luă la dreapta și dispăru. Fratele își continuă drumul și zări trei palmieri, un izvor și o grotă. „Iată – strigă -, locul pe care mi l-a pregătit Domnul”. Intră și rămase acolo; mânca fructe și bea apă de la izvor.

Rămase acolo șase ani fără să vadă pe cineva. Dar într-o zi îi apărură diavolul, sub înfățișarea unui călugăr bătrân care arăta teribil. Această vedenie îl înspăimântă pe frate: se prosternă în rugăciune. Când se ridică, diavolul îi spuse: “Hai să ne mai rugăm frate”. După rugăciune, reluă: “De cât timp ești aici?”. “De șase ani”. “Ah, eu sunt vecinul tău și până acum patru zile n-am știut că locuiești aici. Chilia mea nu este departe. N-am ieșit din ea de unsprezece ani, și abia acum am aflat că tu ești vecinul meu. Mi-am zis: Hai să merg să-l văd pe acel om al lui Dumnezeu și să vorbim împreună despre mântuirea sufletului. Frate, nu ne este de ajutor să rămânem în chilie pentru că nu primim Trupul și Sângele lui Cristos și eu mă tem că vom fi îndepărtați de către el dacă stăm departe de aceste mistere; eu știu, frate, că la trei kilometri de aici există o mănăstire unde se află un preot. Să mergem în fiecare duminică, sau dacă vrei o dată la două săptămâni, să primi Trupul și Sângele lui Cristos, și apoi ne vom întoarce în chiliile noastre”. Această viclenie a diavolului fu bine primită de frate.

Deci, duminică diavolul îi apărură și-i spuse: “Să mergem, e timpul”. Se duseră la mănăstire și acolo se afla preotul. Odată

intrați în biserică, începură să se roage. Dar atunci când fratele se ridică, nu-l mai văzu pe acela care l-a condus. “Iată, își spuse, unde-o fi dispărut? Poate a ieșit pentru o nevoie”. Așteptă un timp, dar nu veni nimeni. Ieși să-l caute, dar negăsindu-l, îi întrebă pe frații de la mănăstire: “Unde este părintele cu care am intrat în biserică?” Dar aceștia îi răspunseră: “N-am văzut pe nimeni în afară de tine”. Atunci fratele înțelese că a fost diavolul. “Vezi deci – spuse – de ce viclenie s-a folosit pentru a mă scoate din chilia mea! Dar puțin contează, căci am venit pentru un motiv bun: voi primi Trupul și Sângele lui Cristos și mă voi întoarce în chilia mea”. La sfârșitul ceremoniei, fratele vru să se întoarcă în chilia sa: dar superiorul mănăstirii îl reținu: “Nu te vom lăsa să pleci înaintea de a mânca cu noi”. El nu se întoarse deci în chilia sa decât după ce a mâncat. Și din nou îi apărură diavolul sub înfățișarea unui tânăr laic, care începu să-l măsoare din cap până în picioare, spunând: “Dar e chiar el? Nu, e altul.” Și cum tot continuă să-l privească, fratele îl întrebă: “De ce mă privești așa?”. “Văd că nu mă mai recunoști – răspunse celălalt. De fapt, după atâta timp e posibil să nu mă mai recunoști. Sunt fiul vecinului tatălui tău. Oare nu e acela tatăl tău? Mama ta nu se numește oare așa, și sora ta, și tu însuși și servitorii voștri nu sunt cutare și cutare? Dar sunt trei ani de când mama și sora ta au murit. Tatăl tău a murit și el acum câteva zile și te-a lăsat moștenitor; a spus: N-ar trebui oare să las bunurile mele fiului meu, omul sfânt care a părăsit lumea pentru a-l urma pe Dumnezeu? Îi las tot ce-mi aparține; cel care se teme de Dumnezeu și știe unde este fiul meu, să-i spună să se întoarcă, să împartă averea mea săracilor pentru mântuirea sufletului meu și al lui. Mulți au plecat în căutarea ta, dar nu te-au găsit. Venind aici pentru o afacere, te-am recunoscut. Ei bine, nu mai întârzia, vino să vinzi totul după voința tatălui tău”. Fratele răspunse: “Nu e nevoie să mă întorc în lume”. “Dar dacă nu te întorci – reluă diavolul – atâta avere se va risipi și va trebui să dai cont. Ce este rău în a te întoarce, ca un bun administrator, pentru a da acei bani săracilor și nefericiților? Astfel încât să nu fie risipiți, între curtezani și petrecăreți. Cine te împiedică să vii să faci

pomană după voia tatălui tău, pentru mântuirea sufletului său și al tău? După aceea te vei întoarce în chilia ta. De ce zăbovești?”.

Diavolul îl convinse până la urmă pe frate și-l trimise în lume. Îl însoți până în oraș, apoi îl părăsi. Fratele vru să intre în casa tatălui său pe care îl credea mort: însă, tatăl ieși din casă chiar în acel moment viu și sănătos, dar nu-l recunosc. Îl întrebă: “Cine ești?”. Tulburat, fiul său nu știe ce să răspundă, dar pentru că tatăl insistă să afle de unde venea, răspunse confuz: “Sunt fiul tău”. “De ce te-ai întors?”. Rușinându-se să spună adevărul răspunse: “M-am întors de dragul tău: doream să te revăd”. Și rămase cu el.

Puțin timp după aceea căzu în păcatul desfrâului. Pedepsit aspru de tatăl lui, nefericitul nu se căi și rămase în lume. Fraților, eu vă spun: călugărul nu trebuie să iasă niciodată din chilia lui din cauza provocării cuiva, orice ar fi» (DeF, n. 193, p. 211-215).

Sunt cel puțin patru observații importante de făcut:

Tânărul în cauză voia să devină călugăr și să întreprindă acest drum cu mare ardoare, dar deziluzionat de propria datorie și mândru fiind, s-a gândit că poate să meargă pe acest drum de unul singur: prima greșeală.

- Diavolul i-a apărut sub înfățișarea unei acvile, a unui superior (care arăta teribil), a unui tânăr laic, dar tânărul călugăr nu și-a dat niciodată seama de lucrul acesta, deoarece sfaturile pe care le primea erau bune (într-adevăr, sugestiile celui rău par adesea pozitive). Avea încredere numai în sine însuși atunci când discerneva voința lui Dumnezeu și îndrumarea Duhului: a doua greșeală.

- Chiar și superiorul mănăstirii a devenit instrument de ispită, favorizând întoarcerea celui rău, prin faptul că a povestit tânărului istoria tatălui mort și a moștenirii. E ciudat faptul că argumentele de a-l scoate din chilie pentru a-l duce la rugăciune și meditație erau moral valide. A reflectat singur asupra moralității propriilor fapte: a treia greșeală.

- La întoarcerea acasă, cu toate că a descoperit că a fost înșelat, tânărul nu a fugit departe de lume și nu s-a întors la superiorul lui, ci s-a lăsat cuprins de incertitudine și nu a reușit să iasă din capcana în care căzuse. Nu și-a dat niciodată seama că dușmanul era mai viclean decât el: a patra greșală.

Dacă ar fi rămas în chilia lui, nu i s-ar fi întâmplat toate acestea.

La baza îndrumării stă deci o carismă specială de “slujire”, departe de orice formă sau dorință de a porunci: exercițiul unei *diaconii* (=slujire) pline de iubire pentru frați de a deveni sfinți. O participare la misiunea lui Cristos care spune:

«Căci însuși Fiul omului nu a venit să fie servit, ci să servească și să-și dea viața ca răscumpărare pentru mulți» (Mc 10, 45).

Îndrumătorul spiritual în cadrul unei comunități este acela care simte în lăuntrul său dorința de a deveni un “slujitor” pentru a menține tot grupul de frați în comuniune fraternă. În multe cazuri ar fi oportun ca în comunitatea creștină, funcțiile de conducere să fie separate de cele ale îndrumării, pentru că sunt puțini oamenii „înțelepți” care au – în mod echilibrat – cele două funcții, menținându-le pe amândouă mereu între liniile “slujirii”. Această capacitate de a sluji fără a porunci este calitatea cea mai bună a îndrumătorului care are nevoie, însă, de o virtute specială a inimii: frica de Dumnezeu. Părintele Paisio spunea:

Agață-te de un om care se teme de Dumnezeu și, stând alături de el, vei învăța și tu frica de Dumnezeu (*Poemen*, VeD, II, n. 65).

Îndrumătorul exercită o anumită paternitate spirituală asupra celui îndrumat, dar nu este chiar un adevărat director

spiritual și nu dă lecții de ordin intelectual; mai degrabă este un tată care dă naștere la fiii ai lui Dumnezeu, îndrumându-l pe ucenic până în pragul întâlnirii cu Dumnezeu și pregătindu-i calea, precum Ioan Botezătorul. Când l-a primit pe tânărul Pacomie, Palamone, fondatorul cenobiților orientali, îi spuse:

... voi fi gata, în limitele slăbiciunii mele, să sufăr cu tine, până ce nu te vei cunoaște pe tine însuși (VCP, 10, p. 44).

Despre Sf. Pacomie se va spune mai târziu:

Și noi, deci și toți oamenii, putem merge pe urmele lui Pacomie așa cum el merge pe urmele sfinților... Să murim și să trăim cu acest om, ca să ne conducă direct la Dumnezeu (*Vita copta di san Pacomio*, EMP, Abbazia di Praglia 1981, p. 68).

Minunea a avut loc. Să învățăm de la el.

VI

«Ieși din țara ta...» (Gn 12, 1)

După aceea a zis Domnul către Avraam: «Ieși din pământul tău, din neamul tău și din casa tatălui tău și vino în pământul pe care ți-l voi arăta eu. Și eu voi ridica din tine un popor mare, te voi binecuvânta, voi mări numele tău și vei fi izvor de binecuvântare. Binecuvânta-voi pe cei ce te vor binecuvânta, iar pe cei ce te vor blestema, îi voi blestema; și se vor binecuvânta întru tine toate neamurile pământului». Deci, a plecat Avraam cum îi zisese Domnul, și s-a dus și Lot cu el. Avraam era însă de șaptezeci și cinci de ani când a ieșit din Haran (Gn 12, 1-4).

Sunt gata să răspund?

Chemarea lui Dumnezeu este mereu învăluită de ceva de nepătruns, pentru că în sine conține o mare doză de mister. Și în această chemare pe care Dumnezeu o face lui Abraham sunt multe elemente care, dacă ne oprim să le analizăm, ne tulbură fără îndoială. De ce? Să încercăm să vedem.

Ceea ce ne mișcă imediat este tonul hotărât al chemării: *«Ieși din pământul tău, din țara ta... în țara pe care ți-o voi arăta»*. Dar aceasta este caracteristica tuturor chemărilor lui Dumnezeu. Să vedem câteva exemple.

Când Moise se apropie de rugul aprins, Dumnezeu îi spune: *«Vino dar să te trimit la Faraon, regele Egiptului, ca să scoți pe fiii lui Israel poporul meu, din țara Egiptului!»* (Ex 3, 10).

Când îl cheamă pe Isaia îi ordonă: *«Du-te și spune poporului acestuia...»* (Is 6, 9a). La fel și lui Ieremia, care se teme din cauza vârstei sale fragede:

Domnul însă mi-a zis: «Să nu zici: Sunt încă tânăr, căci la câți te voi trimite, la toți vei merge și tot ce-ți voi porunci vei spune» (Jer 1,7).

Chiar și pentru Ezechiel ordinul a fost peremptoriu:

Apoi mi-a zis: «Fiul omului, mănâncă ceea ce ai dinainte, mănâncă această hârtie și mergi de grăiește casei lui Israel». Apoi Acela mi-a zis: «Fiul omului, scoală și mergi la casa lui Israel și spune-le cuvintele mele» (Ez 3, 1.4).

Dumnezeu îi spuse lui Amos:

Și de la turmă m-a luat Domnul și mi-a zis: «Du-te și prorocește în poporul meu Israel!» (Am 7, 15).

După cum se poate observa, în toate aceste pasaje, este mereu același ordin: *Du-te!*

Deci, vocația este un ordin de a ieși, de a schimba obiceiurile și modurile de gândire a unei vieți întregi pentru a înfrunta necunoscutul. Sf. Paul declară acest lucru aproape într-un mod brutal:

...să vă lăsați de purtarea din trecut a omului vechi care se pierde în urma poftelor înșelătoare (Ef 4, 22).

Îmi dau seama de idolatriile mele cele mai adânci?

Țara pe care trebuie s-o lăsăm este mereu locul idolatriei noastre, deci și al sclaviei noastre în care lanțurile păcatului ne strâng și ne umilesc. Tocmai aici fiecare dintre noi a învățat să nu se iubească pe sine, să se disprețuiască fără încetare. Fiecare dintre noi are Egiptul său.

Rădăcinile idolatriilor pătrund hotărâtor în inima noastră – în carnea noastră, ar spune Sf. Paul – și sunt mai adânci decât și-ar putea imagina cineva. Aceste rădăcini și aceste alipiri idolatre mor foarte greu; continuă să ne însoțească, precum paraziții nesătui, pe tot drumul vieții noastre. De aceea nu putem ajunge în acel «*pământ roditor și larg... în țara unde curge miere și lapte*» (Ex 3, 8), dacă nu ne hotărâm dinainte să înfruntăm un lung deșert de luptă și de sacrificiu, adică “lupta spirituală”.

La această constatare a ajuns Biserica, care în *Gaudium et Spes* afirmă: «Întreaga istorie a oamenilor e străbătută de o bătălie aprigă împotriva puterilor întunericului; aceasta a început de la origini și va dura, după cum spune Domnul, până în ziua de apoi. Prins în această înfruntare, omul trebuie să lupte neconținut pentru a adera la bine, și nu-și poate dobândi unitatea lăuntrică decât cu mari eforturi, cu ajutorul harului lui Dumnezeu» (n. 37).

În viața noastră Țara Promisă este constituită din atingerea înțelepciunii biblice sau chiar din aceea pe care o putem numi “înțelepciune-sfințenie”. În această lungă călătorie, pe care Domnul ne cheamă s-o parcurgem, nu există nici un punct pe care noi am fi putut să-l prevedem sau să-l programăm anticipat, pentru că nu este un traseu pregătit de o agenție turistică; nu sunt hărți stradale, nici indicatoare, și nici măcar diguri de protecție deasupra podurilor și viaductelor; dimpotrivă, dacă ne gândim bine, nu sunt nici măcar drumuri construite deja. Mergând, construiești fără să cunoști detaliile traseului. Mergi împins doar de Duhul Sfânt.

Ascult mereu cu docilitate vocea lui Dumnezeu?

Totuși, în această călătorie, întunecată și luminoasă în același timp, nu ne lipsește nimic, avem totul, pentru că Duhul Sfânt este cu noi atât ziua, cât și noaptea. El este pentru noi ghidul iubitor și înțelept, capabil să ne facă să

înfruntăm infailibil orice dificultate a drumului, exact cum își conducea Dumnezeu poporul său prin deșert:

Iar Domnul mergea înaintea lor: ziua în stâlp de nor, arătându-le calea, iar noaptea în stâlp de foc, luminându-le, ca să poată merge și ziua și noaptea. Și n-a lipsit stâlpul de nor, ziua, nici stâlpul de foc, noaptea dinaintea poporului (Ex 13, 21-22).

Însă trebuie să-l înțelegem pe acest îndrumător atât de prețios și să știm să-l acceptăm în același spirit în care un orb acceptă să fie călăuzit de mâna aceluia care vede, punându-și astfel încrederea în ochii însoțitorului său. În drumul spiritual, noi suntem orbi și Duhul Sfânt este singura lumină a ochilor noștri. Cu toate acestea, oricât am fi de siguri de blândețea și înțelepciunea lui, inima noastră – idolatră încă și înspăimântată de rănilor proprii – nu primește solicitările lui delicate fără să opună obstacole și rezistențe de orice tip.

Deci, drumul sub călăuzirea Duhului Sfânt este într-adevăr o aventură, pentru că Duhul nu suprimă libertatea omului, ci lucrează fără încetare pentru a-l elibera de condiționările datorate idolatriei. Sf. Paul, puternic și hotărât ca întotdeauna, afirmă: *Căci Domnul este Spiritul, iar unde este Spiritul Domnului este libertate (2Cor 3, 17).*

Când Duhul începe să cucerească, puțin câte puțin, inima credinciosului, acesta devine tot mai conștient și responsabil de propriile acțiuni. Părintele Alonio spunea:

Dacă omul vrea, ajunge de dimineață până seara la măsura lui Dumnezeu (*Alonio, VeD, I, n. 3*).

Este necesar deci să ne dispunem pentru a primi suflul Duhului cu o deschidere foarte docilă a inimii; atunci drumul nostru va fi sigur. Îndrumătorul spiritual nu are datoria de a-l îndoctrina pe cel îndrumat, dimpotrivă trebuie să fie foarte

atent, să nu-i sugereze ideile proprii, care ar tinde să-l facă să devină o fotocopie a sa; trebuie să-l ajute în schimb să se elibereze de propriile tensiuni și să alunge din minte gândurile obsesive.

Sigur că e necesar să practicăm cu atenție și ascultarea pentru a renunța la propria voință, dar nu pentru a o înlocui cu cea a îndrumătorului; trebuie să favorizăm mai curând tot ceea ce constrânge voința dominată de omul vechi să cedeze poruncii voinței omului nou renăscut din Duhul Sfânt. Numai așa discipolul va învăța să asculte vocea lui Dumnezeu care vorbește în inima lui și să învețe cum să asculte cu adevărat de voința sa: acesta este adevăratul drum spiritual.

Cât sunt de dispus să perseverez în a-l întâlni pe Dumnezeu?

Dumnezeu ne împinge să intrăm nu numai într-un deșert de luptă și sacrificiu, ci și într-un spațiu de liniște, de reculegere și meditație, în care trebuie să ne oprim; nu-l putem traversa într-o clipă, pentru că este reflecția care ne permite să înțelegem adevăratele valori ale vieții noastre spirituale. În *Dialogul bătrânilor cu privire la gânduri*, una din întrebări se referă tocmai la deșert și este foarte interesant să ascultăm răspunsul:

«Este bine să trăiești în deșert?».

«După ce pentru fiii lui Israel au încetat asupririle Egiptului și locuiau în corturi, ei au înțeles cum trebuiau să se teamă de Dumnezeu. Într-adevăr, corăbiile distruse de furtună în mijlocul mării rămân inutile, dar când ajung în port, realizează comerțul lor. Așa este și cu omul: dacă nu rezistă într-un loc, nu poate să cunoască adevărul, deoarece Dumnezeu a ales reculegerea mai presus de orice virtute. Într-adevăr, stă scris: *Asupra cui îmi voi opri privirea, dacă nu asupra omului blând și recules și care tremură la cuvintele mele?*» (*Dialogo di Anziani*, VeD, II, n. 21, p. 270).

În această fază pe care sufletul o parcurge, virtutea indispensabilă – pe care trebuie s-o cerem cu insistență de la Dumnezeu – este perseverența, pentru că după puțin timp în fața normalelor eșecuri din viața de zi cu zi se trezește imprevizibil dorința de schimbare. Cel îndrumat și îndrumătorul se tem de situațiile de stagnare, deci caută să iasă din lumea interioară pentru a o încerca pe cea a acțiunii și a activismului. În acest moment este necesar să ne amintim și să înțelegem una din maximele cele mai renumite ale Părinților deșertului:

Un bătrân spuse: «Dacă ești într-un loc și încerci să faci ceva bun, dar nu reușești, să nu crezi că ai putea reuși în altă parte.» (*Dal manoscritto Coislin, VeD, II, n. p. 245*).

Cu toții suntem chemați să trecem prin această situație, dar tocmai aici Dumnezeu ne așteaptă pentru a ne face să întâlnim sfințenia lui și s-o mărim pe a noastră.

Formarea spirituală a unui fiu al lui Dumnezeu nu are nici o legătură cu formarea culturală a unei persoane din lume. Este un traseu care urmează căile misterioase ale suflului Duhului. Isus îi spune lui Nicodim:

«Adevărat, adevărat îți spun: nimeni dacă nu se naște din apă și din spirit, nu poate intra în Împărăția lui Dumnezeu. Cei născuți din trup, trup este, iar ceea ce-i născuți din Spirit, Spirit este. Să nu te miri că ți-am spus: Trebuie să vă nașteți din nou. Vântul suflă unde vrea; îi auzi freamătul, dar nu ști nici de unde vine, nici încotro se duce. Tot astfel e și cu oricine este născuți din Spirit» (In 3, 5-8).

Un îndrumător spiritual trebuie să-și amintească mereu că nu el este cel care-l formează pe ucenic: datoria lui este

numai aceea de a-l pregăti să primească lecțiile date de un altul: Duhul Sfânt, adevăratul maestru interior.

De fiecare dată când vom căuta să privim lucrarea Duhului din punct de vedere uman și rațional, aceasta ne va apărea mereu ca lucrarea unui maestru care ne derutează. Într-adevăr, întrucât trebuie să ne formeze pentru o înțelepciune care nu este din această lume, nu poate urma căile rațiunii umane și ale schemelor “raționale” ale culturii noastre. Deseori rămânem surprinși de intermediarii ciudați pe care-i folosește Duhul și pe care numai umilința ne permite să-i acceptăm.

Părintele Moise veni într-o zi să scoată apă din fântână și-l găsi pe părintele Zaharia în rugăciune lângă fântână și Duhul lui Dumnezeu se odihnea peste el (*Zaharia*, VeD, I, n. 2).

Așa povestesc Părinții, dar această viziune în mintea lui Moise a avut consecințe, în ciuda faptului că Zaharia era mult mai tânăr decât el:

Într-o zi părintele Moise îi ceru fratelui Zaharia: «Spune-mi ce trebuie să fac?». Dar acesta se aruncă la pământ la picioarele lui, spunând: «Părinte, tu mă întrebi pe mine?». «Crede-mă, fiul meu Zaharia – spuse bătrânul -, am văzut pe Duhul Sfânt coborând asupra ta; de aceea sunt constrâns să te întreb». Atunci Zaharia, dându-și jos capuciul de pe cap, îl puse sub picioare și-l călcă spunând: «Dacă omul nu este călcat în picioare, nu poate fi călugăr» (*Zaharia*, VeD, I, n. 3).

Reflectând cu atenție descoperim că în drumul spiritual ucenicul re trăiește tocmai aceeași stare ca Moise, care se adresează poporului la sfârșitul lungii călătorii, exclamând:

... să nu se mândrească inima ta și să nu uiți pe Domnul Dumnezeuul tău; Care te-a scos din Egipt, din casa robiei,

Care te-a povățuit prin pustiul cel mare și groaznic, unde sunt șerpi veninoși, scorpioni și locuri arse de soare și fără de apă; Care a scos pentru tine izvor din stâncă de cremene, te-a hrănit în pustiul cu mana pe care tu n-o cunoștiai și n-o cunoșteau nici părinții tăi, ca să te smerească și să te încerce, ca să-ți facă bine în viitor (Dt 8, 14-17a).

Și chiar este adevărat: nu ne-a lipsit niciodată nimic.

VII

«Sufletul meu preamărește pe Domnul...» (Lc 1, 46)

Atunci Maria zise: «Sufletul meu îl preamărește pe Domnul, iar spiritul meu tresaltă pentru Dumnezeu, Mântuitorul meu, căci a privit la umilința servitoarei sale. Iată dar, de acum mă vor ferici toate generațiile căci mari lucruri a înfăptuit pentru mine Cel Puternic. Sfânt este numele lui, iar milostivirea lui este din generație în generație asupra celor care se tem de el. A înfăptuit cu putere prin brațul său: i-a spulberat pe cei semeți în cugetul inimii lor; i-a răsturnat pe cei puternici de pe tronuri și i-a înălțat pe cei umili. Pe cei flămânzi i-a umplut de bunuri, iar pe avuți i-a îndepărtat cu mâna goală» (Lc 1, 46-53).

Mă comport în mod demn de vocația mea?

Întâlnirea dintre Maria și Elisabeta, amândouă în așteptarea unui fiu, este un eveniment extraordinar: cele două femei, bogate în credință și în ascultarea Cuvântului lui Dumnezeu, înțeleg - sub acțiunea Duhului Sfânt - că timpul mântuirii este inaugurat de cele două creaturi care trăiesc în ele și încep să profetească. Printre altele, Ioan, încă din sânul matern este martor al venirii lui Isus și Elisabeta recunoaște în Maria, care abia zămislise, chiar pe «*mama Domnului meu*» (Lc 1, 43).

Deci, cele două femei sunt pătrunse în conștiință de chemarea lor: au fost alese de Dumnezeu pentru a schimba cursul istoriei; prin ele e gata să ia ființă o altă lume, care va însemna sfârșitul nedreptății și venirea Împărăției. Această conștientizare că au fost alese de Domnul pentru un plan atât de extraordinar, umple de bucurie inima celor două protagoniste: Maria izbucnește în rugăciunea de laudă *Magnificat*.

Același eveniment se întâmplă de fiecare dată când Dumnezeu cheamă. Chemarea lui este mereu rodul unei alegeri foarte libere: Domnul alege pe cineva pentru a împlini o operă cu totul specială în planul său de mântuire și în destinul poporului său. Această vocație este un eveniment foarte important pentru că este destinat să aducă mult *rod* pentru Împărăția cerurilor. Isus, adresându-se alor săi, ne-a lăsat acest mesaj profund și entuziast:

Nu voi m-ați ales pe mine, ci eu v-am ales pe voi și v-am pus ca să mergeți și să dați rod, iar rodul vostru să rămână (In 15, 16).

Alegerea făcută de Dumnezeu nu este deci întâmplătoare, ci foarte pregătită. Evanghelia lui Marcu, de exemplu, ne povestește detaliat cum Isus i-a ales pe apostoli:

Și se urcă pe munte și chemă pe cei pe care îi voia, iar ei se duseră la el. Și puseră doisprezece ca să fie cu el, să-i trimită să predice și să aibă putere de a izgoni demoni (Mc 3, 13-15).

Chemarea este deci un moment de exaltare și tulburare în același timp, pentru că în vocație sunt două elemente extraordinare: în primul rând este faptul că Dumnezeu este cel care cheamă; în al doilea rând este faptul că o face pentru a împlini lucruri minunate, sub călăuzirea lui și cu puterea lui. De aceea Maria exprimă foarte bine înțelegerea măreției vocației sale și, plină de recunoștință, tresaltă în spirit de bucurie și uimire:

«Sufletul meu îl preamărește pe Domnul... căci a privit la umiliința slujitoarei sale... Căci mi-a făcut lucruri mari Cel Atotputernic» (Lc 1, 46.48.49).

La originea vocației stă deci o alegere divină, iar la capătul ei mereu o voință divină de îndeplinit. De aceea chemarea lui Dumnezeu adaugă ceva important, atât alegerii, cât și misiunii. Vocația este deci o chemare personală, adresată conștiinței celei mai profunde a individului; impactul ei este atât de puternic, încât tulbură nu numai condițiile externe ale celui chemat, ci însăși existența lui; ea îl atinge în punctul cel mai profund al inimii, transformându-l și făcând din el alt om. De aceea Sf. Paul le spune Efesenilor:

Vă îndemn așadar, eu, prizonierul în Domnul, să fiți vrednici prin purtarea voastră de chemarea de care ați avut parte (Ef 4, 1).

Care va fi noul meu nume?

Acest aspect personal al vocației este explicat foarte bine în Biblie atunci când Dumnezeu pronunță numele celui chemat. Cu siguranță așa se întâmplă când Domnul vorbește cu Avraam, “prietenul lui Dumnezeu”: «Nu te teme, Avraame, că eu sunt scutul tău și răsplata ta va fi foarte mare» (Gn 15, 1);

și în altă parte:

«Avraame, Avraame!». Iar el i-a răspuns: «Iată-mă!». Și Dumnezeu i-a zis: «Ia pe fiul tău, pe Isac, pe singurul tău fiu, pe care-l iubești, și du-te în pământul Moria și adu-l acolo ardere de tot pe un munte pe care ți-l voi arăta eu» (Gn 22, 1-2).

Și Moise se aude chemat pe nume:

Iar dacă a văzut Domnul că se apropie să privească a strigat la el Domnul din rug și a zis: «Moise! Moise!». Și a

răspuns: «Iată-mă, Doamne!». Și Domnul a zis: «Nu te apropia! Ci scoate-ți încălțăminte din picioarele tale, că locul pe care calci este pământ sfânt!» (Ex 3, 4-5).

Dumnezeu vorbește cu profetul Ieremia: *«Ce vezi, Ieremia?» (Jer 1, 11)*. La fel și cu Amos: *Domnul îmi zise: «Ce vezi, Amos?» (Am 7, 8)*.

Uneori, pentru a indica mai bine luarea în posesie a omului și schimbarea existenței, care-i este cerută de vocația însăși, Dumnezeu schimbă numele celui ales. I se adresează lui Avram și îi dă un nume nou:

«Și nu te vei mai numi Avram, ci Avraam va fi numele tău, căci am să te fac tatăl multor popoare» (Gn 17, 5).

La fel se schimbă și numele lui Iacob, nepotul lui Avraam:

Și l-a întrebat Acela: «Care îți este numele?» Și el a zis: «Iacob». Zisu-i-a Acela: «De acum nu-ți va mai fi numele Iacob, ci Israel te vei numi, pentru că te-ai luptat cu Dumnezeu și cu oamenii și ai ieșit biruitor!» (Gn 32, 28-29).

Dumnezeu dă un nume nou orașului Sion: *...te vor chema pe tine cu un nume nou, pe care-l va rosti gura Domnului (Is 62, 2)*. Mai apoi, Isus va da un nume nou lui Simon, înainte de a-i încredința mandatul său de cap al Bisericii:

«Ferice de tine, Simon (=trestie) fiul lui Iona, căci nu carnea și sângele ți-au dezvăluit aceasta (nu ai descoperit acest adevăr prin puteri omenești), ci Tatăl meu care este în ceruri. Eu la rândul-mi îți zic: Tu ești Petru (=piatră) și pe această piatră voi zidi Biserica mea» (Mt 16, 17-18).

Dumnezeu așteaptă de fiecare dată un răspuns la chemarea sa, o adeziune conștientă de credință și de ascultare pentru a duce la îndeplinire planul pe care l-a pregătit pentru fiecare creatură. Un lucru este sigur: inițiativa este a lui Dumnezeu și ne-a plănuit pentru o misiunea atât de mare și plină de glorie. Tocmai referitor la această misiune, Dumnezeu a ales pentru noi un *nume nou*, legat de misiune și de valoarea ei în planul de mântuire al lui Dumnezeu:

Cine are urechi, să audă ceea ce Spiritul spune Bisericilor! Biruitorului îi voi da mana ascunsă, și îi voi da o piatră albă, iar pe piatră scris un nume nou, pe care nimeni nu-l cunoaște decât acela care-l primește (Apoc 2, 17).

Fiecare discipol nou și-a primit deja numele și împreună cu el și misiunea.

Ce cred despre chemarea mea?

Alegerea lui Dumnezeu este un mister care învăluie toată existența celui chemat. Avram nu știe ceea ce-i va cere Dumnezeu să facă, și cu siguranță nici Maria nu înțelege pe deplin tot ceea ce se întâmplă în viața ei. Cu toate acestea, chiar dacă persoanele sunt atât de diferite, au ceva în comun: ascultă de voința lui Dumnezeu fără să pună obstacole. Într-adevăr, pentru a asculta nu e nevoie să înțelegi, ci să iubești. Alegerile lui Dumnezeu urmează infinita lui înțelepciune, iar planurile lui de milostivire sunt pentru noi de neînțeles, precum scrie profetul Isaia:

... gândurile Mele nu sunt gândurile voastre și căile Mele nu sunt căile voastre, zice Domnul. Și cât de departe sunt cerurile de pământ, așa de departe sunt căile Mele de căile voastre și cugetele Mele de cugetele voastre (Is 55, 8-9).

Credinciosul acceptă această realitate numai pentru faptul că se încrede pe deplin în Dumnezeu, de aceea acceptă să-i încredințeze viața întreagă. În fond, ce altceva înseamnă a avea credință în Dumnezeu? Sf. Augustin, ager ca întotdeauna, comentează:

Chiar dacă alegerea lui Dumnezeu... ar putea fi înțeleasă de cineva, trebuie să admit că eu nu o înțeleg. Nu pot să găsesc nici un criteriu de aplicat pentru a hotărî cine trebuie să fie ales și mântuit prin har. În mod instinctiv, l-aș alege pe cel mai inteligent sau cu mai puține păcate, sau pe amândoi: aș adăuga, presupun, pe cel care are o formare mai solidă. Dar, îndată ce m-aș hotărî, el ar râde de mine cu lacrimi (AUGUSTIN DIN IPPONA, *A Simpliciano*, 1, 2).

Totuși acceptarea alegerilor Domnului devine ușoară numai când inima credinciosului – care trăiește într-o relație profundă cu el – e convinsă că Dumnezeu alege în baza unui criteriu înțelept născut din iubirea sa față de omul chemat, chiar și atunci când omul nu înțelege scopul. Atitudinea celui chemat este aceea a unei ascultări simple și totale, pentru că recunoaște domnia absolută a lui Dumnezeu asupra vieții sale. Sf. Augustin mai spune:

Eu, cel pe care tu îl vezi prin harul lui Dumnezeu ca episcop al tău, am venit de mic copil în acest oraș. Am făcut ceea ce am putut pentru a căuta mântuirea, prestând mai degrabă o muncă umilă decât să fiu în pericolul unei funcții înalte. Dar un sclav nu poate contrazice pe Stăpânul său. Am venit în acest oraș pentru a vedea un prieten. Mă simțeam în siguranță, pentru că acest loc avea deja un episcop. Am fost înlănțuit. Am fost hirotonit preot și așa am devenit episcopul tău (AUGUSTIN DIN IPPONA, *Discorsi*, 355, 2).

Trebuie să precizăm că dacă cel îndrumat nu are inima cel puțin orientată în această direcție, nu este posibil să pună

în practică nici o îndrumare spirituală. Dacă, într-adevăr, în el nu există conștiința propriei chemări, cu siguranță nu va exista nici o ascultare docilă la voința lui Dumnezeu și fiecare efort al îndrumătorului este destinat eșecului.

Este viața mea consacrată cu bucurie lui Dumnezeu?

Deci, la baza tuturor lucrurilor trebuie să stea bineînțeles un alt element: iubirea pentru Domnul. Nu se poate răspunde propriei chemări, dacă în inimă nu se află măcar o scânteie din acel foc de iubire a lui Dumnezeu, care neliniștește sufletul până ce acesta îi răspunde. Sfânta Scriptură spune: *«care din noi poate să îndure focul mistuitor?»* (Is 33, 14).

De aceea, pentru a putea începe drumul îndrumării, este necesar să se facă mai întâi un discernământ profund și serios: există condiții pentru a începe marea aventură sub acțiunea Duhului Sfânt? Am în mine o astfel de iubire pentru Dumnezeu, încât să-i dăruiesc toată viața mea pentru a face voința lui? Această consacrare mi-ar deschide calea pentru a face primii pași în itinerariul meu spiritual și aș putea începe să mă simt un discipol care începe aventura.

Am început acest capitol citând cântul de bucurie al Mariei și este frumos să încheiem cu o altă cântare plină de jubilarie și iubire, scrisă de Sf. Augustin, îndrăgostit cu siguranță de Dumnezeu, dar și copleșit de bucuria crescândă că a fost chemat. Cred că acesta ar fi testul pentru a verifica chemarea oricărui candidat la îndrumare; într-adevăr, nu vom reuși să intrăm în această aventură a lui Dumnezeu, dacă inima nu va fi acordată cu aceste note. Dacă interiorul meu ar rămâne rece și nu ar vibra de o iubire de acest tip, fără să se înflăcăreze la aceste cuvinte, poate e mai bine să amân drumul de formare.

Te iubesc, Doamne, cu o cunoștință sigură și deloc îndoielnică. Ai străpuns inima mea prin Cuvântul tău, iar din

clipa aceea te-am iubit. Dar iată că, totuși, și cerul, și pământul și toate cele care se află în ele, de peste tot, îmi spun să te iubesc și nu încetează să o spună tuturor, *pentru ca ei să nu se mai poată dezvinovăți* că nu te iubesc. Mai adâncă va fi îndurarea ta față de cel de care te-ai îndurat și vei arăta multă îndurare pentru cel față de care te-ai arătat îndurător. Dacă nu ar fi așa, cerul și pământul ar rosti laude către tine unor urechi surde.

Dar ce iubesc, de fapt, atunci când iubesc? Nu frumusețea corpurilor sau gingășia lor trecătoare, nu strălucirea luminii, a acestei lumini atât de prietenoase față de ochii mei, nu suavele melodii ale feluritelor cântări, nici mireasma dulce a florilor, a parfumurilor și a balsamurilor, nu mana cerească și mierea, nici membrele făcute pentru îmbrățișări trupești, nu toate acestea le iubesc eu atunci când îl iubesc pe Dumnezeuul meu. Și totuși iubesc un anume fel de lumină și un anume fel de glas, o anume mireasmă, o anume hrană și o anume îmbrățișare atunci când îl iubesc pe Dumnezeuul meu; sunt lumina, glasul, mireasma, hrana și îmbrățișarea omului lăuntric, care se află în mine acolo unde pentru sufletul meu strălucește o lumină care nu are hotar, unde răsună o melodie care nu pierde în timp, unde se răspândesc miresme pe care nu le împrășteie suflarea vântului, unde se poate gusta dintr-o hrană pe care lăcomia nu o micșorează niciodată și unde se înlănțuie îmbrățișări pe care împlinirea dorinței nu le desface niciodată. Iată ce iubesc eu atunci când îl iubesc pe Dumnezeuul meu (AUGUSTIN DIN IPPONA, *Confesiuni*, X, VI, 8, pag. 208).

VIII
«Cei ce trăiesc potrivit trupului...»
(Rom 8, 8)

Cei ce trăiesc potrivit trupului la ale trupului cugetă, iar cei ce trăiesc potrivit Spiritului la cele ale Spiritului, căci pornirea trupului este moarte, pe când pornirea Spiritului este viață și pace. De aceea pornirea trupului îi este potrivnică lui Dumnezeu, deoarece nu se supune legii lui Dumnezeu, nici nu o poate face. Iar cei trupești nu-i pot fi pe placul lui Dumnezeu.

Voi însă nu sunteți trupești, ci spirituali, de vreme ce Spiritul lui Dumnezeu locuiește în voi. Dar dacă cineva nu are Spiritul lui Cristos, acela nu este al lui. Dacă însă Cristos este în voi, trupul, ce e drept, este mort, datorită păcatului, dar Spiritul este plin de viață, datorită dreptății. Iar dacă Spiritul Aceluia care l-a înviat pe Isus din morți locuiește în voi, Acela care l-a înviat din morți pe Cristos Isus le va da viață și trupurilor voastre muritoare, prin Spiritul său, care locuiește în voi.

Așadar, fraților, nu trupului îi suntem datori, ca să trăim potrivit trupului, căci dacă trăiți potrivit trupului, veți muri. Dacă însă, cu ajutorul Spiritului, veți ucide faptele trupului, veți trăi.

Toți cei duși de Spiritul lui Dumnezeu sunt fiii lui Dumnezeu. Voi doar nu ați primit un spirit de sclavie, ca din nou să fiți cu teamă, ci ați primit Spiritul înfierii, prin care strigăm: “Abba! Tată!”. Spiritul însuși dă mărturie împreună cu spiritul nostru că suntem copii ai lui Dumnezeu. Dar dacă suntem copii, suntem și moștenitori, moștenitori ai lui Dumnezeu și conmoștenitori ai lui Cristos, de vreme ce cu El suferim, ca împreună cu El să ajungem la mărire. Eu socot că suferințele timpului de față nun se pot măsura cu mărirea viitoare ce se va dezvălui în noi (Rom 8, 5-18).

Înțeleg importanța îndrumării spirituale?

Primul obstacol în viața creștină, pe care credinciosul trebuie să-l ia în considerație în mod serios, este constituit din ceea ce Sfânta Scriptură definește prin termenul *trup*. În paragraful extras din Scrisoarea către Romani, Sf. Paul face o extraordinară descriere amănunțită despre ceea ce înseamnă viața creștină, conștient că se află mereu la o răscruce care-l constrânge la o alternativă: trebuie să aleagă deoarece

...pornirea trupului este moartă, pe când pornirea Spiritului este viață și pace (Rom 8, 6).

Când expune acest gând Romanilor, Paul, mare cunoscător al Scripturii, crescut la școala lui Gamaliel, nu putea să nu amintească un pasaj renumit extras din Deuteronom, în care Dumnezeu prezintă poporului, cu multă insistență, cererea de a-și converti inimile:

«Ca martori înaintea voastră iau astăzi cerul și pământul: viață și moarte ți-am pus eu astăzi înaintea, și binecuvântare și blestem. Alege viața ca să trăiești, tu și urmașii tăi» (Dt 30, 19).

Paul își pune o întrebare foarte serioasă: ce înseamnă viața creștină în experiența lui cea mai profundă? Prezintă apoi tot ceea ce înseamnă Duhul pentru viața credinciosului și conchide, afirmând că Duhul Tatălui și al Fiului, după ce a sălășluit în sufletul fiecărui creștin, devine izvor veșnic al întregii vieți spirituale. De aceea Duhul Sfânt este nu numai sufletul Bisericii, ci și puterea unei transformări progresive și continue care se va sfârși numai prin învierea glorioasă a trupului. În acest context de neîncetată creștere se inserează necesitatea îndrumării spirituale. Povestesc Părinții sirieni:

Părintele Banè îl întrebă într-o zi pe părintele Avraam: «Un om care a devenit ca Adam în paradis, mai are nevoie de sfaturi?» Acesta îi răspunde: «Da, Banè, pentru că dacă Adam ar fi cerut sfatul îngerilor: “Trebuie să mănânc fructul acestui copac?”, ei i-ar fi răspuns: “Nu”.» (*Apophtegmata Patrum*, text copt, în *Patericon Aetiopice interpretatus est Victor Arras o.f.m.*, Louvain 1967, n. 246).

Aici se inserează deci marea responsabilitate a aceluia care trebuie să învețe pe alții să asculte vocea lină și suavă a Duhului, care vorbește în adâncul inimii. De aceea cine nu a trăit experiența de a fi îndrumat, cu siguranță nu va fi în stare să fie îndrumător. Părinții sirieni povestesc astfel:

Un bătrân văzu, așezat printre frați, un frate care învăța lucruri necunoscute de el și îi spuse: «Cum poți umbla printr-o țară care nu este a ta?» (E.A. WALLIS BUDGE, *The Paradise of the Holy Fathers*, Londra 1907, II, p. 349).

Cu alte cuvinte, pentru îndrumare nu este de ajuns carisma, este necesară și experiența.

Sunt hotărât să înfrunt drumul dur al sfințeniei?

În capitolul al cincilea din Scrisoarea către Galateni, Sfântul Paul se adresează cu tristețe fiilor săi dragi și le atrage cu hotărâre atenția:

Eu zic dar: lăsați-vă duși de Spirit, și nu veți îndeplini dorințele cărnii, căci trupul dorește împotriva Spiritului, iar Spiritul împotriva trupului. Acestea sunt potrivnice între ele, așa încât voi nu faceți cea ce ați vrea (Gal 5, 16-17).

În fiecare credincios se formează deci o rană inevitabilă, sau mai bine spus o serie de lovituri și confuzii care se nasc din tensiunea *Spirit-trup*. Acest limbaj – să luăm aminte – are

o valoare mare, pentru că nu s-a născut dintr-o invenție teologico-literară a lui Paul, ci aparține lui Isus însuși, care în ceasul greu din Ghetsemani exclamă:

Vegheați și vă rugați, ca să nu intrați în ispită, căci sufletul este plin de avânt, dar trupul este slab (Mt 26, 41).

Viața fiecărui credincios este formată din tensiuni și lupte fără sfârșit. Încă de la Botez, el este încredințat Duhului Sfânt și se află sub influența și sub neobosita lui lucrare. Această lucrare deci se petrece pe deplin fără ca omul să știe, căci este incapabil să-și dea seama. Cu toate acestea în inima lui acționează și o altă forță, greu de localizat, care se opune cu tărie acțiunii Duhului Sfânt, făcând existența ambiguă, întunecată și suferindă. Acest dinamism negativ este ceea ce Sf. Paul numește *carne*.

Gândirea paulină – chiar dacă această viziune de tip maniheist re apare astăzi în cultura occidentală prin intermediul răspândirii ezoterismului prezent în *New Age* – nu reduce așadar duritatea luptei spirituale la înaltul concept gnostic al incompatibilității între sufletul omului și trupul lui. De fapt, *Spirit* și *trup* pentru Paul sunt două noțiuni spirituale care se pot aplica fără deosebire, atât sufletului, cât și trupului. Un trup poate fi carnal sau spiritual, la fel și sufletul; întreaga existență creștină se dezvoltă concomitent în *carne* și în *Spirit*. Tocmai pentru acest motiv discernământul dintre cele două elemente este foarte greu pentru orice îndrumat și îndrumător; toată viața spirituală este marcată de o înaintare anevoioasă.

Cum trăiesc experiența îndrumării?

În fiecare zi trebuie să iei hotărâri, să alegi continuu între *a trăi potrivit trupului* sau *sub călăuzirea Spiritului*. Dar această alegere este grea. Pentru că cele două centre ale

acestor două activități conflictuale – *trupul și Spiritul* – ne scapă din vedere continuu. Același Paul ne avertizează de greutatea care vine din această incapacitate:

De asemenea Spiritul vine și el în ajutorul slăbiciunii noastre, deoarece noi nu știm ce să cerem în rugăciune cum trebuie, pe când Spiritul însuși mijlocește pentru noi cu nespuse suspine (Rom 8, 26).

Toate acestea înseamnă deci că Duhul lucrează deja în interiorul nostru, chiar dacă nu ne dăm deloc seama, chiar dacă *suspinele* lui sunt înțelese și interpretate numai de Dumnezeu, pentru că numai El este cel care pătrunde inima, o înțelege și o ascultă cu iubire:

... acela care pătrunde inimile știe care este dorința Spiritului, și că el mijlocește pentru sfinți după vrerea lui Dumnezeu (Rom 8, 27).

Întreaga experiență creștină, cu tot misterul ei fascinant, poate fi cuprinsă în aceste câteva rânduri, pentru că în acest minunat și insondabil contact cu Dumnezeu cel viu ea devine concretă, luminându-se în mod cu totul special. Dar discernământul voinței lui Dumnezeu este singurul instrument care ne permite să trăim această viață. Scriu Părinții:

Un bătrân spuse: «să nu faci nimic înainte de a-ți examina inima să vezi dacă ceea ce vrei să faci este conform voinței lui Dumnezeu» (DI, n. 103).

Datoria îndrumătorului este deci foarte delicată și poate fi dusă la îndeplinire într-o atmosferă de intensă rugăciune și iubire, pentru că numai așa se poate sta în ascultarea lui Dumnezeu. Apostolul Ioan ne învață: *Dumnezeu este iubire,*

iar cine rămâne în iubire, rămâne în Dumnezeu și Dumnezeu rămâne în el (1In 4, 16).

Și cel îndrumat trebuie să se roage la rândul lui, pentru ca îndrumătorul să fie iluminat de Dumnezeu și să poată fi canalul potrivit pentru vocea divină. Învățați Părinții:

Dacă mergi să discuți cu un părinte despre gândurile tale, roagă-te mai întâi lui Dumnezeu cu aceste cuvinte: «Doamne, pune ceea ce vrei să-mi spui pe buzele bătrânului ca să mi-o spună. Întărește-l, o Doamne, în adevărul tău, pentru ca prin el eu să cunosc voința ta». Păstrează astfel ceea ce îți spune părintele cu atenție și cu frică (DI, n. 592/58).

Îndrumarea, așadar, este o misiune importantă și delicată care ne conduce la sfințenia vieții. Când este condus în mod iluminat, cu acești parametri, efectele drumului spiritual nu încetează niciodată să ne uimească. Atunci îndrumarea devine izvor de bucurie și de uimire, în timp ce inima se simte copleșită de “prietenia” lui Dumnezeu.

Văd în mine semnele grabei?

În planul desăvârșit al lui Dumnezeu, destinul nostru este acela de a fi călăuziți de *Duh*; cu toate acestea, putem cădea cu mare ușurință în puterea *trupului*. Cum este posibil pentru noi să distingem când suntem liberi, conduși cu înțelepciune de Duhul Sfânt, sau când devenim sclavi ai *trupului*? Aceasta este una din provocările fundamentale ale întregii experiențe creștine, dar și una din alegerile cele mai urgente de făcut în viața cotidiană.

Orice existență creștină, fie individuală sau comunitară, depinde de modul corect de a trăi acest antagonism și de a discerne cine deține primatul. Dacă unul este cineva într-adevăr mișcat de Duh și se lasă condus cu docilitate de El, trăiește o experiență spirituală extraordinară, pe care Sf. Paul

o rezumă astfel: *Toți cei duși de Spiritul lui Dumnezeu sunt fiii lui Dumnezeu (Rom 8, 14).*

Sf. Ioan vede aceeași experiență ca o prezență permanentă, o ungere care devine mai apoi “maestrul interior”.

Cât despre voi, ungerea pe care ați primit-o de la el rămâne în voi și nu aveți nevoie ca cineva să vă învețe, ci așa cum ungerea lui vă învață privitor la toate – iar ea este adevăr, nu minciună – rămâneți în el, cum v-a învățat ea (1In 2, 27).

În aceste condiții totul devine posibil, chiar și improbabilul și imposibilul, chiar și miracolul.

Părintele Mios, acela din Bellos, a spus: «Ascultare pentru ascultare: dacă cineva ascultă de Dumnezeu, Dumnezeu ascultă de el». (*Mios, VeD, II, n. 1*).

Dacă, în schimb, cade sub stăpânirea *trupului*, se deschide spre cele mai periculoase iluzii, tocmai atunci când crede că este condus de *Spirit*. Aceasta este marea preocupare a lui Paul și a lui Ioan: dreapta alegere.

Problema deci este pusă imediat în discuție: pot să verific singur experiența mea de credință și să stabilesc dacă sunt fidel Duhului Sfânt? Reușesc eu singur să stabilesc relațiile existente între experiența mea spirituală și structura mea psihologică, între efortul capacităților mele naturale și acțiunea harului, evaluând echilibrul dinamic între toate aceste elemente? Într-adevăr pe această judecată asupra echilibrului se întemeiază discernământul îndrumătorului și sănătatea spirituală a celui îndrumat, în timp ce “în deșert” se construiește, pas cu pas, calea care duce la “înțelepciune-sfințenie” și se pregătește la rândul lui să devină un îndrumător.

Pe acest drum, însă, nu trebuie să ne grăbim, pentru că a crește și a face experiență este mereu un proces lent, care cere timp. Părintele Antonio spunea:

Părinții de odinioară au plecat în deșert și au fost vindecați; au devenit medici, s-au aplecat asupra altora și i-au vindecat. Noi, în schimb, în momentul în care ieșim în lume, înainte de a fi vindecați, vrem să-i vindecăm pe alții și astfel avem o cădere și starea finală este mai rea decât cea de la început și-l auzim pe Domnul care spune: «Doctore, vindecă-te mai întâi pe tine însuși» (cf *Lc* 4, 23) (DI, n. 603).

În trecut se prefera ca îndrumarea să se numească “direcțiune spirituală” și era exercitată, aproape în mod exclusiv, de călugări și preoți, adesea cu rezultate foarte bune și cu roade spirituale din abundență; nu mereu, însă, când se iveau alegeri foarte importante, fie individuale, fie comunitare, se făcea un discernământ riguros.

Greșeala cea mai frecventă era de a accepta drept sugestii ale Duhului concluziile riguroase ale analizelor raționale, de multe ori acoperite de impulsuri de generozitate. În timpul nostru, în schimb, este necesar să redescoperim metodologia Duhului Sfânt, pentru a înțelege cum trebuie să ne comportăm în urma căile și iluminările lui. Aceasta este sfidarea care ni se propune și pe care vrem s-o înfruntăm cu atenție, curaj și seninătate.

IX
«Dacă cineva iubește lumea...»
(1In 2, 15)

Nu iubiți lumea, nici cele ale lumii. Dacă cineva iubește lumea, dragostea Tatălui nu este în el. Căci orice lucru de pe lume: pofta cărnii, pofta ochilor și mândria avuției, nu vin de la Tatăl, ci de la lume. Iar lumea cu pofta ei trece, pe când cine face voia lui Dumnezeu rămâne în veci.

Copilașii mei, este ceasul de pe urmă. Ați auzit că trebuie să vină un anticrist. Într-adevăr, acum s-au ridicat mulți anticriști; după aceasta recunoaștem că este ceasul de pe urmă (1In 2, 15-18).

Sunt conștient de incompatibilitatea dintre lume și credință?

Al doilea obstacol pentru o viață creștină autentică este constituit de către *lume*, și apostolul Ioan ne descrie cu multă forță dușmănia ei. În acest pasaj minunat, Sf. Ioan se adresează tuturor credincioșilor cu multă afecțiune, numindu-i *copilași, părinți, tineri* (cf 1In 2, 12-14), ca și cum ar trebui să răspundă fiecăruia dintre ei. El amintește tuturor, însă, că creștinul a fost eliberat din sclavia păcatului și posedă victoria asupra răului, obținută numai prin forța divină și prin Cuvântul care rămâne în inima credinciosului, nu prin puterea minții sau a speculațiilor elevate. Să nu uităm că atunci când a fost redactată Scrisoarea, erezia gnostică era deja răspândită.

Lumea, așadar, este o realitate sigură, care îmbrățișează tot ceea ce se împotrivesc lui Dumnezeu. Apostolul cuprinde în acest cuvânt sensul complex al acelei unde întunecoase care caută să se revolte împotriva lui Dumnezeu și a credinciosului, care include toate limitele omenești, dorințele dezordonate și nebune, nevoia de a poseda și satisfacția

luxului și a vieții care rezultă de aici. Această situație, ca realitate inevitabilă, tulbură existența oricărui credincios care vrea să trăiască pe deplin o viață creștină și coerentă.

Speranța de a învinge este legată numai de puterea Cuvântului lui Dumnezeu, cu condiția ca aceasta să domnească victorios în inima omului. Lumea naturală, solidară cu omul păcătos, este cu totul diferită de *lumea* despre care vorbim; în realitate este și ea sclava satanei, sub stăpânirea lui. Sf. Ioan scrie:

Știm că noi suntem de la Dumnezeu, pe când lumea întreagă este sub stăpânirea celui rău (1In 5, 19).

Apostolul Paul ajunge să afirme:

Într-adevăr, așteptarea zidirii este așteptarea dezvăluirii fiilor lui Dumnezeu, căci zidirea a fost supusă deșertăciunii nu din voia ei, ci din voința Aceluia care a supus-o, dar cu speranța că va fi și ea eliberată de sclavia stricăciunii, să aibă parte de libertatea plină de mărire a copiilor lui Dumnezeu. Într-adevăr, știm că zidirea toată până în ziua de azi geme în durerile facerii. Dar nu numai ea, ci și noi înșine, care avem începuturile Spiritului, și noi suspinăm înlăuntrul nostru, în așteptarea înfierii, a răscumpărării trupului nostru (Rom 8, 19-23).

Deci, *lumea* despre care vorbește apostolul Ioan nu este acea creație descrisă de Sf. Paul în Scrisoarea către Romani. Când evanghelistul vorbește de *lume*, vorbește de oamenii care se revoltă cu înverșunare împotriva lui Dumnezeu și a lui Cristos. Isus însuși a scos în evidență lucrul acesta, vorbind celor Doisprezece:

«Dacă lumea vă urăște, să știți că mai înainte de voi m-a urât pe mine. Dacă ați fi din lume, lumea ar iubi ceea ce îi

aparține. Deoarece însă nu sunteți din lume, ci eu v-am ales din lume, de aceea lumea vă urăște» (In 15, 18-19).

Văd obstacolul care mă separă de voința lui Dumnezeu?

Nu înțelegem ușor această ură cu totul aparte a *lunii* față de Mântuitor, dacă nu luăm în considerație pe cel care este patronul lumii: cel Rău. Isus vorbește de el de nenumărate ori, până la a declara:

«Acum are loc judecata acestei lumi. Acum va fi aruncat afară stăpânul lumii acesteia» (In 12, 31);

când se roagă tatălui pentru ai săi și pentru noi, afirmă cu mare convingere același lucru:

«Eu le-am dat cuvântul tău, iar lumea i-a urât, deoarece ei nu sunt din lume, precum eu nu sunt din lume. Nu te rog să-i scoți din lume, ci să-i ferești de rău. Ei nu sunt din lume, după cum eu nu sunt din lume. Consfințește-i prin adevăr, Cuvântul tău este adevăr» (In 17, 14-17).

Cel Rău este adevăratul dușman al creștinului; când acționează împotriva noastră prin *lume*, o face cu toată greutatea gândirii comune, a obișnuinței, a modei și a vestimentației societății care ne înconjoară. De aceea gândirea *lunii* nu este nici măcar pe departe asemănătoare cu gândirea lui Dumnezeu și cu cea a credinciosului care l-a ales pe Domnul. Evanghelistul Ioan, cu acea specială delicatețe teologică, care îl distinge, scrie:

Nu iubiți nici lumea, nici cele ale lumii. Dacă cineva iubește lumea, dragostea Tatălui nu este în el. Căci orice

lucru din lume: pofta cărnii, pofta ochilor și mândria vieții nu vin de la Tatăl, ci de la lume (1In 2, 15-16).

Dar *lumea* trăiește în noi, ne învăluie în toate modurile posibile, deci suntem chemați continuu la un discernământ dificil pentru a stabili dacă orice gând al nostru își are originea în gândurile lui Dumnezeu – indicate în Cuvântul său – sau provine din altă parte, adesea din *lume*; de aceea Sf. Paul recomandă cu mare insistență pastorală:

Nu vă conformați lumii acesteia, ci schimbați-vă printr-o reînnoire a minții, ca să deosebiți care este voința lui Dumnezeu, ce este bine și desăvârșit (Rom 12, 2).

De ce parte sunt gândurile mele?

Pentru a înțelege mai bine abisul care desparte gândurile creștinului de cele ale *lumii* este de ajuns să observăm cum creștinii și necreștinii privesc la același eveniment și cum îl comentează.

În sec. III s-a întâlnit un fenomen extraordinar, care a continuat să fie și pentru următoarele două secole unul din evenimentele cele mai evidente ale vieții religioase a timpului: monahismul în deșert. Societatea era în mare parte păgână în adevăratul sens al cuvântului; chiar dacă păgânismul era foarte decăzut din punct de vedere religios, totuși rămânea înrădăcinat în cultura, care orienta către o viață desfrânată și imorală, fără Dumnezeu, mai ales plină de ceea ce Sf. Ioan numește *mândria vieții*.

Putem să ne imaginăm surprinderea păgânilor și discuțiile aprinse care aveau loc cu privire la faptul că unii creștini fugeau din orașe pentru a se refugia în deșert, cufundați într-o viață de sărăcie, post, singurătate și rugăciune. Este semnificativ, cu privire la aceasta, să citim câteva texte despre fenomenul monastic, scrise de martori

contemporani. Primul este un pasaj din Sf. Atanasiu despre Anton cel Mare, care a fost numit “Părintele călugărilor”. Sf. Atanasiu este uimit de ceea ce se întâmplă în deșert, chiar sub ochii lui:

În munți, locuințele celor solitari erau ca niște lăcașuri pline de coruri divine care cântau psalmii, studiau Cuvântul lui Dumnezeu, posteau, se rugau, se bucurau în speranța bunurilor viitoare, lucrau pentru a putea da de pomană, trăiau în iubire și armonie reciprocă (VA, 44, 2).

Din aceeași perioadă este și textul împăratului Giuliano l’Apostata care, plin de idei, definite astăzi “liberale”, își propunea să redea fast păgânismului care era pe cale de dispariție; acestui proiect i-a dedicat o mare parte din eforturile sale: «Sunt unii oameni care părăsesc orașele și se refugiază în deșert, deși omul prin natura lui este un animal social și civil. Dar diavolii perversi, care îi țin sub stăpânire, îi împing spre această mizantropie» (P.F. ANSON, *Partir au désert. Vingth siècles d’èrèmitisme*, Parigi 1967, p. 67).

La un astfel de personaj istoric, această afirmație a lui nu ne uimește; ne uimește, în schimb, E. Gibbon, un autor modern (probabil botezat, poate chiar practicant) care mișcat de o cultură raționalistă și păgână în substanță, scrie următoarele, referitor la același Sf. Anton: «Nici o perioadă din istoria morală a omenirii nu provoacă poate un interes atât de profund și dureros ca această epidemie a ascezei. Un nebun cu înfățișare respingătoare, desfigurată și slăbit, lipsit de știință și iubire pentru țară, de afecțiune naturală, orientat spre o deprindere monotonă de torturi inutile și atroce pe care și le provoca singur, și care se cutremura în fața fantasmelor oribile născute din delirul lui, a devenit idealul națiunilor care au cunoscut operele lui Platon și Cicero, viața lui Socrate și a lui Caton» (P.F. ANSON, *Partir au désert...*, p. 28).
Iată, aceasta este *lumea*.

Eu îl aleg pe Dumnezeu sau...?

Cum e posibil să te aperi de *lume*? Părinții deșertului ne învață că există o singură cale, un singur sistem: să-ți controlezi propriile gânduri și să le faci să treacă prin filtrul discernământului continuu.

Bătrânii spuneau: «Întreabă orice gând care te frământă: “Ești de-al nostru sau vii de la dușman?”. Și cu siguranță îți va răspunde» (DI, n. 99).

Noul Testament este plin de atenție când încearcă să arate *lumea* în tot antagonismul ei împotriva creștinismului autentic născut din Evanghelia lui Isus. Apostolul Paul le-a vorbit Efesenilor despre o lume a întunericului stăpânită de duhurile rele:

Îmbrăcați armura lui Dumnezeu, ca să puteți înfrunta uneltirile diavolului, căci lupta noastră nu este împotriva unui om, ci împotriva domniilor, puterilor și stăpânilor acestei lumi de întuneric, împotriva spiritelor rele din înălțimi (Ef 6, 11-12).

Această *lume* este pe deplin înșelătoare și caută să-l facă pe om sclavul elementelor și filosofiilor ei:

Vedeți să nu vă înșele cineva cu filosofie și momeală deșartă, întemeiată pe datina oamenilor, pe stihiiile lumii și nu pe Cristos (Col 2, 8).

Această luptă pe care credinciosul o duce este o luptă de libertate:

Tot așa și noi când eram copii, eram supuși stihiiilor acestei lumi... Odinioară când nu știați de Dumnezeu, le

slujeați unor dumnezei care din firea lor nu sunt dumnezei. Dar acum, că l-ați cunoscut pe Dumnezeu, mai bine zis că sunteți cunoscuți de Dumnezeu, cum de vă întoarceți la stihiiile neputincioase și sărace, cărora vreți să vă subjugați din nou? (Gal 4, 3.8-9).

Când Constantin a întrerupt persecuția împotriva creștinilor, a sustras fără îndoială Biserica din terenul fecund al martirului, care fusese istoria ei de până atunci. Scrie Cristiana Campo: «Asta însemna... să o pună în acel pericol mortal...: acordul cu lumea. În timp ce creștinii din Alexandria, Constantinopol și Roma, intrau din nou în normalitatea... drepturilor, unii asceți, îngroziți de acel posibil acord, ieșeau, fugind, se stabileau în deșerturile din Scete și Nitria, Palestina și Siria. Se cufundau într-o liniște radicală, pe care numai unele din spusele lor o întrerupeau» (*Introduzione*, DeF, p. 13-14).

Lisa Cremaschi, din Comunitatea monastică Bose, se face ecoul aceluiași idei: «Biserica din primele secole vedea idealul creștinului în martiriu, adevărat discipol care “fidel din iubire”, suferă și moare pentru Dumnezeuul lui, merge pe urma Domnului, imitând patima lui. Odată încheiate persecuțiile, pacea constantiniană provoacă o slăbire a radicalității evanghelice: spiritul lumii invadează Biserica, care își uită foarte repede condiția sa de peregrină și este imediat primită într-o societate care tot mai ușor se numește pe sine creștină.

Și când nu mai sunt martiri, unii creștini se retrag la marginea societății... pentru a fi o memorie vie a condiției escatologice a creștinului care trebuie să trăiască în această lume, dar fără să-i aparțină. Împotriva aranjamentelor periculoase și a compromisurilor discutabile de care Biserica este mereu ispășită, călugării revendică lipsa de compromisuri tipică Evangheliei și urmării Domnului.

Diferitele forme de viață monastică s-au născut mereu în vremuri de dezorientare, în timpuri în care Biserica uită puritatea idealului evanghelic, ca provocări, ca răspunsuri la anumite situații sociale și ecleziale. În fața unei Biserici prea prudente, coborâtă la pactul cu lumea, preocupată de pacea ei, călugărul amintește radicalitatea exigențelor evanghelice; în fața unei Biserici bogate, anunță fericirea săracilor; în fața unei Biserici triumfătoare, devine memorie vie a patimii; în fața unei Biserici instalate confortabil în această lume, amintește inevitabila *parusie*.

Călugărul din deșert, ca și martirul din închisoare sau din amfiteatru, separat de lume, dă mărturie de apartenența lui la o altă lume».

Nu există scăpare. Dacă cineva vrea să-l urmeze cu adevărat pe Domnul, are în fața sa doar o singură cale: aceea desemnată de Evanghelie. Părinții deșertului ne-au fost mari mărturisitori.

Astăzi, ca și atunci, nu e posibil să presupunem o îndrumare spirituală care poate începe altfel decât prin ruptura cu logica lumii pentru a accepta, ca mărturisitori, nebunia crucii. Pentru a face asta, este necesar, însă, să existe un “îndrumat” care să dorească din toată inima un singur lucru: să aparțină Domnului. Și dacă ar fi începutul unui nou monahism...?

X

«... plata păcatului este moartea» (Rom 6, 23)

Vorbesc omenește, din cauza neputinței firii voastre. Tot așa cum în trecut ați lăsat mădulele voastre în sclăvia necurăției, mergând din nelegiuire în nelegiuire, tot așa acum supuneți-le dreptății, în vederea sfințirii. Când erați sclavii păcatului, erați liberi față de dreptate. Dar ce roade aveți atunci? Acum vă este rușine de ele, căci sfârșitul lor este moartea. Acum, însă, liberați de păcat, dar supuși lui Dumnezeu dați rod spre sfințire, iar sfârșitul este viața de veci. Căci plata păcatului este moartea, pe când darul lui Dumnezeu este viața veșnică, în Cristos Isus, Domnul nostru (Rom 6, 19-23).

Îmi este clar conceptul de păcat și de libertate?

Cu aceeași istețime obișnuită apostolul Paul cercetează puterile care domină viața omului; de data aceasta atinge păcatul. Realitatea este că omul căzut în păcat devine sclav și se întâlnește cu moartea. Credinciosul, în schimb, aparține unei alte dimensiuni: este împins spre Dumnezeu, cufundat în viața divină. A merge în această direcție este un impuls care acționează în adâncul inimii sale, împingându-l spre binele propriu, în căutarea unui viitor adevărat de libertate. Atunci, credinciosul intră în dimensiunea voinței lui Dumnezeu și înțelege că

... plata păcatului este moartea, pe când darul lui Dumnezeu este viața veșnică, în Cristos Isus, Domnul nostru (Rom 6, 23).

Acest dar al lui Dumnezeu care este viața veșnică conduce pe fiecare credincios la libertate, însă cu o limită: a

fi liber nu înseamnă a se abandona sentimentelor schimbătoare ale momentului, ci a urma Duhul care conduce pe fiecare să se deschidă spre ceilalți, nu să se închidă în sine.

Voi, fraților, ați fost chemați la libertate. Numai să nu faceți din libertate o pornire a cărnii, ci prin dragoste puneți-vă unii în slujba altora (Gal 5, 13).

Vigilența continuă face parte din viața mea?

Presiunea neîntreruptă pe care păcatul o exercită asupra omului este descrisă minunat în cartea Genezei, când Dumnezeu se adresează lui Cain, care nutrește deja în inimă sentimente de ură împotriva fratelui său, Abel:

Dar după un timp, Cain a adus jertfă lui Dumnezeu din roadele pământului. Și a adus și Abel din cele întâi-născute ale oilor sale și din grăsimea lor. Și a căutat Domnul spre Abel și spre darurile lui. Iar spre Cain și spre darurile lui n-a căutat. Și s-a întristat Cain tare și fața lui era posomorâtă. Atunci a zis Domnul Dumnezeu către Cain: «Pentru ce te-ai întristat și pentru ce s-a posomorât fața ta? Când faci bine, oare nu-ți este fața senină? Iar de nu faci bine, păcatul bate la ușă și caută să se târască, dar tu biruiește-l!» (Gn 4, 3-7).

Această presiune a păcatului, care tinde să nimicească omul, este constituită din pasiunile noastre. În deșert, printre frații care trăiau în schituri, atacurile pasiunilor *cărnii* făceau parte din lupta obișnuită împotriva violenței ispitelor. Cât de sclav pot să-l facă pe om aceste pasiuni, ne-o arată foarte bine următorul îndemn al unui părinte anonim din deșert:

Un părinte spuse: «Numeroase sunt pasiunile destrăbălării. Apostolul, într-adevăr, spuse: *destrăbălare însă și necurăție de orice fel, precum și lăcomie de bani, nici vorbă să nu fie*

printre voi; astfel le stă bine unor sfinți (cf Ef 5, 3). Desfrânarea este săvârșirea păcatului în propriul trup. Necurăția este a mângâia trupul, a râde și a vorbi fără reținere. Ceea ce se întâmplă adesea în timpul unei conversații, fie cu intenție bună care pare să se justifice, fie chiar luptând, când se comite necurăția, pasiunea se dezvoltă și face război. Începe cu o intenție care pare să se justifice când se spune din plăcere: ”Fratele bun aduce pacea”. Începe să vorbească fără reținere, să mănânce și să bea, și ajunge la exagerări. Adesea este chiar prietenia intimă și chiar gelozia. Dacă locuiești cu un frate și vezi pe cineva vorbind cu el, te întristezi spunând: “De ce vrei să vorbești cu alții?”. Dar chiar dacă fratele locuiește singur și un alt frate îl vizitează, și îl vezi vorbind fără reținere cu el, imediat te tulburi și spui: “Ce vrea?”. Și în cele din urmă sufletul este absorbit de aceasta, gândul se întunecă, îndepărtându-se de rugăciune, de liniștea interioară și de frica de Dumnezeu». Printre altele bătrânul spunea: «Se întâmplă chiar des, când se vorbește despre evlavia față de Dumnezeu sau de corectarea fraternă, să-ți satisfaci dorința proprie. De multe ori chiar, în momentul unei întâlniri se satisface propria pasiune cu mirosul îmbrăcăminții. Călugărul trebuie deci să vegheze în fiecare oră, de teamă ca nu cumva slăbiciunea lui să abandoneze efortul și să-și facă mult rău cu aceste pasiuni» (DeF, p. 132).

Această atenție de a se proteja cu grijă împotriva ispitelor, cuibărite în inima credinciosului, trebuie să devină atitudinea continuă și obișnuită a vieții celui îndrumat. Așa cum spune apostolul, *cine crede că stă în picioare, să aibă grijă să nu cadă (1Cor 10, 12).*

Accept pe deplin această realitate spirituală în lăuntru meu?

Păcatul rămâne marele obstacol pe care fiecare creștin trebuie să-l înfrunte și să-l depășească pentru a avea viața

veșnică. De posibilitatea de a trăi, cu ajutorul harului, o viață în care să nu domnească păcatul, depinde și viața veșnică. Îndrumarea spirituală deci nu poate să nu abordeze cu mare hotărâre acest argument, pentru că este una din problemele principale care privește mântuirea. Isus ne-a lăsat o povață importantă:

Să nu vă fie teamă de cei ceucid trupul, dar sufletul nu-l pot ucide. Fie-vă teamă mai curând de acela care poate da pieirii și sufletul și trupul în gheenă (Mt 10, 28).

Nici Sf. Paul nu glumește deloc când le scrie Romanilor: *Dragostea să fie fără ascunzișuri. Urâți răul, urmăriți binele (Rom 12, 9).*

Dacă este atât de important a fugi de păcat, sau a opune rezistență atacurilor sale, ce fel de comportament trebuie să aibă îndrumătorul pentru a-l transmite mai apoi celui îndrumat, pentru ca acesta să crească și să se forifice? Cu siguranță cel al intransigenței și nu al compromisurilor.

Lumea, știm, trăiește și prosperă prin toate formele de compromis moral, dar această atitudine trebuie să fie combătută sub orice formă s-ar prezenta, mai ales când apare sub forma unui bine de altă natură: libertatea, atenția către social etc. Pentru a înțelege mai bine, e de ajuns să privim modul în care societatea manipulează problemele grave, ca de exemplu, divorțul, homosexualitatea, avortul etc.

Următoarea povestire a Părinților deșertului ne vorbește tocmai despre fermitatea necesară pentru a învinge ispita, care nu se oprește în fața nici unei încercări sau sacrificiu:

Era odată un sihastru în Egiptul de Jos, și era renumit pentru că locuia în deșert singur într-o chilie. Și iată că prin lucrarea satanei, o femeie necinstită care a auzit vorbindu-se despre el, le spuse unor tineri: «Cât îmi dați dacă-l fac pe sihastrul

vostru să cadă?». Au fixat o anumită sumă pe care aveau să i-o dea.

Ea ieși seara și veni la chilia lui ca și cum s-ar fi rătăcit. Bătu la ușa, iar el ieși. Văzând-o, el se tulbură și-i spuse: «Cum de ai ajuns aici?». Și ea, plângând, spuse: «Am ajuns aici pentru că m-am rătăcit». Mișcat de milă o invită în curte, iar el intră în chilie și închise ușa. Și iată că mizerabila aceea începu să strige: «Părinte, fiarele mă sfâșie!». Și el fu din nou tulburat și temându-se de judecata lui Dumnezeu spuse: «De unde vine mânia asta asupra mea?». Deschise ușa și o lăsă să intre.

Diavolul începu atunci să-i atragă inima către ea. Dar el, dându-și seama că era o ispită a diavolului, spuse: «Cursele dușmanului sunt întuneric, Fiul lui Dumnezeu însă este lumină». Așa că se ridică și aprinse lumânarea. Dar fiindcă ardea de pasiune, spuse: «Cei care comit astfel de fapte vor fi judecați; încearcă deci să vezi dacă poți să suporti focul veșnic». Și astfel, punând un deget deasupra lumânării îl lăsă să ardă și nu simțea că arde, din cauza dorinței excesive după plăcerea trupească. Făcând așa până dimineața, și-a ars toate degetele. Și mizerabila aceea, văzând ce a făcut, fu împietrită de teroare.

Dimineața acei tineri veniră la sihastru și-i spuseră: «A venit aseară o femeie aici?». El spuse: «Da, este înăuntru, doarme». Intrară și o găsiră moartă. Îi spuseră: «Părinte e moartă!». Atunci arătându-le mâinile, părintele spuse: «Iată ce mi-a făcut acea fiică a diavolului, m-a făcut să-mi pierd degetele». Le povesti ce se întâmplase: «Scris este: Nu răsplăti răul cu rău». Deci începu să se roage și o învie, iar ea plecă și trăi în curăție tot restul vieții sale (D, n.189, p. 113-114).

Bogată este învățătura transmisă prin această povestire, dar mai înainte de toate trebuie să reflectăm asupra modului în care sihastrul vede consecințele păcatului: «cei care fac asta, merg la judecata... veșnică».

Sihastrul știe foarte bine care este binele lui suprem, de aceea înțelege foarte clar ceea ce ne învață Isus:

«Dacă ochiul tău drept te duce la păcat, scoate-l și aruncă-l de la tine, căci mai bine este pentru tine să piară un mădular al tău, decât să fie aruncat în gheenă corpul tău întreg. Dacă mâna ta dreaptă te duce la păcat, tai-o și arunc-o de la tine, căci mai bine este pentru tine să piară unul din mădularele tale, decât să se ducă în gheenă corpul tău întreg» (Mt 5, 29-30).

Aceasta este partea cea mai grea a îndrumării: să crezi în cel îndrumat o mentalitate, în ceea ce privește păcatul, diferită de cea a lumii și a creștinului de duminică. Dificultatea provine mai ales din relativismul moral care domină cultura contemporană și pe care o mare parte din lumea creștină a asimilat-o și și-a însușit-o, de teama a ceea ce lumea proclamă ca adevăr cu aceeași imprudență. Alegerea adevărului creștin trece mereu prin acceptarea cuvintelor cu care Isus se adresează Tatălui:

„Eu le-am dat cuvântul tău, iar lumea i-a urât, deoarece ei nu sunt din lume, precum eu nu sunt din lume. Nu te rog să-i scoți din lume, ci să-i ferești de rău. Ei nu sunt din lume, după cum eu nu sunt din lume” (In 17, 14-16).

Cel îndrumat, ca orice credincios adevărat, nu este *din lume*. Ruptura de păcat nu devine pentru discipol un fapt efectiv atunci când reflectează asupra lucrurilor spirituale și le caută, ci numai prin lucrarea lui Dumnezeu în Isus Cristos. În plus, nu cuvintele frumoase ale celui îndrumat mărturisesc această libertate, ci viața lui.

Decizia între păcat și viața condusă de har este trăsătura fundamentală a vieții celui îndrumat care îl imită pe îndrumătorul său, care, la rândul său, a făcut deja această alegere definitivă, și aparține lui Dumnezeu sau, cum spune Sf. Ioan, *este născut din Dumnezeu*:

„Cine făptuiește păcatul este de la diavol, căci diavolul este păcătos de la început. Pentru aceea s-a arătat Fiul lui Dumnezeu, ca să nimicească făptuirile diavolului. Oricine este născut din Dumnezeu, nu făptuiește păcatul, căci rămâne în el sămânța lui și nu poate păcătui, deoarece este născut din Dumnezeu. După aceasta se recunosc copiii lui Dumnezeu și copiii diavolului: oricine nu făptuiește dreptatea, nu este de la Dumnezeu; nici acela care nu-l iubește pe fratele său” (IIn 3, 8-10).

Sf. Augustin comentează astfel acest paragraf din Evanghelie:

Această frază *«vine de la diavol»* știți că înseamnă că păcătosul îl imită pe diavol. Nimeni dintre noi n-a fost făcut de diavol; el nu a dat naștere nimănui, n-a creat pe nimeni; și totuși cine îl imită pe diavol este ca și cum s-ar fi născut din el, imitându-l devine fiul lui, chiar dacă nu se naște în mod concret din el. În ce fel ești fiul lui Avraam? Oare pentru că te-a născut? Tot așa, iudeii care erau fiii lui Avraam, neimitându-l în credință, au devenit fiii diavolului: ei sunt născuți din Avraam, după trup, dar nu i-au imitat credința. Dacă ei care sunt născuți din el, au fost dezmoșteniți pentru că nu au vrut să-l imite, tu devii fiul lui dacă îl imiți, chiar dacă nu ești născut din el. Și dacă l-ai imitat pe diavol în mândria sau nelegiuirea lui împotriva lui Dumnezeu, chiar dacă el nu te-a creat și nu te-a născut, vei fi fiul diavolului, tocmai pentru că îl imiți.

«Prin aceasta s-a manifestat Fiul lui Dumnezeu» (cf IIn 3, 8). Toți păcătoșii deci ... sunt născuți din diavol, tocmai pentru că sunt păcătoși. Adam a fost creat de Dumnezeu, dar când a ascultat de diavol, a fost ca și cum în acel moment s-ar fi născut din diavol; și a născut pe toți descendenții săi, asemenea lui... Analizați deci cu atenție... aceste două nașteri: aceea a lui Adam și aceea a lui Cristos. Sunt doi oameni, dar unul este numai om, iar celălalt este Om-Dumnezeu. Suntem păcătoși în măsura în care provenim de la

acela care este numai om, dar suntem îndreptățiți de acela care este Om-Dumnezeu. Prima naștere ne duce la moarte, a doua ne-a ridicat la viață; prima aduce cu sine păcatul, a doua ne eliberează. Cristos-om a venit de fapt pentru a distruge păcatele oamenilor. «*Pentru aceasta a venit Fiul lui Dumnezeu, ca să distrugă operele diavolului (1In 3, 8)*» (Ag, IV, 10-11).

În Cristos deci suntem renăscuți; în fața acestei minuni a mântuirii, îndumătorul și cel îndrumat, se bucură la început împreună de darul primit, apoi, încheie o alianță împotriva păcatului printr-o prietenie strânsă și sinceră între ei, dar reînnoiesc și Alianța cu Dumnezeu și jură să rămână uniți pentru a fi puternici în El și pentru a se ajuta reciproc împotriva păcatului. Ecleziasticul spune:

Mai fericiți sunt doi laolaltă decât unul, fiindcă au răsplătă bună pentru munca lor. Căci dacă unul cade, îl scoală tovarășul lui. Dar vai de cel singur care cade și nu este cel de-al doilea ca să-l ridice (Ecl 4, 9-10).

Aceasta este partea cea mai frumoasă a îndrumării spirituale: *unul îl ridică pe celălalt* și nimeni nu luptă singur.

XI
«... ca un leu care rage»
(1Pt 5, 8)

Voi tinerii, la rândul vostru, fiți supuși celor bătrâni. Toți, în sfârșit, fiți umili unii față de alții, căci Dumnezeu li se împotrivesște celor mândri, pe când celor umili le dă har.

Umiliți-vă dar sub mâna puternică a lui Dumnezeu, ca el să vă înalțe la timpul său. Lăsați pe seama lui orice amărăciune a voastră, căci el vă poartă de grijă.

Fiți cumpătați, vegheați! Diavolul, potrivnicul vostru, ca un leu ce rage dă târcoale, căutând pe cine să înghită. Stați-i împotriva cu tărie în credință. Știți că aceleași suferințe le îndură frații voștri din lume. După ce veți fi suferit câtva timp, Dumnezeu, de la care vine orice har, care prin Cristos v-a chemat la mărirea sa veșnică, el vă va duce la desăvârșire, vă va sprijini, vă va da putere și vă va întări. Lui să-i fie puterea în vecii vecilor. Amin! (1Pt 5, 5-11).

Ce loc ocupă umilința în scara mea de valori?

Nimic nu este mai mult în contrast cu Evanghelia decât egoismul și îngâmfarea omului care se simte atotsuficient; de aceea insistă apostolul asupra comportamentelor de supunere ale credinciosului față de Dumnezeu. Dar aspectul cel mai important pentru noi astăzi este faptul că această supunere ne ajută să rămânem fermi și puternici în lupta spirituală chiar și în momentele cele mai dificile și dureroase din viața noastră. Aceasta este o învățătură fundamentală pentru orice îndrumat, pentru că pe această cale va învăța să cunoască adevărata victorie asupra dușmanului. La școala supunerii față de Domnul, cel îndrumat va învăța foarte repede că forța și curajul lui vin numai de la Dumnezeu.

Cu toate acestea ne putem gândi că tinerii și bătrânii, la care se referă Sf. Petru, sunt cei îndrumați și îndrumătorii;

deci apostolul le cere primilor să fie supuși pentru ca astfel să se poată manifesta umilința pe care dușmanul nu poate s-o suporte. Spunea Anton cel Mare:

Văzui toate plasele răului întinse pe pământ, și spusei gemând: «Cine mă mai poate scăpa?». Și auzii o voce care îmi spuse: «Umlința» (*Antonio, VeD, I, n. 7*).

Recunosc importanța rugăciunii continue?

Dacă umilința este virtutea pe care fiecare îndrumat trebuie s-o caute, mai e nevoie și de altceva pentru a învinge în luptă; rugăciunea este instrumentul obișnuit pe care fiecare îndrumat trebuie să-l aibă în fața ochilor săi. Una dintre acțiunile cele mai importante ale rugăciunii este că, avându-l pe Dumnezeu mereu în minte, ea devine forța credinciosului. Părinții deșertului tocmai în acest fel practicau rugăciunea și-i învățau practicarea:

Un bătrân spuse: «Fie că te așezi sau te ridici sau orice altceva ai face, dacă îl ai pe Dumnezeu în fața ochilor tăi, dușmanul nu te va putea speria cu nimic. Dacă gândul tău rămâne în Dumnezeu, și puterea lui Dumnezeu rămâne în tine» (*DI, n. 377*).

Cu toate acestea rugăciunea trebuie să fie insistentă și este necesar ca prin ea să perseverăm cu mare încredere în acțiunea lui Dumnezeu. Se povestește:

Un preot al Chiliilor avea carisma viziunilor. Într-o zi, în timp ce mergea la biserică să celebreze Liturghia, văzu în fața unei chilii a fraților o mulțime de diavoli deghizați în femei care spuneau lucruri urâte, unii îi înjurau pe tineri, alții dansau, alții se schimonoseau. Bătrânul spuse plângând: «Acest frate trăiește cu siguranță în neglijență și de aceea spiritele rele stau în jurul chiliei lui provocând atâta haos».

După Liturghie, la întoarcere, intră în chilia fratelui și-i spune: «Frate, sunt tulburat, dar am încredere în tine. Dacă te vei ruga pentru mine, Dumnezeu îmi va elibera cu siguranță inima de ispită». Fratele făcu o mătanie¹ și-i spune: «Părinte, nu sunt vrednic să mă rog pentru tine». Bătrânul insistă și-l imploră zicând: «Nu plec, dacă nu-mi promiți că vei spune în fiecare noapte o rugăciune pentru mine». Fratele ascultă ordinul bătrânului. Bătrânul făcu așa pentru că intenționa să înceapă să-i dea o ocazie pentru a se ruga noaptea.

Fratele se trezi în timpul nopții și se rugă pentru bătrân. După rugăciune, fu cuprins de întristare și spune: «Suflet nenorocit! Te rogi pentru bătrân și nu te rogi pentru tine?» Și astfel spune o rugăciune și pentru sine. Făcu așa toată săptămâna; în fiecare noapte spunea două rugăciuni, una pentru bătrân și una pentru sine. Duminică, când bătrânul mergea la biserică, văzu din nou diavolii în fața chiliei fratelui; de această dată erau tulburați și bătrânul înțelese că diavolii erau tulburați din cauza rugăciunilor fratelui. Plin de bucurie, intră la frate și-i spune: «Fă-mi o favoare, mai adaugă o rugăciune pentru mine în fiecare noapte». Și el, în timp ce spunea cele două rugăciuni pentru bătrân, fu cuprins din nou de tristețe și spune: «Mizerabilule, mai adaugă o rugăciune și pentru tine». Făcu așa toată săptămâna; în fiecare noapte recita patru rugăciuni.

Și bătrânul, când se întoarse, văzu diavolii necăjiți și potoliți, și-i mulțumi lui Dumnezeu. Intră din nou la frate și-l imploră să mai adauge o rugăciune pentru el. Fratele adăugă și pentru sine o altă rugăciune și spunea în fiecare noapte șase rugăciuni. Când bătrânul se întoarse din nou la frate, diavolii se mâniau pe el, pentru că erau înfuriați văzând că fratele se mântuiește. Atunci bătrânul îi aduse laude lui Dumnezeu, intră în chilia sa și-l îndemnă să nu mai fie neglijent, ci să se

¹ Mătanie: închinăciune până la pământ. Mătania mare e o genoflexiune cu fața la pământ, uneori o prosternare totală a trupului, cu fața la pământ. Indică pocăința desăvârșită, umilirea în fața lui Dumnezeu sau a superiorului, care e imaginea lui Dumnezeu. Vine din grecescul *metánoia*, care înseamnă convertire.

roage fără încetare; apoi plecă. Diavolii, văzând că persevera în rugăciune și în veghe, cu ajutorul harului lui Dumnezeu, au plecat (DI, n. 66).

E clar că în deșert erau două categorii de călugări: frații și bătrânii, numiți și părinți; nu e greu să recunoaștem în prima categorie pe “cei îndrumați” și în a doua pe “îndrumători”. Din acest punct de vedere povestirea vorbește de la sine, și devine și o învățătură prețioasă asupra modului în care îndrumătorul trebuie să trăiască o adevărată îndrumare spirituală.

Există ceva la ce aş putea renunța?

Pe lângă rugăciune, mai este însă și spada înfierbântată a postului și a mortificării pentru a respinge asalturile dușmanului. Folosirea ei este extrem de utilă pentru a-l îndepărta pe cel rău. Se povestește acest episod despre Macarie Egipteanul:

Părintele Macarie trăia într-o singurătate absolută, într-un deșert unde era singurul sihastru. Mai jos era un alt deșert locuit de mulți frați. Bătrânul privea drumul: și iată că într-o zi trecu pe acolo diavolul sub înfățișarea unui om: părea îmbrăcat cu o tunică de in plină de găuri, și din găuri ieșeau sticlucțe: «Unde mergi?», îi spuse bătrânul. El răspunse: «Merg să le tulbur gândurile fraților». Bătrânul spuse: «Și pentru ce sunt aceste sticlucțe?». El răspunse: «Duc fraților poftă». «Așa de multe?», întrebă bătrânul. «Da, răspunse, dacă unuia nu-i place una, îi dau alta; dacă nu-i place nici aceea, îi dau o alta. Până la urmă găsește una care-i place». Bătrânul rămase să-l aștepte pe drum până la întoarcere. «Salut!», îi spuse bătrânul zărimdu-l. «Da ce salut!», zise celălalt. «De ce?». «Pentru că toți au fost obraznici cu mine și nici unul nu mă vrea». «Deci, nu ai acolo nici un prieten?», întrebă bătrânul. El răspunse: «Ba da, am doar un prieten, el

îmi dă dreptate și când mă vede, se întoarce ca vântul». «Cum se numește?». «Teopempto». După ce spuse asta, plecă.

Părintele Macarie, ridicându-se se îndreptă spre deșertul din sud. Auzind aceasta, frații i-au ieșit în întâmpinare cu ramuri de palmier și fiecare se pregătea, gândindu-se că venea la el. Dar el întrebă: «Cine se numește Teopempto?». Găsindu-l, se îndreptă spre chilia lui, unde Teopempto îl primi cu bucurie. Când fu numai cu el, bătrânul îl întrebă: «Cum îți merge, frate?». Acesta răspunse: «Bine, mulțumesc pentru rugăciuni». «Nu te tulbură gândurile?». «Nu, până-n prezent mă simt bine». Îi era rușine de fapt să vorbească. Bătrânul îi spuse: «Gândește-te că eu practic asceza de mulți ani și sunt cinstit de toți, și totuși și eu atât de bătrân sunt tulburat de spiritul desfrânării». Atunci Teopempto răspunse: «Crede-mă, părinte, că și eu».

Bătrânul se prefăcu că este ispitit și de alte gânduri, pentru a-l face să se spovedească. Deci, îi spuse: «Cât postești?». «Până la ceasul al nouălea», spuse celălalt. Bătrânul spuse: «Postește până seara și practică asceza, învață pe de rost texte din Evanghelie și din celelalte Scripturi; dacă te asaltă gândul, nu privi în jos, ci mereu în sus, și Domnul te va ajuta imediat.»

După ce i-a dat fratelui aceste indicații, bătrânul s-a întors în sihăstria sa și în timp ce privea pe drum, a văzut din nou acel diavol și i-a spus: «Unde mai mergi?». Și el spuse din nou: «Să tulbur gândurile fraților», și plecă. Când se întoarse, sfântul îl întrebă: «Ce fac frații?». «Rău!», spuse el. «De ce?». «Pentru că toți sunt mojici; și ceea ce-i mai rău e că și acela care îmi era prieten și mă asculta, nu știu cum de s-a schimbat, și nici măcar el nu-mi mai dă dreptate, ba chiar a devenit mai mojic decât toți. Am jurat să nu mai merg prin acele părți mult timp». După ce spuse asta, plecă. Și sfântul intră din nou în chilie (*Macarie, DeF, n. 3*).

Îndrumarea deci trebuie să fie orientată spre crearea unei atitudini care oferă Domnului multe obișnuințe plăcute sau comode, de care cel îndrumat se poate despuia tocmai pentru a nu se lăsa prins de o viață comodă; lucruri care chiar dacă aparent par inocente, provoacă totuși în cel îndrumat o

moliciune difuză care, la rândul ei, îl face incapabil pentru lupta spirituală.

Este și pentru mine Cuvântul arma zilnică?

Un alt instrument foarte important pentru a duce lupta spirituală este Sf. Scriptură. În Scrisoarea către Efeseni, Sf. Apostol Paul scrie să îmbrăcăm armura lui Dumnezeu:

De aceea îmbrăcați-vă cu armura lui Dumnezeu, ca să puteți ține piept în ziua rea și, învingători în toate, să puteți rămâne în picioare. Pășiți, încinși cu adevărul, îmbrăcați cu platoșa dreptății, cu picioarele încălțate cu cuvântul Evangheliei păcii. Luați în toate scutul credinței, prin care veți putea stinge toate săgețile aprinse ale celui rău. Luați de asemenea coiful mântuirii și sabia Spiritului, care este cuvântul lui Dumnezeu (Ef 6, 13-17).

Este clar că între toate bucățile apărătoare ale armurii, doar unul este indicat ca ofensiv: *sabia Spiritului, adică Cuvântul lui Dumnezeu*. Părinții deșertului cunoșteau foarte bine acest lucru, și pentru a demonstra cât de puternic este Cuvântul povesteau cu obișnuitul lor umor:

Unul dintre părinți stătea în chilia lui; un diavol veni, intră în patul bătrânului și călugărul recită atunci pe de rost Cartea Numerilor. Diavolul, descurajându-se, luă înfățișarea unui sărac și merse la bătrân șchiopătând cu un baston și cu un coș. Bătrânul îl întrebă: «Știi să reciți pe de rost?». «Da – răspunse -, Vechiul Testament». Bătrânul îi spuse: «Noul Testament nu-l știi?». Dar când diavolul auzi «Noul», dispăru (DI, n. 632).

Nu există nici o posibilitate de continua cu succes lupta spirituală, dacă nu ai înțeles mai întâi acest lucru: Cuvântul lui Dumnezeu este o sabie aprinsă, o armă invincibilă.

Ce fac pentru a veghea în timpul ispitei?

De ce oare trebuie să fim mereu în luptă, fără să avem un moment de răgaz? Răspunsul este simplu: pentru că suntem ai lui Cristos și îi aparținem lui. Cel rău ne consideră țintele sale preferate pentru că suntem trupul lui Cristos. Nici un îndrumat nu trebuie să uite vreodată că în momentul în care a ales să stea cu Domnul, a devenit obiect de ură și de provocare pentru dușmanul lui Cristos și pentru gloatele lui teribile. Părinții povestesc:

Unul din prezbiterii din Tebaida povesti: «Eram fiul unui preot păgân. Când eram mic îl vedeam deseori pe tatăl meu intrând în templu pentru a aduce sacrificii idolilor. Odată, intrai pe ascuns în spatele lui și văzui pe diavol cu toată gloata lui împrejur. Unul din șefii lui veni să i se închine. Diavolul îl întrebă: “De unde vii?”. El răspunse: “Eram în ținutul cutare și am provocat războaie și mare vărsare de sânge; am venit să te înștiințez”. Îl întrebă: “În cât timp ai făcut aceasta?”. “În treizeci de zile”, răspunse. Diavolul dădu ordin să fie biciuit, spunând: “În așa de mult timp ai făcut doar atât?”.

Și iată că veni un altul să i se închine. Îl întrebă: Și tu de unde vii?. Răspunse: “Eram pe mare și am stârnit furtuni și am făcut să se scufunde nave și să moară mulți oameni; am venit să te înștiințez”. Îl întrebă: “În cât timp ai făcut aceasta?”. “În douăzeci de zile”. Diavolul a poruncit ca și acesta să fie biciuit, spunând: “În așa de multe zile ai făcut doar atât?”. Veni și un al treilea să i se închine: “Tu de unde vii?”. Diavolul răspunse: “În satul cutare era o nuntă și eu am stârnit certuri și mari vărsări de sânge, ucigând mirele și mireasa; am venit să te înștiințez”. Și celălalt întrebă: “În câte zile ai făcut aceasta?”. “Zece”. Porunci ca și acesta să fie biciuit pentru că i-a trebuit prea mult timp.

Apoi veni un altul să-l adore. Îl întrebă: “De unde vii?. Răspunse: “De patruzeci de zile sunt în deșert ca să mă lupt

cu un călugăr, și în noaptea asta l-am făcut să cadă în desfrâu”. La aceste cuvinte diavolul se ridică, îl îmbrățișă, și luându-și coroana pe care o purta, o puse pe capul lui și-l așeză pe tron spunând: “Ai fost capabil de o faptă așa de mare!”. Bătrânul concluzionă: “Văzând aceasta am spus: Starea călugărească este într-adevăr un lucru mare! Și pentru că Dumnezeu a binevoit să mă mântuiască, am plecat și m-am făcut călugăr» (D, n. 191, p. 116-117).

Această întâmplare ne explică foarte bine înverșunarea dușmanului împotriva “sfinților” lui Dumnezeu. Nici un îndrumat deci să nu uite vreodată această realitate spirituală, ca să nu i se întâmple să rămână surprins.

Dacă viața ucenicului este împletită cu umilință, rugăciune, meditația zilnică asupra Cuvântului lui Dumnezeu, atunci lupta își schimbă aspectul: tocmai cel îndrumat devine războinic, și prin urmare învingător. Povesteau Părinții:

Un mare sihastru care spunea: «Satană, de ce îmi porți mereu război în felul acesta?», îl auzi pe diavol răspunzând: «Nu eu, ci tu ești cel care mă combați cu putere» (DI, n. 35).

XII «... litera ucide» (2Cor 3, 6)

Voi înșivă sunteți scrisoarea noastră, scrisă în inimile noastre, cunoscută și citită de toată lumea. Este limpede că voi sunteți o scrisoare a lui Cristos, dată în sarcina noastră, scrisă nu cu cerneală, ci cu Spiritul Dumnezeului celui viu, nu pe table de piatră, ci pe tablele inimii, cele de carne. Această încredere în Dumnezeu o avem prin Cristos. Nu că am fi în stare noi înșine să ne închipuim ceva ca și cum ar veni de la noi, ci puțința noastră vine de la Dumnezeu. El ne-a făcut în stare să fim servitorii unui legământ nou, nu al literei, ci al Spiritului, căci litera ucide, pe când Spiritul dă viață (2Cor 3, 2-6).

Cât din ceea ce fac se datorează legii?

După ce Sf. Paul a scris Prima Scrisoare, câteva evenimente grave au tulburat viața comunității din Corint; să încercăm să le încadrăm natura și efectele lor. Biserica din Corint era pentru apostol ca și familia lui, chiar până la a-i considera pe membrii ei ca pe copiii lui; în prima Scrisoare afirmă:

De-ați avea voi zece mii de dascăli în Cristos, tot nu aveți mai mulți părinți, căci în Cristos eu v-am născut, prin Evanghelie (1Cor 4, 15).

În această comunitate au venit niște provocatori cu scrisori de acreditare, proveniți probabil din Biserica de la Ierusalim, semănând venin. Comunitatea trece printr-o criză de contestare radicală împotriva fondatorului ei. E clar că destinatarii respectivei scrisori cunosc foarte bine faptele, motiv pentru care Sf. Paul nu le descrie; ne rămâne totuși

tonul suferind al scrisorii sale: durerea lui umană este foarte evidentă. Din aceste indicații abia schițate, se poate, totuși, reconstitui destul de bine drama.

În anul 56 Paul se află la Efes, când este anunțat că niște provocatori iudeo-creștini ațâță comunitatea împotriva lui. Atunci, el merge personal la Corint, pentru o vizită scurtă, dar – poate din cauza oboselii și a excesivei implicări personale în conflict -, nu reușește să repare ruptura, dimpotrivă vizita lui face să crească haosul.

Paul își promite să se întoarcă din nou la Corint cu mai mult calm, însă între timp situația se agrava și suferința creștea: intrigile și răzvrătirile se înmulțeau. O parte din comunitate refuză categoric autoritatea apostolului și chiar îl calomniază; ceilalți tac.

Noii veniți, care se laudă că l-au cunoscut pe Isus, vor să se impună ca șefi ai comunității. Prin înșelăciune distrug reputația lui Paul, descriindu-l ca autoritar și gelos, fără elocvență, timid; negându-i până și vocația și titlul de apostol, ajung să pună la îndoială integritatea Cuvântului primit și a intențiilor sale. De aici va porni apoi reproșul că nu-i obligă pe păgânii convertiți să respecte legea iudaică. Se formează, în cele din urmă, o opoziție sistematică, pentru care toate mijloacele sunt permise.

Dacă ne gândim bine, pare absurd, și totuși această Scrisoare, voită astfel de Duhul Sfânt, ne amintește că orice comunitate creștină autentică trebuie să înfrunte această încercare foarte dură. De fapt fiecare comunitate are în sine Paulul ei și întâlnește diverși instigatori. Cum e posibilă o astfel de tragedie în dauna trupului lui Cristos? Răspunsul este clar: în inima fiecărui om, chiar și a celui mai angajat în propria-i convertire, există un vierme, mereu gata de atac, care pleacă de la individ și – dacă nu există o vigoare adecvată – tinde să pătrundă în viața comunității creștine: este *legea*. Și *legea* este dușmanul Spiritului.

Care sunt roadele evidente ale convertirii mele?

Chiar și Părinții deșertului au trebuit să întâlnească și să înfrunte dezolarea celui care trăiește viața creștină, nu în Duh, ci sub lege. Părintele Irineu observa cu mare durere faptul că și mulți călugări s-au făcut călugări numai de formă.

Mulți oameni, care se roagă, nu se roagă...

(L. LENOIR, *Paterica armeniaca*, Louvain 1974-1976, I, p. 17).

Trebuie să amintim că de fiecare dată când această boală foarte gravă, care duce la moarte, intră în comunitatea creștină, simptomele răului, pe care le produce, se manifestă prea târziu, pentru că *legea* și regulile comunității sunt oricum respectate; ba chiar, adesea, tocmai indivizii bolnavi spiritual sunt cei mai fideli ordinii comunitare și cei mai zeloși în a căuta s-o impună și celorlalți. Înțelepciunea Părinților însă ne învață multe despre cât valorează respectarea legilor fără convertirea inimii:

Un bătrân spuse: «Odată locuiam lângă un alt bătrân, la care veni o fecioară care-i spuse: “Părinte, am postit două sute de săptămâni, am învățat Vechiul și Noul Testament. Ce-mi mai rămâne de făcut?” Bătrânul răspunse: “Ce foloase ai tras? Pentru tine disprețul este ca și onoarea?” Ea răspunse: “Nu”. “Consideri pierderea ca și câștigul, străinii ca pe rudele tale de sânge? Sărăcia ca și abundența?” Ea răspunse: “Nu!”. Atunci bătrânul îi spuse: “Deci, nu ai postit o dată la șase zile și nu ai învățat nici Vechiul, nici Noul Testament, ci te înșeli pe tine însăși. Du-te și muncește pentru că nu ai nimic”» (DI, n. 518).

Într-o adevărată îndrumare spirituală, ceea ce contează este viața sub călăuzirea Duhului, nu obsesia *legii*, pentru că cine trăiește în Duh învață să respecte și normele și nu invers. Din păcate, cine trăiește *legea* fuge mereu de a discerne

adevăratul progres spiritual, lucrarea Duhului, pentru că afirmă: «Sfințenia nu se poate măsura, se poate măsura în schimb străduința pentru viața comunitară». Părinții deșertului, în schimb, învățau pe ceilalți să combată această greșeală:

Un bătrân a spus: «Dumnezeu suportă păcatele lumii, dar nu suportă păcatele deșertului. Frate, vezi că ceea ce se pretinde de la cel care a părăsit lumea, nu se pretinde de la cel care trăiește în lume? Acesta are multe scuze, noi în schimb ce scuze vom găsi? Într-adevăr, focul va fi teribil și pedepsele vor fi multe pentru cei care, deși au cunoscut voința Domnului, o disprețuiesc, făcând voința proprie. De fapt, bucurându-se și desfătându-se cu vanitatea trecătoare ei spun: “Pentru nevoile și grija trupului achiziționez aur și bunuri materiale pentru a mă îngriji de trupul meu!”. Această intenție arată perfect adevărul: dacă ei deci se preocupă numai de nevoile trupului –fac așa atunci când spun: mă preocup de nevoile trupului – atunci nu trebuie să se lase duși de aceia care poartă în singurătatea lor bogății și mâncăruri scumpe, ci să prevadă nevoile trupului fără să se frământa. Și unde sunt cei care posedă numeroase bunuri și încă mai caută? Și aceia care mănâncă mult și caută mâncărurile cele mai bune? Dacă lucrezi, nu accepta bani, dar dacă primești, nu lucra ca și cum te-ai distra.

Dar despre acest lucru vrem să mai spunem ceva: ți-am prezentat de fapt cauzele reale ale patimilor pentru care cel care este călugăr, este judecat mai aspru decât cei care trăiesc în lume; mulți dintre cei din lume, trăiesc de fapt bine și dau de pomană. Acelui călugăr, în schimb, nu-i este nici măcar milă de fratele său, ci trăiește în lux și face din casa lui Dumnezeu un loc de negustorie, sau mai degrabă un magazin de traficanți. Am descris parțial compromisurile acestor oameni, care duc la vanitate, astfel încât, cunoscându-le, să le evităm și să ne mântuim. Credem că viața călugărului constă în a purta haina călugărească și a spune: “Doamne, Doamne!” și în a-i asculta pe cei care trăiesc în singurătate.

Într-adevăr, fraților, dacă nu avem grijă de noi înșine considerându-ne mai răi decât cei care trăiesc în lume, vom sfârși prin a cădea într-o astfel de prăpastie, încât nici n-am putea să ne mai gândim la Dumnezeu. Avem deci nevoie de frica de Dumnezeu și de umilință adevărată. Majoritatea fraților noștri, deși cred că sunt umili și că trăiesc ca și călugării, caută să trăiască conform voinței lor și astfel nu ascultă de voința lui Dumnezeu. Se pierd în voințele lor, în distracții goale și trecătoare. Pierd ocazia care li se oferă pentru a se converti și pe care o vor căuta mai târziu, fără să o mai găsească.» (DI, n. 604).

Accentul cel mai mare deci se pune chiar pe sfințenie, chiar dacă pentru a o trăi este necesar să dezvoltăm simțurile esențiale ale discernământului spiritual, dar care nu se poate lipsi – nici măcar pentru o clipă – de instituția unei solide și noi îndrumări spirituale pentru toți membrii comunității creștine.

Din intercalarea discernământului “comunitar”, făcut de responsabilii conducerii comunității, cu cel “individual” al fiecărui îndrumător, se naște o reciprocitate complexă de observații și intuiții spirituale care scoate în evidență felul în care acționează Duhul Sfânt și eventualele rezistențe care i se opun. La sfârșit totul va fi judecat, cum ne-a învățat Isus:

După roadele lor îi veți cunoaște. Poți oare culege struguri de pe spini, sau smochine de pe ciulini? Astfel, orice pom bun dă roade bune, iar pomul rău dă roade rele. Pomul bun nu poate da roade rele, nici pomul rău nu poate da roade bune. Orice pom ce nu dă roade bune este tăiat și aruncat în foc. Prin urmare, după roadele lor îi veți cunoaște (Mt 7, 16-20).

Dacă ne-a spus-o Isus putem să credem. Acesta este discernământul pe care trebuie să-l facem, și după cum este

clar, nu are nici o legătură cu respectarea strictă a *legii*. Un părinte spunea pe scurt:

Vai de acel om al cărui nume este mai mare decât opera lui (DI, n. 117).

Cât de curată este inima mea în a sluji?

În întreaga Biserică se simte trecerea – care a avut deja loc – de la regimul *legii* la acela al interiorității, adică la acela al Duhului. Cu toate acestea, pentru ca această schimbare să poată aduce roade spirituale abundente, este necesar ca îndrumătorul să înțeleagă clar ceea ce Duhul Sfânt sugerează în fiecare zi în inima fratelui sau a surorii; și mai este necesar ca acest discernământ să fie unul din punctele-cheie sau chiar principalul din toată experiența creștină.

Nu trebuie să ne temem, însă, că această căutare a îndemnurilor Duhului ne îndepărtează de rigurozitatea exigențelor vieții morale, pentru că arta discernământului spiritual se dovedește mult mai exigentă decât orice “respectare a legii”.

Orice persoană atentă își dă seama că în fiecare comunitate creștină este mai ușor să ascuți de *lege* decât să-ți întorci inima la Dumnezeu. Mulți sunt de fapt aceia care nu lipsesc niciodată de la întâlnirile comunitare, dar care nu cedează nici măcar un pas în rezistența pe care o opun la schimbarea interioară. Aceștia sunt continuu în luptă împotriva lui Dumnezeu, și totuși sunt mereu prezenți la toate întâlnirile.

Pe de altă parte, cine-și dăruiește întreaga inimă lui Cristos va fi condus cu siguranță de Duh pentru a nu lipsi niciodată la întâlnirile vieții comunitare.

De multe ori, activismul ascunde adesea dorința de a urca scara “puterii”, sau de a se arăta ascultător față de acea autoritate care, se presupune, va permite în viitor reușita și

ocuparea poziției de “șef”. Toate acestea oferă inevitabil material pentru o reflecție profundă asupra conceptului de autoritate în comunitatea creștină și asupra exercitării ei; în plus ne iluminează asupra faptului că e oportun să separăm autoritatea morală și pastorală care se exercită în mod senin și prietenos prin îndrumare, de aceea a conducerii care se poate manifesta în forme puternice de îndemn sau – dacă e necesar – chiar de impunere.

Numai discernământul atent și înțelept al îndrumătorului poate vedea adevăratele progrese și entuziasmele deviate, făcând să iasă în evidență ambițiile nemărturisite și să dărâme zidurile mincinoase ale omului “carnal”, pentru a se elibera și a se *îmbrăca cu omul nou, creat după Dumnezeu în dreptatea și în sfințenia adevărată (Ef 4, 24)*.

Discernământul spiritual ne împinge mereu să ascultăm și să eliberăm în fiecare om exigența interioară, aceea a Duhului Sfânt, care nu este niciodată legată de *lege* sau de regulamente și nu se oprește la ele. Dacă este adevărat că harul este mai puternic decât orice efort al nostru, e nevoie tot mai mult de credincioși capabili să sesizeze impulsurile lui cele mai subtile și să le urmeze cu încredere.

Asta implică necesitatea, pentru toți aceia care au acceptat provocarea de a fi implicați în planul de mântuire pregătit de Tatăl, de a nu rămâne sugari, adică *nevoiași de lapte și nu de hrană solidă (Ev 5, 12)*.

De aceea, îndrumarea spirituală trebuie să se elibereze cât mai mult posibil de cursele *legii* pentru a căuta sfințenia vieții și pentru a da astfel fiecărui discipol:

... mâncarea solidă ... pentru adulți, care, datorită deprinderii, au simțurile pregătite să deosebească binele de rău (Ev 5, 14).

Părinții ne învață cum să dăm această învățătură, pregătind terenul pentru a face să crească mulțumirea și umilința în inima celui îndrumat. Un bătrân spunea:

Să știi fiul meu, că noi care ne facem iluzii că suntem călugări, și suntem, totuși suntem foarte departe de modul de a trăi al călugărilor; trebuie să ne căim fără încetare. Chiar și marii părinți, asceții, exilații voluntari, eremiții și desăvârșii trebuie să plângă și să se căiascău. Dar de ce? Ascultă ca un înțelept: «Dumnezeu a spus că minciuna vine de la diavol. Și acela care privește o femeie și o dorește, este un adulter perfect. Și a se mânia împotriva fratelui este o omucidere. Și va trebui să răspundem de cuvintele inutile». Dar cine este acela, și unde vom găsi noi un om departe de toate patimile, care nu a făcut experiența minciunii, căruia concupiscenta nu i-a atins spiritul, care nu s-a mâniat fără motiv împotriva fratelui, din gura căruia n-a ieșit niciodată vreun cuvânt inutil, astfel încât nu trebuie să facă pocăință? Și să știi că cine nu se răstignește pe sine pe deplin și nu se supune umilinței și disprețului, și nu se expune la toate batjocurile, astfel încât toți să-l ia peste picior și să râdă de el, și să suporte cu mulțumire și umilință pentru Dumnezeu; și să nu caute absolut nimic din ceea ce este omenesc, nici glorie, nici mâncare, nici băutură, nici îmbrăcăminte, atunci va putea să devină un călugăr adevărat. Dar tu îngrijește-te să faci binele și nu te teme de slăbiciunea ta (DeF, pp. 98-99).

Mi se pare că acesta este drumul de parcurs pentru a deveni sfinți și pentru a răspunde astfel vocației primite.

XIII

«Toată Scriptura... e inspirată de Dumnezeu» (2Tm 3,16)

Tu însă rămâi în cele ce ai învățat și de care ești încredințat, deoarece știi de la cine le-ai învățat, și fiindcă de mic copil cunoști Sfintele Scripturi, care pot să te înțeleptească spre mântuire, prin credința cea întru Cristos Isus. Toată Scriptura este insuflată de Dumnezeu și de folos spre învățătură, spre mustrare, spre îndreptare, spre înțeleptirea cea întru dreptate, astfel ca omul lui Dumnezeu să fie desăvârșit, bine pregătit pentru orice lucru bun (2Tm 3,14-17).

Discernământul meu își are rădăcinile în Cuvânt?

Lucrul cel mai important pentru cel ce vestește Evanghelia – îi scrie Paul lui Timotei – este să accepte persecuțiile, rămânând însă fidel cuvântului lui Dumnezeu conținut în Scripturi, pentru că numai în ele credinciosul este sigur că găsește alimentul necesar pentru credința sa și forță pentru slujirea sa. Dar interesul cel mai apropiat nouă este conținut în ultimul verset:

Toată Scriptura este insuflată de Dumnezeu și de folos spre învățătură, spre mustrare, spre îndreptare, spre înțeleptirea cea întru dreptate, astfel ca omul lui Dumnezeu să fie desăvârșit, bine pregătit pentru orice lucru bun (2Tm 3,16).

Această frază a lui Paul, atât de clară și concisă, este o mărturie explicită a apostolului cu privire la inspirația care ne vine din Scriptură. Să încercăm deci să vedem care este sensul legăturii care se formează între discernământul spiritual și Cuvântul lui Dumnezeu; dacă vom reuși să înțelegem cum are loc și cum se formează această legătură,

atunci vom putea înțelege și cum ascultarea cuvântului lui Dumnezeu constituie fără îndoială punctul esențial al oricărui discernământ spiritual, care pentru a fi așa trebuie să fie pe deplin condus sub acțiunea Duhului Sfânt. Cuvântul lui Dumnezeu nu numai că are o forță de netăgăduit, ci este și lumină în viață, cum spune Scriptura: *Făclie pentru pașii mei e cuvântul tău și lumină pe cărările mele (Ps 118,105)*

Evagrio Pontico, un călugăr din secolul IV, a scris o lucrare cu titlul: *L'Antirretico*, care în realitate înseamnă: *Discursul de respingere* sau de contestare, adică orientat să combată insinuările gândurilor dezordonate. Titlul cuprinde tema dominantă a cărții: ce trebuie să răspundem la insinuările înșelătoare ale demonilor; răspunsurile sunt alcătuite din culegeri de versete din Scriptură. Cuvântul lui Dumnezeu este deci ca un depozit extraordinar al tuturor armelor posibile – și indispensabile – în lupta împotriva gândurilor rele; fiecare din ele este potrivită pentru o anumită ispită și duce la biruință.

Chiar dacă tehnica lui Evagrio poate părea simplistă, rămâne totuși o cale foarte sugestivă; în spatele acestei metodologii se ascunde un adevăr foarte adânc și deloc iluzoriu, pentru că însăși Scriptura e baza unui bun discernământ spiritual și permite îndrumătorului să descopere în fiecare zi ce este în inima celui îndrumat:

Câțiva frați îl vizitară pe părintele Anton și îi spuseră: “Spune-ne un cuvânt: cum ne vom putea mântui?”. Bătrânul le spuse: “Ați ascultat Scriptura? Este lucrul de care aveți nevoie”. Ei au răspuns: “Și de la tine vrem să auzim ceva, părinte”. Bătrânul le spuse: “Evanghelia spune: *Dacă cineva te lovește pe obrazul stâng, dă-i-l și pe celălalt*”. Ei spuseră: “Asta nu o putem face”. Bătrânul le spuse: “Dacă nu puteți să dați celălalt [obraz], suportați măcar să fiți loviți”. Ei spuseră: ”Nici măcar asta nu o putem face”. Bătrânul: “Dacă nu puteți face nici măcar asta, cel puțin nu întoarceți răul pe care l-ați primit cu alt rău”. Ei spuseră: “Nu putem face nici măcar asta”. Atunci

bătrânul îi spuse discipolului său: “Pregătește-le o supă: sunt bolnavi”. Și lor le spuse: “Dacă asta nu o puteți face, cealaltă nu vreți să o faceți, ce pot face pentru voi? E nevoie de rugăciune” (*Antonio*, VeD, I, n. 19).

Anton e atât de plin de Cuvântul lui Dumnezeu încât poate să-l folosească liniștit pentru a pune chiar în fața ochilor vizitatorilor realitatea spirituală a inimii lor: nu trăiesc Cuvântul lui Dumnezeu.

Ce importanță are pentru mine Cuvântul?

Anton cel Mare – părintele tuturor călugărilor – era un cunoscător profund al cuvântului lui Dumnezeu; el își amintea foarte multe din memorie și încerca să-i învețe pe toți; transmitem acest îndemn al său:

Cineva l-a întrebat pe părintele Anton, spunându-i: “Ce trebuie să fac pentru a-i plăcea lui Dumnezeu?”. Bătrânul răspunse: “Fă ceea ce îți poruncesc: oriunde ai merge, ține-l mereu pe Dumnezeu în fața ochilor tăi; orice ai face, sprijină-te mereu pe mărturia Sfințelor Scripturi; oriunde ai locui, nu pleca imediat. Pune în practică aceste trei lucruri și vei fi mântuit” (*Antonio*, VeD, I, n. 3).

Toată viața lui a fost condusă de Cuvântul lui Dumnezeu și vocația lui de călugăr a fost rodul ascultării Scripturii, când era abia doar un adolescent:

Nu trecuseră încă șase luni de la moartea părinților și în timp ce, ca de obicei, se ducea în casa Domnului, medita în sinea lui și reflecta următoarele: cum apostolii au lăsat totul pentru a-l urma pe Mântuitorul și cum cei despre care se vorbește în Fapte, vânzând propriile bunuri, aduceau câștigurile și le puneau la picioarele apostolilor, pentru ca să fie distribuite la cei care aveau nevoie și ce mare a fost speranța rezervată lor în

ceruri. Gândindu-se la aceste lucruri, intră în casa Domnului și se întâmplă ca tocmai în acel moment să se citească Evanghelia; și l-a auzit pe Domnul care spunea bogatului: *Dacă vrei să fii desăvârșit, mergi, vinde tot ce ai și dă săracilor; apoi vino, urmează-mă și vei avea o comoară în ceruri.* Anton, ca și cum amintirea sfinților i-a venit direct de la Dumnezeu și ca și cum lectura a fost tocmai pentru el, imediat, ieși din casa Domnului și dădu oamenilor din orașul său bunurile pe care le moștenise de la părinții săi... păstrând o mică parte pentru sora lui (VA, 2, 1-5).

Pentru Anton Cuvântul lui Dumnezeu este cu siguranță lumina tuturor acțiunilor sale și izvorul oricărui discernământ; de aceea îi învață pe discipolii săi ceea ce el a făcut mai întâi: drumul său a început, plecând de la Scriptură, de la acele cuvinte ale Evangheliei care l-au interpellat personal și pe care le-a ascultat imediat, fără ezitare. Anton va avea mereu această mare credință în Scriptură, de care se va lăsa inspirat; în ea va găsi forță pentru a-l combate pe diavol.

Mă desfăt în ascultarea zilnică a lui Dumnezeu prin Cuvântul Său?

Pentru ca Cuvântul lui Dumnezeu să devină o cheie pentru deschiderea discernământului spiritual, înainte de toate e nevoie ca simpla ascultare sau lectură să fie deja un exercițiu în această direcție. Sunt posibile diferite nivele de lectură a cuvântului lui Dumnezeu: primul e constituit din simpla lectură, ca și cum Biblia a fost cuvânt uman introdus într-o istorie, într-o limbă, într-un gen literar și într-un context istoric particular. Asta e relativ ușor de înțeles, dar această lectură nu este suficientă pentru că așa nu se poate înțelege nimic din ceea ce Dumnezeu vrea să ne spună prin intermediul Scripturii.

Pentru ca Dumnezeu să-mi vorbească, e necesar un discernământ spiritual: călugării occidentali numeau acest secret *lectio divina*, lectura divină a Bibliei înțeală ca ascultare față de Dumnezeu care ne vorbește prin intermediul ei. Conciliul Vatican II ne învață că Scriptura este Dumnezeu însuși care vorbește: ... rămânând neatins adevărul și sfințenia lui Dumnezeu, se manifestă admirabila ‘condescendență’ a Înțelepciunii veșnice ‘ca să învățăm nespusa bunătate a lui Dumnezeu și cât de mult și-a coborât felul de a vorbi, ținând seama, cu atât de mare grijă, de firea noastră’ ”: sunt cuvintele lui Ioan Crizostomul (*Dei Verbum*, n. 13).

Dei Verbum (n. 25) ne explică apoi și cum să ascultăm acest cuvânt: “...lectura Sfintei Scripturi trebuie să fie însoțită de rugăciune, ca să se stabilească dialogul între Dumnezeu și om; ,pentru că atunci când ne rugăm, vorbim cu el; pe el îl ascultăm, când citim minunile divine’ ”, cum spune Sf. Ambroziu.

Pentru această lectură deci e necesară o continuă disponibilitate față de evenimentul cuvântului lui Dumnezeu, care reînnoiește continuu inima credinciosului, dar care rămâne absolut necunoscut și străin celui care se limitează la exegeza istorică sau rațională. Am putea într-adevăr să citim Vechiul Testament ca pe saga unuia din multele popoare orientale, ba chiar ca pe o istorie banală și ușor de ghicit. Sau se poate vedea în acel proces istoria sfântă a mântuirii, condusă de Dumnezeu spre evenimentul lui Isus, care a venit să reînnoiască Alianța prin însăși cuvintele sale: “*Acest pahar este Legea cea nouă întru sângele meu, care se varsă pentru voi*” (Lc 22, 20).

Deci, Isus după înălțarea sa la cer, cuprinde în sine însuși istoria întregii Biserici, și pe a mea de asemenea. La fel, când citim istoria lui Isus, născut la Betleem, care a trăit la Nazaret și la Ierusalim, trebuie să recunoaștem în ea prezența lui Dumnezeu și cum a acționat Dumnezeu, dar și cum

acționează astăzi în mijlocul poporului său în urma învierii sale. Această lectură nu este rodul unei imaginații prea fanteziste, ci a prezenței continue a Duhului Sfânt în Scriptură. Părinții deșertului, conduși de Duh, făceau o lectură uneori alegorică – dar mereu “spirituală” – ca în pasajul următor, care se referă la prescripțiile din Levitic pentru animalele curate și necurate (cf *Lev* 11, 3):

Un bătrân spuse: “Animalul curat are două unghii și rumegă mâncarea și noi care am crezut cu adevărat și am recunoscut cele două Testamente, trebuie să rumegăm mâncarea bună și nu pe cea rea. Mâncarea care ne este folositoare sunt gândurile bune care vin din tradiția sfinților maeștri și din citirea Scripturii; sufletul celui care-l iubește pe Dumnezeu trebuie să le mediteze mereu; mâncarea rea, în schimb, sunt gândurile necurate sugerate de uneltirile diavolului. Trebuie să le respingem îndată ce ne asaltează și să nu zăbovim în ele” (DI, n. 645).

Prezența Duhului Sfânt în Scriptură suscită “lectura spirituală”, și Cuvântul, iluminat continuu de Duh, devine acel cuvânt al lui Dumnezeu care ne vorbește astăzi.

Dacă citim și ne bucurăm în acest mod, Cuvântul lui Dumnezeu se transformă într-un continuu exercițiu de discernământ spiritual. Totuși acest exercițiu de lectură nu se termină cu descoperirea sensului teologic al Scripturii, ci devine, cum a fost pentru Anton, o chemare personală. Această lectură ajunge deci pe primul loc, care le precede pe celelalte, dar tocmai de aceea fiecare dintre noi, fie îndrumat, fie îndrumător, nu este scutit.

Asemenea celor care, ajunși la Ierusalim, atrași de zgomotul Rusaliilor, când au auzit cuvintele lui Petru, care erau ale lui Dumnezeu însuși, *au fost pătrunși la inimă* (*Fap* 2, 37), la fel și noi rămânem străpunși de Cuvânt, deoarece Cuvântul lui Dumnezeu, astfel ascultat, atinge inima și o străpunge, o face să se miște și să tresalte și produce în ea o

sensibilitate mai mare la îndemnul Duhului. Ascultarea Cuvântului generează în inima credinciosului o adeziune tot mai radicală la voința lui Dumnezeu. Meditând Cuvântul lui Dumnezeu, Anton a învățat că Domnul său e un Dumnezeu exigent, care vrea totul; viitorul părinte nu ascultă doar, ci va și transmite discipolilor săi această dorință de totală supunere lui Dumnezeu.

Spiritualitatea Părinților deșertului își cufundă rădăcinile în Cuvântul lui Dumnezeu și Biblia este cartea lor, precum este și a noastră. Într-adevăr, Scriptura este aceea care are capacitatea divină de a ne plăsmui, care ne dă “formă”, care ne creează din nou zi de zi. Așa acționa în Maria din Nazaret și o pregătea să devină mama Mântuitorului. Origene, comentând răspunsul dat de Maria îngerului care i-a vestit nașterea lui Isus, scrie:

“*Iată slujitoarea Domnului*”, spune Maria, și e ca și cum ar spune: “Eu sunt o foaie albă unde scriitorul poate să scrie ce vrea. Să facă din mine ce vrea, Domnul universului” (ORIGENE, *Omelie su Luca*, 7, 2).

Ca și Maria, credinciosul primește de la Cuvântul lui Dumnezeu o formă care a fost întipărită în fiecare om *la început*, când Dumnezeu l-a creat pe om după chipul și asemănarea sa. Acea asemănare, pierdută din cauza păcatului, este recuperată și reînnoită prin ascultarea Scripturii, care răsună astăzi ca invitație la convertire:

Un bătrân spuse: “Există un glas care îi strigă omului până la ultima răsuflare: Astăzi convertește-te!” (DI, n. 10).

Deoarece este convins că este pentru el Cuvântul, credinciosul nu ezită niciodată să-l consulte înainte de fiecare acțiune a sa. Părinții ne învață:

Un bătrân spuse: “Să nu faci nimic înainte de a-ți fi examinat inima, ca să vezi dacă ceea ce vrei să faci este conform voinței lui Dumnezeu” (DI, n. 103).

A învăța și a examina propria inimă, pentru a verifica dacă faptele sunt în acord cu voința lui Dumnezeu, este cea mai importantă și poate cea mai dificilă dintre îndatoririle pe care trebuie să le îndeplinească îndrumătorul, dar poate este și una dintre cele mai răsplătite de Domnul.

Părintele deșertului este prototipul adevăratei direcțiuni spirituale. Cuvintele sale – sau acelea ale îndrumătorului – născute din Duh, devin purtătoare de viață, sau reprezintă cumpăna inevitabilă a apelor pentru a indica dacă în viața celui pe care-l îndrumă, Cristos este Domn sau nu.

Îndrumătorul poate spune un cuvânt înțelept numai în măsura în care el a fost mai întâi reînnoit de Duh și la rândul său, cu ajutorul Scripturii și a unui “îndrumător conform Duhului”, s-a coborât în adâncul propriei inimi, învățând să discearnă căile Duhului și să lupte împotriva tentațiilor; pe scurt, s-a lăsat plăsmuit de Cuvântul lui Dumnezeu și a devenit slujitor al Domnului, purtător al Cuvântului pentru cel pe care-l îndrumă.

XIV
«... mai ascuțit decât orice sabie»
(Ev 4,12)

Drept aceea, s-a lăsat altă sărbătoare de odihnă poporului lui Dumnezeu. Pentru că cine a intrat în odihna lui Dumnezeu s-a odihnit și el de lucrurile lui, precum Dumnezeu de ale Sale. Să ne silim deci ca să intrăm în acea odihnă, ca nimeni să nu cadă în aceeași pildă a neascultării. Căci cuvântul lui Dumnezeu e viu și lucrător și mai ascuțit decât orice sabie cu două tăișuri, și pătrunde până la despărțitura sufletului și duhului, dintre încheieturi și măduvă, și destoinic este să judece simțirile și cugetările inimii. Și nu este nici o făptură ascunsă înaintea Lui, ci toate sunt goale și descoperite, pentru ochii Celui în fața Căruia noi vom da socoteală (Ev 4, 9-13).

Răspund cu claritate la întrebările pe care mi le pune Cuvântul?

Ca Israel în deșert, la fel și Biserica este peregrină pe pământ și fiecare dintre noi, care facem parte din ea, parcurge acest drum. Fiecare dintre noi, îndrumat sau îndrumător, se simte cu siguranță implicat în mod direct în traversarea acestui deșert sub călăuzirea Duhului. Suntem siguri de promisiunea lui Dumnezeu, dar și expuși tuturor ispitelor. Mesajul Exodului, deci, e valabil și astăzi pentru mine și este cu siguranță o lecție de fidelitate.

Scrisoarea către Evrei insistă asupra acestei fidelități și scoate în evidență faptul că generația poporului lui Israel, eliberat din sclavia Egiptului, nu a putut intra în Țara Făgăduinței pentru că s-a răzvrătit împotriva lui Dumnezeu. Această amintire este un avertisment sever pentru credincioșii care sunt atrași de ispita infidelității. Și Isus ne amintește că,

până și în mijlocul persecuțiilor, numai *cine perseverează până la sfârșit, va fi mântuit* (Mt 24, 13).

În zilele exodului promisiunea Dumnezeului fidel nu s-a realizat din cauza răzvrătirii oamenilor, dar rămâne mereu validă; astăzi promisiunea de a intra în odihna Domnului este actuală pentru noi credincioșii: este împlinirea creației, invitația de a participa în Cristos, Mântuitorul nostru, la aceeași viață divină, urmându-l pe el și calea pe care ne-a deschis-o. Noi existăm deci pentru a o parcurge cu o credință lipsită de reticențe: aceasta este ascultarea pe care i-o datorăm lui Dumnezeu.

În acest moment Cuvântul lui Dumnezeu ne interpelează și ne pune în față cererile sale, invitându-ne să dăm răspunsuri urgente și clare, fără umbră de minciună, pentru că

... viu este cuvântul lui Dumnezeu și înfăptuitor, și mai tăios decât orice sabie cu două ascuțisuri, și pătrunzător până la despărțitura sufletului și a spiritului, a încheieturilor și măduvelor, și scrutător al cumpănilor și cugetărilor inimii. Și nu se află vreo făptură nevăzută de el, ci toate sunt fără acoperământ și sub stăpânirea privirii Aceluia față de care vom răspunde (Ev 4, 12-13).

Cunosc Sfânta Scriptură?

Totuși, pentru a putea răspunde în mod adecvat săbiei tăioase a Cuvântului, trebuie să devenim sensibili la vocea lui, fără să ne împietrim inima:

Întrucât... cei cărora le-a fost dată mai întâi Vestea cea bună nu au intrat (în Țara Făgăduinței) din cauza neascultării, el hotărăște din nou o zi, ziua de azi, în cuvântul rostit prin gura lui David, după cum am spus mai sus: “Astăzi, de veți auzi glasul lui, nu vă împietriți inimile!” (Ev 4, 6-7).

Sensibilitatea față de Cuvântul lui Dumnezeu se obține însă numai în miezul Cuvântului însuși, pentru că tocmai Scriptura este cea care ne dă capacitatea de a discerne; aceasta poate să pară, la prima vedere, un fel de cerc vicios, dar nu este; Părinții greci spun că tocmai Cuvântul îl face pe cititor capabil să vadă dincolo de lucruri, îl ajută să discearnă.

Scrisoarea către Evrei descrie exact acest proces. Într-adevăr, Cuvântul este cel care mișcă inima și o rănește, făcând-o astfel sensibilă și deschisă să înțeleagă și să accepte voința lui Dumnezeu. *Lectio divina*, când este practică în fiecare zi, constituie terenul special în care se dezvoltă discernământul spiritual. Orice credincios care ascultă în mod asiduă Scriptura, învață să-și asculte inima unde aude ecoul cuvântului lui Dumnezeu care răsună.

Lectura și meditarea Cuvântului lui Dumnezeu erau hrana de zi cu zi a Părinților, fie anahoreți, fie cenobiți. Ei învățau Biblia pe de rost pentru a o putea medita în timpul zilei, mai ales în timp ce erau puși la munci manuale. Scriptura meditată continuu devenea astfel conținutul și structura tuturor discursurilor lor. Pentru a înțelege lucrul acesta este suficient să citim și să examinăm scrierile lor.

Un exemplu clar este acest pasaj din testamentul părintelui Orsiesi, al doilea părinte general al *koinoniei* Sfântului Pacomie după moartea acestuia. *Testamentul* său este un mare îndemn la caritate și la grija reciprocă în iubirea fraternă:

Și noi avem un depozit încredințat nouă de Dumnezeu: viața fraților noștri (Libro del nostro Padre Orsiesi, PeD, 40).

Orsiesi sintetizează în mod minunat toată învățătura lui Pacomie cu privire la viața comună: îmbrățișând crucea și trăind ca Părinții în conformitate cu crucea:

... trebuie să ne iubim unii pe alții și să arătăm că suntem cu adevărat slujitorii Domnului nostru Isus Cristos, fiii lui Pacomie și discipoli ai *koinoniei* (*Libro del nostro Padre Orsiesi*, PeD, 23).

Ultima parte este un apel stăruitor la a păstra în inimă Scriptura:

... să avem grijă să citim și să înțelegem Scripturile și să ne dedicăm fără încetare meditării lor, pentru că știm că stă scris: *din rodul gurii sale omul mănâncă binele* (Prov 13, 2) și *le va fi dată plata ostenețelor lor* (cf Înț 10, 17).

Scripturile ne conduc la viața veșnică și părintele nostru ni le-a încredințat și ne-a ordonat să le medităm continuu ca să se împlinească în noi ceea ce este scris: *Cuvintele acestea, pe care ți le spun eu astăzi, să le ai în inima ta și în sufletul tău; să le sădești în fiii tăi și să vorbești de ele când șezi în casa ta. Când mergi pe cale, când te culci și când te scoli. Să le legi ca semn la mână și să le ai ca pe o tăbliță pe fruntea ta. Să le scrii pe ușorii casei tale și pe porțile tale* (cf Dt 6, 6-9) *ca să învețe să se teamă de Mine în toate zilele vieții lor* (cf Dt 4, 10). Și Solomon vrea să arate același lucru când spune: *Scrivele pe tabla inimii tale* (cf Prov 3, 3). Vedeți cu ce mărturii mari ne îndeamnă cuvântul Domnului să medităm Sfintele Scripturi ca să avem ceea ce rostim cu gura. *Bine este omului să poarte un jug din tinerețile lui. Să stea la o parte în tăcere, dacă Domnul îi dă poruncă* (cf Plângeri 3, 27-28); *să dea obrazul lui spre lovire și să se sature de ocară! Căci Domnul nu aruncă pe oameni pentru totdeauna* (cf Plângeri 3, 30-31).

Și în altă parte stă scris: *Mi-am adus aminte de prietenia cea din tinerețea ta, de iubirea de pe când erai mireasă* (cf Ier 2, 2). Și în altă parte: *Bucură-te, omule, cât ești tânăr și inima ta să fie veselă în zilele tinereții tale și mergi în căile inimii tale și după ce-ți arată ochii tăi, dar să știi că pentru toate acestea, Dumnezeu te va duce la judecata Sa. Alungă necazul din inima ta și depărtează suferințele de trupul tău, căci copilăria și tinerețea sunt deșertăciune* (cf Ecl 11, 9). Și adu-ți aminte de Ziditorul tău în zilele tinereții tale, înainte ca să vină zilele de

restricte și să se apropie anii despre care vei zice: “N-am nici o plăcere de ei!...” Înainte ca să se întunece soarele și lumina și luna și stelele și ca norii să mai vină după ploaie; Atunci este vremea când străjerii casei tremură și oamenii cei tari se înconvoaie la pământ și cele ce macină nu mai lucrează, căci sunt puține la număr și privitoarele de la ferestre se întunecă; Și se închid porțile care dau spre uliță și se domolește huruitul morii și te scoli la ciripitul de dimineață al păsării și se potolesc toate cântărețele; Și te temi să mai urci colina și spaimele pândesc în cale și capul se face alb ca floarea de migdal și lăcusta sprintenă se face grea și toți mugurii s-au deschis, fiindcă omul merge la locașul său de veci și bocitoarele dau târcoale pe uliță; Mai înainte ca să se rupă funia de argint și să se spargă vasul de aur și să se strice ulciorul la izvor și să se sfărâme roata fântânii. Și ca pulberea să se întoarcă în pământ cum a fost, iar sufletul să se întoarcă la Dumnezeu, Care l-a dat.

Și în Evanghelie stă scris: *Fiiilor, nu cumva aveți ceva de mâncare? Aruncați mreața în partea dreaptă a corăbiei (cf In 21, 5-6). Și în altă parte: Copiii voștri, de care voi ziceați că vor cădea în prada vrăjmașilor, și fiii voștri care acum nu cunosc nici binele, nici răul, aceia vor intra acolo (cf Dt 1, 39) și în altă parte: Și pe tot cel de parte bărbătească, care se va naște întâi, va fi numit sfânt (cf Ex 13, 2.12.15; Lc 2, 23). Și în Evanghelie: Isus creștea în înțelepciune, statură și har în fața lui Dumnezeu și a oamenilor (cf Lc 2, 52).*

Și Iosue, slujitorul lui Moise, era tânăr și nu se îndepărta de cortul lui Dumnezeu (cf Ex 33, 11). Și despre David citim că stă scris: *Acela era bălan, cu ochi frumoși (cf 1Rg 16, 12).* Și Timotei a fost instruit încă de copil în cele ale Sfintei Scripturi pentru ca urmând drumul ei, să ajungă la credința în Mântuitorul (cf 2Tm 3, 15). Și despre Daniel, datorită înțelepciunii sale (cf Dn 1, 4), vedem scris că era numit *omul dorințelor* (cf Dn 9, 23; 10, 11.19). Și Iosif a fost preaiubitul tatălui, pentru că asculta de poruncile sale; avea doar șaptesprezece ani și considera deja ordinele sale drept lege pentru viață (cf Gn 37, 2-3. 14) (*Libro del nostro Padre Orsiesi, PeD 51-52*).

Acest pasaj încheie un lung paragraf din Ecleeziasticul care descrie bătrânețea și este unul dintre cele mai frumoase compoziții literare ale Bibliei. Se cântă soarele și bucuria anilor tinereții cu puțină melancolie; apoi urmează portretul emoținoant al bătrânului, atât de delicat și autentic. Declinul corpului este descrisă poetic, aproape ca viața într-un sat la sfârșitul zilei; umerii care se încovoie sunt *bărbați puternici* învinși de oboseală, dinții rari sunt *femeile la moară* care se opresc pentru că au rămas puține, moartea e a *fărămița firul de argint* al vieții: în cele din urmă sufletul se întoarce la Dumnezeu și trupul în pământ.

Dacă ne gândim că în timpul lui Orsiesi, Biblia nu era împărțită nici în capitole, nici măcar în versete, ne dăm seama că această colecție prețioasă de paragrafe, luate din cărți diferite ale Vechiului și Noului Testament, putea să aibă loc numai prin perfecta cunoaștere pe de rost a întregii Scripturi. Pentru noi ar fi poate covârșitor să o învățăm pe de rost, dar cu siguranță e necesar să o cunoaștem tot mai profund pentru a putea înțelege cum ne vorbește Dumnezeu nostru.

Caut să întrevăd cum lucrează în mine Cuvântul?

Dacă cel îndrumat nu este fidel în meditația zilnică a cuvântului lui Dumnezeu, munca îndrumătorului devine istovitoare și sfârșește apoi prin a ajunge atât de frustrantă, încât acesta, încet încet, va tinde să devină din “îndrumător” conform Duhului, “director” conform trupului. De aceea trebuie să fim foarte atenți pentru ca fiecare să aibă un timp special din zi rezervat lecturii spirituale a Cuvântului și meditației lui.

În acest sens este foarte folositoare – poate ar trebui să spunem necesară – participarea săptămânală la ascultarea unei cateheze asupra Cuvântului. Cu ajutorul acestor mijloace inima credinciosului – fie îndrumat, fie îndrumător – se

deschide pentru a primi tot mai bine Scriptura, care începe să illustreze fiecareia dimensiunea istoriei sacre. Când credinciosul întâlnește Cuvântul în adâncul inimii sale, această istorie a mântuirii se manifestă; atunci “credinciosul” se transformă într-un “ascultător” și devine chiar un “văzător” pentru că ascultând Cuvântul, începe să întrevadă căile lui Dumnezeu și poate să vorbească despre voința Lui cu el. Pe drept spunea părintele Poemen:

Învață-ți gura să spună ceea ce este în inima ta (*Poemen*, VeD, II, n. 63).

În acest moment, continuând acest drum, cel îndrumat înțelege treptat arta supremă a discernământului spiritual, pentru că vede tot mai mult cu ochii lui Dumnezeu. Practic, credinciosul se află într-un loc privilegiat, adică imediat în spatele pupilei lui Dumnezeu; deci poate începe să *deosebească care este voința lui Dumnezeu, ce este bine și desăvârșit* (Rom 12, 2).

Când ajunge la acest stadiu, inima credinciosului atinge nivelul cel mai înalt al creșterii sale în discernământul spiritual: devine o inimă “profetică” în sensul cel mai adevărat al cuvântului. Acest salt de calitate are loc pentru că el devine capabil să interpreteze evenimentele vieții sale în lumina istoriei sacre pe care o trăiește. Când cel îndrumat face această experiență, este pregătit să fie la rândul său un îndrumător.

Tot procesul acesta trebuie stimulat foarte clar de Cuvântul lui Dumnezeu, dacă cel îndrumat îl caută și îl trăiește cu constanță zilnică. Acest Cuvânt deci îi devine mai întâi prieten, apoi îi dă o nouă sensibilitate pentru aceeași Scriptură, care purifică în el sensul spiritual, făcându-l tot mai capabil să înțeleagă evenimentul salvific care se ascunde în spatele oricărui eveniment al istoriei sale umane.

Îndrumătorul, la rândul său, trebuie să fie condus de Duh, pe un drum delicat și misterios, să dezvolte o specială sensibilitate interioară, care îi dă capacitatea să întrevadă suscitările Duhului în inima și în viața fraților și a surorilor încredințați lui.

Acest aspect, în fond, nu este diferit de ceea ce îndrumătorul a dezvoltat deja în interiorul său, ascultând și savurând Cuvântul lui Dumnezeu, adică acea sensibilitate definită de Ioan *ungere*:

Cât despre voi, ungerea pe care ați primit-o de la el rămâne în voi și nu aveți nevoie ca cineva să vă învețe, ci așa cum ungerea lui vă învață privitor la toate - iar ea este adevăr, nu minciună -, rămâneți în el, cum v-a învățat ea (1In 2, 27).

Sunt deci două *ungeri* care mai apoi devin o unitate și coincid perfect. Într-adevăr, inima care tresaltă și palpită sub atingerea cuvântului lui Dumnezeu este aceeași care tresaltă și palpită, în mod asemănător, când întrevede ceva ce manifestă dorințele Duhului în interiorul celui îndrumat.

XV

«... nici nu falsificăm Cuvântul lui Dumnezeu» (2Cor 4, 2)

De aceea, deoarece, din îndurare, avem acest serviciu, noi nu ne delăsăm, ci am refuzat felurile de a lucra ascunse și rușinoase, și nu umblăm cu viclenie, nici nu falsificăm cuvântul lui Dumnezeu, ci dinaintea lui Dumnezeu ne punem în fața oricărei conștiințe omenești prin arătarea limpede a adevărului. Și chiar dacă se află un vâl pe Evanghelia noastră, ea este nelămurită doar pentru cei ce se pierd, pentru necredincioșii cărora dumnezeul acestei lumi le-a întunecat mințile, să nu le strălucească lumina Evangheliei pline de măreție a lui Cristos, care este icoana lui Dumnezeu. Nu, noi nu ne predicăm pe noi înșine, ci pe Cristos Isus Domn, iar pe noi ca servitori ai voștri, de dragul lui Cristos. Într-adevăr, Dumnezeu care a zis: “Din întuneric să fulgere lumina”, el a fulgerat în inimile noastre ca să strălucească cunoașterea măreției lui Dumnezeu pe fața lui Cristos (2Cor 4, 1-6).

Ce atitudine iau în fața Cuvântului lui Dumnezeu?

Un vestitor al Evangheliei nu poate falsifica Cuvântul lui Dumnezeu pentru a-i mulțumi pe ascultătorii săi sau pentru a obține o laudă personală. Vestitorul Cuvântului, iluminat de Cristos, devine el însuși lumină pentru a ilumina orice inimă care nu se lasă sedusă de *dumnezeul acestei lumi*, adică de Satana, dușmanul lui Dumnezeu, care întruchipează toate forțele perverse care caută să slăbească și să distrugă existența omului.

Totuși un fapt foarte comun ofilește viața creștinului: în absența unei angajări zilnice vii și atente, există mereu tendința de a subestima Evanghelia, adaptând-o într-un

oarecare mod dispoziției de fiecare zi și îmblânzind-o ca să nu intervină prea mult în planurile omenești ale vieții noastre.

Împotriva acestei atitudini au luptat mai ales Părinții deșertului. Ei au înțeles că singurul mod de a rămâne sub norul lui Dumnezeu, pentru a nu se întoarce în Egipt, era acela de a nu se dezlipi niciodată de Scriptură. Știau că forța le vine numai din lectura și meditația constantă a cuvântului lui Dumnezeu. În *Consigli agli asceti* (Sfaturi către asceti) Iperechio scrie:

Ascezele călugărului: meditația Scripturilor și respectarea poruncilor lui Dumnezeu. Nedesăvârșit e călugărul care nu se dăruiește acestor lucruri (*Iperechio*, PeD, 4).

Orice îndrumat este pus deci la răscruce: să crească sau să devină nedesăvârșit.

Sunt în sintonie cu Părinții?

Părinții deșertului se îngrijeau de direcțiunea spirituală cu toată atenția; după atâtea secole suntem încă satisfăcuți și plini de admirație pentru grija pe care ei o aveau față de complexitatea pe care o prezintă îndrumarea și față de soluțiile pe care erau capabili să le găsească.

Pentru părinți îndrumarea spirituală era constituită înainte de toate din observarea modului în care viața călugărească și Cuvântul lui Dumnezeu se întrepătrund continuu și creează o combinație permanentă, pe care să o exploateze apoi cu înțelepciune divină. Pentru a înțelege bine cum trebuia să practice acest aspect al îndrumării spirituale, cred că este de folos această povestire simpatică – plină de umor și de acea inteligență lipsită de scrupule, pe care ei o numeau viclenia bună – extrasă din viața lui Pacomie:

Unul dintre frați ... îi spuse într-o zi părintelui nostru Pacomie:
“Dacă nu-mi dai voie să merg să-mi vizitez familia, mă voi

duce și mă voi întoarce laic”. El îl chemă imediat pe Teodor și îi spuse: “Cunosc înțelepciunea ta, și felul în care ești milos cu cei care sunt în suferință; ai grijă de acest frate și însoțește-l în timp ce merge să-și viziteze părinții; îi vei face pe plac în toate, astfel încât să-l aduci înapoi aici. Are multe părți bune, dar înainte de toate știm că este voința lui Dumnezeu să facem totul pentru toți, până la a le smulge sufletele din mâna dușmanului care-i chinuie. Dumnezeu te va elibera de pedepsele tale”. Teodor ascultă cu multă umilință și plecă cu fratele. Ajunși acolo, a trebuit să mănânce puțin și să se odihnească... El nu voia să mănânce într-o casă laică pentru că nu era obișnuit; dar privind chipul întunecat al fratelui, își dădu seama că era întristat și își spuse: “Dacă nu îi fac pe plac în toate, nu se va întoarce înapoi cu mine...”. Astfel mâncă puțin, ca și cum s-ar sacrifica, și-l mulțumi în toate, până când l-a dus înapoi la mănăstire. Când au sosit, Teodor îl informă pe părintele nostru Pacomie de ceea ce se întâmplase. Acesta nu l-a dojenit, știind că acționase astfel nu din dorința sa, ci pentru Dumnezeu și pentru salvarea fratelui. Mai târziu Teodor discută deoparte cu fratele despre Scripturi pentru a-l convinge ca din acel moment să nu mai meargă să-i viziteze pe părinți. Îi spuse: “Cum înțelegi sensul cuvintelor din evanghelie: *Cel ce vine după mine și nu urăște pe tatăl său și pe mama sa etc?*”. El răspunse: “Scriptura pune principii foarte înalte ca să putem realiza măcar o mică parte; dacă nu, cum ar fi posibil să-i urăști pe părinți?”. Teodor răspunse: “Deci, asta e credința călugărilor din Tabennesi! Domnul spune un lucru și tu cu mintea ta spui altceva despre același lucru! Știe Domnul că dacă aceasta e credința voastră, mă voi întoarce în mica mănăstire de unde am ieșit pentru că bătrânii pe care i-am întâlnit acolo nu au scos niciodată nimic din Evanghelie”. După ce a spus asta, s-a făcut că se retrage deoparte și se ascunde puțin. Fratele merse atunci la părintele Pacomie să-i spună ce s-a întâmplat. Pacomie îi spuse: “Nu știi că Teodor este un neofit, în timp ce tu ești un bătrân perseverent? Grăbește-te să-l cauți, pentru că dacă pleacă de aici, nu vom avea renume bun”. Fratele se duse în căutarea lui Teodor și s-a forțat să-l convingă cu vorba. Dar el răspunse: “Dacă vrei ca

eu să rămân, mărturisește în fața Domnului și a fraților: “Mă voi supune în toate Evangheliei”. Fratele promise să nu mai meargă la părinți. Astfel, Teodor acționează cu viclenie bună, până când îl conduse pe frate la perfecțiunea Sfintei Evanghelii (VCP, 63, p. 111-113).

Ceea ce surprinde în această poveste, de exemplu, este înțelegerea perfectă între Pacomie și Teodor, care duce la programarea unei splendide acțiuni îndeplinite chiar fără ca ei să-și vorbească, până la a-l duce fără zguduiri pe fratele cel mai tânăr să accepte complet spiritul Evangheliei. Întrebările care bineînțeles se ivesc sunt: cum au făcut? Pe ce se baza înțelegerea lor? Răspunsul este clar: pentru ei era absolut adevărat Cuvântul lui Dumnezeu și credeau foarte intens, cu Sf. Paul, că Cuvântul lui Dumnezeu este de necontestat; deci erau perfect de acord cu apostolul, când acesta le scria Corintenilor:

... am refuzat felurile de a lucra ascunse și rușinoase și nu umblăm cu viclenie, nici nu falsificăm cuvântul lui Dumnezeu, ci dinaintea lui Dumnezeu ne punem în fața oricărei conștiințe omenеști prin arătarea limpede a adevărului. Și chiar dacă se află un vâl pe Evanghelia noastră, ea este nelămurită doar pentru cei ce se pierd, pentru necredincioșii cărora dumnezeul acestei lumi le-a întunecat mințile, să nu le strălucească lumina Evangheliei pline de măreție a lui Cristos, care este icoana lui Dumnezeu (2Cor 4, 2-4).

Cum mă pregătesc să devin un îndrumător?

Prin studiul asiduu al Scripturilor călugărul devenea înțelept și dobânda discernământul necesar. Acest lucru se întâmplă mereu în îndrumarea spirituală; Duhul Sfânt, care a inspirat Cuvântul, vine să locuiască permanent în credincios.

Îndrumătorul, mai expert în ascultarea și primirea cuvântului lui Dumnezeu, este mai obișnuit să discearnă îndemnul aceluiași Duh care a inspirat întreaga Biblie; dar cu cât îndrumătorul se va baza mai mult pe Scripturi și cel îndrumat se va hrăni din ele și le va rumega, cu atât mai mult acesta din urmă va crește în discernământul spiritual și va învăța să asculte Cuvântul – adică Duhul care revelează prin intermediul lui – și cu atât mai mult va crește discernământul său spiritual și va deveni la rândul său un îndrumător.

Sf. Atanasie, povestind viața lui Anton cel Mare, descrie ascultarea sa atentă și sensibilitatea sa extraordinară la Cuvântul lui Dumnezeu, chiar după chemarea inițială, și evoluția maturității sale spirituale în trecerea de la îndrumat la îndrumător:

Intră din nou în casa Domnului și, când îl auzi pe Domnul care spunea în Evanghelie: *Nu vă preocupați pentru ziua de mâine*, nu putu să rămână la fel, ci distribui și acele puține bunuri săracilor. Apoi o încredință pe sora lui fecioarelor cunoscute și fidele și ...el însuși se dedică ascezelor în fața casei sale, veghind asupra sa și supunându-se unei discipline dure. Atunci nu erau în Egipt atâtea corturi de pustnici și călugărul nu cunoștea încă marele deșert. Cine voia să vegheze asupra lui însuși se dedica ascezelor în singurătate, nu departe de satul său...

Prima dată începu și el să locuiască împrejurul satului și de acolo, de cum auzea vorbindu-se despre cineva care era plin de fervoare, mergea să-l caute ca albină înțeleaptă și nu se întorcea înapoi acasă înainte de a-l fi văzut și de a fi primit un fel de viatic pentru a merge pe drumul virtuții (VA, 3, 1-4).

Așa își începu drumul său ascetic: creștea în ascultarea Scripturilor și căuta o îndrumare spirituală.

Lucra cu propriile mâini, pentru că auzise: *Leneșul să nu mănânce...* Se ruga continuu, știind că trebuia să se roage deoparte fără întrerupere, și era atent la lectura Scripturilor și

nu lăsa să cadă la pământ nimic din ce era scris în ele, ci își amintea totul și memoria îi ținea loc de carte (VA, 3, 6-7).

Apoi Anton se duse să locuiască mai departe:

După ce a poruncit unui prieten al său să-i aducă pâine la intervale lungi de timp, intră într-un mormânt, închise ușa și rămase acolo înăuntru singur (VA, 8, 1).

Astfel începu lunga sa luptă împotriva dușmanului; după puțin timp Anton plecă în deșert, unde găsi o fortăreață abandonată cu un izvor de apă în interior, și se închise acolo înăuntru:

Petrecu așa cam douăzeci de ani, în viață ascetică; nu ieșea și rareori se făcea văzut. Apoi, după cum mulți doreau cu ardoare să imite viața sa de asceză, și pentru că veniseră alți prieteni de-ai săi și forțaseră și dăduseră jos poarta, Anton ieși ca un inițiat în misterele unui sanctuar și ca inspirat de suflul divin ... era în echilibru perfect, condus de Cuvânt, în condiția sa naturală. Domnul, prin lucrarea sa, vindecă mulți din cei prezenți care sufereau în trupul lor, iar pe alții îi eliberă de diavoli.

Domnul i-a dat lui Anton darul cuvântului și astfel consola mulți care erau triști, îi reconcilia pe cei care erau în conflict și tuturor le repeta că nimic din ce este în lume nu trebuie să fie preferat iubirii pentru Cristos. Vorbind și amintind de bunurile viitoare și iubirea pe care ne-a arătat-o nouă, oamenilor, Dumnezeu, care nu a cruțat pe propriul său Fiu, ci l-a dat pentru noi toți, a convins pe mulți să îmbrățișeze viața de singurătate... Prin conversații frecvente făcea să crească zelul celor care erau deja călugări și stimula pe mulți alții către iubirea pentru viața ascetică. În scurt timp, prin atracția exercitată de cuvintele sale, au luat ființă multe corturi solitare și el îi conducea pe toți ca un părinte (VA, 14, 1-7; 15, 3).

Așa se naște și se formează un adevărat îndrumător: are impulsul instinctiv de a asculta și de a urma Cuvântul în mod radical, crește în a-l medita și în a și-l însuși; în cele din urmă acest cuvânt îl umple de se revarsă, și, aproape fără să-și dea seama, el devine îndrumător.

Fără să înțeleagă cum lucrează în fiecare dintre noi Cuvântul lui Dumnezeu și care este forța și eficacitatea sa, nici un îndrumat nu poate să crească vreodată cu adevărat sub acțiunea harului și să devină într-o zi îndrumător, făcând să cadă astfel peste ceilalți, ca o rouă vindecătoare, binefacerile pe care le-a primit în timpul drumului său, care se transformă în imn de mulțumire față de iubirea infinită a lui Dumnezeu.

Dar toate acestea sunt atât de adânc impregnate de Scriptură încât iubirea profundă pentru ea este începutul aceluia discernământ necesar pentru a putea descoperi dacă un îndrumat are carismele și maturitatea necesară pentru a putea deveni un îndrumător. Când călugării se duseră la Anton pentru ca acesta să le țină o cateheză, discursul său începu astfel:

Scripturile sunt suficiente pentru formarea noastră, dar e frumos să ne îndemnăm reciproc în credință și să ne încurajăm cu cuvintele noastre. Voi, deci, ca fii, duceți părintelui ceea ce știți și spuneți-mi și mie; eu, cel mai în vârstă dintre voi, vă voi încredința ceea ce știu și ce am învățat din experiență.

În primul rând acesta să fie efortul comun al tuturor: de a nu ceda indiferenței după ce am început, de a nu ne descuraja în osteneți și de a nu spune: “De mult timp practicăm asceza”; mai degrabă să ne mărim zelul ca și cum am începe în fiecare zi.

Toată viața omului este foarte scurtă în comparație cu secolele viitoare, tot timpul nostru e nimic în comparație cu viața veșnică. Orice lucru în lume este vândut conform prețului său și schimbat cu alte lucruri de aceeași valoare, dar promisiunea vieții veșnice se cumpără cu un preț foarte scăzut. Stă scris: *Zilele vieții noastre sunt șaptezeci de ani,*

optzeci pentru cei mai în putere, și cea mai mare parte e suferință și oboseală. Chiar dacă am fi perseverat în asceză toți cei optzeci sau o sută de ani, vom domni în vecii vecilor și, după ce am luptat pe pământ, nu vom obține moștenirea pe pământ, ci vom primi promisiunea în ceruri și, odată depus trupul stricăcios, vom primi unul nestricăcios.

Și astfel, fiii mei, să nu ne descurajăm și să credem că dăm dovadă de perseverență sau că facem lucruri mari. *Suferințele timpului prezent nu se compară cu slava viitoare care va trebui să fie revelată în noi.* Să nu credem, privind lumea, că am renunțat la lucruri mari: pământul întreg este foarte mic în comparație cu tot cerul. Chiar dacă am fi stăpâni pe întregul pământ și am fi renunțat la el, nici lucrul acesta nu ar fi demn de împărăția cerurilor. Ca și cum cineva ar disprețui o drahmă de bronz pentru a câștiga o sută de aur, tot la fel cine ar fi stăpân pe întreg pământul și ar renunța la el, ar lăsa puțin și ar primi de o sută de ori mai mult (VA, 16, 1-8; 17, 1-3).

Acestea sunt valorile adevărate, dar și unice, pe care le transmite un bun îndrumător, pentru că, dacă cel îndrumat nu este dispus să renunțe la pământ, spre ce va putea fi îndrumat?

XVI
«...ca să deosebiți ce este bine»
(Rom 12, 2)

Deci, fraților, în numele îndurării lui Dumnezeu vă dau îndemnul să aduceți corpurile voastre ca jertfă vie, sfântă și plăcută lui Dumnezeu, ca închinare spirituală din partea voastră. Nu vă asemuiți lumii acesteia, ci schimbați-vă, printr-o reînnoire a minții, ca să deosebiți care este voința lui Dumnezeu, ce este bine și desăvârșit (Rom 12, 1-2).

Înțeleg cum mă conduce Duhul?

În acest pasaj din Scrisoarea către Romani, Sf. Paul se adresează destinatarilor comunității punând accentul pe credința în Cristos Mântuitorul, care se exprimă mai ales în recunoașterea și primirea iubirii lui Dumnezeu care mântuiește, răspândindu-se în toate ambientele vieții credinciosului.

În acest moment ne dăm seama că apostolul își fixează privirea dincolo de credință, în direcția iubirii din care se naște întreaga existență a comunității și a unității sale: un punct esențial, deci, în viața Bisericii.

Prin urmare, creștinul care trăiește Evanghelia devine un semn pentru lume, pentru că cine a întâlnit cu adevărat iubirea lui Dumnezeu știe că ea implică întreaga existență; nu putem să ne mulțumim cu unele rituri sau gesturi religioase: datoria față de Dumnezeu îmbracă orice aspect al vieții cotidiene, de aceea toată viața creștină trebuie să devină o liturghie, animată și condusă de Duhul lui Cristos, care transformă toate concepțiile și modurile de a trăi ale lumii.

În acest moment, însă, apare întrebarea crucială: cum putem înțelege în ce mod și la ce acțiuni sau comportamente ne conduce Duhul? Răspunsul lui Paul este simplu și clar:

Nu vă asemuiți lumii acesteia, ci schimbați-vă, printr-o reînnoire a minții, ca să deosebiți care este voința lui Dumnezeu, ce este bine și desăvârșit (Rom 12, 2).

Sunt conștient de importanța voinței lui Dumnezeu?

În acest moment e necesar să ne oprim puțin, să medităm asupra harului convertirii, asupra acelei treceri speciale care în limba greacă a Noului Testament se numește *metânoia*², și care tradus într-un mod poate mai inteligibil înseamnă “răsturnarea inimii”.

Dacă în viața noastră creștină nu are loc această “răsturnare”, această convertire continuă a inimii, este de neconceput într-un oarecare mod procesul îndrumării spirituale. Pare că totul se învâрте în jurul frazei Sfântului Paul:

Nu vă asemuiți lumii acesteia, ci schimbați-vă, printr-o reînnoire a minții.

E interesant să mai vedem cum au încercat diferitele traduceri să redea în modul cel mai corect textul grec. Versiunea interconfesională a *Bibliei în limba curentă*, de exemplu, traduce:

Nu vă adaptați mentalității acestei lumi, ci lăsați-vă transformați de Dumnezeu cu o schimbare totală a minții voastre,

în timp ce *Versiunea cea mai nouă a Bibliei tradusă din textele originale* spune:

² *Metânoia*: convertire totală, a întoarce spatele lumii și păcatului și a alege definitiv viața nouă în Cristos.

Nu vă asemuiți lumii prezente, ci transformați-vă continuu prin reînnoirea conștiinței voastre.

Acest text din Scrisoarea către Romani este un celebru elogiu adus discernământului; în timp ce pe de o parte subliniază necesitatea absolută a discernământului în viața credinciosului, pe de altă parte îl pune într-o ierarhie riguroasă care depinde de convertirea inimii. Însă acest pasaj nu este singurul în care apostolul vorbește de necesitatea de a cunoaște voința lui Dumnezeu; Efesenilor le scrie: *De aceea, nu vă pierdeți mintea, ci înțelegeți care este voința Domnului (Ef 5, 17);* și pentru Coloseni chiar se roagă pentru ca Dumnezeu să le dea darul de a discerne voința sa:

De aceea și noi, din ziua în care am auzit-o, nu încetăm să ne rugăm pentru voi și să cerem să vă fie dată din plin cunoașterea voinței lui, cu toată înțelepciunea și înțelegerea spirituală (Col 1, 9).

Lipsa discernământului voinței lui Dumnezeu face inutile chiar eforturile de convertire. Anton cel Mare spunea:

Sunt persoane care chinuie trupul prin asceze și, fiind lipsiți de discernământ, se îndepărtează de Dumnezeu (*Antonio, VeD, I, n. 8*).

Observ cu adevărat acțiunea Duhului în mine?

În Scrisoarea către Romani, Sf. Paul vorbește de o reînnoire a inimii, în limba greacă *nous*, termen greu de tradus în italiană, ba chiar nici o versiune în limbile moderne nu reușește să redea complet sensul. Poate că sensul cel mai apropiat este spirit sau, mai exact, inimă.

Când Paul vorbește de reînnoirea *nous*-ului, înțelege deci reînnoirea inimii. Apostolul încearcă să explice că pentru a

reuși să înțelegem voința lui Dumnezeu, e necesar să dezvoltăm o nouă sensibilitate spirituală, obținută prin intermediul unei noi convertiri care nu implică doar inima, ci tot omul, în totalitatea expresiilor și acțiunilor sale. Scrie Sf. Paul către Galateni:

Voi toți sunteți fii ai lui Dumnezeu prin credința în Cristos Isus. Toți câți ați fost botezați în Cristos, l-ați îmbrăcat pe Cristos (Gal 3, 26-27).

Acest *a se îmbrăca*, în mod firesc, nu este un fapt pur formal și extern, ci înseamnă a intra în comuniune intimă și adâncă cu Cristos însuși și a rămâne în el. Acest concept este reluat de către apostol, chiar cu mai multă intensitate, în Scrisoarea către Efeseni:

Voi însă, nu în felul acesta vi l-ați însușit pe Cristos, dacă într-adevăr despre el ați auzit și potrivit cu adevărul care este în Isus ați fost învățați: să vă lăsați de purtarea din trecut a vechiului om, care se pierde pe urma poftelor înșelătoare; să vă reînnoiți în spiritul minții voastre și să vă însușiți omul cel nou, creat în conformitate cu Dumnezeu, în dreptate și sfințenie adevărată (Ef 4, 20-24).

Cel care pornește pe drumul convertirii, posedă înăuntrul său o nouă *lege*, tocmai pentru faptul de a fi fost recreat în Duhul Sfânt. Această *lege* a fost deja anunțată în mod clar de profetul Ieremia:

Dar iată legământul pe care-l voi încheia cu casa lui Israel, după zilele acelea, zice Domnul: Voi pune legea Mea înăuntrul lor și pe inimile lor voi scrie și le voi fi Dumnezeu, iar ei Îmi vor fi popor (Ier 31, 33).

De acum înainte acțiunea Duhului Sfânt nu va mai avea niciodată sfârșit; cel care începe drumul convertirii va rămâne mereu sub influența sa. Prima convertire deci nu este decât începutul unui drum imprezibil în dezvoltările sale, dar care în mod sigur se va încheia cum spune Sf. Paul:

Cât despre noi toți, care, cu fața descoperită, oglindim măreția Domnului, suntem, preschimbați în aceeași înfățișare tot mai măreață de către Domnul, care este Spirit (2Cor 3, 18).

Sunt capabil să fiu liber, chiar dacă rămân ascultător?

Dacă suntem conștienți de această acțiune constantă a Duhului Sfânt în inima oricărui credincios, ne dăm seama și că este necesar să-i lăsăm lui comanda și să ne punem de o parte în ascultare, astfel încât convertirea să se dezvolte tot mai mult după voința sa.

În acest moment apare o dificultate destul de serioasă pentru îndrumător: să întrevadă voința lui Dumnezeu cu cel îndrumat și să nu intervină cu propriile sale raționamente și convingeri. Acest lucru poate să fie greu, pentru că îndrumătorul ar putea fi înșelat de “lucrurile bune”, care nu sunt mereu ceea ce vrea Dumnezeu. Există un proverb destul de cunoscut în mediile de experiență “penticostală” care spune așa: “Sunt trei moduri pentru a face un lucru: în mod greșit, în mod corect și ... în modul lui Dumnezeu”.

În mod firesc pe îndrumător trebuie să-l intereseze doar cel al lui Dumnezeu. Adesea persoanele se lasă duse de entuziasm și vor să facă lucruri mari pentru Domnul, când de fapt el le cere lucruri mult mai simple și obișnuite. Îndrumătorul nu trebuie să se lase înșelat, ci să caute cu grijă voința lui Dumnezeu; fugile rapide ascund deseori numai subterfugii de la responsabilități obișnuite, dar sunt bine

camuflete și e greu să le descoperi. Pe această temă Părinții deșertului păstrează o tradiție bogată:

Povesteau că părintele Giovanni Nano spuse într-o zi fratelui său mai mare: “Aș vrea să fiu liber de orice grijă, cum sunt îngerii care nu lucrează nimic, ci îl adoră neîncetat pe Dumnezeu”. Își dădu deci jos mantaua și se duse în deșert. După o săptămână se întoarse la frate și bătu la ușă. Acesta, înainte de a-i deschide, îl întrebă: “Cine ești?”. El spuse: “Sunt eu, Giovanni, fratele tău!”. Dar celălalt replică: “Giovanni a devenit un înger, nu mai este printre oameni”. Giovanni strigă: “Sunt eu”. Dar fratele nu i-a deschis și l-a lăsat să se vaite până dimineața. În cele din urmă îl lăsă să intre și îi spuse: “Ești un om, încă mai trebuie să muncești ca să trăiești”. Atunci el se prosternă și spuse: “Iartă-mă” (*Giovanni Nano, VeD, I, n. 2*).

Mai târziu Giovanni Nano, maturizându-se, dă un sens foarte ascuțit discernământului spiritual și reușește să acționeze conform voinței lui Dumnezeu, devenind capabil să discearnă ceea ce e bine de ceea ce nu este chiar și în acele comportamente obișnuite luate drept bună creștere sau comportament corect, pentru a arăta că nu întotdeauna o obișnuință sănătoasă poate fi potrivită în orice circumstanță:

Se întâmplă că într-o zi cei în vârstă mâncau împreună, și era cu ei și părintele Giovanni. Se ridică să le ofere apă un părinte foarte însemnat, și nici unul nu a vrut să accepte în afară de Giovanni Nano. Ei se uimiră și îi spuseră: “Cum, tu care ești cel mai tânăr dintre toți ai îndrăznit să te lași servit de către părinte?”. Acesta spuse: “Când eu mă ridic să ofer cana, mă bucur dacă toți acceptă, ca să am merit. De aceea am acceptat de la el, ca să aibă merit, ca să nu se întristeze dacă toți îl refuză”. Ei s-au uimit de aceste cuvinte și au fost edificați de discernământul lui (*Giovanni Nano, VeD, I, n. 7*).

Desigur era semn de respect față de părintele foarte însemnat să nu-i permită să servească la masă; eventual ar fi

trebuie să fie precedat de un altul, dar, în timp ce servea, nu era desigur voința lui Dumnezeu ca gestul său să fie refuzat doar din cauza regulii respectului.

Avem multe de învățat din această povestire: de câte ori “regulile” umane sunt obstacolul cel mai dur pentru acțiunea Duhului? Pentru a face discernământul spiritual necesar, trebuie deci să păstrăm acea libertate interioară care, fără a intra vreodată în conflict cu necesitățile iubirii, reușește totuși să unească ascultarea și iubirea sub acțiunea Duhului Sfânt.

Mă las transformat de Dumnezeu?

A rămâne deschiși suflului Duhului și totodată a sta în ascultarea lui Dumnezeu este însăși esența discernământului spiritual. Totuși drumul pentru a ajunge aici trece și prin greșelile omului. Nu știm cât efect a avut primul episod al lui Giovanni Nano, care nu mai vrea să lucreze, ci să se roage permanent ca și cum ar fi un înger, asupra maturizării sale considerabile, descrisă în al doilea episod, dar putem spune că un impact a fost sigur. Schimbarea inimii părintelui s-a datorat total acțiunii continue a Duhului Sfânt, dar asta înseamnă că și Giovanni s-a lăsat transformat de Dumnezeu cu o totală schimbare a minții.

Acesta e secretul succesului: a lăsa ca Duhul să lucreze în libertate.

În tot acest proces de transformare a inimii e nevoie deci ca îndrumătorul să rămână docil acțiunii Duhului în el și în același timp atent la lucrarea discretă a Duhului Sfânt în cel îndrumat: în măsura în care îndrumătorul rămâne deschis față de convertirea sa, rămâne și disponibil să întrevadă lucrarea Duhului în cel îndrumat.

Din această atenție izvorăște cu putere fluviul prieteniei în Cristos care mai apoi îl va lega tot mai intim pe discipol de îndrumătorul său. Atunci devine ușoară împărtășirea celui

îndrumat și datoria îndrumătorului care poate să-l ajute să se apropie tot mai mult de Isus și să crească în El.

O ultimă povestire a părinților deșertului care merită să fie meditată:

Părintele Iosif îl întreabă pe părintele Poemen: “Cum trebuie să postim?”. Părintele Poemen îi spune: “Aș vrea ca cine mănâncă în fiecare zi, să mănânce puțin, astfel încât să nu se sature”. Părintele Iosif îi spune: “Părinte, când erai mai tânăr nu posteai o zi da și una nu?”. Bătrânul spuse: “Cu adevărat, posteam și trei sau patru zile și o săptămână întreagă. Părinții care erau capabili au încercat toate acestea, și au înțeles că e bine să mâncăm în fiecare zi, dar puțin: și ne-au transmis calea regală, care este ușoară” (*Poemen, VeD, II, n. 31*).

Această splendidă cale regală ne este amintită de Isus când ne spune:

“Luați jugul meu asupra voastră și învățați de la mine, că sunt blând și smerit cu inima, și veți afla alinare pentru sufletele voastre, căci jugul meu este plăcut și povara mea este ușoară” (Mt 11, 29-30).

Aceasta este calea creștinului: un drum de slavă, cu o povară ușoară și în compania lui Isus.

XVII

«... să vă fie dată din plin cunoașterea voinței lui» (Col 1, 9)

De aceea și noi, din ziua în care am auzit-o, nu încetăm să ne rugăm pentru voi și să cerem să vă fie dată din plin cunoașterea voinței lui, cu toată înțelepciunea și înțelegerea spirituală, ca să duceți o viață vrednică de Domnul, întru totul pe placul lui, să dați rod prin orice faptă bună, să înaintați în cunoașterea lui Dumnezeu, să fiți întăriți în toate, potrivit cu slăvita sa putere, în vederea unei răbdări și îndurări desăvârșite, cu bucurie aducându-i mulțumită Tatălui, care ne-a învrednicit să fim părtași în lumină la moștenirea sfinților. El ne-a smuls de sub puterea întunericii și ne-a strămutat în împărăția Fiului său preaiubit, prin care avem răscumpărarea, iertarea păcatelor (Col 1, 9-14).

Ce fel de îndrumare caut?

Apostolul Paul discerne lucrarea Domnului observând vitalitatea pe care Duhul Sfânt o produce în tânăra comunitate din Coloseni și se roagă ca această comunitatea să dezvolte pe deplin bogăția sa. Mi se pare că așa trebuie să se roage orice îndrumător.

Sf. Paul mulțumește lui Dumnezeu pentru frumoasa comunitate plină de iubire; rugăciunea lui devine și pretextul pentru a schița cu vivacitate principalele trăsături ale unei vieți creștine autentice: să primești cu căldură Evanghelia în propria inimă; să crești apoi în credință, speranță și iubire; în sfârșit, să-l cunoști pe Dumnezeu tot mai profund, pentru a-i fi fidel în realitatea vieții cotidiene.

Însă tot acest proces nu se bazează pe capacitățile omului, ci vine de la Dumnezeu. El produce convertirea inimii, îl scoate pe credincios din sclavia întunericii și-l face să intre

într-o lume nouă, *în lumina* împărăției lui Isus Cristos Domnul.

Pe acest drum luminos de har discernământul spiritual este chemat permanent să se desăvârșească, să se purifice tot mai mult pentru a fi acel instrument direcțional pe care Dumnezeu a vrut să ni-l dăruiască, ca să devenim capabili să urmăm cu adevărat îndemnurile imperceptibile ale Duhului.

Din această realitate spirituală se naște dorința unei neîncetate înaintări, a unui început continuu.

Și *Catehismul Bisericii Catolice*, vorbind despre sfințirea creștină, exprimă bine această înaintare fără sfârșit și o leagă de ascezele spirituale ale credinciosului: «Drumul desăvârșirii trece prin cruce. Nu există sfințenie fără renunțare și fără luptă spirituală. Progresul spiritual comportă ascezele și mortificațiile care treptat duc la a trăi în pacea și bucuria fericirilor: “Cel care urcă nu încetează niciodată să o ia de la început; nu termină niciodată să înceapă din nou. Dar cel ce urcă încetează să dorească ceea ce cunoaște deja” (GRIGORE DE NISSA, *Homiliae in Canticum*, 8)» (n. 2015).

Dumnezeu nu încetează niciodată să dăruiască și nu obosește niciodată să mărească ceea ce ne-a dăruit; darul discernământului voinței lui Dumnezeu nu este o excepție în acest stil divin, este o carismă mult mai răspândită decât suntem obișnuiți să ne gândim; natura sa este astfel încât e posibil să ne împărtășim darul cu frații și surorile, în timp ce din partea noastră e posibil să percepem darurile de discernământ pe care le-au primit ceilalți.

Se întâmplă într-adevăr ca în timpul unei împărtășiri să se ajungă la nivele atât de profunde de experiență între îndrumător și îndrumat, încât să permită îndrumătorului să recunoască nivelele de experiență asemănătoare în modul de a primi discernământul spiritual; când se întâmplă asta, se pune în mișcare o nouă dinamică între cei doi care duce la dezvoltarea legăturilor profunde de înțelegere și de prietenie

spirituală, a căror roade sunt fecunde în procesul de îndrumare.

Mântuirea este “unica” mea preocupare?

Această sensibilitate spirituală se regăsește în mod foarte asemănător în orice creștin când caută să-și aprofundeze experiența credinței. Deci putem pe drept să credem că orice credincios a primit deja cel puțin în parte darul discernământului spiritual, sub forma unei anumite sensibilități spirituale, de care deseori nici măcar nu-și dă seama: dar, dacă din întâmplare o simte, foarte adesea nu are încredere sau îi este teamă de ea.

Dar nu are de ce să se teamă, pentru că tocmai această sensibilitate interioară permite unui îndrumător matur să întrevadă ceea ce îndrumatul încă nu înțelege, o diferență de viziune care va dura până când Dumnezeu va deschide ochii celui îndrumat cu privire la lumea lui interioară; momentul nu este previzibil: se va întâmpla când îi va plăcea Domnului. Însă din acel moment cel îndrumat ar putea fi ales să înceapă să fie îndrumător; într-adevăr, nu vârsta contează, ci ceea ce Dumnezeu săvârșește.

Părintele Iosif povestește: «În timp ce ședeam cu părintele Poemen, el îl numea pe Agatone părinte. Atunci i-am spus: “Dar e foarte tânăr, de ce îl numești părinte?”. Părintele Poemen spuse: “Pentru că gura lui îl face să fie numit părinte”» (*Poemen*, VeD, II, n. 61).

Voința lui Dumnezeu înseamnă cu siguranță a-i trezi pe toți credincioșii la harul discernământului spiritual, pentru ca prin acest dar să poată găsi cu toții profunda sintonie interioară cu Duhul Sfânt, care locuiește deja în inima lor și care îi conduce la împlinirea voinței sale pe toți cei care-l caută pe Dumnezeu. Fără această acordare cu voința lui Dumnezeu nu există mântuire. Isus ne-a învățat:

«Nu oricine îmi zice: Doamne, Doamne, va intra în Împărăția Cerurilor, ci acela care face voia Tatălui meu din ceruri» (Mt 7, 21).

Noi știm apoi cu siguranță care este această voință; el vrea ca toți oamenii să se mântuie și să ajungă la cunoașterea adevărului (1Tm 2, 4).

Dacă acest adevăr domnește deja fără îndoială în inima noastră, atunci motivele pentru îndrumarea spirituală sunt clare: cei îndrumați și îndrumătorii sunt împreună, sub lumina Duhului, pe un drum de har care se va încheia în Domnul. Orice alt motiv sau sentiment este doar un obstacol în planul lui Dumnezeu.

Ceea ce eu împărtășesc, reflectă cu adevărat inima mea?

Între persoanele care sunt deja în măsură să trăiască această sensibilitate interioară care se stabilește între cel îndrumat și îndrumător, există o complicitate reciprocă secretă care privește ceea ce ei simt. Ei se recunosc reciproc printr-o claritate specială a limbajului și prin transparența sentimentelor care duce la o împărtășire bogată și, aș îndrăzni să spun, curată și inocentă.

E vorba de un moment crucial care privește tot procesul îndrumării și nu trebuie deloc neglijat sau subapreciat; de acum înainte, împărtășirea va fi diferită.

Când este doar îndrumătorul cel care discerne lucrarea Duhului în cel îndrumat, împărtășirea nu este încă adevărată; discipolul este încă plin de frici și caută mereu să transmită o imagine de sine falsă așa cum, pe de altă parte, orice om e constrâns să facă atunci când umblă în lume.

Îndrumătorul cu experiență observă imediat această atitudine, pentru că își dă seama de lungimea de undă cu care

cel îndrumat se exprimă; poate porni de la inteligența sa, de la propria generozitate, de la calități intuitive și de la propria creativitate naturală: toate sunt lucruri excelente în sine și desigur foarte utile pentru a fi folosite în discernământul spiritual, dar creșterea va avea loc numai atunci când punctul de plecare va fi dat de plinătatea inimii celui îndrumat, care veghează în așteptarea *Mirelui* care întârzie să bată la ușă.

Atunci viața spirituală a celui îndrumat nu devine doar profundă și contaminează toate părțile sufletului, ci se revarsă și iriază continuu în exterior. Ceea ce contează în discernământ nu sunt cuvintele sau mesajele raționale pe care cel îndrumat le transmite, ci dialogul spiritual care se naște între cel îndrumat și îndrumător, plin de viața spirituală care se revarsă din inimă.

Acest lucru e valabil mereu, fie că e vorba de o viață care se naște din Duh, copleșită de har și bine, fie că provine din păcat și rău. Întotdeauna contează ceea ce spune *inima*; Isus spunea farizeilor: «*Căci gura vorbește din revărsarea inimii*» (Mt 12, 34).

Înțeleg de ce îndrumarea este lucrarea Duhului?

În împărtășirea experiențelor cel îndrumat poate fi cu siguranță convins de ceea ce spune și poate fi chiar convingător; la nivelul limbajului, apoi, îndrumătorul ar putea să fascineze, fără să transmită totuși ceea ce contează mai mult pentru cel care-l ascultă.

Dimpotrivă, un cuvânt foarte sobru, aparent nesemnificativ, fără nici un interes oratoric, spus la momentul potrivit și care vine dintr-o inimă cu adevărat reînnoită de Duhul Sfânt, este capabil să-l răvășească pe cel îndrumat în mod decisiv și să-l nască la Dumnezeu în mod definitiv; trebuie însă rostit cu atenție, sub călăuzirea Duhului și la vremea hotărâtă de Duhul. Povestesc Părinții:

Un bătrân avea doisprezece discipoli. Se întâmplă că, din cauza unei ispite a diavolului, unul dintre aceștia pleacă în sat pentru câteva cumpărături și cade în desfrâu; și de atunci a prins obișnuința răului și mergea des în secret în sat după rugăciunea din zori și se întorcea dimineața. Frații, precum și abatele, au ajuns să afle ce făcea. Abatele nu-l corectă imediat, ci-l lăasă pentru moment, prefăcându-se că nu știe absolut nimic. Apoi, întrucât ceilalți se mâniară împotriva acestui frate și criticau tăcerea egumenului³ drept inoportună, părintele se duse într-o zi dis-de-dimineață în chilia fratelui și constată că acesta tocmai se întorcea din sat, unde, așa cum am spus, mergea în secret pentru a săvârși fapta rușinoasă.

De această dată însă, în graba de a se întoarce, luase mantaua femeii în loc s-o ia pe-a lui și o agăță în cuier pe perete în chilia sa fără să-și dea seama sau să o cerceteze pentru că, văzându-l pe superiorul care deja venea spre el, se preocupă numai să-i iasă în întâmpinare și să născocească în mintea sa ce răspuns să-i dea.

Când deci abatele intră în chilia fratelui și văzu agățată mantaua femeii, nu-i spuse nimic despre aceasta, ci îi zise: “Unde ai fost, frate?”. Acesta se prefăcu: “Am fost să fac un comision”. Părintele îi spuse: “Nu ai fost deci în sat?”. El răspunse: “Nu, maestre”. Părintele îi spuse atunci: “Și a cui este mantaua care este agățată aici?”. Privind-o, fratele recunoscu că era cea a femeii. Se aruncă în genunchi la picioarele părintelui, spunând: “Iartă-mă, nu o voi mai face niciodată!”. Părintele îl iertă și ridicându-l îl îndemnă, spunând: “Veghează asupra ta de acum înainte, fiul meu; ce câștigi săvârșind această necurăție? Aici pe pământ rușinea, dezonoarea și critica din partea oamenilor, și în lumea cealaltă focul care nu se stinge și viermele care nu moare niciodată. Nu, te implor, fiul meu, nu te tăvăli în această mizerie și în această faptă josnică”. Fratele, atins puternic de întristare, se aruncă din nou la picioarele bătrânului și le udă abundant cu lacrimi, cerându-i iertare în numele lui Dumnezeu. Și după aceea, nu numai că termină cu acea practică rușinoasă, ci mai începu și o penitență atât de dură, încât îi plăcu lui Dumnezeu

³ Egumen: superiorul chinoviei, responsabil al comunității.

și deveni în scurt timp un călugăr foarte cumpătat, până acolo încât ceilalți frați martori ai penitenței sale și ai progresului său conform lui Dumnezeu, aduseră mulțumire lui Dumnezeu.

Pe lângă asta veni ră să-l caute pe părinte și-l rugară să le spună de ce nu îl mustrase pe frate, aducând la cunoștință păcatul său, ci așteptase cu răbdare ocazia. Bătrânul le răspunse: “L-am văzut pe Satana care-l ținea de mână pe frate și-l trăgea în lume, dar eu cu răbdarea mea, l-am tras de cealaltă mână, de teamă ca din cauza unei critici să nu se ducă imediat în lume unde diavolul îl trăgea. Dar când Dumnezeu a considerat oportun să-și salveze creatura, în acel moment noi am luat cealaltă mână și pe el în întregime, sănătos și mântuit” (DeF, pp. 249-250).

După cum reiese din povestire, părintele a avut o capacitate extraordinară de a urma indicațiile Duhului, atât pentru a-l recupera pe călugăr, cât și pentru a alege momentul în care putea s-o facă; el afirmă simplu:

Dar când Dumnezeu consideră oportun să-și salveze creatura, în acel moment noi am luat cealaltă mână și pe el în întregime, sănătos și mântuit.

Dar călăuzirea Duhului se vede și în tot comportamentul părintelui. Când fratele este prins în flagrant, se aruncă la picioarele părintelui pentru că a fost surprins în faptă și scuzele sale au căzut; și totuși părintele îl iartă. Când îi vorbește cu cuvinte simple, dar totodată îndurerate și pline de iubire (continuă să-l numească “fiul meu” chiar dacă întrevede toată minciuna), cuvintele lui mișcă inima fratelui și produc convertirea totală. Acelea sunt cuvinte ale Duhului.

Poate ar trebui să adăugăm că, în corectarea fraternă, efectul cel mai mare nu-l are niciodată gravitatea păcatului comis, ci faptul de a te simți iubit chiar și în momentul păcatului. Nu este aceasta oare atitudinea lui Dumnezeu? Totul contribuie la mântuire: chiar și răbdarea, să știi să

aștepți timpul lui Dumnezeu, să ai încredere în acțiunea harului, care va veni, mai mult decât în deciziile umane. Răspunsul îl dă același părinte celorlalți frați, când se justifică de ce nu a acționat mai repede:

... dar eu, cu răbdarea mea, îl țineam de cealaltă mână, de teamă ca din cauza unui reproș să nu se ducă imediat în lume, unde îl trăgea diavolul.

Pentru această răbdare și acest echilibru sunt necesare câteva condiții de maturitate, de inteligență și de iubire, dar calitatea principală e una: cine vorbește, să trăiască o constantă “reînnoire a inimii”. Atunci îndrumarea spirituală se poate citi și ca “permanentă convertire”: nu numai a celui îndrumat, ci în primul rând a îndrumătorului.

XVIII
«...făcându-se ascultător până la moarte»
(Fp 2, 8)

*Nutriți în voi același simțământ care era în Cristos Isus.
El, care din fire este Dumnezeu,
nu a socotit ca pe o pradă egalitatea sa cu Dumnezeu,
ci s-a despuiat pe sine însuși
a luat fire de sclav
și s-a făcut asemenea oamenilor,
iar după felul lui de a fi, a fost socotit ca un om.
S-a umilit pe sine însuși
și s-a făcut ascultător până la moarte,
moartea pe cruce.
De aceea l-a și înălțat Dumnezeu
și i-a dăruit Numele ce stă deasupra oricărui nume,
ca la numele lui Isus să se plece tot genunchiul,
al celor din cer, de pe pământ și de sub pământ,
iar orice limbă să dea mărturie că Domn este Isus
Cristos,
spre mărirea lui Dumnezeu Tatăl (Fp 2, 5-11).*

Am ales să nutresc același simțământ care era în Cristos?

De fiecare dată când încercăm să ne gândim la o viață liberă de afirmarea de sine, nu putem să nu ne gândim la persoana și viața lui Isus. În acest imn, compus de Paul, sau poate apostolul l-a luat dintr-o liturgie a vreunei comunități din timpul său, se exprimă pe deplin tot misterul lui Cristos celebrat în două timpuri: primul, pe care putem să-l descriem drept “coborâre”, iar al doilea drept “înălțare”. Aceste două momente se întâlnesc la punctul de plecare: dumnezeirea lui Cristos:

...El, care din fire este Dumnezeu, nu a socotit ca pe o pradă egalitatea sa cu Dumnezeu... Domn este Isus Cristos, spre mărirea lui Dumnezeu Tatăl (Fil 2, 6.11).

Isus, care era Dumnezeu, a mers chiar până în adâncul umilinței; de aceea Tatăl l-a preamărit și a supus lui tot universul. Tot misterul Fiului lui Dumnezeu întrupat este exprimat aici cu mare claritate și profunzime: preexistența sa, umilirea și înălțarea sa; dar atenția noastră vrea să se îndrepte acum spre ascultarea sa, pentru că Paul ne îndeamnă: *Nutriți în voi același simțământ care era în Cristos Isus (Fil 2, 5).*

Orice persoană îndrumată care a întreprins de bună voie drumul său, își dă seama că efortul cel mai important care trebuie făcut, împreună cu îndrumătorul său, este acela de a se angaja tot mai mult în a-l imita pe *Cristos Isus*. În asta Părinții deșertului au fost mari maeștri spirituali. Lor le revine tot procesul direcționii spirituale. Ei, după cum am văzut deja, se împărțeau în două categorii bine distinse: părinții sau bătrânii și discipolii sau frații. Cele două categorii se relaționau astfel: prima conducea în mod patern și plin de prietenie pe a doua care păstra respectul adânc pe care Părinții l-au câștigat în mulți ani de rugăciune și de asceză. Astfel se năștea un stil de viață cu totul particular: îndrumarea spirituală.

Imaginea noastră despre acest drum este poate alterată de ideea că Părinții erau călugări separați de lume, dar această impresie nu este exactă: un discipol care merge să se consulte cu un bătrân nu este neapărat un călugăr; erau mulți credincioși simpli care veneau chiar de foarte departe pentru a cere un cuvânt, un sfat. Sigur că majoritatea “zicalelor”, sau a “maximelor”, pe care Părinții deșertului ni le-au lăsat, sunt rodul colocviilor din interiorul vieții călugărești, dar faptul cel mai surprinzător este desigur acela că învățătura lor nu e valabilă numai pentru călugări. L. Mortari scrie: “Ele conțin o viziune a realității, a omului și a raportului său cu Dumnezeu,

o cunoaștere atât de adâncă a inimii omului, încât nu se poate să nu cuprindă un mesaj cu implicații universale” (*Introduzione*, D, p. 15).

Trebuie să reținem acest mesaj ca să înțelegem bine îndrumarea spirituală și s-o aplicăm, învățând de la ei acea înțelepciune și acel har care i-a făcut să devină maeștri. Pe de altă parte, cine are nevoie de îndrumare spirituală în acest timp al nostru atât de *post-creștin*, dacă nu cei care au făcut deja alegerea de a nutri în inima lor *același simțământ care era în Cristos Isus*?

Cum înțeleg ascultarea?

Unul din *simțămintele care erau în Cristos Isus* a fost desigur ascultarea sa față de voința Tatălui. Dacă e necesar să avem acest simțământ, atunci trebuie să intrăm într-un raport îndrumător-îndrumat în care el devine real. Nu ar putea fi altfel, pentru că între ascultare și discernământul spiritual este o legătură strânsă: ascultarea presupune o predispoziție specială a inimii de a renunța la dorințele personale pentru a primi cu docilitate pe cele ale lui Dumnezeu. Acesta este comportamentul constant al lui Isus. Dar în acest moment apare problema: trebuie să înțelegem corect dorința lui Dumnezeu, care nu cade sub dominarea simțurilor naturale. Mai mult, ar spune Sf. Paul:

Care dintre oameni cunoaște oare lăuntru omului, în afară de sufletul omului, care este în el? Tot așa și cele ale lui Dumnezeu, nimeni nu le cunoaște, în afară de Spiritul lui Dumnezeu. Noi nu am primit spiritul lumii, ci Spiritul care vine de la Dumnezeu, ca să cunoaștem darurile ce ni le-a făcut Dumnezeu. Despre acestea vorbim, nu cu vorbe învățate de înțelepciunea omenească, ci învățate de Spirit, înfățișând cele spirituale prin cuvinte spirituale. Omul cu firea lui nu le primește pe cele ce vin de la Spiritul lui

Dumnezeu; pentru el sunt o nebunie, și nu le poate înțelege, căci acestea cu ajutorul spiritului se judecă (1Cor 2, 11-14).

La prima vedere, ar părea că îndrumarea spirituală se bazează pe ascultarea celui îndrumat față de îndrumător; odată era așa: se credea că era suficient să asculți de “părintele spiritual” și totul s-ar fi aranjat. Există și aici un fond de adevăr deloc neglijabil, dar cu o condiție: ca îndrumătorul să fi făcut un adevărat discernământ spiritual, adică, la rândul său, să asculte de Dumnezeu. În acest caz ascultarea creștină duce exact la ascultarea față de Cristos, mai ales când acceptăm să mergem unde a mers el însuși în misterul Paștelui său, când *s-a umilit pe sine însuși și s-a făcut ascultător până la moarte, și încă moartea pe cruce (Fil 2, 8).*

E clar că această ascultare implică toată profunzimea ființei; dar evident că nu toate formele de ascultare îl ating pe îndrumat până la acest punct. De exemplu, și respectarea regulilor de circulație pentru un șofer este un tip de ascultare, dar e rodul prudenței normale, al bunului simț, al respectului față de ceilalți; fără această ascultare există pericolul de a ne pierde viața; cu toate acestea nu este cu siguranță o parte a continuării Paștelui Domnului.

La fel, multe forme de ascultare creează comportamente speciale – precum disciplina militară – dar pentru a le respecta nu sunt necesare motivații spirituale; dimpotrivă, ascultarea în numele Evangheliei nu se poate actualiza în afara misterului pascal. Orice persoană îndrumată care intră în această ascultare crește neapărat și în multe alte virtuți, pentru că îl imită cu strictete pe Cristos. Scria Părintele Barsanufio unui frate diacon:

Dobândește umilința, ascultarea, iubirea, speranța, și în fața lui Dumnezeu iubitor de oameni, și eu iau apărarea păcatelor tale. Dar învață că dacă nu te umilești, nu asculți, și dacă nu asculți,

nu iubești, și dacă nu iubești, nici nu crezi, nici nu speri (SPD, 231, p. 180).

Acesta este terenul unde crește ascultarea față de Evanghelie.

Câtă considerație acord virtuții ascultării?

Când cel îndrumat intră în această ascultare, este atins în straturile cele mai profunde ale ființei sale și nu e posibil să nu iasă complet transformat cu inima. Pe de altă parte, însă, e necesară figura unui îndrumător, care ar trebui să aibă ca model pe părintele Barsanufio. Acesta a trăit între secolele V și VI și a petrecut o mare parte din anii săi de detenție în apropierea mănăstirii părintelui Seridos, la Gaza; din pușcărie, pe care a petrecut-o în continuă rugăciune, a ținut o corespondență însemnată cu mulți fii spirituali, iradiind o lumină extraordinară de sfințenie, de paternitate spirituală foarte blândă, și de înțelepciune. Ascultarea față de îndrumător din partea celui îndrumat aduce cu sine un mare belșug de roade. Povestesc Părinții:

Părintele Rufo spuse: «Cine trăiește în supunere față de un părinte spiritual are răsplătă mai mare decât cel care se retrage singur în deșert». Și redă ceea ce povestise unul dintre părinți: “Am văzut – spuse – patru rânduri în ceruri: primul, omul bolnav și recunoscător lui Dumnezeu; al doilea, care practică ospitalitatea, persistă în ea și slujește; al treilea, care urmează singurătatea și nu vede omul; al patrulea ordin, care trăiește în supunere față de un părinte și este supus din iubire pentru Domnul. Aceștia purtau din ascultare un colan și o brățară de aur și aveau mai mare slavă decât ceilalți. Eu – spuse – l-am întrebat pe îndrumătorul meu: “Cum de cel care este cel mai mic are mai mare slavă decât ceilalți?”. “Pentru că – îmi răspunse – cine practică ospitalitatea își urmărește propria dorință, cine trăiește în deșert, a renunțat la voința sa: dar cine este supus, și-a abandonat orice voință și depinde de

Dumnezeu și de părintele său; de aceea a primit o slavă mai mare decât ceilalți”.

De aceea, fiilor, e bună ascultarea care se practică pentru Domnul. Ați auzit în parte, fiilor, o mică urmare a acestei virtuți. O, ascultare, mântuirea tuturor credincioșilor! O, ascultare, mama tuturor virtuților! O, ascultare, descoperitoarea împărăției! O, ascultare, care deschizi cerurile și îi înalți pe oameni de la pământ! O, ascultare, hrana tuturor sfinților alăptați de tine și prin tine ajunși desăvârșiți! O, ascultare, care locuiești cu îngerii!» (*Rufo*, VeD, II, n. 2).

Virtutea ascultării, când este practică ca renunțare la propria voință, pentru a fi în acord cu îndemnul Sfântului Paul – *Nutriți în voi același simțământ care era în Cristos Isus* – este fără îndoială un instrument foarte important pentru creșterea celui îndrumat, tocmai pentru că îl pune în contact direct cu persoana și *sentimentele* lui Cristos, care putea spune liniștit: «*Mâncarea mea este să fac voința Celui care m-a trimis și să-i îndeplinesc înfăptuirea*» (*In* 4, 34).

Ascultarea face parte din antrenamentul meu spiritual?

Ascultarea ne face să ne asemănăm lui Isus. De aceea era considerată de către Părinți o virtute atât de mare. Părintele Pambone învața:

Patru călugări din Scete se duseră într-o zi la părintele Pambone. Erau îmbrăcați cu piei de animale, și fiecare lăuda virtuțile tovarășului său: primul postea mult, al doilea nu avea nimic, al treilea avea o mare iubire; povesteau și despre cel deal patrulea, că de douăzeci de ani trăia în ascultare față de un bătrân. Părintele Pambone le răspunse: «Eu vă spun, că virtutea acestuia e cea mai mare. Fiecare dintre voi domină cu voința sa virtutea pe care o posedă; dar acesta, tăind voința sa, face voința altuia. Acești oameni, dacă perseverează până la sfârșit, sunt mărturisitori» (*Pambone*, VeD, II, n.3).

Acesta era respectul cel mai înalt pe care-l aveau cu toții față de practicarea ascultării, întrucât reprezintă unul din *simțămintele care erau în Cristos Isus*; dar dacă acesta este motivul teologic pentru a trăi ascultarea, motivația practică este ca ascultarea față de îndrumător să permită celui îndrumat să se obișnuiască cu supunerea permanentă față de Dumnezeu, unicul drum care duce la sfințenie. Citim în *Vita di Antonio* (Viața lui Anton):

Amintea și cuvintele profetului Ilie care spune: *E viu Domnul în prezența căruia stau astăzi*. Observa de fapt că, spunând *astăzi*, profetul nu măsoara timpul care a trecut, ci, ca și cum ar începe de fiecare dată din nou, încerca în fiecare zi să se prezinte lui Dumnezeu așa cum trebuia să apară în fața lui cu o inimă curată, gata să asculte de voința sa și de nimeni altcineva. Spunea în sinea lui: «Ascetul trebuie să învețe mereu să-și ordoneze propria viață privind la cea a marelui Ilie ca într-o oglindă» (VA, 12-13).

Ascultarea, deci, este un exercițiu lung care ne pune mereu, cu inima docilă, în prezența lui Dumnezeu.

Lumea privește la această valoare cu mult dispreț; erou este cel care se revoltă. Ascultarea creștină, în schimb, formează oameni sfinți, pentru că învață să renunți la impulsurile voinței proprii. Se povestește astfel despre părintele Poemen:

Părintele Abraham, discipolul părintelui Agatone, spuse părintelui Poemen: «Cum de se luptă cu mine diavolii?». «Se luptă cu tine diavolii? – îl întreabă părintele Poemen -. Nu se luptă împotriva noastră atâta timp cât facem voința noastră; voințele noastre sunt diavolii, cu ele ne tulbură până le îndeplinim. Vrei să vezi cu cine se luptă diavolii? Cu Moise și cu cei asemenea lui» (*Poemen*, VeD, II, n. 67).

Din acest colocviu între bătrâni înțelegem bine adevărata valoare care se dădea ascultării: erau toți “părinți”, dar un timp au fost “discipoli”, și au învățat toate beneficiile acestei virtuți, renunțând la propria voință ca să aibă în ei *același simțământ care era în Cristos Isus (Fil 2, 5)*.

XIX
«Iată, sunt slujitoarea Domnului»
(Lc 1, 38)

În luna a șasea îngerul Gabriel a fost trimis de Dumnezeu într-un oraș din Galilea, numit Nazaret, la o fecioară logodită cu un bărbat, numit Iosif, din vița lui David; iar numele fecioarei era Maria. El intră la ea și-i zise: “Bucură-te, o plină de har; Domnul este cu tine!” Ea se tulbură la acest cuvânt și se întreba ce să însemne acest salut. Atunci îngerul îi zise: “Nu-ți fie teamă, Marie, căci ai aflat har la Dumnezeu. Iată, vei zămisli în sânu-ți și vei naște un fiu și-i vei pune numele Isus. El va fi mare și se va chema Fiul Celui Preaînalt. Domnul Dumnezeu îi va da tronul lui David, tatăl său, și va domni peste casa lui Iacob de-a pururi, iar domnia lui nu va avea sfârșit.” Maria îi zise îngerului: “Cum se va înfăptui aceasta, deoarece eu nu cunosc bărbat?” Îngerul îi răspunse: “Spiritul Sfânt va veni asupra ta și puterea Celui Preaînalt te va umbri. De aceea născutul se va chema sfânt, Fiu al lui Dumnezeu. Iată, ruda ta Elisabeta a zămislit și ea un fiu, la bătrânețea ei, iar cea numită stearpă este acum în a șasea lună, căci nimic nu este cu neputință la Dumnezeu”.

Atunci Maria zise: “Iată, sunt slujitoarea Domnului, făcă-mi-se după cuvântul tău!” Și îngerul plecă de la ea (Lc 1, 26-38).

Maria, creștină perfectă: și eu?

Această veste, cea mai impresionantă pe care o ființă umană a primit-o vreodată, nu are loc în templu, la Ierusalim, nici măcar în timpul unei celebrări liturgice, ci într-un sat fără importanță din Galilea, într-o provincie cu populație mixtă: evreică și păgână.

Tânăra care o primește nu face parte dintr-o familie cunoscută în analele templului sau ale curților regale. În mod ciudat tânăra, având o extraordinară hotărâre pentru feciorie, este totuși “logodită” cu un bărbat din același sat; de aceea – după obiceiul timpului – legal era deja căsătorită, chiar dacă cei doi soți nu trăiau încă împreună, așa cum era obiceiul în timpul primului an de căsătorie. Și totuși, pusă în fața mesajului surprinzător, tânăra nu se sperie, ci reflectează și crede.

Această femeie este *plină de har*, adică are toată favoarea divină, și e salutată ca și cum s-ar anunța bucuria mesianică *fiicei Sionului*. Aproape că-l auzim pe profetul Sofonia:

Bucură-te, fiica Sionului, saltă de veselie, Israele; veselește-te și te bucură din toată inima, fiică a Ierusalimului! (Sof 3, 14).

Ce veste extraordinară! Biblia ne-a vorbit des de fiii promiși, dar acest fiu este Mesia lui Israel, conform profeției misterioase a lui Isaia către regele din Iudeea, Ahaz:

Pentru aceasta Domnul meu vă va da un semn: Iată, Fecioara va zămisli și va naște un fiu și-l vor numi Emanuel (Is 7, 14).

Același Isaia apoi, vorbind despre acest fiu, îl descrie în mod minunat, plin de regalitate și de glorie:

Stăpânirea e pe umărul lui și se cheamă numele lui: Înger de mare sfat, Șfetnic minunat, Dumnezeu tare, biruitor, Domn al păcii, Părinte al veacului ce va să fie. Și mare va fi stăpânirea Lui și pacea lui nu va avea hotar. Va împărăți pe tronul și peste împărăția lui David, ca s-o întărească și s-o întemeieze prin judecată și prin dreptate, de acum și până-n veac (Is 9, 5-6).

Lucrul care surprinde cel mai mult, însă, este că Maria, tânăra fată din Nazaret, a adunat roadele unei extraordinare alegeri a lui Dumnezeu, dar ea nu a făcut nimic: a ascultat doar ceea ce Dumnezeu i-a cerut și harul a plouat din abundență. Domnul a făcut totul, în timp ce Maria, *păstra toate acestea, medităndu-le în inima ei (Lc 2, 19)*.

Sunt mai mult farizeu sau mai mult vameș?

Maria e cu siguranță cea care a ascultat fără rezerve și fără îndoială; totuși ascultarea ei nu a fost niciodată una forțată, ci numai spirituală în mod autentic. De la ea deci trebuie să învățăm să trăim adevărata supunere față de voința lui Dumnezeu.

În îndrumare, această ascultare autentic spirituală se obține când lucrarea de discernământ spiritual depinde, atât de cel îndrumat, cât și de îndrumător. Amândoi sunt supuși continuu voinței Domnului și pentru ei implicațiile ascultării sunt extrem de exigente; de aceea pentru amândoi exemplul de imitat trebuie să fie Maria, care *păstra toate acestea, medităndu-le în inima ei (Lc 2, 19)*.

Ascultarea stă cu siguranță la baza întregii vieți creștine, dar uneori e trăită în mod foarte simplist. Ne punem sub direcțiunea spirituală a cuiva și avem “conștiința în regulă”. Sf. Maximilian Kolbe scrie: “Ascultarea, și doar ea, e cea care ne arată cu certitudine voința lui Dumnezeu. E adevărat că superiorul poate greși, dar cine ascultă, nu greșește” (M. Kolbe, în Liturgia Orelor, Oficiul lecturilor, 14 august).

Toate acestea sunt valabile doar la nivele mai profunde ale experienței interioare, unde are loc discernământul spiritual; altfel, o ascultare atât de oarbă poate deveni un instrument de pasivitate sau chiar o expresie de mândrie spirituală. Farizeul din parabolă proclama într-adevăr cu multă aroganță:

“Dumnezeule, îți mulțumesc că nu sunt ca ceilalți oameni, răpitori, nedrepti, adulteri, sau ca și acest vameș. Postesc de două ori pe săptămână, dau zeciuală din toate câte câștig” (Lc 81, 11-12).

Se simțea “drept”, pentru că, cu multă rigurozitate și meticulozitate, ascultase scrupulos de toate preceptele “legii”; se declara într-adevăr ascultător, dar declarația lui era fiica mândriei lui; de aceea nu s-a întors acasă *îndreptățit*, cum s-a întâmplat în schimb cu vameșul.

Lucrul mai ciudat e că vameșul, disprețuit ca un păcătos public, în realitate se comportă ca cel mai asemănător Mariei: Neprihănită. Cum e posibil? Pentru că vameșul, încredințând toată viața sa și toate păcatele sale milostivirii lui Dumnezeu, își afirmă propria disponibilitate totală față de har:

“Iar vameșul, stând departe, nu voia să-și ridice nici ochii către cer, ci-și bătea pieptul, zicând: Dumnezeule, ai milă de mine, păcătosul” (Lc 18, 13).

Vameșul recunoaște toată acțiunea lui Dumnezeu: el e un păcătos.

Ascultarea mea față de Dumnezeu acceptă și riscurile?

Ascultarea Mariei ni-l dă pe Mântuitorul, pentru că fecioara ascultă pe deplin de Cuvântul lui Dumnezeu; din această adeziune totală a sa față de voința Domnului se naște viața pentru noi toți. Sf. Irineu scrie:

Așa cum omul, prin lucrarea fecioarei neascultătoare, a căzut și a murit, tot la fel prin lucrarea Fecioarei ascultătoare față de Cuvântul lui Dumnezeu, el a primit din nou viață (IRINEU DIN LIONE, *Demonstratio apostolicae praedicationis*, 33).

Dar această ascultare a fost pentru ea teribil de angajantă, mult mai mult decât ne putem imagina, pentru că Maria nu citise Evangheliile, nu avea în spate toată bogăția tradiției Bisericii, forța instituției și a doctrinei, cum le avem noi. Când arhanghelul Gabriel i-a vestit maternitatea apropiată, tânăra cunoștea bine ce prescria Deuteronomul în cazul în care o “logodnică” nu a fost găsită virgină de către soț:

“Dar...dacă nu se va găsi feciorie la fată, atunci fata să fie adusă la ușa casei tatălui ei și locuitorii cetății ei să oucidă cu pietre și să o omoare, pentru că a făcut lucru de rușine în Israel, desfrânându-se în casa tatălui său. Și așa să stârpești răul din mijlocul tău””(Dt 22, 20-21).

Pentru Maria ascultarea față de Dumnezeu reprezenta riscul clar și sigur al lapidării. Și totuși a spus cu o supunere incredibilă: *“Iată, sunt slujitoarea Domnului; facă-mi-se după cuvântul tău”* (Lc 1, 38), și asta deoarece încrederea ei era pusă numai în Dumnezeu.

Conceptul ascultării îmi este familiar sau străin?

Ascultarea a fost mereu un sprijin crucial al vieții creștine; este, și trebuie să rămână, un punct sigur în reflecția celui îndrumat. Ascultarea nu este ușoară, mai ales când pare inutil, sau ordinul nu ni se pare corect. Părinții povestesc:

Odată părintele Arsenie spuse părintelui Alexandru: “Când termini de rupt crengile de palmier, să vii să mănânci cu mine. Dacă în schimb sosesc pe neașteptate oaspeți, mănâncă cu ei”. Părintele Alexandru obișnuia să lucreze regulat și pe așezate. Când sosi ora prânzului mai avea încă de lucru; dar vrând să asculte de cuvântul bătrânului, așteptă să termine. Între timp, părintele Arsenie, văzând că întârzie, mănăcă, gândindu-se că poate are oaspeți.

Părintele Alexandru a venit când a terminat, seara târziu. Bătrânul îi spuse: “Ai avut oaspeți?”. El spuse: “Nu”. “Atunci cum de nu ai venit?”. El spuse: “Mi-ai spus: «Vino când termini de rupt crengile». Din ascultare față de cuvântul tău nu am venit decât abia după ce am terminat.” Bătrânul admiră exactitatea ascultării sale și îi spuse: “Înterupe imediat postul ca să ajungi la sinaxă⁴ fără agitație și să poți bea apa; altfel trupul tău se va extenua repede” (*Arsenie*, VeD, n. 24).

Chiar dacă rar, se poate întâmpla totuși ca un îndrumat să trebuiască să aleagă între a asculta sau nu, ceea ce i-a spus îndrumătorul său. Îndrumarea nu are autoritatea unui responsabil de comunitate, deci cuvintele lui sunt mai mult sfaturi și îndemnuri date în Spirit decât porunci; uneori, însă, Cuvântul lui Dumnezeu poate fi atât de tăios, încât trebuie neapărat să alegi între un “da” și un “nu”. În acest caz autoritatea e dată de Scriptură, dar cel îndrumat va tinde ușor să vadă autoritatea transferată la îndrumător. Dacă inima este docilă să împlinească voința lui Dumnezeu, această mutare ar putea să fie în cele din urmă folositoare.

Valoarea ascultării stă în faptul ca acceptarea unei alte voințe ne împinge apoi să primim cu bucurie voința lui Dumnezeu, chiar dacă la început pare chiar opusul. Capitolul 68 din *Regula* Sfântului Benedict tratează despre ascultările imposibile și vorbește astfel despre ele:

Chiar dacă unui călugăr îi este impusă o ascultare foarte grea, sau chiar imposibilă de urmat, porunca superiorului trebuie să fie îndeplinită de el cu totală supunere și ascultare supranaturală. Dar dacă își dă seama că e vorba de o responsabilitate, a cărei greutate e mai mare decât forțele sale, să expună superiorului motivele imposibilității sale cu mult calm și la momentul oportun, fără să ia o atitudine arogantă, îndărătnică, sau de opunere. Dacă apoi, după această cerere sinceră și umilă, părintele rămâne ferm în convingerea lui,

⁴ Sinaxă: veghea liturgică de sâmbătă seara și Liturghia de duminică.

insistând cu porunca, călugărul să fie sigur că pentru el este bine așa și să asculte din iubire pentru Dumnezeu, încredințându-se în ajutorul său (R, LXVIII).

Secretul pentru a înțelege bine acest capitol al *Regulii* este cuprins în ultima frază: "...să fie sigur că pentru el este bine așa și să asculte din iubire pentru Dumnezeu, încredințându-se în ajutorul său". Trei sunt aspectele importante care trebuie înțelese:

- a) este un bine pentru cine ascultă, chiar dacă acum nu se poate vedea;
 - b) trebuie să ascultăm din iubire pentru Dumnezeu și nu din alt motiv;
 - c) trebuie să fim siguri de ajutorul său.
- Maria a făcut chiar așa.

Dacă aș fi primit eu acel ordin...?

Ascultarea uneori poate fi foarte dificilă, dar bucuria sau tristețea în inima noastră nu depind niciodată de ascultarea care ne este cerută, ci dimpotrivă de disponibilitatea noastră de a asculta. Părinții țineau la mare respect ascultarea, chiar atunci când era vorba de lucruri aparent șocante; încrederea lor, precum cea a Mariei, era pusă numai în Dumnezeu:

Povesteau de părintele Giovanni Nano care, retrăgându-se în Scete la un bătrân din Tebaide, trăia în deșert. Părintele său luă un lemn sec, îl plantă și îi spuse să-l ude în fiecare zi cu o găleată de apă, până va da roade. Apa era așa de departe încât trebuia să plece seara și să se întoarcă dimineața. După trei ani lemnul începu să trăiască și să dea roade. Bătrânul le culese și le aduse fraților adunați împreună, spunând: "Luați, mâncați fructul ascultării" (*Giovanni Nanno*, VeD, I, n. 1).

Putem spune că acele fructe erau născute din ascultare. Un ultim gând: Maria a ascultat toată viața de voința lui

Dumnezeu și chiar dacă nu a fost un apostol, a devenit Regina apostolilor; chiar dacă Fecioară, fără să cunoască bărbat, a devenit Mamă; chiar dacă a fost o creatură a devenit Mama lui Dumnezeu. O ascultare fără întrebări, fără ezitări, fără revolte. Orice îndrumat are multe lucruri de învățat de la ea toată viața, dar în primul rând trebuie s-o imite într-un lucru, unde a fost maestră sigură: *Maria însă păstra toate aceste lucruri, cumpănindu-le în inima ei (Lc 2, 19).*

Și chiar și după ce l-a găsit pe fiul său în vârstă de doisprezece ani în templu, discutând cu doctorii legii pe care-i asculta și întreba, și chiar după explicația lui ciudată, poate de neînțeles, Evanghelia precizează încă o dată: *Mama lui păstra toate acestea în inima ei (Lc 2, 51).*

Este chiar necesar să descoperim în Maria secretul ascultării.

XX

«... din cele ce le-a suferit a învățat ascultarea» (Ev 5, 8)

Nimeni nu-și însușește singur această cinste, ci este chemat de Dumnezeu, ca și Aron. Tot așa și Cristos, nu el singur și-a însușit cinstea să devină mare preot, ci o are de la Acela care i-a zis: “Tu ești fiul meu, eu astăzi te-am născut”. Altundeva apoi spune deasemenea: “Tu ești preot în veci, în felul lui Melchisedec”. În timpul vieții sale pământești el a înălțat rugi și rugăminți, cu strigăte puternice și lacrimi, către Acela care îl putea scăpa de moarte, iar datorită evlaviei sale a fost ascultat. Deși era Fiu, din cele ce le-a suferit a învățat ascultarea, iar odată ce a ajuns plinătatea, a devenit pentru toți care îl ascultă un izvor de viață veșnică, fiind numit de Dumnezeu mare preot, în felul lui Melchisedec (Ev 5, 4-10).

Ascultarea mai este încă o “alegere” a mea?

Figura marelui preot se întrupează în Isus într-un mod mult mai înalt decât în raport cu Aron, pentru că Cristos a trecut dincolo de poarta care duce de la pământ la cer și, înviat, trăiește mereu. Ca Fiu, în modul misterios al lui Melchisedec, el este implicat în rugăciunea și sacrificiul adus Tatălui în favoarea noastră. Patima sa apoi, este cea mai solemnă rugăciune de mijlocire și cea mai extraordinară dintre toate ascultările. Această învățare a ascultării a fost în orice caz foarte dură, chiar dacă era vorba de Fiul lui Dumnezeu; *deși era Fiu, din cele ce le-a suferit a învățat ascultarea (Ev 5, 8).*

Tocmai din motivul acestei extraordinare și dure ascultări, el,

... odată ce a ajuns plinătatea, a devenit pentru toți care îl ascultă un izvor de viață veșnică, fiind numit de Dumnezeu mare preot, în felul lui Melchisedec (Ev 5, 9-10).

Deci, ascultarea lui s-a transmis treptat de la el la noi, care datorită lui suntem mântuiți în măsura în care îl ascultăm.

De aceea ascultarea evanghelică, tocmai din cauza imitării sale, este un proces continuu care ne pune mereu în discuție și, mai ales, ne angajează total libertatea. Ascultarea care ne este cerută este mereu o alegere liberă: aceea de a renunța la voința noastră pentru a asculta de voința lui Dumnezeu; suntem mereu noi, cei care trebuie să face alegerea de a spune “da-ul” nostru. Lumea nu înțelege acest “proces”, sau mai bine zis nu poate să-l înțeleagă; tocmai de aceea Sf. Paul a fost constrâns să le scrie Corintenilor:

Despre acestea vorbim, nu cu vorbe învățate de înțelepciune omenească, ci învățate de Spirit, înfățișând cele spirituale prin cuvinte spirituale. Omu, l cu firea lui, nu le primește cele ce vin de la Spiritul lui Dumnezeu; pentru el sunt o nebunie, și nu le poate înțelege, căci acestea cu ajutorul spiritului se judecă (1Cor 2, 13-14).

Ascultarea atunci face parte dintr-o dramă autentică pe care și Isus a trebuit s-o înfrunte, dar care aduce mântuirea: este mântuirea care, dacă se împlinește, ar putea să fie foarte dureroasă.

În inima mea iubirea contează la fel ca și pentru Pacomie?

Ascultarea privită astfel poate să însemne desigur multe lucruri, dar nu înseamnă atitudinea fariseică “de a se simți în regulă” cu conștiința, nici nu poate fi comparată cu atitudinea

comună de “a fi în regulă” cu dispozițiile “legii” sau cu “normele” vieții fraterne în comunitate.

Acest concept însă este foarte greu de înțeles – și de a fi făcut înțeles – în relația care există și se dezvoltă între cel îndrumat și îndrumător pentru că, la prima vedere, pare să nu existe un spațiu suficient între ascultarea față de “norme”, chiar dacă e grea, și anarhia îngâmfată și rebelă. Dar acest spațiu există; trebuie să fie descoperit și apoi folosit cu multă grijă de către îndrumător, care trebuie să știe mereu să-l exploateze conform a ceea ce Paul numește *legea Spiritului care dă viață în Cristos Isus (Rom 8, 2)*, adică conform legii iubirii. Sf. Pacomie ne învață această diferență între duritatea legii și libertatea iubirii:

Altădată (Pacomie) a fost atât de bolnav, încât era în pericol de moarte, din cauza exceselor ascezei sale. L-au dus deci în încăperea unde se odihneau frații bolnavi ca să-i dea un pic de mâncare. Acolo era culcat un alt frate, bolnav până într-atât încât trupul său ajunsese ca un schelet, din cauza bolii îndelungate. Acesta le ceru fraților, care îl serveau, un pui sau un peștișor. Dar ei l-au refuzat, spunând: “Nu obișnuim așa ceva”. Bolnavul, văzând că nu i-l aduc, spuse fraților care erau de serviciu: «Luați-mă și duceți-mă la părintele nostru».

Când l-au dus la el, Pacomie a fost surprins de starea în care ajunsese. În timp ce-l privea foarte perplex, i-au adus să mănânce verdețuri. Suspînă și spuse: «Voi faceți diferențe între persoane: unde este frica de Dumnezeu? *Să-l iubești pe aproapele tău ca pe tine însuși* (cf Mt 19, 19). Nu vedeți că acest frate a devenit ca un cadavru? De ce nu-i dați ceea ce cere? Domnul mi-e martor că dacă nu-i dați ce a cerut, eu nu voi mânca, nici nu voi bea. Nu există diferență între bolnavi. Nu este oare *totul curat pentru cei curați* (cf Tit 1, 15)?» Spunea asta cu lacrimi în ochi. Apoi reluă: «Pentru Domnul, dacă aș fi fost în mănăstire când a cerut ceea ce dorea (eram la recoltarea cânepei), nu l-aș fi lăsat în așa mare suferință, cu o boală ca asta». Imediat frații au ascultat aceste cuvinte din gura părintelui nostru Pacomie, au trimis să cumpere un pui, l-

au gătit bine și l-au dat bolnavului să mănânce. Apoi au dat părintelui nostru Pacomie porția lui de verdețuri. Mâncă și el, mulțumind (VCP, 48).

Mi-e greu să accept ascultarea?

În mănăstirile lui Pacomie puiul, precum alte sortimente de carne, erau excluse cu rigiditate; și totuși părintele nu ezită să-și încalce propria “normă”, pentru că iubirea lui Cristos îl împinge. Ascultarea nu e deci pasivitate, ci un drum dureros și sfâșietor, care produce chinuri și treceri imprevizibile de la întuneric la lumină. Din cauza acestor răni și a acestor schimbări neașteptate, ascultarea apare ca o naștere, pentru că prin seria impresionantă de traume pe care le produce, ne permite să fim transformați treptat de harul lui Dumnezeu, până devenim oameni noi.

Deci, tot efortul îndrumării spirituale, arta sa și drumul său sunt menite să creeze în cel îndrumat o nouă sensibilitate cu privire la faptele vieții, o capacitate reînnoită de a observa evenimentele existenței dintr-un unghi diferit și surprinzător: stând în spatele pupilei lui Dumnezeu.

Procesul de transformare începe cu ascultarea și pe măsură ce înaintăm sub jugul ei, ajungem să vedem și să înțelegem acțiunea lui Dumnezeu. Ascultarea deci rămâne punctul de plecare normal al întregii acestei transformări, pentru că ea comportă necesitatea renunțării la propria voință; doar de aici începe manifestarea voinței lui Dumnezeu. Acesta era sensul profund și mai adevărat al relației care-l lega de părintele său pe discipolul care alesese deșertul:

Bătrânii spuneau: «Dacă ai încredere în cineva și te abandonezi ascultării lui, nu trebuie să te preocupi de poruncile lui Dumnezeu; e suficient să încredințezi părintelui tău toată voința ta și vei fi fără vină în fața lui Dumnezeu, pentru că Dumnezeu nu cere novicilor altceva decât travaliul ascultării» (D, 257, n. 12).

A recupera sensul cel mai profund al acelei relatări este fundamental și pentru îndrumarea spirituală din timpul nostru. Numai ascultarea îl pregătește pe cel îndrumat să dezvolte discernământul voinței lui Dumnezeu; ea apoi îl va face clar și luminos. Fecunditatea ascultării stă tocmai în micșorarea continuă în a înceta să fii tu însuți în centrul deciziilor proprii pentru a le accepta pe cele ale lui Dumnezeu, și răsplata lui va fi mare.

Înțeleg lucrarea Duhului în timpul îndrumării?

Se va obiecta că ascultarea față de un om produce teamă; există efectiv riscul să fim distruși ca persoane și chiar să deviem de la intențiile lui Dumnezeu. Acest lucru se întâmplă desigur când este implicat omul, însă în cazul îndrumării problema trebuie pusă sub o lumină cu totul deosebită: direcțiunea spirituală nu privește exclusiv pe cel îndrumat, ci îl implică pe îndrumător la un discernământ continuu al voinței lui Dumnezeu, nu numai asupra a ceea ce indică Duhul pentru discipol, dar și – poate chiar cu și mai mare claritate – asupra a ceea ce Duhul spune îndrumătorului.

Efortul îndrumătorului deci este de a căuta continuu voința lui Dumnezeu împreună cu cel îndrumat. Discernământul comun îi purifică în același timp pe amândoi, într-o fuziune progresivă a două inimi orientate către o singură ascultare a vocii divine. E adevărat, Dumnezeu vorbește și personal celor doi, dar creșterea împreună se verifică atunci când amândoi împărtășesc cu umilință propriile experiențe spirituale pentru a fi disponibili la ceea ce Duhul discerne în ei: *voința lui Dumnezeu, ce este bine și desăvârșit (Rom 12, 2)*.

Dacă este adevărat că experiența îndrumătorului are greutate, asta nu trebuie să devină niciodată un jug care l-ar împiedica pe cel îndrumat să se maturizeze și să devină la

rândul său un îndrumător. Scopul îndrumării este acela de a forma creștini adulți și maturi, nu de a crea adolescenți veșnici. Atunci – se va spune – ce sens are să vorbim de ascultare? Ar fi suficient să vorbim de dialog, de colocviu, de schimb de idei...

Înțelegem bine că nu trebuie să fie așa, dacă ne gândim că e vorba de a asculta de voința lui Dumnezeu și de a observa toți pașii pe care Duhul cere ca discipolul să-i facă cu ajutorul fratern al experienței îndrumătorului căruia, la rândul său, Dumnezeu îi va arăta toate iluminările apropierii sale.

Dacă îndrumătorul va îndeplini cu bucurie, cu pasiune și iubire această muncă de susținere, încurajare și stimulare, cel îndrumat va rămâne copleșit de iubirea și prietenia sa fraternă, rămânând contagiat de entuziasmul său care-l va împinge să dorească să devină asemenea lui.

Orice altă cale e departe de o îndrumare spirituală autentică. Dacă voința lui Dumnezeu s-ar putea cuprinde într-un codice de legi, regulamente și norme dinainte stabilite întreaga Biserică ar sfârși prin a se cristaliza în forma poate fascinantă, dar rece și moartă, a unei fosile preistorice.

În acest moment trebuie să ne întrebăm dacă nu am pierdut firul conducător al acestei meditații; plecaserăm de la figura lui Isus care,

... deși era Fiu, din cele ce le-a suferit a învățat ascultarea, iar odată ce a ajuns plinătatea, a devenit pentru toți care îl ascultă un izvor de viață veșnică (Ev 5, 8-9),

și se pare că am ajuns la o definiție veselă a ascultării, care pentru Isus în schimb a fost foarte dificilă. Asta nu e adevărat: ascultarea pe care trebuie s-o practicăm și care ne face sfinți printr-o naștere dureroasă nu este ascultarea față de omul-îndrumător, ci doar față de Dumnezeu, adevăratul rege al vieții noastre. Descoperirea în viața creștinului a importanței ascultării față de Dumnezeu e rodul spontan al

recuperării dimensiunii penticostale a Bisericii. Apostolul Paul afirmă: *Toți cei duși de Spiritul lui Dumnezeu sunt fiii lui Dumnezeu (Rom 8, 14).*

Cei care *sunt fiii lui Dumnezeu* au mereu ca referință Cuvântul său, prin care Duhul își face, în mod special, auzită vocea. A asculta de Cuvânt înseamnă atunci a asculta de Dumnezeu.

Prin Scriptură Duhul Sfânt nu călăuzește numai pe cel îndrumat, ci și pe îndrumător și întreaga Biserică, pentru că el, cum spune Conciliul Vatican II, «... călăuzește Biserica spre tot adevărul (cf *In* 16, 13), o unește în comuniune și slujire, o înzestreață și o conduce cu diferite daruri ierarhice și carismatice și o împodobește cu roadele sale (cf *Ef* 4, 11-12; 1 Cor 12, 4; Gal 5, 12). Prin puterea Evangheliei, El întinerește Biserica, o reînnoiește fără încetare și o duce la unirea desăvârșită cu Mirele ei. Căci Duhul și Mireasa spun Domnului Isus: “Vino!” (*Apoc* 22, 17)» (LG, n. 4).

Numai dacă credem în totala domnie a lui Isus Cristos asupra vieții noastre și asupra întregii Biserici, înțelegem necesitatea ascultării totale față de Dumnezeu și importanța ascultării suflului delicat al Duhului, care luminează nu numai cuvintele lui Isus, ci întreaga Scriptură, făcând-o să devină un canal al voinței vii și reale a lui Dumnezeu pentru fiecare dintre noi.

XXI
«... om supus stăpânirii»
(Lc 7, 8)

Un centurion avea un servitor drag, care era bolnav și trăgea de moarte. Auzind de Isus, trimise la el fruntași Iudei, cu rugămintea să vină să-i scape servitorul. Sosind la Isus, aceștia îl rugau cu stăruință: «Merită să o faci pentru el, căci iubește neamul nostru, iar sinagoga el ne-a zidit-o.» Isus se duse cu ei. Dar când fu aproape de casă, centurionul trimise prieteni să-i zică: «Doamne, nu-ți da osteneala, căci nu sunt vrednic să intri sub acoperișul meu. De aceea nici eu nu m-am încumetat să vin la tine; dar spune un cuvânt, și servitorul meu se va vindeca. Căci și eu sunt om supus stăpânirii, având soldați sub comanda mea, și-i zic unuia: Du-te, și se duce, iar altuia: Vino, și vine, iar servitorului: Fă cutare lucru, și îl face.» La auzul acestora, Isus se minună de el și, întorcându-se către mulțimea ce-l urma, zise: «Vă spun, nici în Israel nu am aflat atâta credință. » (Lc 7, 2-9).

Am în mine dorința de a adera cu totul la Isus?

Această minune a lui Isus ne este transmisă de Luca mai ales cu scopul de a ne învăța două lucruri: valoarea extraordinară a credinței și uimirea în fața manifestării credinței unui păgân. Cadrul descris de evanghelist ne arată atitudinea religioasă adâncă a acestui militar, care nu ezită să facă un gest curajos și în afara oricărei norme din timpul său: manifestarea propriei încrederi în Dumnezeu unic adorat de poporul supus. Era prietenul evreilor și trimisese la Isus câțiva bătrâni ai poporului, care-l rugau cu insistență să-l vindece pe slujitorul bolnav:

«Merită să o faci pentru el, căci iubește neamul nostru, iar sinagoga el ne-a zidit-o» (Lc 7, 4).

E foarte clar că Isus, făcând minunea la insistența acestui păgân, anunța chemarea neiuideilor la mântuire, așa cum va explica Sf. Paul câțiva ani mai târziu:

Acest lucru este bun și plăcut în ochii lui Dumnezeu, Mântuitorul nostru, care vrea ca toți oamenii să se mântuiască și să ajungă la cunoașterea adevărului (1Tm 2, 3-4).

Cu toate acestea trebuie să ne oprim cu atenție asupra unui lucru și să reflectăm cu grijă: când centurionul se referă la autoritatea sa, spune:

«Căci și eu sunt om supus stăpânirii, având soldați sub comanda mea, și-i zic unuia: Du-te, și se duce, iar altuia: Vino, și vine, iar servitorului: Fă cutare lucru, și îl face» Lc 7, 8).

Centurionul se referă la acel lanț de autoritate delegată care îi vine de la împărat; și tocmai datorită ascultării sale are putere să spună fiecăruia dintre soldații săi: *Du-te, și se duce, iar altuia: Vino, și vine.*

Omul înțelege bine că în Isus se manifestă însăși puterea lui Dumnezeu, așa cum în el se arată autoritatea împăratului; de aceea poate spune cu multă simplitate:

«Doamne, nu-ți da osteneala, căci nu sunt vrednic că intri sub acoperișul meu. De aceea nici eu nu m-am încumetat să vin la tine; dar spune un cuvânt, și servitorul meu se va vindeca» (Lc 7, 6-7).

Practic, raționamentul centurionului este acesta: «Eu ascult de împărat fără comentarii, de aceea acționez cu autoritatea care-mi vine de la el; în același mod Isus lucrează cu autoritatea și puterea lui Dumnezeu, pentru că ascultă de Dumnezeu». Dacă noi am urmări gândirea centurionului roman, am putea conchide la rândul nostru că, ascultând de Cristos, vom avea în noi aceeași putere ca El.

Aștept în permanență să fiu “interpelat de Dumnezeu”?

Noi știm că imitarea ascultării lui Cristos ne pune imediat în fața relației lui cu Tatăl. Isus însuși a spus-o, răspunzând celor care cereau să iasă din locul în care se afla, pentru că Maria și frații lui îl căutau:

Dar el le răspunse: «Cine este mama mea și frații mei?» Și purtându-și privirea peste cei ce ședeau în jurul său, zise: «Iată, mama mea și frații mei. Cine face voia lui Dumnezeu, acela îmi este frate și soră și mamă» (Mc 3, 33-35).

În ciuda acestui pasaj – care este chiar foarte clar – rămâne o dificultate în a actualiza imitarea ascultării lui Isus: el asculta clar de Tatăl, în timp ce nouă ni se cere să ascultăm de Evanghelie, adică de Cristos. Dar trebuie să înțelegem că voința Tatălui este tocmai aceasta: ca fiecare să asculte de Fiul. Când Isus se schimbă la față pe muntele Tabor, Evanghelistul Marcu relatează:

...și veni un nor care-i acoperi, iar din nor porni un glas: «Acesta este Fiul meu cel iubit. Dați-i ascultare!» (Mc 9, 7).

Isus deci a ascultat atât de desăvârșit de Tatăl, încât îl determină pe Sf. Paul să spună: ... *s-a umilit pe sine însuși și s-a făcut ascultător până la moarte, și încă moartea pe*

cruce (Fp 2, 8); tocmai datorită acestei ascultări a devenit personificarea însăși a voinței lui Dumnezeu, adică voința sa vie. Isus declară că ceea ce spune și împlinește este făcut mereu în ascultare și sintonie perfectă cu ceea ce Tatăl însuși i-a spus: «... v-am adus la cunoștință tot ce am auzit de la Tatăl meu» (In 15, 15); și apoi: «Tatăl meu lucrează până în clipa de față; și lucrez și eu» (In 5, 17).

Din această ascultare extraordinară izvorăște misiunea Fiului și tot ceea ce aceasta produce:

...deși era Fiu, din cele ce a suferit a învățat ascultarea, iar odată ce a ajuns plinătatea, a devenit pentru toți care îl ascultă un izvor de viață veșnică, fiind numit de Dumnezeu mare preot, în felul lui Melchisedec (Ev 5, 8-10).

Ascultând de Tatăl, Isus a devenit *cauză de mântuire veșnică pentru toți cei care-l ascultă*; voința sa este aceeași cu a Tatălui și a asculta de el nu înseamnă a spune “da” unui intermediar, ci este exact același lucru ca și cum am asculta de Tatăl. În Noua Alianță ascultarea față de Evanghelie, adică a face voința Tatălui, înseamnă ascultarea față de Isus Cristos.

Cât de importantă este această ascultare față de Dumnezeu pentru orice persoană reînnoită în Duhul Sfânt, ne-o explică clar și cu măiestrie obișnuită părintele Raniero Cantalamessa: «Numai dacă credem într-o “domnie” actuală și punctuală a celui Înviat asupra Bisericii, numai dacă suntem convingși în interior că și astăzi – cum spune un psalm – *vorbește Domnul Dumnezeul dumnezeilor, ... și nu va tăcea* (cf Ps 49, 1.3), numai atunci putem înțelege necesitatea și importanța ascultării de Dumnezeu. Ea înseamnă a da ascultare lui Dumnezeu care vorbește, în Biserică, prin Duhul său, care iluminează cuvintele lui Isus și ale întregii Biblii și le dă autoritate, făcând din ele canale ale voinței vii și actuale a lui Dumnezeu cu noi... În momentul în care Biserica este...

zămislită în același timp ca “mister și instituție”, ascultarea se întoarce automat să se configureze ca ascultare nu numai față de instituție, ci și față de Duhul Sfânt, nu numai față de oameni, ci, înainte de toate, și față de Dumnezeu, cum era pentru Paul» (R. CANTALAMESSA, *L'obediienza (Ascultarea)*, Ancora, Milano 1997, p. 48-49).

Apare spontan, însă, o întrebare: cum se naște în cel îndrumat capacitatea de a-l auzi pe Dumnezeu și de a-l asculta? Tot părintele Cantalamessa scrie: «O ascultare față de Dumnezeu... are loc, în general, astfel. Dumnezeu face să se nască în inimă voința sa cu tine; este o “inspirație” care de obicei se naște dintr-un cuvânt al lui Dumnezeu ascultat sau citit în rugăciune. Nu știi de unde vine și cum s-a născut în tine un asemenea gând, dar îl găsești acolo ca un germen încă fragil, care se poate sufoca foarte repede.

Tu te simți “interpelat” de acel cuvânt sau de acea inspirație; simți că el îți “cere” ceva nou și tu spui “da”. Este un “da” încă vag și obscur cu privire la ceea ce ai de făcut și la modul de a-l face, dar clar și ferm în substanță. E ca și cum ai primi o scrisoare închisă pe care o accepți cu tot conținutul său, făcând în acest moment un act de credință.

Apoi, claritatea interioară percepută în acel moment dispare; motivațiile, la început atât de clare, se întunecă. Rămâne doar un lucru de care nu poți, chiar dacă vrei, să te îndoiești: că într-o zi ai primit un ordin de la Dumnezeu și că ai răspuns “da”. Ce să faci în aceste circumstanțe? Nu ajută la nimic să înmulțești amintirile și autodiscernămintele. Acel lucru nu s-a născut din *carne*, adică din inteligența ta; s-a născut *din Duh* și se poate regăsi numai în Duh. Acum, însă, Duhul nu-ți mai vorbește, ca la început, direct și în interior, ci tace și te trimite la Biserică și la canalele sale instituite. Tu trebuie să pui chemarea ta în mâinile superiorilor sau a aceluia care au, într-un oarecare mod, o autoritate spirituală asupra ta; să crezi că, dacă este de la Dumnezeu, El o va face cunoscută prin reprezentanții săi.

Îmi vine în minte, cu privire la aceasta, experiența Magilor. Ei au văzut o stea și în inima lor a fost o chemare. Au pornit la drum, dar între timp steaua a dispărut. Au trebuit să se oprească la Ierusalim, să întrebe preoții; de la aceștia au aflat destinația sigură: Betleem! După această căutare umilă, steaua a reapărut. Era necesar ca ei să fie, în acest fel, un semn și pentru preoții din Ierusalim» (R. CANTALAMESSA, *L'obediENZA (Ascultarea)*, p. 49-50).

Am înțeles cât e de important să-l ascult pe Dumnezeu în toate?

În acest moment, însă, în fața celui îndrumat se ivește dificultatea cea mai mare, iar în fața îndrumătorului se deschide cea mai periculoasă capcană: cum e posibil să fii sigur că asculți de Dumnezeu și nu de oameni? Discipolul trebuie să se lase călăuzit mereu de căutarea semnificației adevărate a “da-ului” său original, în timp ce îndrumătorul nu trebuie să pretindă niciodată că a înțeles pe deplin chemarea celui îndrumat.

Părintele Cantalamessa afirmă: «Din asta se vede cum este posibil să nu ascultăm chiar “dacă ascultăm”. Asta se întâmplă atunci când te refugiezi în ascultarea față de om pentru a fugi de ascultarea față de Dumnezeu. Unul simte asupra sa o voință a lui Dumnezeu, o chemare care pretinde o oarecare schimbare și o ruptură cu trecutul, cu serviciul, cu biroul... Dar nu e gata; îi este frică să spună “da” pentru că nu știe cum se va sfârși. Atunci se încredințează deciziilor superiorilor săi, care, necunoscând acea voință a lui Dumnezeu, îl vor trimite la una din slujbele și locurile obișnuite printre religioși. El ar fi trebuit, desigur, să se încredințeze ascultării superiorilor, dar după ce le-a arătat voința lui Dumnezeu pe care o simte asupra sa. Câți sfinți nu ar fi fost sfinți dacă nu ar fi procedat așa! Cât de săracă ar fi acum Biserica, dacă toți, în trecut, ar fi fost limitați în a

asculta mereu și numai de ceea ce le cereau superiorii!» (R. CANTALAMESSA, *L'obediencia*, p. 51).

Vai de îndrumătorul care pretinde că interpretează întotdeauna desăvârșit voința lui Dumnezeu cu discipolul său; el riscă să se opună, chiar fără să vrea, voinței lui Dumnezeu.

Funcția principală a îndrumătorului deci este să devină tot mai mult “imitatorul lui Cristos” pentru a avea în sine o prezență cu totul aparte a lui Isus, astfel încât cel îndrumat simte nevoia să fie instruit de cuvintele sale și de experiența sa, dar lucru poate și mai important, să tragă foloase din asta. Dacă discipolul întrevește cu credință în îndrumătorul său un instrument al acțiunii Duhului, va găsi în el și un punct de referință asemănător și paralel cu cel constituit de Scriptură.

Dacă îndrumătorul va tinde să fie atât de transformat în Domnul, încât să devină un “alt Cristos” – nu o imagine, ci o prezență reală și privilegiată de el – atunci va spune “cuvintele lui Dumnezeu”, fie că citește din Scriptură, fie că rostește gândurile sale. Revelația conținută în Biblie este cu siguranță unică, absolut completă și de nerepetat, un îndrumător “imitator al lui Cristos”, sfânt, docil la inspirația Duhului, plin de rugăciune și de discernământ, devine instrument pentru a face Cuvântul lui Dumnezeu mereu prezent și actual în orice situație. Despre părintele Pambone *Storia lausiaca* spune:

Întrebat asupra unui pasaj din Scriptură sau de alte lucruri practice, nu răspundea niciodată imediat, ci spunea că nu a găsit încă răspunsul. Deseori trecea chiar un trimestru, și nu dădea răspuns, spunând că nu a înțeles încă. De aceea dădea răspunsuri cu atâta chibzuială conform lui Dumnezeu, încât toți le primeau ca și cum veneau de la Dumnezeu însuși (*Introduzione*, VeD, I, p. 67).

Această seriozitate în a da răspunsuri stă la baza unei creșteri în Duhul Sfânt pentru a deveni adevărați îndrumători. Dar umilința profundă de a ne recunoaște drept instrumente

trebuie să se unească și cu siguranța interioară a inspirației divine: este această *parresia*⁵ faimoasă a sfinților, adică “sfânta îndrăzneală”. Extraordinara amestecătură de contradicții aparente de virtuți spirituale a fost exprimată foarte eficace de Giovanni di Gaza într-un scurt bilet adresat episcopului care, după ce l-a consultat cu privire la o problemă bisericească, a rămas uimit de răspunsul său:

Nu ți-am zis nimic de la mine însumi: m-am rugat și am spus ceea ce Dumnezeu mi-a revelat în mod sigur. Acest răspuns nu ți-a fost dat prin intermediul meu pentru ca eu să fiu capabil să spun ceva de la mine însumi; deoarece, când e necesar, Dumnezeu deschide și gura asinei (cf *Num* 22, 28) (SPD, scris. 808, p. 317).

Fie ca îndrumătorul să poate spună sigur că vorbește cu “cuvintele lui Dumnezeu” și cel îndrumat să meargă sigur. Acest tip de îndrumare nu va putea să aducă decât roade de har și de mântuire, și trebuie să căutăm să o atingem cu orice preț.

⁵ *Parresia*: în sensul său pozitiv, confidența și siguranța sfinților în fața lui Dumnezeu. În sens peiorativ, nepăsarea sau neglijența călugărului în fața îndatoririlor sale de om al lui Dumnezeu.

XXII

«Simon... mă iubești?» (In 21, 16)

Când au coborât pe uscat, au văzut un foc cu jar, pește pus deasupra și pâine. Isus le-a zis: «Aduceți din peștii pe care i-ați prins acum.» Atunci Simon Petru a urcat în barcă și a tras la mal năvodul plin cu o sută cincizeci și trei de pești mari. Și, deși erau așa de mulți, năvodul nu s-a rupt. Isus le-a zis: «Veniți și mâncați.» Și nici unul dintre discipoli nu îndrăznea să-l întrebe: «Tu cine ești?» căci știa că este Domnul. Isus a venit, a luat pâinea și le-a dat-o; la fel și peștele. Aceasta a fost a treia oară că Isus s-a arătat discipolilor, după ce a înviat din morți.

După ce au stat la masă, Isus i-a spus lui Simon Petru: «Simon, fiul lui Iona, mă iubești mai mult decât aceștia?» El i-a zis: «Da, Doamne, tu știi că te iubesc.» El i-a spus: «Paște mieluseii mei.» El i-a zis iarăși, a doua oară: «Simon, fiul lui Iona, mă iubești?» El i-a spus: «Da, Doamne, tu știi că te iubesc.» I-a zis: «Paște oile mele.» I-a zis a treia oară: «Simon, fiul lui Iona, mă iubești?» Petru s-a întristat pentru că I-a zis a treia oară: «Mă iubești?» și-i I-a spus: «Doamne, tu știi toate, tu știi că te iubesc.» Isus I-a zis: «Paște oile mele» (In 21, 9-17).

Știi să recunosc și să înfrunt depresia mea spirituală?

Acest pescuit minunat este ultimul “semn” al lui Isus. Se observă imediat că el, deși rămâne ascuns, este recunoscut de adevăratul discipol. Pe de altă parte, așa cum Isus, înainte de arestarea sa, prezisese renegarea lui Petru, tot așa acum ne arată iubirea lui Petru care îl va urma cu siguranță până la sacrificarea propriei sale vieți. Prin acest dialog emoționant, Isus face din Petru un semn al prezenței sale perpetue între noi.

Să medităm cu atenție acest pasaj deoarece, asemenea lui Petru, suntem și noi chemați. *Catehismul Bisericii Catolice* spune: «Cei care, cu ajutorul lui Dumnezeu, au primit chemarea lui Cristos și au răspuns în mod liber la ea, au fost la rândul lor împinși de iubirea lui Cristos să ducă pretutindeni în lume Vestea cea Bună. Această comoară primită de la apostoli a fost păstrată din generație în generație, vestind credința, trăind-o în împărtășire frățească și celebrând-o în liturgie și rugăciune» (n. 3).

Evanghelia lui Ioan ne relatează această întâlnire uimitoare între Petru și Isus înviat, pe malul lacului Tiberiadei, cu o serie excepțională de referințe, precizând:

Isus se arăta de acum pentru a treia oară discipolilor săi după învierea sa din morți (In 21, 14);

adică după cele două apariții, una în ziua învierii, iar cealaltă, opt zile mai târziu, și lui Toma, care fusese absent prima dată. Această apariție a lui Cristos o precede, probabil, pe cea pe care el o prezisese femeilor:

«Nu vă fie teamă! Mergeți și le dați de știre fraților mei să plece în Galilea; acolo mă vor vedea» (Mt 28, 10).

Putem deci să ne gândim că Petru și ceilalți șase prieteni ai lui,

...Toma, zis Geamănul, Natanael din cana Galileii, fii lui Zebedeu și alți doi discipoli (In 21, 2),

se aflau în Galileea în așteptarea acestei apariții iminente. Ei, însă, se află pe malul lacului într-o stare de spirit cu totul deosebită: triști, lipsiți de orice energie, fără o direcție de urmat, fără o muncă de îndeplinit. Renegarea prietenului, Isus, apasă pe inima lui Petru ca o piatră; nu se mai simte un

“șef”, ci unul care a eșuat, atunci spune: «*Mă duc la pescuit*» (In 21, 3).

Ceilalți au simțit tulburarea și răspund imediat cu frică:

«*Mergem și noi cu tine.*» *Ieșiră și se urcară în barcă, dar în noaptea aceea nu prinseră nimic* (In 21, 3).

Petru și prietenii săi iau vâslele și încearcă să dea frâu liber propriei tensiuni nervoase, ...*dar în noaptea aceea nu prinseră nimic*. Da, era noapte! Această Evanghelie, încă din primele versete, îl pune continuu în contrapozitie pe Isus, *adevărata lumină, ce luminează pe orice om* (In 1, 9), cu *lumea și cu ai săi* care nu l-au primit, pentru că erau dominați și învăluți de *întuneric*: în fața luminii strălucitoare a *Cuvântului, ...nu l-au primit* (In 1, 5).

Acum Ioan descrie acest pescuit aproape terapeutic al discipolilor, făcut noaptea și, firește, fără succes. În această *noapte* inutilă este beznă – adică *întuneric* – și multă muncă fără rezultat. În inima discipolilor crește depresia, descurajarea, nostalgia după trecut și nesiguranța pentru viitor: lipsește “viziunea”.

Am pierdut direcția, sensul propriei vocații și nu știm cum să ieșim din depresie. În centru, să nu uităm, a fost păcatul care întotdeauna dă naștere la depresii. Discipolii nu văd *lumina*, nu au speranță, au pierdut încrederea în ei înșiși și nu știu cum s-o recapete; ei au fugit, s-au ascuns, s-au gândit să-și salveze propria viață, și acum au pierdut contactul cu marele lor prieten. Golul interior în care se găesc pare de neumplut.

Această stare sufletească, atât de tristă, e mai comună decât se crede. Avem nevoie de Isus, dar depresia spirituală îl distruge pe cel îndrumat, care dorește prieteni și distracții, și nu să-l caute pe Domnul în îndrumătorul său. Și în această *noapte*, firește, nu pescuiește nimic.

Văd puterea lui Dumnezeu în ascultarea mea?

Se ivesc în sfârșit zorile și cei șapte prieteni, obosiți și adormiți, acum și puțin descurajați pentru noaptea petrecută fără succes, se întorc vâslind încet spre mal, când un necunoscut strigă la ei:

«Copii, nu aveți ceva de mâncare?» Ei îi răspunseră: «Nu.» El le zise: «Aruncați năvodul pe partea dreaptă a bărcii și veți găsi.» Îl aruncară atunci, și nu mai puteau să îl tragă de mulțimea peștilor (In 21, 5-6).

Isus – necunoscutul este tocmai el – începe în mod curios apropierea sa de discipoli pentru a-i face să iasă din momentul dificil prin care treceau. Isus își arată “foamea”; și totuși este după înviere și nu ar trebui să-i fie foame; dar știe că reacția prietenilor săi va începe tocmai cu găsirea unui motiv adevărat pentru a încerca din nou să pescuiască. Propunerea lui Petru era “sportivă”, cea a lui Isus e diferită: Isus cere “mâncare”. Și pe noi ne întrebă Isus acum: «Copii, nu aveți ceva de mâncare?».

Petru și prietenii săi nu-l recunosc, dar cel îndrumat și îndrumătorul său nu pot avea îndoieli. Cine altcineva i-ar numi copii? Știu imediat că este el și sunt deja avantajați, pentru că e ca și cum Isus le-ar spune: «Aruncați mrejele voastre pentru împărăția lui Dumnezeu și pentru foamea sa, și veți avea bucuria de a pescui».

Vindecarea stării depresive a discipolilor începe așa, ascultând, și mreaja e plină cu pești. Faptul este așa de semnificativ, încât discipolul preaiubit, singurul care nu fugise, dar care rămăsese cu Maria la picioarele crucii, este primul care înțelege și exclamă: «E Domnul!» (In 21, 7).

Asta este tocmai funcția îndrumătorului, mereu capabil să-l recunoască primul pe Domnul, pentru că a stat cu Maria,

la picioarele crucii, să-i țină companie lui Isus răstignit și acolo a învățat să fie discipol-îndrumător.

...Cum auzi Simon Petru că e Domnul, se încinse cu haina, căci era dezbrăcat, și se aruncă în mare (In 21, 7).

E evidentă creșterea imediată a reacțiilor: pescuitul minunat face să izbucnească toate forțele cele mai bune care zăceau în inimile celor șapte. Ioan își regăsește promptitudinea observării, și Petru toată generozitatea sa; în același timp, în lumina soarelui care răsare, și în inimile discipolilor se împrăștie *întunericul* și reappare *lumina*. Și aici Ioan ne arată toată gingăși plină de blândețe a lui Isus: «*Aduceți din peștii pe care i-ați prins acum*» (In 21, 10).

În timp ce discipolii descărcau năvodul, Isus ia câțiva pești, îi pregătește, aprinde focul și îi coace pentru ei; le dă și pâine pentru un mic dejun consistent, cu care reface forțele pierdute din cauza oboselii inutile din timpul nopții. A fost suficient să asculte de Maestru și totul a avut loc într-o clipă. Asta este experiența cea mai frumoasă a îndrumătorului: să vadă transformarea vieții celui îndrumat, când acesta înțelege că trebuie să fie ascultător față de Maestru.

Accept ușor să mă las transformat de Dumnezeu?

Vindecarea “comunității discipolilor” a început deja, dar cu siguranță lipsește încă mult până ce ei se vor putea simți atât de vindecați, încât să fie gata să înfrunte din nou “misiunea”; atunci:

După ce au stat la masă, Isus i-a spus lui Simon Petru: «Simon, fiul lui Iona, mă iubești mai mult decât aceștia?» El i-a zis: «Da, Doamne, tu știi că te iubesc.» El i-a spus: «Paște mieluşei mele.» El i-a zis iarăși, a doua oară: «Simon, fiul lui Iona, mă iubești?» El i-a spus: «Da, Doamne, tu știi

că te iubesc.» I-a zis: «Paște oile mele.» I-a zis a treia oară: «Simon, fiul lui Iona, mă iubești?» Petru s-a întristat pentru că I-a zis a treia oară: «Mă iubești?» și-i I-a spus: «Doamne, tu știi toate, tu știi că te iubesc.» Isus I-a zis: «Paște oile mele» (In 21, 15-17).

În textul grec suntem izbiți de gingășia și inteligența lui Isus, care în dialogul cu Petru folosește cu înțelepciune două verbe: *agapào* și *philèò*; primul înseamnă a iubi, dar în mod total și necondiționat, în timp ce al doilea exprimă iubirea de la prieten la prieten, care în italiană este tradus cu *voler bene* (a iubi). În realitate, Isus fusese rănit de un prieten, Petru, care îl renegase în fața tuturor, până și în fața unei *servitoare*.

Scena de pe malul lacului este aparent senină, dar în profunzime e ceva de neexprimat: Petru se simte un vierme... Și cum ar putea oare să devină șef al comunității discipolilor cel care doar cu câteva zile înainte se pregătea pentru așa ceva? Petru nu poate face nimic; așa că Isus ia inițiativa în a-l ajuta să crească: «*Simon al lui Iona, mă iubești (agapào) mai mult decât aceștia?*» (In 21, 15).

Petru, care cunoaște bine învățătura Maestrului, se așteaptă să continue zicând: «Altfel nu poți fi discipolul meu».

Dar Isus lasă în suspans semnul de întrebare. Câteva zile înainte de renegarea sa, Petru ar fi exclamat imediat: «Da! Desigur...», pentru că voia să fie primul în toate, chiar dacă asta cerea să meargă pe apă la Isus. Acum Isus îi cere să iubească (*agapào*) cu o iubire totală, capabil să dea totul, chiar și viața, dar noul Petru își cunoaște slăbiciunea – după ce l-a renegat – și nu poate să promită *agapào*, ci numai *philèò*, adică iubirea “obișnuită” de la prieten la prieten: «*Da, Doamne, tu știi că te iubesc (philèò)*» (In 21, 15).

Isus, însă, iubește partea agitată din Petru, aceea care poate să-l conducă să fie șef și să-și asume riscurile misiunii – chiar și pe cele ale renegării – și atunci ia cel mai mare

defect al lui Petru și i-l dă în dar pentru misiunea sa viitoare: «Paște mieii mei» (In 21, 15).

Isus “încarcă din nou” simplificând întrebarea:

«Simon, fiul lui Iona, mă iubești (agapào)?». «Da, Doamne, tu știi că te iubesc (philèò)» (In 21, 16).

Încă o dată Isus îl acceptă pe Petru așa cum este, fără să-l schimbe și fără să-l măsoare conform așteptărilor apostolului. Nu numai că-l acceptă slab, impulsiv și agitat, ci și ca pe un păcătos care, în ciuda faptului că ar fi avut timp să reflecteze și a fost pus în gardă puțin mai înainte chiar de către el, l-a renegat cu încăpățănare de trei ori. Dar Isus nu este încă mulțumit și începe din nou:

«Simon al lui Iona, mă iubești (philèò)?». «Doamne, tu știi că te iubesc (philèò)». «Paște oile mele» (In 21, 17);

de această dată, însă, avem o surpriză: Isus, când punne întrebarea, folosește același verb pe care-l folosea Petru, arătând că-l acceptă așa cum este, păcătos, fără iubirea eroică exprimată prin *agapào*. Întrucât Cristos poate să-l accepte pe apostol cu al său *philèò* slab, Petru va crește într-atât în afecțiunea față de el, încât iubirea sa va deveni în cele din urmă *agapào*, în martiriul său la Roma. Atunci, a învins Petru sau iubirea infinită a lui Isus?

Îndrumătorul desăvârșit ar trebui să se comporte cu îndrumatul său așa cum Isus s-a comportat cu Petru. Acesta este stilul cel mai adevărat al unei îndrumări spirituale înțelepte: plecând mereu de la iubirea pentru Domnul pentru a asculta de planul său și de a-i lăsa lui datoria de a ne sfinți prin harul său. *Prologul Regulii Sfântului Benedict* începe astfel:

Ascultă, fiul meu, învățăturile maestrului, și deschide-ți cu docilitate inima... astfel încât să te poți întoarce prin hărnicia ascultării față de cel de care te-ai îndepărtat prin indiferența neascultării.

Înainte de toate cere-i lui Dumnezeu prin rugăciune constantă și intensă să ducă la îndeplinire ceea ce-ți propune să faci, pentru ca, după ce ne-a primit cu milostivire printre fiii săi, să nu trebuiască într-o zi să se mânie din cauza atitudinii noastre nedemne. Trebuie deci să ne folosim de harurile pe care ni le dă, să ascultăm de el în orice moment, cu multă fidelitate să evităm nu numai ca el să ajungă să-i dezmoștenească pe fiii săi ca un tată mâniat, ci și ca, asemenea unui stăpân furios, supărat de loviturile noastre, să ne condamne la pedeapsa veșnică drept slujitori necredincioși care nu au vrut să-l urmeze în slavă (*Prologo, R., p. 13*).

XXIII «... dus de Spiritul lui Dumnezeu» (1Cor 12, 3)

Cât privește darurile spirituale, nu vreau, fraților, să vă las în neștiință. Voi știți că pe când erați păgâni vă duceați la idolii cei necuvântători ca mânați. De aceea vă aduc la cunoștință că nimeni, când vorbește dus de Spiritul lui Dumnezeu, nu zice: «Afurisit să fie Isus», și nimeni nu poate zice: «Domn este Isus», decât numai în Spiritul Sfânt.

Sunt deosebiri în daruri, dar unul și același este Spiritul. Deasemenea sunt deosebiri în servicii, Domnul însă este același. Sunt și deosebiri în înfăptuiri, dar același este Dumnezeul care le înfăptuiește toate în toți (1Cor 12, 1-6).

Ce loc ocupă în mine călăuzirea Duhului?

Când e vorba de a face un discernământ în timpul îndrumării spirituale, una din zonele cele mai importante care trebuie examinată este constituită din darurile Duhului Sfânt. Nu toate manifestările “carismatice” vin de la Dumnezeu, ci pot veni și de la om sau, chiar, de la diavol. Aceste precizări sunt destul de întâlnite în Noul Testament. Și Sf. Ioan precizează în Prima sa Scrisoare:

Dragii mei, să nu dați crezare oricărui spirit, ci verificați dacă spiritele vin de la Dumnezeu, căci mulți profeți mincinoși au împânzit lumea (1In 4, 1).

Trebuie deci să știm să discernem bine *spiritele*, spune Ioan, deoarece mulți s-au prezentat drept *profeți* și nu erau, pentru că nu erau inspirați de Dumnezeu. Semnul că profetul este inspirat de Dumnezeu este că *spiritul* recunoaște întruparea:

După aceasta recunoașteți Spiritul lui Dumnezeu: orice spirit care mărturisește pe Isus Cristos întrupat este de la Dumnezeu. Dimpotrivă, orice spirit care nu-l mărturisește pe Isus nu este de la Dumnezeu; acesta este al lui Antihrist, despre care ați auzit că vine, și de pe acum este în lume (1In 4, 2-3).

Același Paul le atrage atenția Corintenilor cu privire la *apostolii mincinoși* de proveniență satanică:

Astfel de oameni sunt apostoli mincinoși, lucrători falși, prefăcuți în apostoli ai lui Cristos. Și nu este de mirare, căci Satana însuși se prefacă în înger luminos. Nu este deci mare lucru dacă și servitorii lui se prefac în servitori ai dreptății. Sfârșitul le va fi după faptele lor (2Cor 11, 13-15).

Deci, există un prim discernământ care trebuie făcut în ceea ce privește proveniența manifestărilor carismatice, dar pentru Paul e necesar ca în spatele oricărei manifestări să se găsească acea prezență a Duhului Sfânt care permite credinciosului să spună: «*Isus e Domn*» (1Cor 12, 3).

Numai Duhul Sfânt dă ca rezultat totala supunere a vieții credinciosului față de Isus. Fără această domnie absolută a lui Cristos Domnul, nu există viață reînnoită și nu există nici o manifestare carismatică; deci nu există nici carisma discernământului spiritual. Sf. Paul explică clar: carismele, slujirile, lucrările, sunt multe și diverse,

...dar unul și același este Spiritul... dar unul și același este Domnul... dar unul și același este Dumnezeu, care înfăptuiește toate în toți (1Cor 12, 4.5.6).

Această afirmație a apostolului mi se pare fundamentală pentru îndrumarea spirituală. Dacă *Dumnezeu înfăptuiește*

toate în toți, atunci toată existența credinciosului reînnoită de harul lui Dumnezeu, trebuie să fie “carismatică”, adică clar călăuzită de Duhul Sfânt. Dar ar putea viața îndrumătorului să nu fie “carismatică”? Ar putea el să îndeplinească “slujirea” sa fără acțiunea directă a Duhului asupra lui? Ar putea exista un discernământ spiritual fără o iluminare specifică a Duhului? Îndrumarea spirituală este oare un rod al rațiunii umane? Cărui discipol i-ar plăcea să știe că îndrumătorul său acționează doar conform inteligenței și înțelepciunii umane?

Este cu adevărat Isus în centrul vieții mele?

Îndrumătorul este cel care și-a pus toată existența sub domnia lui Isus, dându-i-o, de aceea activitatea lui zilnică e desigur marcată de această caracteristică: să dea prioritate absolută lucrării lui Dumnezeu în orice situație, să înțeleagă că Dumnezeu lucrează mereu, să-l lase să acționeze, să observe cu atenție minunile sale și să-i mulțumească.

Părinții deșertului au înțeles foarte bine ce înseamnă să-și pună propria viață în slujirea lui Cristos și să trăiască pentru el. Noi putem și trebuie să creștem în această înțelegere – creșterea care este o funcție specifică a îndrumătorului – și, cu privire la aceasta, medităm un pasaj al lui Macarie cel Mare:

Spuse părintele Poemen: «Odată ședeam cu câțiva frați la părintele Macarie și îi spusei: “Părinte, ce trebuie să facă omul pentru a dobândi viața?”. Bătrânul îmi spuse: “În copilăria mea, la casa tatălui meu, observam că atât femeile bătrâne, cât și cele tinere aveau ceva în gură, gumă de mestecat pentru a îndulci saliva și mirosul urât, și ea, pe lângă aceasta, hrănea și împrăpăta ficatul și toate măruntaiele. Dacă acest lucru trupesc dă dulceața celor care o țin în gură și o mestecă, cu atât mai mult hrana vieții, izvorul mântuirii, izvorul apei vieții, dulceața tuturor dulceților, Domnul nostru Isus Cristos.

Diavoli, de îndată ce aud Numele lui glorios și binecuvântat pe buzele noastre, dispar ca fumul. Dacă rămânem statornici în acest Nume binecuvântat, dacă îl rumegăm, el ne dezvăluie profunzimea inimii care conduce sufletul și trupul și alungă orice gând rău din sufletul nemuritor, îi dezvăluie lucrurile cerești, mai ales pe cel care este în ceruri, Domnul nostru Isus Cristos, regele regilor, Domnul Domnilor care dă răsplată cerească celor care-l caută cu toată inima”».

Când părintele Poemen auzi aceste cuvinte de la cel despre care Cristos dăduse mărturie spunând: «Macarie cel drept s-a prezentat astăzi în fața tribunalului meu», (el și însoțitorii săi) se aruncară la picioarele lui plângând și după ce Macarie se rugă pentru ei, își luă rămas bun de la ei, aducând laudă Domnului Isus Cristos (UM, 13).

Caut, în rugăciune, îndemnurile Duhului?

Când un credincios, oricare ar fi el, începe să se roage, Duhul lucrează în el; ne-o spune Sf. Paul:

De asemenea Spiritul vine și el în ajutorul slăbiciunii noastre, deoarece noi nu știm ce să cerem în rugăciune cum trebuie, pe când Spiritul însuși mijlocește pentru noi cu nespuse suspine. Iar Acela care pătrunde inimile știe care este dorința Spiritului, și că el mijlocește pentru sfinți după vrerea lui Dumnezeu (Rom 8, 26-27).

Dacă asta este rugăciunea, atunci ea este ca un discernământ în desfășurare, pentru că devine adevărată în măsura în care, treptat, ne încredințăm rugăciunii Duhului Sfânt de fiecare dată când ea se naște în interiorul nostru. Această rugăciune a Duhului în noi este una dintre experiențele cele mai frumoase ale întregii vieți creștine, dar reprezintă și un mister indescifrabil: în timp ce ne aflăm în rugăciune, suntem mișcați de el, de iubirea și de puterea sa, cu toate acestea foarte rar prezența sa ne apare clar.

Și totuși Duhul Sfânt cu răbdare infinită încearcă să ne învețe în fiecare zi că tocmai în rugăciunea personală în tăcere, atentă la îndemnul său delicat, el poate să ne sugereze discernământul spiritual pe care-l căutăm și de care avem nevoie. Deci locul privilegiat pentru a primi acest discernământ este liniștea rugăciunii individuale.

În afară de asta, numai în timpul rugăciunii personale îndrumătorul dezvoltă acea sensibilitate interioară care-i permite să întrevadă lucrarea lui Dumnezeu în cel îndrumat. Această reculegere trebuie căutată de către îndrumător cu aceeași grijă cu care căutătorii de aur cern nisipul pentru a găsi pepite, pentru că în acea tăcere și în acea liniște iluminările Duhului strălucesc ca niște fulgere. Părinții ne-au lăsat aceste cuvinte:

Într-o zi părintele Arsenie ajunsese într-un loc unde erau trestii bătute de vânt. Bătrânul îi întrebă pe frați: «Ce e cu zgomotul acesta?». «Sunt trestii», răspunseră ei. Spuse atunci bătrânul: «Într-adevăr, când cineva se reculege, dacă aude ciripitul unei păsări, inima lui nu se mai reculege. Cu atât mai mult voi cu zgomotul acestor trestii!» (*Arsenie*, VeD, I, n. 25).

Deci o parte foarte importantă a vieții îndrumătorului este constituită din rugăciunea personală, unde Duhul vorbește inimii sale și o conduce la discernământul spiritual pentru cel îndrumat.

Inima mea e deschisă pentru a căuta «parfumele delicate»?

Îndrumătorul, care experimentează această îndrumare a Duhului în timpul rugăciunii, simte că este împins de același Duh la rugăciune și acolo intră în contact cu sensul profund al cuvântului lui Dumnezeu. Atunci căutarea iluminării divine, din partea îndrumătorului, este fundamentală și de neînlocuit.

Nu e posibil să conduci pe cineva la Domnul, bazându-te pe propria experiență personală, pentru că în îndrumarea spirituală nu sunt rețete tipărite dinainte și adesea bunul simț este o nenorocire. Sf. Ioan al Crucii scrie:

Sufletul care vrea să înainteze cu adevărat, trebuie să fie atent cui se încredințează, pentru că discipolul va fi la fel ca maestrul, fiul, la fel ca tatăl. Pentru această cale, măcar pentru comportamentul mai elevat, și chiar pentru cel de mijloc, cu greu se va găsi un îndrumător desăvârșit cu toate calitățile de care e nevoie, pentru că e necesar să fie înțelept, prudent și bogat în experiență.

Dacă este adevărat că pentru a călăuzi un suflet sunt fundamentale știința și discreția, dacă directorii nu au încă experiența a ceea ce este mai sublim, nu vor reuși să conducă sufletele acolo unde Dumnezeu va voi să le conducă. Ar putea să le pricinuiască chiar daune grave pentru că, necunoscând calea Duhului, deseori fac ca sufletele să piardă acele parfumuri delicate prin care Duhul Sfânt le dispune. Îi învață pe ei alte metode elementare citite ici și colo, adaptate numai începătorilor, și știind numai ceea ce e nevoie pentru aceștia (și să dea Dumnezeu să fie doar atât!), nu vor să le permită, chiar dacă Domnul vrea să le conducă, să meargă dincolo de acele principii și maniere discursive și imaginative, astfel încât nu depășească și nu iese afară din capacitățile naturale, cu care pot face doar puțin (IOAN AL CRUCII, *Fiamma viva d'amore, Opere*, Roma 1975, p. 1011).

Îndrumătorul deci trebuie să aibă sensibilitatea interioară necesară pentru a-l asculta pe Dumnezeu și în același timp să recunoască lucrarea Lui în cel îndrumat, care se manifestă însă prin semne foarte mici; Ioan al Crucii le-a numit “parfumuri delicate”. Numai un îndrumător cu o inimă obișnuită să caute acțiunea Duhului în tot ce se întâmplă în viața lui reușește să le simtă.

Mă ocup de “îngrijirea inimii”?

Îndrumătorul și cel îndrumat au și un alt aspect de îngrijit, pentru ca discernământul carismatic al îndemnurilor blânde și al “parfumurilor delicate” ale Duhului în viața celui îndrumat să rămână mereu treaz: “îngrijirea inimii”, adică vigilența și discernământul asupra tuturor gândurilor care trec prin minte. Era cea mai mare activitate ascunsă a Părinților; astfel, de exemplu, se exprima Anton cel Mare, care este considerat părintele monahismului:

Cine stă în deșert pentru a păstra liniștea cu Dumnezeu este eliberat de trei războaie: acela de a auzi, acela de a vorbi și acela de a vedea. Îi rămâne doar unul: cel al inimii (*Antonio*, VED, I, n. 11).

“Îngrijirea inimii” este o tensiune permanentă, o luptă pentru a împiedica mintea să cadă sub sugestia gândurilor care nu vin de la Dumnezeu, ducând cu o vigilență atentă “războiul inimii”. Îndrumătorul trebuie să se antreneze continuu pentru această luptă și să-l învețe vigilența cea mai mare pe cel îndrumat. Aceasta este o parte importantă a activității sale ascunse.

Pentru a obține victoria este necesară o fermitate riguroasă. Cassian relatează câteva considerații despre părintele Moise, cu adevărat foarte folositoare și de mare ajutor:

E imposibil ca sufletul să nu fie asaltat de gânduri, dar acceptarea sau respingerea acelor gânduri e posibilă pentru oricine dorește. Nașterea lor nu depinde total de noi, depinde însă de noi aprobarea și primirea lor.

Am spus că mintea este neapărat asaltată de gânduri; dar să nu credem că totul depinde de întâmplare sau de sugestia spiritelor rele, altfel nu ar mai exista liberul arbitru și noi nu am mai avea datoria de a ne corecta.

Eu susțin cu tărie că depinde în mare parte de noi să determinăm calitatea gândurilor noastre și să stabilim dacă în inima noastră vor trebui să găsească găzduire cele sfinte și spirituale, sau cele pământești și carnale. Lectura asiduă și meditarea continuă a Scripturii se fac tocmai pentru a face să înflorească în minte gânduri sfinte. Cântul continuu al Psalmilor e destinat să facă să se nască în noi pocăința; veghile și posturile ajută ca sufletul nostru să-și piardă gustul pentru lucrurile pământești și să vrea să le contemple numai pe cele cerești. De aceea, dacă lăsăm la o parte aceste practici, din cauza unei cedări în fața neglijenței, este inevitabil ca sufletul, gravat de greutatea viciilor, să nu încline mai întâi spre partea carnală, și apoi să cadă (CS, I, 1, XVII).

Îndrumătorul care tinde să crească în slujirea sa și să devină un punct de referință pentru cel pe care-l îndrumă, nu poate să neglijeze această bătălie, cerând zi de ziajutorul lui Dumnezeu pentru a ieși biruitor.

XXIV
«...noi avem gândul lui Cristos»
(1Cor 2, 16)

Da, celor desăvârșiți le vorbim de înțelepciune, dar nu de o înțelepciune a lumii acesteia, sau a stăpânitorilor acestei lumi, sortiți nimicirii. Dimpotrivă, vorbim de înțelepciunea lui Dumnezeu, tainică, ascunsă, pe care Dumnezeu din veșnicie a hotărât-o spre mărirea noastră. Nici unul din stăpânitorii acestei lumi nu a cunoscut-o, căci dacă ar fi cunoscut-o, nu l-ar fi răstignit pe Domnul mării. Dar, precum stă scris: «Ochiul nu a văzut și urechea nu a auzit, nici nu s-a urcat la inima omului, ceea ce a pregătit Dumnezeu celor ce-l iubesc.»

Nouă ni le-a descoperit Dumnezeu prin Spiritul său, căci Spiritul toate le cercetează, chiar și adâncurile lui Dumnezeu. Care dintre oameni cunoaște oare lăuntrul omului, în afară de sufletul omului, care este în el? Tot așa și cele ale lui Dumnezeu, nimeni nu le cunoaște, în afară de Spiritul lui Dumnezeu. Noi nu am primit spiritul lumii, ci Spiritul care vine de la Dumnezeu, ca să cunoaștem darurile ce ni le-a făcut Dumnezeu. Despre acestea vorbim, nu cu vorbe învățate de înțelepciunea omenească, ci învățate de Spirit, înfățișând cele spirituale prin cuvinte spirituale. Omul cu firea lui nu le primește pe cele ce vin de la Spiritul lui Dumnezeu; pentru el sunt o nebunie, și nu le poate înțelege, căci acestea cu ajutorul Spiritului se judecă. Dimpotrivă omul spiritual judecă orice lucru, pe când el nu este judecat de nimeni. Căci: «Cine a cunoscut gândul Domnului, ca să-l învețe?» Noi însă avem gândul lui Cristos (1Cor 2, 6-16).

Modul în care abordez eu discernământul este spiritual?

Credincioșii care și-au aprofundat credința – cei pe care apostolul îi numește *desăvârșiți* – pot mai mult decât toți ceilalți oameni să vorbească despre *înțelepciune*, dar despre cea adevărată, foarte diferită de cea umană. Paul afirmă că e vorba

...de înțelepciune, dar nu de o înțelepciune a lumii acesteia, sau a stăpânilor acestei lumi, sortiți nimicirii. Dimpotrivă, vorbim de înțelepciunea lui Dumnezeu, tainică, ascunsă, pe care Dumnezeu din veșnicie a hotărât-o spre mărirea noastră (1Cor 2, 6-7).

Această înțelepciune ne ajută să înțelegem lucrul cel mai extraordinar din toată istoria umană: Dumnezeu mântuiește lumea prin Isus Cristos. Paul le explică Corintenilor că această viziune de credință este lucrarea Duhului și aici se naște o mare problemă:

Omul cu firea lui nu le primește pe cele ce vin de la Spiritul lui Dumnezeu; pentru el sunt o nebunie, și nu le poate înțelege, căci acestea cu ajutorul Spiritului se judecă (1Cor 2, 14).

Această dificultate este un obstacol care trebuie înfruntat cu multă grijă când se vorbește de îndrumarea spirituală. Căile Duhului nu sunt ale noastre, așa cum valorile lui sunt în mod dramatic diferite de ale noastre. Spune Domnul prin profetul Isaia:

Căci gândurile mele nu sunt ca gândurile voastre, căile mele ca ale voastre – zice Domnul. Și cât de departe sunt cerurile de pământ, așa de departe sunt căile mele de căile voastre, cugetele mele de cugetele voastre (Is 55, 8-9).

Se poate stabili cu o anumită validitate de aproximație, de exemplu, că o programă de matematică sau de chimie poate fi desfășurată într-un anumit timp și că, dacă un student cu inteligență medie va dedica un anumit număr de ore pentru studiul acelei programe, va putea s-o învețe în mod adecvat. Toți înțeleg că, în ciuda unei deviații statistice, aceste date pot fi considerate drept valide din punct de vedere generic.

Însă nu poate fi aplicat același discurs și în domeniul spiritual, unde acești parametri nu au nici o valoare. Nu există o scală de implicare din partea îndrumătorului care să reveleze în ce moment va înflori calea creșterii sau a sfințeniei. Nu există un anumit număr de ore de rugăciune, după care situația celui îndrumat va deveni clară în ochii săi. În domeniul spiritual totul este “har” și nimic nu este “merit”. A-l urma pe Duhul Sfânt și îndemnurile sale delicate în discernământul spiritual, este deci o activitate spirituală, nu una rațională.

Simt necesitatea unui discernământ riguros?

În viața creștină a vremurilor noastre întâlnim deseori excese de raționalitate, mai ales când se vorbește de morală. E clar că morala și discernământul spiritual nu sunt atât de distante între ele, pentru că se ating, ba chiar se întrepătrund, dar nu coincid niciodată perfect. Dimpotrivă, dintr-un anumit punct de vedere se distanțează complet: morala se dezvoltă în lumea conceptelor și a principiilor, în timp ce discernământul există exclusiv în terenul acțiunii.

Se poate spune că morala se inspiră dintr-o acțiune doctrinară specifică, în timp ce cealaltă este în permanență ascultare a acțiunii harului. Cu toate acestea cele două realități se intersectează inevitabil, dar riscul este să se suprapună sau să se înlocuiască reciproc.

Fără îndoială că există o morală teologică și filosofică esențial rațională, necesare pentru a stabili reguli sau norme

de comportament; și morala creștină este așa, în ciuda faptului că principiile sale sunt adesea luate ad litteram din Scriptură și prin natura lor sunt “de neschimbat”. Isus însuși a spus:

Să nu credeți că am venit să desființez Legea și Profeții. Nu am venit să desființez, ci să împlinesc. Adevărat vă zic: până nu va trece cerul și pământul, nici o iotă și nici o linioară nu va dispărea din Lege fără ca toate să se îplinească. Așadar, cine va desființa una singură din aceste porunci, cât de mici, și va învăța astfel oamenii, va fi cel mai mic în Împărăția Cerurilor. Dar cine le va ține și le va învăța, acela va fi cel mai mare în Împărăția Cerurilor (Mt 5, 17-19).

De fiecare dată când cel îndrumat trebuie să ia o decizie, pentru că se află într-o dilemă morală, trebuie să se îndrepte inevitabil către preceptele evanghelice, până unde e posibil. Discernământul spiritual, atunci, poate oare să fie condus la o simplă aplicare al codului moral? Cu siguranță nu. Trebuie să ne ferim de simplificările superficiale și raționale.

Pentru un discernământ spiritual adevărat ceea ce contează nu este ceea ce stă scris într-un text, ci a face experiența concretă a călăuzirii Duhului care-i conduce pe îndrumat și pe îndrumător la înțelegerea adevărată a deciziei care trebuie luată. În ultimă analiză – până acolo unde firește e posibil – contează să descopăr de ce natură este dorința care mă împinge și până unde coincide această dorință cu îndemnul Duhului Sfânt care acționează în adâncul inimii mele.

În mulți creștini contemporani cultura dominantă a consolidat un “legalism” interior îndemnându-i să dezvolte reguli de comportament, ca cele în vigoare între un bun cetățean și Stat. De aici s-a născut și o ierarhie fixă de valori,

de “legi” și de “reguli”, chiar dacă apoi e vorba deseori de o ierarhie subiectivă.

Dar discernământul spiritual trebuie să țină cont de complexitatea dorințelor care-l chinuie pe omul contemporan. Descoperirile psihologice fac parte din cunoștințele culturale ale omului din timpul nostru și ne-au sensibilizat la complexitatea îndemnurilor lumii noastre interioare; dacă sunt bine integrate, pot aduce chiar o înțelegere mai bună a experienței spirituale. Din această confruntare între științele umane și considerațiile tradiționale cu privire la viața spirituală s-a născut marele interes actual, în toată lumea creștină, pentru îndrumarea spirituală.

Adevăratele îndemnuri spirituale apărute în Biserica postconciliară și distinse prin numele generic de “reînnoire” – de unde vine bineînțeles *Reînnoirea în Duhul Sfânt* – conduc toate la urgența descoperirii unui discernământ spiritual mai riguros.

Să rămân sub călăuzirea Duhului: este acesta obiectivul meu?

În meditația precedentă am văzut importanța rugăciunii în îndeplinirea discernământului spiritual, dar există și un alt ax la fel de important în jurul căruia se învâрте viața creștină: cel al acțiunii. Poate părea la prima vedere chiar opusul rugăciunii, dar este numai o impresie de moment și superficială, pentru că acțiunea nu este mai puțin importantă decât rugăciunea.

Părinții deșertului – chiar și cei care trăiau ca eremiți – nu petreceau tot timpul lor numai în rugăciune de contemplație, ci trebuiau să desfășoare multe servicii ca să se întrețină; de exemplu, să facă curățenie în chiliile lor, să muncească, să pregătească mâncarea, să meargă să scoată apă din fântână etc.

Alegeau munci manuale simple care corespundeau cu singurătatea, le permiteau “să rumege” – repetând ore-n șir, până când li se impregnau în suflet – pagini întregi ale Scripturii pe care le memorizaseră, ori numai care le îngăduiau să invoce în continuu numele lui Isus. În acest mod munca lor nu se opunea rugăciunii, ba chiar se poate spune că devenea rugăciune. Așa se povestește despre părintele Anton cel Mare:

Într-o zi părintele Anton, în timp ce ședea în deșert, fu cuprins de descurajare și de o mare întunecime de gânduri. Și îi spunea lui Dumnezeu: «O, Doamne! Eu vreau să mă mântuiesc, dar gândurile mă împiedică. Ce pot face în durerea mea?».

Acum, aplecându-se puțin, Anton vede un altul ca el, care șade și lucrează, apoi întrerupe munca, se ridică în picioare și se roagă, apoi se așează din nou să împletească corzi, și din nou se ridică și se roagă. Era un înger al Domnului, trimis să-l corecteze pe Anton și să-i dea forță. Și-l auzi pe înger spunând: «Fă așa și vei fi mântuit». Auzind acele cuvinte, fu cuprins de mare bucurie și curaj: făcu așa și se mântui (*Antonio*, VeD, I, n. 1).

Reflectând bine, discernământul nu este oare punctul de întâlnire între rugăciune și acțiune? În realitate atât cel îndrumat, cât și îndrumătorul au un obiectiv în comun: să rămână mereu sub îndemnul Duhului.

Cum percep acțiunea Duhului în mine?

Sensibilitatea la îndemnurile blânde ale Duhului se învață atât în timpul momentelor de rugăciune, cât și în timpul acțiunii, pentru că ceea ce se intuește în timpul rugăciunii ușurează apoi descoperirea îndemnurilor lui Dumnezeu. Dar conceptul e valabil și în sens invers: ceea ce s-a învățat din

activitatea divină în timpul acțiunii ușurează ascultarea lui Dumnezeu în timpul rugăciunii.

În practică, îndrumătorul trebuie să fie foarte atent să construiască în cel îndrumat acest lanț neîntrerupt de observații în care intuițiile rugăciunii iluminează acțiunile pentru a le citi conform Duhului; ceea ce a învățat din acțiunea Duhului în viața sa îi deschide ochii față de dorința de a avea mai multă lumină din rugăciune și invers. În orice caz ceea ce contează pentru cel îndrumat este să stea în așteptarea de a putea descoperi cum îi vorbește Dumnezeu și mai ales ce îi spune. Îndrumătorul și discipolul, trebuie să învețe să cerceteze în continuu semnele acțiunii Duhului Sfânt în viața discipolului.

Părintele Serapione era foarte atent la ceea ce Duhul îi sugera în rugăciune și în meditație și punea în practică de fiecare dată când Duhul însuși îl punea în fața unor situații în care trebuia să acționeze conform sugestiilor sale. Despre el se povestesc următoarele:

Altă dată în Alexandria întâlni un sărac înghețat de frig. Își spuse: «Cum, eu care sunt considerat ascet sunt îmbrăcat cu o tunică, iar acest sărac, sau mai degrabă Cristos, moare de frig? Sigur că dacă-l las să moară, voi fi condamnat de omucidere în ziua judecății». Se dezbracă ca un adevărat atlet și dădu săracului haina sa.

Se așeză cu mica evanghelie pe care o purta mereu la subsuoară. Trecu un gardian și, când îl văzu gol, îi spuse: «Părinte Serapione, cine te-a dezbrăcat?». Arătând mica lui evanghelie răspunse: «Iată cine m-a dezbrăcat». În timp ce plecă de acolo, întâlni pe cineva care era arestat pentru o datorie, pentru că nu putea să plătească. Nemuritorul Serapione își vându mica evanghelie și plăti datoria acelu om. Se întoarse în chilia sa gol. Când discipolul său îl văzu gol îi spuse: «Părinte, unde ți-e tunică?». Bătrânul îi spuse: «Dragule, am trimis-o acolo unde nu vom avea nevoie de ea». Fratele îi spuse: «Unde e mica ta evanghelie?». Bătrânul răspunse: «Într-adevăr, dragule, am vândut-o celui care îmi

spunea în fiecare zi: *Vinde tot ce ai și dă săracilor* (cf Mt 19, 21) și am dat-o ca să am mai multă încredere când voi apărea în fața lui în ziua judecării» (DI, n. 566).

Ascultarea cuvântului lui Dumnezeu, în orice caz, deschide inima celui îndrumat să înțeleagă voința Domnului și să descopere modul în care Duhul îl mișcă.

Pe tot drumul creșterii spirituale cel îndrumat să nu uite niciodată, însă, că înțelegerea îndemnurilor Duhului în adâncul inimii sale este mereu un fapt spiritual, exact cum zice apostolul:

...și cele ale lui Dumnezeu nimeni nu le cunoaște, în afară de Spiritul lui Dumnezeu. Noi nu am primit spiritul lumii, ci Spiritul care vine de la Dumnezeu, ca să cunoaștem darurile ce ni le-a făcut Dumnezeu. Despre acestea vorbim, nu cu vorbe învățate de înțelepciunea omenească, ci învățate de Spirit, înfățișând cele spirituale prin cuvinte spirituale. Omul cu firea lui nu le primește pe cele ce vin de la Spiritul lui Dumnezeu; pentru el sunt o nebunie, și nu le poate înțelege, căci acestea cu ajutorul Spiritului se judecă (1Cor 2, 11-14).

Dacă cel îndrumat își parcurge drumul spiritual cu această certitudine, atunci învață în fiecare zi să caute discernământul spiritual în toate acțiunile sale și să se lase condus de el cu mare așteptare și bucurie. Exact așa acționau Părinții:

Un bătrân spuse: «Nu am făcut niciodată un pas fără să știu dinainte unde să-mi pun piciorul, ci mă opream să reflectez și nu făceam nimic până când Domnul nu mă conducea» (DI, n. 485).

Urmarea îndemnurilor blânde ale Duhului era considerată drept cea mai importantă preocupare a lor:

Un bătrân spuse: «Discernământul este cel mai bun dintre toate virtuțile» (DI, n. 106).

Poate că toți trebuie să învățăm de la ei.

XXV

«Eli, Eli, lama sabahtani?» (Mt 27, 46)

Tot atunci au fost răstigniți cu el doi tâlhari, unul la dreapta și altul la stânga. Trecătorii îl insultau, dând din cap și zicând: «Tu, care dăruiești Templul și-l clădești în trei zile, mântuiește-te pe tine însuși, dacă ești Fiul lui Dumnezeu, și dă-te jos de pe cruce!» Tot așa și arhierii, cu cărturarii și bătrânii, ziceau în bătaie de joc: «Pe alții i-a mântuit, pe sine însuși nu se poate mântui. Este rege al lui Israel! Să se dea acum jos de pe cruce, și vom crede în el! S-a încrezut în Dumnezeu! Să-l scape acum, dacă-l iubește! A zis doar: “Sunt Fiul lui Dumnezeu”». La fel îl insultau și tâlharii răstigniți cu el.

De la amiază se făcu întuneric peste întreg pământul până la ora trei. Pe la ora trei Isus strigă cu glas puternic: «Eli, Eli, lama sabahtani?», adică: «Dumnezeul meu, Dumnezeul meu, de ce m-ai părăsit?» Unii din cei de față ziceau auzindu-l: «Îl cheamă pe Ilie!» Și numaidecât unul din ei alergă, luă un burete, îl înmuie în oțet, îl înfipse într-o trestie și-i dădu să bea. Ceilalți ziceau: «Ia să vedem dacă vine Ilie să-l mântuie!» Dar Isus strigă din nou cu glas tare și-și dădu sufletul (Mt 27, 38-50).

Am experimentat vreodată tăcerea lui Dumnezeu?

Citind acest pasaj din Evanghelie nu se poate să nu rămânem adânc zguduiți în fața suferinței lui Isus. Înfrângerea sa pare să fie totală, iar dezolarea sa se află la culme. În enorma suferință fizică la care este condamnat de cuie, bătute nu numai în carnea sa, ci în duritatea lemnului, Isus strigă cu o tulburare de neimaginat: îi răspunde doar ironia vulgară, grosolană și crudă a dușmanilor fără chip.

Dumnezeu tace. Moartea oribilă a lui Isus rezumă tragica condiție muritoare a omului; toate ororile morții, de la începutul istoriei omenеști până în zilele noastre, se urcă pe acea cruce în după-amiaza aceea tristă, cufundată complet în întuneric datorită eclipsei totale de soare.

Acea moarte, însă, este o trecere la viață și transformă condiția omului și a universului întreg. Evanghelistul proclamă că Fiul lui Dumnezeu, murind pe cruce, triumfă asupra puterilor lumii și ale morții. Totul conlucrează în a da mărturie despre Mântuitorul; vechea Alianță s-a încheiat și se inaugurează timpul în care Împărăția se deschide tuturor oamenilor de pe pământ.

Și totuși acel strigăt în aramaică răsună încă în inima noastră: «*Eli, Eli, lama, sabahtani?*» (Mt 27, 46). Pentru a-i înțelege bine sensul, e necesar să facem referință la ceea ce afirmă Sf. Paul:

Pe acela care nu a cunoscut păcatul, el l-a făcut păcat, ca noi să devenim prin el dreptate a lui Dumnezeu (2Cor 5, 21).

Deja în cântarea “Slujitorului suferind”, din cartea profetului Isaia, găsim aceeași semnificație:

Dar El a luat asupra sa durerile noastre și cu suferințele noastre s-a împovărat. Și noi îl socotim pedepsit, bătut și chinat de Dumnezeu. Dar El fusese străpuns pentru păcatele noastre și zdrobit pentru fărădelegile noastre. El a fost pedepsit pentru mântuirea noastră și prin rănilor Lui noi toți ne-am vindecat. Toți umblăm rătăciți ca niște oi, fiecare pe calea noastră, și Domnul a făcut să cadă asupra Lui fărădelegile noastre ale tuturor (Is 53, 4-6).

Omul atârnat în teribilele cuie a fost străpuns pentru păcatele noastre; aceasta este realitatea extraordinară a

Crucifixului: *El a fost pedepsit pentru mântuirea noastră (Is 53, 5).*

În această situație Isus Cristos s-a cufundat în păcatele noastre pentru a le duce pe umerii săi și a experimentat teribila singurătațe a omului păcătos care și-a pierdut contactul cu Dumnezeu; asta vrea să exprime strigătul tragic: «*Eli, Eli, lama sabahtani?*» (Mt 27, 46).

Isus a fost condus mereu de Duh în toate acțiunile sale și în toate faptele vieții sale; deci, și în acest moment atât de neliniștit, putem să credem cu siguranță că Duhul l-a călăuzit în acea situație, în acea angoasă sfâșietoare. Acesta este unul din misterele cel mai greu de descifrat și de acceptat, când cel îndrumat se află într-o tulburare analogă, într-o tăcere asemănătoare cu cea a lui Dumnezeu.

Am trăit vreodată o tulburare totală?

Aceeași sensibilitate interioară, care ne permite să observăm ce face Dumnezeu în cel îndrumat, ne împinge și la rugăciune – de care toți avem nevoie în momentele dificile și dureroase din viața noastră - și ne pune în sintonie cu sensul profund al Cuvântului lui Dumnezeu.

Și îndrumătorul este pus la încercare și poate să-și găsească lumina numai în aprofundarea rugăciunii și în meditarea cuvântului lui Dumnezeu. Îndrumarea spirituală nu se învață din cărți, pentru că intervenția Domnului nu este programată anticipat; de aceea îndrumătorul trebuie să fie capabil să-l simtă pe Dumnezeu că lucrează chiar și atunci când drumul pare că iese complet de pe căile cunoscute și obișnuite; ar putea părea illogic, însă este destul de clar, deoarece fiecăruia îi este rezervat drumul său.

Îndrumătorului i se cere doar să știe să recunoască îndemmurile blânde cu care Duhul îl mișcă încet și aproape de neperceput pe discipol. Și dacă Duhul ne-ar conduce pe căi derutante către un întuneric atât de mare, încât nu ne permite

să recunoaștem nici drumuri posibil de parcurs, nici direcții de întreprins, în acest caz – din diferite unghiuri – cel îndrumat și îndrumătorul fac experiența tulburării lui Isus în agonia de pe cruce: «*Eli, Eli, lama sabahtani?*» 8Mt 27, 46).

În această situație ceea ce contează este să recunoaștem mâna lui Dumnezeu, chiar dacă pare că totul s-a pierdut, ba chiar că se pierde propria convertire, propria experiență cu Dumnezeu, chiar și pe sine însuși. Asta e criza cea mai tragică pentru un îndrumat, pentru că trăiește momentul în care ispita cea mai evidentă este aceea de “a lăsa totul” și ... de a se întoarce în Egipt.

Sunt capabil să-l văd pe Dumnezeu în timpul suferinței?

Toți cei care vor să fie discipoli ai lui Isus vor trebui să treacă printr-o tragedie asemănătoare? Nu aș putea să răspund cu siguranță absolută, dar e probabil că asta reprezintă o *poartă strâmtă*, poate cea mai strâmtă dintre toate, dar necesară pentru a ajunge la sfințenia la care este chemat fiecare. Pe de altă parte Isus a trebuit să treacă de mai multe ori prin astfel de momente tulburătoare. Evanghelia lui Matei, de exemplu, relatează: *Isus a fost condus de Spirit în deșert, ca să fie ispitit de diavol (Mt 4, 1).*

Pare chiar ciudat faptul că Duhul e cel care-l duce în ispită, și totuși Evanghelia lui Marcu spune:

Spiritul îl împinse numai decît în deșert. A rămas în deșert patruzeci de zile, ispitit de satana (Mc 1, 12-13);

și evanghelistul Luca ne confirmă:

Plin de Spiritul Sfânt, Isus se întoarce de la Iordan; apoi dus de Spirit în deșert timp de patruzeci de zile, fu ispitit de diavol (Lc 4, 1-2).

Poate că tocmai această experiență ne permite să învățăm că și în momentele cele mai dificile, chiar când pare că Dumnezeu se ascunde și tace în fața rugăciunilor noastre, El este totuși încă cu noi și harul său, oricât ar părea de absent și de neînțeles, ne susține. În aceste cazuri ceea ce contează este să recunoaștem că Domnul este prezent; să nu facem loc senzației că drumul s-a închis și că toată viața spirituală se oprește fără speranță; altfel nu ar avea sens afirmația lui Paul:

Noi știm că în toate Dumnezeu conlucrează spre binele celor ce-l iubesc, celor chemați potrivit planului său (Rom 8, 28).

Partea dificilă a discernământului spiritual este tocmai acesta: să putem întrevedea, în mijlocul falimentului și în împrăștierea miilor de vise și așteptări, drumul harului. Părinții povesteau:

Părintele Arwè spuse: «Cunosc un frate, cuvântul său vine din însăși acțiunea sa; când veni din Scete, făcea împletituri și mergea în fiecare zi să le vândă. Și odată întors acasă, lua un ulcior să aducă apă. După ce pleca să aducă apă, un frate, vecinul său, venea, deschidea cu o cheie falsă, fura prețul împletiturilor și pleca. A făcut așa timp de șase luni.

Împletitorul a împărțit în două banii săi și i-a pus într-un colț cu un bilet pe care scrisese: “Te rog, ia o parte din acești bani și lasă-mi cealaltă parte, ca să am din ce trăi”. Dar celălalt nu înțelese cuvintele și luă toți banii. Împletitorul, văzând că nu înțelesese, rupse biletul și își împreună din nou banii. Împletitorul ducea o viață săracă. De fiecare dată când mergea să umple ulciorul său cu apă, lăsa mereu casa deschisă și nu o încuia, spunând: “Pentru ca fratele să nu trebuiască să mai facă efort să deschidă ușa, va găsi ușa deschisă”. Și după ce a furat în fiecare zi timp de trei ani fără întrerupere, acela se îmbolnăvi și fu pe moarte. Atunci îl chemă pe împletitor și îi

spuse: “Roagă-te Domnului, te rog, pentru mine, din cauza împletiturilor; de trei ani tot le fur; mi-e frică deci pentru că judecata e aici, în fața ochilor mei”. Împletitorul îi spuse: “Tu nu mi-ai vorbit în timpul în care se spune: Atâta timp cât soarele răsare, înainte ca soarele să apună pentru tine; dar acum ai vorbit; și ce pot face eu pentru tine? Totuși, dacă e posibil, îl voi ruga pentru tine pe Domnul”. Și fabricantul de cozi luă mâinile și picioarele bolnavului și le sărută, spunând: “Domnul să binecuvânteze aceste mâini și aceste picioare, pentru că m-au învățat să devin călugăr”. Atunci fratele muri și împletitorul îl înmormântă» (DeF, p. 252-253).

Săracul împletitor nu numai că a lucrat trei ani fără nici un câștig, ci «... ducea o viață săracă», adică nu avea ce să mănânce. Cu siguranță acei ani au fost ani de mare suferință pentru duritatea de neînțeles a inimii hoțului. De câte ori n-a strigat la Domnul în durerea sa și de câte ori nu și-a propus să fie blând și răbdător? Lucrul cel mai frumos, însă, e că după atâta răbdare, a avut bucuria de a descoperi planul lui Dumnezeu, care chiar prin păcatele unui hoț îl făcuse “călugăr” pe bândul împletitor.

Reușesc să văd încercarea drept o trecere la bucurie?

Dacă în mijlocul frustrărilor încercărilor, îndrumătorul rămâne tare în credință și reușește să-l conducă pe cel îndrumat să spere dincolo de eșecul suferit, dincolo de confuzie și angoasă, atunci poate experimenta faptul că a știut să asculte de Dumnezeu și că și-a făcut partea sa de slujitor al Împărăției. Pentru a ajunge pe celălalt mal, dincolo de întunericul dens, e necesar să reușim doar să discernem sensul pe care Dumnezeu vrea să-l dea la ceea ce, după toți parametri raționali și emotivi, apare ca o adevărată catastrofă.

Poate problemele cele mai mari se nasc în îndrumător, când uită că nu este el cel care-l formează pe discipol, ci Dumnezeu însuși îl formează. Deci soluția este aceea de a

ține privirea ațintită spre Isus, cum afirmă Scrisoarea către Evrei într-un paragraf uimitor:

Și noi dar, înconjuțați de un atât de mare nor de mărturisitori, să ne eliberăm de orice povară și de păcatul ce cu ușurință ne înlănțuie; cu statornicie să alergăm la lupta ce ne așteaptă, cu ochii îndreptați la Isus, întemeietorul și împlinitorul credinței. În locul bucuriei ce i se oferea, el a îndurat crucea, fără a ține seamă de înjosire, iar acum șade la dreapta tronului lui Dumnezeu (Ev 12, 1-2).

Isus a făcut experiența înfruntării încercării teribile a crucii:

...în locul bucuriei ce i se oferea... fără a ține seamă de înjosire, iar acum șade la dreapta tronului lui Dumnezeu (Ev 12, 2).

Această capacitate de a vedea bucuria dincolo de duritatea încercării este ceea ce-l determină pe Sf. Paul să spună:

Eu socot că suferințele timpului de față nu se pot măsura cu mărirea viitoare ce se va dezvălui în noi (Rom 8, 18).

Pentru a ajunge la acest punct, cel îndrumat și îndrumătorul trebuie să știe să se înarmeze cu umilință, învățând unul de la altul, fără bariere artificiale, să-l găsească pe Domnul chiar și în încercare, și oglindindu-se reciproc în lucrarea pe care Dumnezeu a îndeplinit-o în celălalt. Avem mereu ceva nou de învățat. Părintele Arsenie era un om cu o cultură vastă; despre el se povestește acest episod:

Într-o zi părintele Arsenie își supuse gândurile unui părinte egiptean. Unul care-l văzu, îi spuse: «Părinte Arsenie, cum de tu, care ai așa o cultură greco-romană, îți supui gândurile acestui om simplu?». El răspunse: «Desigur că am o cultura greco-romană, dar nu am învățat încă alfabetul acestui cetățean simplu!» (*Arsenie*, VeD, I, n. 6).

Singurul lucru pe care cel îndrumat și îndrumătorul trebuie să-l întipărească în adâncul inimii lor, amintindu-și-l neîncetat, este că orice moarte aparentă este începutul unei vieți noi. A ști să recunoști aceste licăriri slabe a acestei învieri, chiar și în mijlocul angoasei, este tocmai acțiunea principală a discernământului spiritual.

XXVI

«... ungera lui vă învață toate» (1In 2, 27)

În voi dar să rămână ceea ce ați auzit de la început. Dacă va rămâne în voi ceea ce ați auzit de la început, veți rămâne și voi în Fiul și în Tatăl. Iar făgăduința pe care ne-a făcut-o el însuși este aceasta: viața veșnică. Acestea vi le-am scris privitor la cei care caută să vă ducă la rătăcire. Cât despre voi, ungera pe care ați primit-o de la el rămâne în voi și nu aveți nevoie ca cineva să vă învețe, ci așa cum ungera lui vă învață privitor la toate – iar ea este adevăr, nu minciună -, rămâneți în el, cum v-a învățat ea.

Da, în el rămâneți, copilașii mei, ca atunci când se va arăta, să avem încredere, și la apariția lui să nu ne îndepărtăm cu rușine. Dacă recunoașteți că el este drept, știți că oricine înfăptuiește dreptatea este născut din el (1In 2, 24-29).

Sunt convins că acționez împins doar de Duh?

Au apărut învățători falși în Biserică, care-l refuză pe Cristos și chiar pe Tatăl; nu mai există Evanghelia. De aceea Ioan îi tratează fără respect: cine nu acceptă Evanghelia nu face parte din Biserică. Credincioșii trebuie să țină la învățătura primită pentru că este cuvântul Domnului. Cei care sunt fideli acestui Cuvânt, au primit *ungerea*, adică au fost pătrunși de ea și de harul lui Isus.

Deci, adevăratul credincios nu se pierde în spatele construcțiilor inutile de filosofie sincretică și în spatele doctrinei umane, ci rămâne atent să caute în viața sa semnele Duhului care-l conduc tot mai mult spre așteptarea unei întâlniri adevărate și profunde cu Domnul.

Când inima este deschisă spre evenimentul întâlnirii, rugăciunea și acțiunea se întrepătrund și se susțin reciproc; în

timp ce rugăciunea împinge spre acțiune, acțiunea la rândul ei se umple de rugăciune, și devine o rugăciune a inimii. Condiția necesară pentru ca acest lucru să aibă loc, este ca ambele să fie conduse de o sensibilitate interioară identică.

La un moment dat, discernământul spiritual devine atenția la îndemnul Duhului care împinge la rugăciune, și în alt moment, în schimb, la ceea ce același Duh ne împinge să lucrăm. În această alternare a îndemnelor spirituale atât evanghelizatorul, cât și contemplativul sunt atinși, pentru că amândoi sunt mișcați de Duhul Sfânt și conduși de harul său.

Am văzut vreodată acțiunea Duhului în sfinți?

Sf. Ignățiu de Loyola, fondatorul Iezuiților, îi îndemna pe însoțitorii săi să fie “contemplativi în acțiune”; nu e vorba de a confunda acțiunea și contemplația, nici de a alege una și de a o refuza pe cealaltă, ci de a învăța să acționezi “în pace”, astfel încât ascultarea interioară să fie mereu gata să întrevadă îndemnul Duhului și acțiunea să fie mereu dependentă de ele.

Examenul de conștiință pe care Sf. Ignățiu îl recomandă trebuia să fie nu o verificare a lucrurilor nefăcute sau a celor care trebuie făcute mai bine, ci un moment intens de reculegere, în care orice activitate este întreruptă, la jumătatea sau la sfârșitul fiecărei zile sau chiar mai des, pentru a asculta propria inimă și a putea verifica dacă munca desfășurată în exterior e mereu în acord cu îndemnul interior al Duhului. Asta nu e deloc ușor; marele sfânt scria:

Un lucru simt, cu excepția părerii mai bune despre cei iluminați: sunt puțini în această viață, sau mai exact nu e nici unul, care să fie capabil să determine sau să judece exact în ce măsură este el piedică și daună la ceea ce Domnul nostru vrea să lucreze în sufletul său.

Însă sunt convins că cu cât o persoană va avea o experiență mai profundă de umilință și iubire, cu atât mai mult va simți

și va cunoaște chiar și gândurile cele mai ascunse și alte lucruri mărunte care împiedică și dăunează, chiar dacă par fără importanță, fiind atât de mici în sine. Totuși, a avea o cunoaștere completă a obstacolelor și lipsurilor noastre nu face parte din această viață prezentă. Profetul cere să fie eliberat de culpele ascunse, și Sf. Paul, mărturisind că nu le cunoaște, adaugă că nu pentru asta a fost îndreptățit (OeG, p. 334).

Această întoarcere spre interior devine atunci un pas crucial, un antrenament constant care permite celui și implicat mai mult în evanghelizarea în exterior să lege continuu acțiunea sa de îndemnul interior, de ceea ce Duhul îi șoptește în inima sa.

Dacă acționăm așa, la un nivel interior foarte adânc, rugăciunea cea mai contemplativă și acțiunea cea mai angajată – izvorâte din îndemnul blând al Duhului Sfânt – se bazează pe o unică realitate. Acesta este misterul cuprins în viața atâtor sfinți.

Cum acționează Duhul în mine?

Noul Testament folosește imagini foarte diverse pentru a descrie această activitate secretă a Duhului. Sf. Paul în Scrisoarea către Romani, vorbind despre rugăciune, descrie îndemnurile Duhului drept *suspine negrăite*, sau chiar drept *dorințe ale Duhului*.

Deasemenea Spiritul vine și el în ajutorul slăbiciunii noastre, deoarece noi nu știm ce să cerem în rugăciune cum trebuie, pe când Spiritul însuși mijlocește pentru noi cu suspine negrăite. Iar Acela care pătrunde inimile știe care este dorința Spiritului, și că el mijlocește pentru sfinți după vrerea lui Dumnezeu (Rom 8, 26-27).

În același capitol apostolul exprimase aceste cuvinte cu o imagine diferită: Duhul – spune el – cu *dorințele sale*, duce *la viață și la pace*:

Cei ce trăiesc potrivit trupului la ale trupului cugetă, iar cei ce trăiesc potrivit Spiritului la cele ale Spiritului, căci pornirea trupului este moarte, pe când pornirea Spiritului este viață și pace. De aceea pornirea trupului îi este potrivnică lui Dumnezeu, deoarece nu se supune legii lui Dumnezeu, nici nu o pot face (Rom 8, 6-7).

Ioan definește aceste îndemnuri interioare într-un mod mai bogat, aproape liturgic:

Cât despre voi, ungerea pe care ați primit-o de la el rămâne în voi și nu aveți nevoie ca cineva să vă învețe, ci așa cum ungerea lui vă învață cu privire la toate – iar ea este adevăr, nu minciună -, rămâneți în el, cum v-a învățat ea (1In 2, 27).

Putem atunci să ne imaginăm acțiunea Duhului în delicatețea ei, ca o muzică dulce de fond care călăuzește toată existența credinciosului, conducându-l cu blândețe spre viață și fericire. Pe notele acestei muzici spirituale se desfășoară în pace toată activitatea noastră.

Simt bucuria pe care o produce îndrumarea?

În descrierea modului în care credinciosul se lasă continuu călăuzit de această dulceață interioară, Sf. Bernard spune că el ar putea acționa în orice moment *unctione magistra*, adică îndrumat de “Maestrul interior” prin acea *ungere* de care vorbește Ioan în Scrisoarea sa. Contemporanii sfântului ne vorbesc despre el ca de un “maestru” excepțional

în îndrumarea spirituală. Secretarul său, Goffredo de Auxerre, afirmă:

Ne e greu să credem... cât de ușor i-a fost să simtă ceea ce-i chinuia pe unii, ceea ce tulbura spiritul celorlalți; cu ce iubire dispunea și prevedea totul pentru ca excesul de muncă să nu se imprime asupra unuia sau excesul de odihnă să nu-l amortească pe celălalt; ca și cum ar cântări cu afecțiune, dacă se poate spune așa, chiar și somnul fiecărui frate... Din instinct divin, cred, învățase să cunoască forțele, dispozițiile, până chiar și stomacul fiecăruia. Se făcuse slujitorul tuturor pentru Isus Cristos (GOFFREDO DE AUXERRE, *Omelia nell'anniversario della sepoltura di san Bernardo*, PL 183, 580).

Blândețea echilibrată a Sf. Bernard în îndrumarea spirituală este un comportament cunoscut și comun printre oamenii care sunt foarte atenți la lucrurile Duhului. Printre Părinții deșertului a fost foarte renumit ca îndrumător părintele Poemen, al cărui nume înseamnă chiar “păstor de turme”. Harul său în a ajuta pe cineva și miltotivirea sa erau puncte fixe ale gândirii și acțiunii sale; un exemplu viu al acțiunii sale pastorale este descris în povestirea următoare.

Într-o zi un frate păcătui în sihăstrie. Trăia în acele locuri un eremit care de mult timp nu ieșea în lume. Se duse la el părintele sihăstriei ca să-i povestească cazul fratelui căzut, dar el îi spuse: «Dați-l afară!».

Părăsind sihăstria, fratele intră într-o deschizătură în munți, și se opri acolo și plângea. Se întâmplă ca frații, care mergeau la părintele Poemen, să-l audă plângând; apropiindu-se, l-au găsit în mare suferință. Și l-au rugat să se ridice să meargă la bătrân. Dar el refuză spunând: «Eu mor aici». Ajunși la părintele Poemen, îi povestiră acest lucru. După ce i-a consolat, a trimis pe cineva să-i spună călugărului: « Te cheamă părintele Poemen ». Și fratele veni la el. Bătrânul, văzându-l tulburat, se ridică să-l îmbrățișeze. Și, întreținându-

se prietenește cu el, îl rugă să mănânce. Deci, părintele Poemen trimise pe unul din frații săi să spună sihastrului: «De mulți ani doream să te văd, pentru că am auzit vorbindu-se de tine. Totuși, din cauza lenei amândurora, nu ne-am întâlnit; dar acum, datorită voinței lui Dumnezeu și pentru că s-a ivit o ocazie, fă efortul să vii până aici și ne vom vedea». El nu obișnuia să iasă din chilie, dar auzind cuvintele bătrânului, zise: «Dacă nu i-ar fi descoperit Dumnezeu, nu ar fi trimis să mă cheme». Se ridică și veni la el; se salutară cu bucurie și se așezară. Părintele Poemen îi spuse: «Într-un anumit loc erau doi oameni și fiecare avea un mort. Unul își lăsă mortul lui și merse să-l plângă pe al celuiilalt». La aceste cuvinte bătrânul fu cuprins de milă, își aminti de ceea ce făcuse și spuse: «Poemen sus în cer, dar eu jos pe pământ» (*Poemen*, VeD, II, n. 6).

Pentru a înțelege semnificația acestui episod trebuie să facem referință la ceea ce scrie un alt mare părinte al deșertului, Moise:

Fratele întrebă: «Dacă un om îl lovește pe slujitorul său pentru o greșală comisă de el, ce trebuie să spună servitorul?» Părintele răspunse: «Dacă este un servitor bun, va spune: “Ai milă, am păcătuit”». «Nu va spune nimic altceva?». Părintele spuse: «Nu. Din moment ce ia asupra sa povara și spune: “Am păcătuit”, stăpânul său va avea imediat milă de el. Concluzia este: nu judecați pe aproapele. Într-adevăr, când mâna Domnului ucise pe toți întâii născuți din pământul Egiptului, nu rămase casă unde să nu fie un mort». Fratele îi spuse: «Ce înseamna asta?». «Înseamnă – spune părintele – că, dacă dăm ne ocupăm cu atenție să privim păcatele noastre, nu le vedem pe cele ale aproapelui. Ar fi o nebunie dacă un om care are în casă un mort să-l lase pentru a merge să-l plângă pe cel al aproapelui. Să mori față de aproapele înseamnă să duci păcatele tale și să nu te preocupi de nimeni, că unul este bun, iar altul, rău. Nu fă rău nimănui, și nu gânde nimic rău despre cineva în inima ta. Nu disprețui pe cel ce face rău, nu consimți celui care face rău aproapelui

său și nu te bucura cu cel care face rău aproapelui său. Nu vorbi rău de nimeni; dimpotrivă spune: “Domnul cunoaște pe fiecare om”.

Nu fi complice cu cel care clevețește, nu te bucura de ceea ce spune el, dar nici nu urî pe cel ce vorbește de rău pe aproapele. Asta înseamnă să nu judeci. Să nu ai ură față de nimeni, să nu ții dușmănie în inima ta și să nu urăști pe cel ce nutrește dușmănie împotriva aproapelui său. Asta înseamnă pace. În toate astea mângâie-te cu gândul: truda durează puțin timp, dar odihna pentru totdeauna, datorită Cuvântului lui Dumnezeu. Amin» (*Sette capitoli che abba Mosè inviò ad abba Poemen*, VeD, II, n. 7).

Îndrumătorul trebuie să știe să dezvolte acest sens de echilibru, de milostivire și de mare atenție pentru tot ceea ce elimină judecata și produce pace. Îndrumatul care nu se simte judecat, ci susținut și ajutat, la rândul lui devine capabil să primească stimulii și sfaturile care vin de la îndrumător și se concentrează mai mult asupra lucrării împlinite de Duhul Sfânt decât asupra căutării de a nu face să se vadă propriile defecte sau greșeli; astfel se creează contextul corect și prietenesc pentru creșterea sa spirituală și pentru bucuria sa.

Am descoperit milostivirea lui Dumnezeu?

Marea valoare a milostivirii este cultivată numai de cine a primit și păstrează în inimă acea *ungere* specială a Duhului, care îi arată în orice moment păcatul său. Isus, vorbind de trimiterea Mângâietorului, a spus: ...*va da pe față lumea cu privire la păcat* (In 16, 8). Meditând acest Cuvânt, Părinții ne transmit:

Câțiva frați îl întreabă pe părintele Macarie cel Mare spunând: «Milostivirea e mai mare decât practicile ascetice?».

El le spune: «Da». Ei spuseră: «Demonstrează-ne».

Când părintele Macarie îi văzu descurajați și abătuți, vrând să-i încurajeze, le spuseră: «Vedeți: negustorul vinde la cel ce

cumpără și spune: “Am făcut un bun câștig” și dacă vede că celălalt e trist, îi dă înapoi ceva din bani și acela pleacă mulțumit. Așa se întâmplă cu practicile ascetice dacă se prezintă triste în fața lui Dumnezeu; distribuitorul de bunuri, judecătorul adevărului, Domnul nostru Isus Cristos este mișcat în adâncul inimii sale de milostivire și practicile ascetice ies din ea cu bucurie, veselie, ardoare».

Frații, la auzul acestor cuvinte, prinseră curaj, și când părintele Macarie îi văzu plini de zel, adăugă cu bucurie: «O picătură de ulei face vesel chipul omului în fața regelui acestei lumi, la fel puțină virtute face sufletul bucuros în fața regelui locuitorilor cerului și al locuitorilor pământului, acel rege care posedă nenumărate comori de milostivire, Domnul nostru Isus Cristos. Stă scris: *Din zilele lui Ioan Botezătorul până astăzi împărăția cerurilor se câștigă cu violența și sunt violenți cei care o stăpânesc*. Deci să ne facem violenți și noi, măcar puțin, pentru împărăția cerurilor; vom fi stăpâniți de regele veșnic, Domnul nostru Isus Cristos».

La auzul acestor cuvinte frații se aruncară la pământ, se prosternară la picioarele lui, îl lăsară în bucurie dând slavă Domnului nostru Isus Cristos” (Um, 26).

Orice îndrumat trebuie să găsească în cuvintele îndrumătorului său forța pentru a merge pe calea sfințeniei și astfel să-l lase pe îndrumătorul său «în bucurie, dând slavă Domnului nostru Isus Cristos».

XXVII

«Pacea lui Cristos să domnească în inimile voastre» (Col 3, 15)

Acum însă lăsați-vă și voi de toate acestea: mânie, ciudă, răutate, blestem, grosolanie în cuvintele voastre. Nu vă mai mințiți unii pe alții, căci v-ați lepădat de omul vechi, cu faptele lui, și sunteți îmbrăcați cu cel nou, care, pentru a ajunge la cunoașterea deplină, se reînnoiește mereu după icoana Creatorului său. Aici nu mai există grec sau iudeu, tăiere și netăiere împrejur, barbar, scit, sclav, liber, ci Cristos este totul în toți.

Ca aleși ai lui Dumnezeu, sfinți și iubiți, îmbrăcați-vă cu duioșie îndurătoare, bunătate, umilință, blândețe, răbdare. Răbdați-vă între voi și iertați-vă unii pe alții, dacă cineva are vreo plângere împotriva cuiva. După cum Domnul v-a iertat vouă, așa faceți și voi. Mai presus de toate acestea puneți însă dragostea: ea este legătura desăvârșită. Pacea lui Cristos să domnească în inimile voastre; la ea ați fost chemați, să fiți un singur Trup. Fiți recunoscători! (Col 3, 8-15).

Sunt pregătit să trăiesc fericirile lui Isus?

Convertirea face să se nască un om nou; de aceea există un efort creștin care exprimă realitatea intimă și profundă a transformării făcute de botez în viața credinciosului, care-l face să devină în fiecare zi un membru viu al lui Cristos înviat. Atunci morala nu mai este o listă de interziceri, ci un impuls interior care, cu ajutorul harului, se opune degradării și păcatului, adică *omului vechi*: practic, se opune la tot ceea ce caracterizează omul separat de Cristos.

Credinciosul crește deci în fiecare zi tot mai mult în afinitatea sa cu Domnul. Legat strâns de Cristos este copleșit de viața sa, a devenit un *om nou*, care nu se mai identifică cu

apartenențele sale culturale și sociale. Legătura cu Isus distruge rădăcina tuturor diferențelor și creștinul, cufundat în iubire, trăiește în pace.

Aceasta este Biserica: o comunitate de credincioși care, legați de iubirea lui Dumnezeu, mărturisesc lumii această iubire, și dacă o comunitate creștină, unită în Domnul, trăiește această existență, e cufundată într-un climat de pace și bucurie, își face datoria de a ierta permanent și, în rugăciune, exprimă față de Dumnezeu cu recunoștință bucuria sa cea mai adâncă.

Această seninătate interioară rezistă chiar și în mijlocul dificultăților și a durerilor existenței comunitare, fără să uităm realitatea păcatului. De aceea Sf. Paul le recomandă următoarele Colosenilor care, chiar dacă erau o comunitate foarte vie, nu erau firește încă desăvârșiți și lipsiți de greșeli:

Acum însă lăsați-vă și voi de toate acestea: mânie, ciudă, răutate, blestem, grosolanie în cuvintele voastre. Nu vă mai mințiți unii pe alții, căci v-ați lepădat de omul vechi, cu faptele lui, și sunteți îmbrăcați cu cel nou, care pentru a ajunge la cunoașterea deplină, se reînnoiește mereu după icoana Creatorului său (Col 3, 8-10).

În viața creștină comunitară nedesăvârșirea este un izvor continuu de neînțelegeri și suferințe care trebuie inserate în fiecare zi în drumul nostru către sfințenie. Efortul îndrumătorului trebuie să fie acela de a arăta, chiar și în inevitabilele momente dificile care-l vor atinge pe îndrumat, siguranța fericirilor lui Isus, ca să găsească pacea lui Dumnezeu în milostivire și iertare.

Întrevăd mântuirea mea în spiritul fericirilor?

Calea pentru a depăși dificultățile care se nasc din păcatul fraților și care îngreunează drumul comunității, și uneori îl

fac chiar dureros, este mereu aceea a umilinței și a milostivirii practicate fără măsură. Părinții deșertului ne povestesc:

Un părinte locuia în chiliile numite Eremitice, în afara Alexandriei. Și acest părinte era iute la mânie și nestatornic. Un frate mai tânăr auzi vorbindu-se de el și făcu un pact cu Dumnezeu. «Doamne - îi spuse – pentru a ispăși tot răul pe care l-am făcut, merg să locuiesc cu acel părinte; mă pun în slujba lui și îi satisfac nevoile».

Părintele deci îl insulta în fiecare zi ca pe un câine. Atunci Dumnezeu, văzând umilința și răbdarea fratelui, după șase ani petrecuți în supunere față de părinte, îi arătă în vis pe cineva care ducea un pergament mare din care jumătate era șters, și jumătate scris. Îi arătă fratelui pergamentul și îi spuse: «Iată, Domnul Dumnezeu a șters jumătate din datoria ta. Luptă și pentru ceea ce a mai rămas».

Acum, era un alt părinte, un părinte spiritual care locuia alături de el, care cunoștea situația celui frate și auzea mereu cum părintele era neglijent și-l tulbura pe nedrept pe frate și cum acesta făcea *metaniè* fără însă ca părintele să se împace cu el. Și de fiecare dată când acest părinte înzestrat cu discernământ îl întâlnea pe frate, îl întreba: «Ce faci fiule? Cum a trecut această zi? Deci, am câștigat ceva? Am mai șters ceva din pergament?». Dacă, de exemplu, din când în când trecea o zi în care nu era jignit, insultat sau persecutat de către părinte, seara mergea la vecinul său și îi spunea plângând: «Vai de mine părinte, astăzi a fost o zi rea. Nu am câștigat nimic, am trăit-o în liniște».

După alți șase ani fratele muri și părintele spiritual asigură: «L-am văzut împreună cu martirii, se ruga la Dumnezeu pentru părinte cu mare îndrăzneală și spunea: “Doamne, cum ai avut milă de mine datorită lui, la fel să ai milă și de el în marea ta milostivire și datorită mie slujitorul”». Și după patruzeci de zile, Dumnezeu îl luă la sine și pe părintele în locul odihnei. Iată la ce îndrăzneală ajung cei care suportă suferința din iubire față de Dumnezeu (DI, n. 551).

Perla acestei povestiri este umiliința tânărului frate și dorința sa de a se purifica de propriile păcate, care nu numai că l-au condus la sfințenie, ci i-au dobândit și mântuirea teribilului părinte «iute la mânie și nestatornic». Dacă un îndrumător ar reuși să-l conducă pe îndrumat pe această cale dificilă, nu ar îndeplini din fericire numai slujirea sa, ci ar face adevărate promisiunile lui Isus conținute în fericiri. Blândul frate ne-a arătat cu claritate cum umiliința, iertarea și milostivirea sunt instrumentele cele mai eficace pentru a construi acea comunitate creștină frumoasă care l-a determinat pe Sf. Paul să spună:

Mai presus de toate acestea puneți însă dragostea: ea este legătura desăvârșită. Pacea lui Cristos să domnească în inimile voastre; la ea ați fost chemați, să fiți un singur Corp. Fiți recunoscători! (Col 3, 14-15).

Cum înțeleg armonia trupului lui Cristos?

Virtutea umiliinței era considerată foarte mare printre Părinții deșertului care țineau atât la unitatea între ei, cât și la eforturile ascetice pentru a ajunge la sfințenia personală. Una din povestirile cele mai semnificative în această privință este următoarea:

Despre un frate care era într-o mănăstire se povestește că un alt frate care trăia cu el fură obiecte din depozitul economului mănăstirii, le puse într-un sac și le depuse lângă frate; acesta nu știa că era vorba de obiecte furate, ci credea că aparțineau aceluia frate.

După puțin timp și-a dat seama că obiectele dispăruseră și le căută în chiliile fiecărui frate. Intrat în chilia fratelui căruia îi fuseseră încredințate obiectele, le căută și le găsi; imediat fratele se aruncă la pământ, făcu *metania* și spuse: « Și-a bătut joc de mine. Am păcătuit, iertați-mă». Și fratele care furaseră obiectele și i le încredințase, îl insultă pe fratele în a

căruia chilie au fost găsite obiectele, îl lovi peste obraz și cerea să fie dat afară din mănăstire. În toate acestea fratele nu negă, dimpotrivă se umili în fața lui și spuse: «Am păcătuit, iartă-mă». Și fratele deveni obiect de ură din partea abatelui și a tuturor fraților care locuiau în mănăstire. Mai ales fratele care furase obiectele îl ura, îl insulta în orice moment, îl numea hoț în prezența fraților. Și după ce a petrecut doi ani în această mănăstire suportând acest dispreț mare, Dumnezeu descoperi acest lucru părintelui Macarie din Scete și părintele Macarie se duse în Egipt ca să-l vadă pe frate.

Când se apropie de mănăstire, toți frații se adunară cu ramuri pentru a merge în întâmpinarea părintelui Macarie. (Și fratele fu invitat să meargă). Și fratele răspunse: «Nu sunt vrednic să iau o ramură și să merg în întâmpinarea părintelui pentru că, după cum vedeți, sunt acoperit de rușine». Și când frații ieșiră în întâmpinarea părintelui, acesta îi îmbrățișă pe fiecare, și nevăzându-l pe frate, întrebă unde este. Frații i-au spus din ce motiv – de rușine – nu ieșise să-l întâmpine. Și când părintele Macarie auzi, zâmbi și intra în mănăstire. Fratele veni atunci să-l îmbrățișeze cu umilință și făcu *metania* în fața părintelui și la fel și Macarie făcu *metania* în fața fratelui și apoi s-au luat de mână.

Părintele Macarie le spuse fraților: «Nici eu, nici voi nu suntem vrednici de cinste cum e acesta; nu numai că a suportat marele dispreț, ci a luat asupra sa și păcatul fratelui». Și părintele Macarie îl trimise din nou la locul său. Iar fratele (care furase) se îmbracă cu *melôte*⁶ a lui, ieși din mănăstire și nu se mai întoarse.

Părintele Macarie spuse: «Deoarece pentru tine disprețul a fost ca și onoarea, sărăcia ca și bogăția, dauna, ca și câștigul, neliniștea ca și bucuria, lucrurile cărnii ca și lucrurile străine, tu nu vei muri, ci vei trăi. Ai grijă de conștiința ta cu aproapele tău și stai departe de cel mândru» (UM, 46).

⁶ *Melôte*: manta din piele de berbec pe care eremitul o folosea pentru dormit, sau pentru acoperit. Sf. Atanasie, care fusese călugăr înainte de a fi episcop, își puna *melôte* sub veșmintele pontificale.

În fața comportamentului fratelui acuzat pe nedrept, inima noastră tremură, pentru că nu simte că posedă o iertare atât de eroică; dar aceste previziuni sunt în general greșite, pentru simplul motiv că milostivirea este rodul harului și nu se naște din forțele noastre. Totuși e clar că umiliința fratelui era terenul fecund pe care se baza iertarea; pe lângă aceasta dorința sa de a nu tulbura comuniunea în mănăstire era mai mare decât dorința sa legitimă de dreptate. Unitatea trupului lui Cristos era deci un bine care trebuia salvat și era mai important decât propriile umiliri devastatoare.

Cât sunt de dispus să am *simțămintele* lui Isus?

Să ieși asupra ta păcatul celorlalți e cu siguranță un lucru atât de cutremurător, încât ne determină să reflectăm mai bine asupra conceputului mântuirii prin sacrificiului lui Isus. Isaia spune:

...a luat asupra Sa durerile noastre și cu suferințele noastre s-a împovărat... El a fost străpuns pentru păcatele noastre și zdrobit pentru fărădelegile noastre. El a fost pedepsit pentru mântuirea noastră și prin rănilor lui noi toți ne-am vindecat. ...Domnul a făcut să cadă asupra Lui fărădelegile noastre ale tuturor. Chinuit a fost, dar s-a supus și nu și-a deschis gura sa; ca un miel spre junghiere s-a dus și ca o oaie fără de glas înaintea celor ce o tund, așa nu și-a deschis gura sa. Întru smerenia Lui judecata Lui s-a ridicat... Pentru fărădelegile poporului meu a fost adus spre moarte (Is 52, 4-8).

Fratele acuzat pe nedrept avea aceeași inimă ca a lui Isus și asculta invitația lui Paul: *Nutriți în voi același simțământ care era în Cristos Isus (Fp 2, 5).*

Dar dacă vrem să fim discipolii lui adevărați, până la a ne urî viața (cf Lc 14, 26), trebuie să parcurgem într-un fel

această cale strâmtă. În acest moment îndrumătorul trebuie să îndeplinească una din cele mai dificile îndatoriri ale slujirii sale și are nevoie de mult har și rugăciune, pentru că a arăta lucrarea Duhului în aceste situații grele este, obiectiv vorbind, o datorie istovitoare. Însă Duhul lucrează pentru a întipări chipul lui Cristos în inima îndrumatului. Atenție, însă, să nu distrugem, în loc să construim.

Sf. Igañțiu de Loyola ne indică un drum drept și sigur pentru a obține harurile de care îndrumătorul spiritual are nevoie: a căuta mereu, în mod activ, prezența lui Dumnezeu:

A-l căuta înainte de toate pe Domnul, adică darurile sale sfinte: o iluminare, sau lacrimile:

1. pentru propriile păcate sau pentru cele ale celorlalți;
2. pentru misterele lui Cristos Domnul nostru în viața de pe pământ și în cea de dincolo;
3. pentru considerarea sau iubirea persoanelor divine.

Și aceste lacrimi au cu atât mai mare valoare, cu cât provin din gânduri și considerații mai elevate. Și dacă în sine al treilea punct ar fi mai desăvârșit decât al doilea și cel dintâi, pentru orice individ va fi mai bun acela în care Domnul nostru se dăruiește mai mult prin darurile sale sfinte și harurile sale spirituale. El vede și știe ce e mai bine și știind totul, arată drumul care trebuie urmat. Între timp ne ajută mult să-l căutăm; suntem susținuți de harul său divin, care ne face să experimentăm multe moduri pentru a sosi și a merge pe acel drum «care este cel mai clar», mai fericit în această viață, orientat și orânduit vieții veșnice, pentru că suntem uniți cu darurile sale “sfinte” (OeG, p. 336).

A-l căuta mereu pe Dumnezeu, darurile sale, prezența sa, cuvântul său și voința sa, este munca zilnică a sufletului care merge spre Dumnezeu; dar drumul de parcurs este mereu iubirea. Scrie Cassian:

Darurile sunt înmulțite conform necesităților și pentru un timp limitat: când se va încheia timpul prezent, ele vor

dispărea; iubirea în schimb nu va fi niciodată mai mică. Ea lucrează în folosul nostru, nu numai în această lume, ci și în veșnicie. Când vom lăsa lucrurile necesității corporale, ea va dura încă, făcută mai eficace și desăvârșită pentru că, pusă în repararea oricărei corupții posibile, e unită veșnic cu Dumnezeu într-o flacără mai vie și mai intimă (CS, I, XI, p. 69).

XXVIII
«V-am dat un exemplu»
(In 13, 15)

...Isus cum știa că toate le-a dat în mâinile sale și că de la Dumnezeu a venit și la Dumnezeu se duce, se scoală de la masă, dezbracă mantaua, ia un ștergar și se încinge. Apoi toarnă apă într-un lighean și începe să spele picioarele discipolilor săi și să le șteargă cu ștergarul cu care era încins. Așa ajunge la Simon Petru: dar acesta îi zice: «Tu, Doamne, să-mi speli mie picioarele?» Isus îi răspunde: «Ceea ce fac eu, tu nu înțelegi acum, dar vei înțelege pe urmă.» Petru îi zice: «În veci nu-mi vei spăla picioarele!» Isus îi răspunde: «Dacă nu te spăl, nu ai parte de mine.» Atunci Simon Petru îi zice: «Doamne, nu numai picioarele, ci și mâinile și capul!» Isus îi zice: «Cine s-a scaldat nu are nevoie să se spele, ci este curat în întregime. Și voi sunteți curați, dar nu toți.» Căci îl știa pe cel ce avea să-l vândă; de aceea zise: «Nu toți sunteți curați.»

Apoi, după ce le spăla picioarele, își luă hainele, se așeză din nou la masă și le zise: «Vă dați voi seama de ceea ce v-am făcut? Voi mă chemați Învățător și Domn, și pe drept o spuneți, căci sunt. Dacă eu dar v-am spălat picioarele, eu Domnul și Învățătorul, și voi trebuie să vă spălați unii altora picioarele. V-am dat un exemplu, ca și voi să faceți precum v-am făcut eu vouă. Adevărat, adevărat că spun: servitorul nu este mai mare decât stăpânul său, nici trimisul mai mare decât cel trimis. Dacă le știți acestea, ferice de voi dacă le faceți» (In 13, 3-17).

Pot să fug de legea lui Cristos?

Paștele – marea sărbătoare ebraică care amintește trecerea lui Dumnezeu care vine să-l salveze pe poporul său – e foarte aproape, mai lipsesc doar câteva zile. Chiar în același timp a

acestei sărbători Isus, prin moartea sa iminentă, ne deschide tuturor adevărata trecere la Tatăl. Evanghelistul începe deci povestirea sa, subliniind foarte clar iubirea supremă a lui Isus, care dă un sens deplin la toată opera sa de mântuire:

Înainte de sărbătoarea Paștilor, cum Isus știa că i-a venit ceasul să treacă din această lume la Tatăl, și cum îi iubea pe ai săi care erau în această lume, i-a iubit până la capăt (In 13, 1).

Cu toate acestea trebuie să știm că în această Evanghelie evenimentul instituirii Euharistiei nu ne este povestită; nu vom putea ști niciodată exact cauza acestei lipse, totuși e clar tuturor că acest moment de rămas bun conține în Ioan același spirit de la ultima Cină. Isus, spălând picioarele discipolilor săi, împlinește gratuit gestul unui sclav: iubirea l-a făcut să devină cu adevărat slujitorul prietenilor săi.

Acceptarea acestei iubiri înseamnă multe lucruri: a fi purificați, a avea parte cu el, a găsi fericirea; înseamnă și a o trăi, adică a-l imita pe Cristos în frații noștri. Ioan ne spune în Prima sa Scrisoare:

Noi după aceasta am cunoscut iubirea, că el și-a dat viața pentru noi. Tot astfel și noi trebuie să ne dăm viața pentru frații noștri (1In 3, 16).

Iată secretul unei comunități creștine autentice. Când Paul scrie Galatenilor: *Duceți poverile unii altora, astfel veți împlini legea lui Cristos (Gal 6, 2)*, nu spune altceva decât, cu alte cuvinte, ceea ce a afirmat Ioan. Numai cel îndrumat care se pune în poziția de a voi *să-și dea propria viață* pentru frați, dorind să pună în practică ceea ce spune Scriptura, va putea înțelege atunci de ce Isus a spus: *«V-am dat un exemplu ca și voi să faceți ceea ce v-am făcut eu vouă» (In 13, 15).*

Unul din punctele centrale ale vieții creștine e cuprins în cuvintele Sf. Ioan și ale Sf. Paul; cu siguranță acesta din urmă ne dă și motivul mai urgent: *...astfel veți împlini legea lui Cristos.*

Care sunt caracteristicile slujirii mele?

Spălarea picioarelor pe care Isus o înfăptuiește este aproape ca un sacrament pentru toți creștinii. Este una din acțiunile sale, pe care el ne cere s-o repetăm pentru a-și revărsa iubirea sa. Din acest punct de vedere spălarea picioarelor rezultă deci ca un “mister” al vieții lui Isus, care devine un “mister” de viață nouă pentru orice îndrumat care crede, fără îndoială, în el și în harul său.

Catehismul Bisericii Catolice explică: «Evangheliile sunt scrise de oameni care au fost printre primii care au crezut și care vor să împărtășească și altora credința. După ce au cunoscut în credință cine este Isus, au putut vedea și arăta și altora urmele misterului lui în toată viața lui pământească. De la scutecele nașterii lui și până la oțetul pătimirii și la giulgiul Învierii, totul în viața lui Isus este semn al misterului său. Prin gesturile, minunile, cuvintele sale, a fost revelat că “în el locuiește în trup toată plinătatea dumnezeirii” (Col 2, 9). Firea sa omenească apare astfel ca “sacramentul”, adică semnul și instrumentul dumnezeirii sale și al mântuirii pe care o aduce El: ceea ce era vizibil în viața sa pământească duce la misterul invizibil al filiațiunii sale divine și al misiunii sale răscumpărătoare» (n. 515).

Intrarea în acest “mister” ne pune în contact direct cu Isus și cu iubirea sa. Atitudinea interioară, în inima îndrumătorului, trebuie să fie deci aceea a lui Isus care

...se scoală de la masă, dezbracă mantaua, ia un ștergar și se încinge. Apoi toarnă apă într-un lighean și începe să

spele picioarele discipolilor săi și să le șteargă cu ștergarul cu care era încins (In 13, 4-5).

Această atitudine de adevărată slujire e impregnată desigur de iubirea gingașă și înțelegătoare a lui Isus și aduce cu sine caracteristicile profunde ale aceleiași prietenii pe care le avea față de cei Doisprezece.

Deci, îndrumătorul slujește, dar vine și în întâmpinarea nevoilor celui îndrumat; nu rămâne în așteptarea unei cereri, ci caută să o anticipeze. Când slujirea poartă în sine semințe ale unei asemenea iubiri și exercițiul său zilnic, răsplata lui Dumnezeu este cu siguranță foarte mare. Părinții deșertului povestesc:

Un pustnic avea în supunere un alt pustnic care locuia într-o chilie la zece mile distanță. Gândul său îi spuse: «Cheamă-l pe frate ca să vină să ia pâinea». Dar apoi se gândi: «Trebuie să impun fratelui un efort de zece mile pentru pâine? Voi merge să i-o duc eu». Luă pâinea și se îndreptă spre chilia fratelui.

Pe drum, se împiedică într-o piatră, se lovi la un picior și îi curse mult sânge. Începu să țipe de durere și imediat îi apărură un înger care îi spuse: «De ce plângi?». Și acela, arătându-i lovitura, îi răspunse: «Pentru asta plâng». Îngerul îi spuse: «Nu plânge pentru asta; pașii pe care i-ai făcut din iubire pentru Domnul sunt toți numărați (cf Ps 56, 9), și-ți vor da o mare răsplată în fața lui Dumnezeu». Atunci ascetul aduse mulțumire lui Dumnezeu și reluă drumul plin de bucurie; ajuns la frate, îi aduse pâinile și îi povesti bunătatea lui Dumnezeu față de ei, deci îi dădu pâinile și se întoarse înapoi.

În ziua următoare luă din nou pâinile și se porni la drum spre un alt călugăr. Dar se întâmplă că acel călugăr venea la el și se întâlniră pe drum. Și cel ce mergea spuse celui care venea: «Aveam o comoară și tu ai vrut să mi-o iei». Celălalt îi spuse: «Poarta cea strămtă (cf Mt 7, 13) te va lăsa să treci numai pe tine? Lasă-mă să intru cu tine!». Și pe neașteptate, în timp ce stăteau de vorbă, le apărură un înger al Domnului care spuse:

«Disputa voastră s-a înălțat la Dumnezeu ca parfumul cu miros plăcut (cf *Fp* 4, 18)» (DI, n. 441).

Trăiesc orice slujire cu dăruire și angajare?

Când Isus spală picioarele discipolilor săi, le ceru:

Deci, dacă Eu, Domnul și Învățătorul, v-am spălat vouă picioarele, și voi sunteți datori ca să vă spălați picioarele unii altora (In 13, 14),

și prin asta le cerea tuturor, dar în acest caz îndrumătorului, o slujire “poruncită”, deci care trebuie să fie îndeplinită. Dar de ce a ales Isus spălarea picioarelor drept mijloc de a putea să-și comunice iubirea?

În acel timp, în Palestina, picioarele erau considerate partea cea mai urâtă a corpului, acea parte pe care nimeni nu ar fi vrut să o atingă ceilalți. Picioarele erau considerate contaminate și murdare nu pentru că adunau praful și pământul, ci pentru că orice persoană ar fi putut să calce pe unde călcase un lepros. Înainte de a intra într-o casă, oaspetele evreu își spăla picioarele nu numai pentru a le curăța, ci și în semn de respect față de gazdă, pentru a evita să ducă în locuință toate lucrurile murdare pe care le adunase de pe stradă. De aceea spălarea picioarelor celuilalt era un gest de mare iubire și respect.

Simon Petru ar fi putut să spele și picioarele lui Isus ca semn special de respect, pentru că Isus era un *rabbi* și o persoană specială. Spălarea picioarelor unei persoane era în genere ca și cum i-ai spune: «Voi face orice pentru tine, pentru că așa de mare este respectul pe care-l am față de tine».

A te lăsa îngrijit de un îndrumător, care are inima plină de compasiunea lui Cristos, este și un fapt salvific și terapeutic pentru îndrumatul care, din cauza propriei umilințe în a se

lăsa slujit, primește din abundență iubirea însăși a lui Isus. Consecința este clară: o convertire bucurătoare și progresivă, și o constantă vindecare de traumele afective pe care viața le-a produs în el. Povestesc Părinții deșertului:

Un tânăr care dorea să părăsească lumea plecă în deșert. Zări un turn, mai degrabă o chilie ridicată în formă de turn. Își spuse: «Voi sluji până voi muri pe cel pe care-l voi găsi în acel turn». Alergă să ciocănească. Ieși un călugăr bătrân și îi spuse: «Ce vrei?». Răspunse: «Vin să-ți cer o faptă de caritate». Părintele îl primi, îl puse să se odihnească și îi spuse: «Nu ai nimic de făcut în altă parte?». «Nu – răspunse tânărul – și vreau să rămân aici». La aceste cuvinte călugărul îl dădu afară (deoarece căzuse în necurăție și avea cu sine o femeie). Spuse deci fratelui: «Dacă vrei să progresezi, mergi într-o mănăstire, pentru că aici cu mine este o femeie». Tânărul îi zise: «Indiferent că e mama ta sau sora ta, nu vreau să știu: vă voi sluji până la moarte».

După mult timp, întrucât fratele slujea în toate fără să comenteze, călugărul și femeia își spuseră între ei: «Nu ajunge greutatea păcatului nostru, va trebui să mai răspundem și de acest suflet? Să plecăm din aceste locuri și să-i lășăm chilia». Luară atunci cu sine tot ce au putut și-i spuseră fratelui: «Noi mergem să dezlegăm un vot, tu rămâi să ai grijă de chilie». Dar îndată ce plecară, fratele înțelese intenția lor și se porni în urma lor. Văzându-l că sosește, se tulburară și spuseră: «Până când ne vei condamna? Ai chilie, rămâi acolo și veghează asupra ta însuși». Tânărul spuse: «Nu am venit pentru chilie, ci pentru a vă sluji până la moarte». La aceste cuvinte ei fură mișcați de milă și se hotărâră să se întoarcă la Dumnezeu. Femeia plecă atunci într-o mănăstire și bătrânul se întoarse în chilia lui. Astfel, datorită răbdării fratelui, amândoi s-au mântuit (DeF, pp. 256-257).

Nu numai răbdarea a acționat în inima tânărului, ci și perseverența în credința față de ceea ce el a simțit ca fiind propria vocație și slujire. Când cei doi îl dau afară din chilie,

el răspunde: «Nu am venit pentru chilie, ci pentru a vă sluji până la moarte». O slujire pentru împărăția lui Dumnezeu trebuie făcută mereu cu această angajare totală: numai atunci roadele sale vor fi cu adevărat mari.

În ce slujire “îmi dau viața”?

Când cel îndrumat permite ca îndrumătorul să aibă cu adevărat grijă de el, încredințează Domnului acea parte din el însuși de care îi este rușine cel mai mult și lasă ca iubirea însăși a lui Isus să-l purifice și să-l reînnoiască prin acțiunea afectuoasă și prietenească a îndrumătorului. De aceea o adevărată îndrumare spirituală seamănă cu spălarea picioarelor în care se dă și se primește iubirea lui Cristos.

Dacă îndrumarea spirituală se desfășoară așa, adică îndrumătorul ia asupra sa dorința de iubire pe care o avea Isus și discipolul acceptă să intre în personajul lui Petru, atunci acesta din urmă va descoperi cât de adânc l-a iertat cu adevărat Domnul. Ispășirea propriilor păcate nu derivă atât din a recunoaște ce rău am făcut, ci din a ne da seama cât de mult suntem iubiți.

Cheia înțelegerii în toate lucrurile lui Dumnezeu este iubirea și în îndrumarea spirituală iubirea este totul: începutul, forța, stilul și sfârșitul. De aceea efortul și sarcina cea mai importantă a îndrumătorului este de a căuta să devină, în acțiuni, în gesturi și în cuvinte, o imagine vie a iubirii lui Isus pentru cel pe care-l îndrumă; acest lucru poate fi și costisitor, dar roadele îndrumării vor fi foarte fecunde. Acest proces nu e mereu plăcut, dar îndrumătorul știe – cum spune Sf. Paul – că *iubirea lui Cristos ne împinge* (2Cor 5, 14).

De aceea își “dă viața” în slujirea sa:

Un părinte a spus: «Dacă cineva îți cere un lucru și tu trebuie să faci violență ca să i-l dai, încearcă să pui voința ta în acel

dar, cum stă scris: *dacă te silește cineva la un drum de o milă, fă cu el două (Mt 5, 41)*. Asta înseamnă: *dacă cineva îți cere un lucru, dă-i-l cu sufletul și cu spiritul» (D, n. 345, p. 312)*.

Ceea ce trebuie să se înțeleagă într-o slujire de îndrumare spirituală, atât din partea celui îndrumat, cât și din partea îndrumătorului, este explicat foarte bine de Ioan: *spălarea picioarelor avu loc pentru că Isus, ...cum îi iubea pe ai săi care erau în această lume, i-a iubit până la capăt (In 13, 1)*.

De aceea fiecăruia, îndrumat sau îndrumător, Isus îi spune: *«Dacă le știți acestea, ferice de voi dacă le faceți» (In 13, 17)*.

XXIX

«... Spiritul lui Isus nu-i lăasă» (Fap 16, 7)

Astfel Bisericile se întăreau în credință și zi de zi sporeau la număr. Apoi străbătură Frigia și ținutul Galatiei, deoarece Spiritul Sfânt i-a oprit să predice Cuvântul în Asia. Când ajunseră prin părțile Misiei, încercară să intre în Bitinia, dar Spiritul lui Isus nu-i lăasă. Trecând atunci pe lângă Misia, coborâră spre Troas. Într-o noapte Paul avu o vedenie: un Macedonean stătea și-l ruga «Treci în Macedonia și vino-ne în ajutor!» Îndată ce avu această vedenie, noi căutarăm numaidecât să plecăm spre Macedonia, înțelegând că Dumnezeu ne cheamă să le predicăm Evanghelia.

De la Troas ne-am imbarcat și am plecat direct spre Samotrace, iar a doua zi spre Neapolis, și de acolo la Filipi, o colonie care este orașul principal din această regiune a Macedoniei. În acest oraș am rămas câteva zile. Sâmbătă am ieșit în afară orașului, lângă un râu, unde bănuiam că este un loc de rugăciune. Ne-am așezat și ne-am adresat femeilor care se adunaseră. O femeie numită Lidia, vânzătoare de purpură din orașul Tiatria, adoratoare a lui Dumnezeu, ne asculta. Acesteia Domnul i-a deschis inima, să ia aminte la cuvintele lui Paul. După ce a primit botezul, ea și familia ei, ne-a invitat zicând: «Dacă socotiți că sunt o credincioasă a Domnului, veniți și stați în casa mea.» Și ne-a silit (Fap 16, 5-15).

Sunt convins că sunt mântuit “prin har”?

Viața tinerei Biserici este foarte vivace; comunitățile creștine izvorăsc pretutindeni și au convertiți de origine iudaică și păgână. Firește apar probleme și conflicte: pot iudeii să frecventeze casele celorlalți și să stea la masă cu ei,

dacă pun în practică prescripțiile alimentare sacre? Dificultatea este foarte mare, deoarece comunitățile se întâlnesc în case și celebrează Euharistia în timpul unei cine.

Pe lângă asta, poți să intri în poporul lui Dumnezeu și să te mântuiești fără să fii circumscris? Circumcizia nu era oare semnul Alianței? Poți să aparții poporului lui Dumnezeu, respectând mai puțin Legea, care este centrul revelației lui Isus? După cum se vede problemele erau foarte multe: cum se puteau rezolva?

Cu convertirea lui Corneliu a fost acceptată evanghelizarea păgânilor, dar această primire, în loc să simplifice lucrurile, le-a complicat. S-a pus problema: care trebuia să fie în interiorul Bisericii poziția convertiților de la păgânism; până în acel moment comunitatea creștină era formată numai din credincioși de origine iudaică.

Sub călăuzirea Duhului, Biserica înțelege că însăși existența sa este determinată de unirea într-o singură credință a evreilor și a păgânilor. Această unire trebuie să exprime realitatea mântuirii în Isus Cristos până la punctul în care evreeii și păgânii pot să stea la aceeași masă și să frângă aceeași pâine. Euharistia era centrul controverselor, dar și punctul forte al unității; astfel se adresa Sf. Paul Corintenilor:

Vă spun ca unor oameni cuminți. Judecați voi înșivă ceea ce spun. Nu este oare potirul binecuvântat, pe care-l binecuvântăm, împărtășirea cu sângele lui Cristos? Pâinea ce o rupem, nu este oare împărtășirea cu corpul lui Cristos? Deoarece una este pâinea, noi toți suntem un singur corp, căci toți suntem părtași la această singură pâine (1Cor 10, 15-17).

Pentru a rezolva conflictele a fost convocat conciliul din Ierusalim în care Petru, vorbind de întâlnirea cu Corneliu și de convertirea lui neașteptată, care a avut loc sub stăpânirea minunată a Duhului Sfânt, afirmă acest mare adevăr:

«Fraților, voi știți că din primele zile Dumnezeu m-a ales printre voi, ca păgânii să audă prin gura mea cuvântul Evangheliei și să creadă. Iar Dumnezeu, care cunoaște inimile, a dat mărturie pentru ei, dându-le Spiritul Sfânt, la fel ca și nouă, și nu a făcut nici o deosebire între noi și ei, căci le-a curățit inimile prin credință. De ce îl ispitiți dar pe Dumnezeu, voind să puneți pe grumazul discipolilor un jug pe care nici părinții noștri, nici noi n-am fost în stare să-l purtăm? Prin harul Domnului Isus doar credem că suntem mântuiți, tot așa ca și ei» (Fap 15, 7-11).

Caut călăuzirea Duhului?

E clar că teologia exprimată de Sf. Petru se naște din semnele indiscutabile ale Duhului Sfânt, văzute, fie prin viziunile primite, fie în Corneliu și în familia sa. Mai înainte Petru trebuie deja să se apere în fața a lor săi de acuzarea că a botezat păgâni și argumentarea lui a fost aceeași: asta era voința lui Dumnezeu. După ce a povestit viziunea cu pânza albă care cobora din ceruri, în timp ce stătea în rugăciune la Giaffa, adăugă:

«Și iată, în același moment, dinaintea casei în care ne aflam au ajuns trei oameni, trimiși la mine din Cezarea. Spiritul mi-a zis să merg cu ei fără a sta pe gânduri. Cu mine au venit și acești șase frați. Și am intrat în casa omului. El ne-a povestit cum a văzut îngerul stând în casa lui și zicând: “Trimite la Iope și cheamă-l pe Simon, zis Petru; el îți va spune lucruri prin care vei fi mântuit, tu și întreaga ta familie”. Când am început să vorbesc, Spiritul Sfânt a căzut asupra lor, ca și asupra noastră, la început. Atunci mi-am adus aminte de cuvintele spuse de Domnul: “Ioan a botezat cu apă, voi însă veți fi botezați cu Spirit Sfânt”. Dacă Dumnezeu, așadar, le-a dat același dar ca și nouă, care am

crezut în Domnul Isus Cristos, cine eram eu, să mă pot împotrivi lui Dumnezeu?» (Fap 11, 11-17).

Numeroasele referințe la Duhul Sfânt făcute de apostol ne arată foarte clar care a fost importanța acordată urmării semnelor Duhului Sfânt în acțiunea primilor creștini și cât de atenți au fost ei la aceste urme pentru a fi mereu conduși de el.

Sunt docil la “corecturile” făcute de Duh?

Apostolul Paul, după conciliul din Ierusalim, pleacă într-o călătorie pastorală – cunoscută de obicei ca *a doua călătorie misionară a sa* – pentru a transmite tinerei Biserici din Asia Mică deciziile Conciliului și pentru a încuraja dezvoltarea. Din principiu Sf. Paul se opune circumciziei creștinilor de origine neiudaică, adică a acelor care erau păgâni. În timpul acestei călătorii, însă, Duhul Sfânt intervine misterios pentru a-l face să decidă ce direcție trebuia să ia misiunea:

Apoi străbătură Frigia și ținutul Galatiei, deoarece Spiritul Sfânt i-a oprit să predice Cuvântul în Asia. Când ajunseră prin părțile Misiei, încercară să intre în Bitinia, dar Spiritul lui Isus nu-i lăsă. Trecând atunci pe lângă Misia, coborâră spre Troas (Fap 16, 6-8).

Întreaga carte a faptelor este scrisă în această perspectivă: toată răspândirea Evangheliei e condusă de Duhul Sfânt. Acest pasaj e foarte important pentru noi, pentru că ne arată că oameni de mare valoare și credință, precum Sf. Paul și însoțitorii săi, Luca și Timotei, au trăit constant sub călăuzirea Duhului în toate acțiunile lor.

Totuși, acest pasaj evidențiază foarte bine că Duhul nu era în acțiune numai pentru “a sugera”, ci și pentru “a interzice”. În cazuri asemănătoare, însă, adesea apar conflicte

între îndrumat și îndrumător, dacă acesta din urmă a devenit un transmițător al voinței lui Dumnezeu. Pentru a evita ciocnirile e necesar ca amândoi să fie disponibili să renunțe la propria voință, ca să se afirme cea divină. Doroteo de Gaza afirmă:

De aceea spunea părintele Poemen: «Voința e un zid de bronz care se pune între om și Dumnezeu». Vedeți sensul zicalei. Și mai adăugă: «Este o piatră care respinge», ca și cum ai spune: care se opune, care se ciocnește cu voința lui Dumnezeu. Dacă deci omul o lasă de o parte, poate spune și el: *Că tu pe poporul cel smerit îl vei mântui, și ochii mândrilor îi vei smeri. Că tu vei aprinde făclia mea, Doamne, Dumnezeul meu, vei lumina întunericul meu* (cf Ps 17, 30-31). E spus în mod minunat.

Întrevedem calea lui Dumnezeu, care nu are nici un defect, când lăsăm de o parte voința proprie; când în schimb ne lăsăm convinși de propria voință, nu vedem calea lui Dumnezeu lipsită de defecte, iar dacă cineva aude că i se atrage atenția, imediat acuză, disprețuiește, fuge, se opune. Cum poate să tolereze cineva sau să asculte de un sfat al unei persoane care e atașată de propria voință?

Deci părintele vorbește și de aroganță: «Dacă apoi cu voința colaborează și prezunția că are dreptate, nu este bine pentru om». Vai, ce coerență au cuvintele sfinților! Este chiar moartea, când prezunția de a avea dreptate se combină cu voința; un mare pericol, o mare frică. Atunci nefericitul cade total: cine reușește să-l convingă să creadă că un alt om știe mai bine decât el ceea ce-i face bine? Atunci se abandonează complet în urmarea propriului raționament și astfel dușmanul îl face să cadă cum vrea. De aceea s-a spus: *“Celui ce se pune chezaș pentru un străin îi merge rău; cel ce nu se pune chezaș stă la adăpost”* (cf Prov 11, 15, versiunea LXX) (*Doroteo di Gaza, CP, XXI, p. 107-108*).

Nici un îndrumat nu poate exclude faptul că Duhul Sfânt, chiar prin gura îndrumătorului său, poate interveni

pentru a împiedica ceva în viața sa sau în proiectele sale, dar ceea ce contează este că inima celui îndrumat este atât de împăcată, încât orice s-ar întâmpla, acest eveniment este un moment de abandonare în voința lui Dumnezeu și rămâne într-o viață senină și într-o relație foarte prietenească cu îndrumătorul său.

Trăiesc în supunere față de voința lui Dumnezeu?

Să vedem acum care a fost comportamentul Sfântului Paul și al însoțitorilor săi de călătorie, Luca și Timotei. Pentru a înțelege bine comportamentul lor este foarte important să ne oprim imediat atenția asupra faptului că erau trei: o “comunitate”. Este, prin excelență, locul potrivit pentru a discerne voința lui Dumnezeu. Reluăm povestirea din Fapte:

Într-o noapte Paul avu o vedenie: un macedonean stătea și-l ruga: “Treci în Macedonia și vino-ne în ajutor!” Îndată ce avu această vedenie, noi căutarăm numaidecât să plecăm spre Macedonia, înțelegând că Dumnezeu ne cheamă să le predicăm Evanghelia (Fap 16, 9-10).

Firul conducător al acestui discernământ comunitar e arătat chiar aici: Paul are o viziune, dar Luca scrie:

...Îndată ce avu această vedenie, noi căutarăm numaidecât să plecăm spre Macedonia, înțelegând că Dumnezeu ne cheamă să le predicăm Evanghelia.

Această trecere de la persoana a treia singular la prima plural, este semnul unui discernământ comun, de aceea pleacă imediat toți, convinși că chemarea lui Dumnezeu consta în predicarea Evangheliei în Macedonia.

Îi cer lui Dumnezeu să fiu disponibil față de voința sa?

Pentru a șterge orice iluzie, trebuie să înțelegem că împlinirea voinței lui Dumnezeu este ceva foarte dificil, și cu toate acestea este absolut necesară mântuirii noastre. Isus ne-a spus:

«Nu oricine îmi zice: „Doamne!Doamne!” va intra în Împărăția Cerurilor, ci acela care face voința Tatălui meu din ceruri» (Mt 7, 21).

Dar pentru a face voința lui Dumnezeu trebuie să renunți mai întâi la a ta; sau mai exact trebuie s-o elimini. Părinții povestesc:

Un părinte povestea: «Odată părinții se adunară în vederea ajutorului spiritual. Unul dintre ei se ridică, luă pernuța care era pe scaunul său, o puse pe umeri, o ținu între mâini, stătu în picioare în mijlocul tuturor privind spre orient și se rugă spunând: „O, Doamne, ai milă de mine!” Și apoi își răspunse lui însuși: „Dacă vrei să am milă de tine, lasă ceea ce ai în mână și voi avea milă de tine”. Și din nou spunea: „O, Doamne, ai milă de mine!” și-și răspunse: „Ți-am spus: lasă ceea ce ai în mână și voi avea milă de tine”. Făcu așa de mai multe, și se așeză.

Părinții îi spuseră: “Spune-ne ce înseamnă ceea ce ai făcut”. El le răspunse: “Pernuța pe care o duceam pe umerii mei este voința mea și l-am rugat pe Dumnezeu să aibă milă de mine și de ea, și el mi-a spus: “Lasă ceea ce ai în mână și eu voi avea milă de tine”. Și noi deci – spuse părintele – dacă vrem ca Dumnezeu să aibă milă de noi, să lăsăm voința noastră și vom obține milostivire”» (DI, n. 621).

Pentru a face voința lui Dumnezeu e necesar s-o lăsăm pe a noastră, care se opune drastic voinței Domnului; într-un climat de luptă atât de intens, nu e posibil să ascultăm îndemnulurile blânde ale Duhului, care ne conduc la împlinirea

voinței lui Dumnezeu. A fi disponibili să schimbăm opinia sau direcția, pentru că așa vrea Domnul, este fundamental pentru o adevărată îndrumare spirituală în care, în timpul rugăciunii făcute în prietenie, cel îndrumat și îndrumătorul se pun împreună în ascultarea șoaptelor blânde ale Duhului, făcând discernământ cu privire la cererile intime și secrete ale lui Dumnezeu.

Uneori chemarea nu este doar dificilă și dură, ci sunt clare și consecințele sale neplăcute; atunci urmarea voinței lui Dumnezeu devine o luptă și a rămâne fidel chemării se transformă într-o sfidare a fricilor noastre, a bunului simț și a rațiunii; și totuși nu există pentru credincios o altă cale decât ascultarea. Așa s-a întâmplat cu Petru, marele prieten al lui Isus, primul păstor al Bisericii. Pe malul lacului Tiberiadei, Cristos îl vindecă mai întâi de sentimentele sale de vinovăție și îl alege păstor pentru turma sa, apoi îi profețește despre martiriul său:

«Adevărat, adevărat îți spun: când erai mai tânăr, te încingeai și te duceai unde voiai; când vei fi bătrân însă, vei întinde mâinile și un altul te va încinge și te va duce unde nu vrei». Aceasta o spunea ca să arate cu ce moarte îl va preamări pe Dumnezeu. După aceste cuvinte îi zise: «Urmează-mă» (In 21, 18-19).

XXX
«... sunt fiii lui Dumnezeu»
(Rom 8, 14)

Voi însă nu sunteți trupești, ci spirituali, de vreme ce Spiritul lui Dumnezeu locuiește în voi. Dar dacă cineva nu are Spiritul lui Cristos, acela nu este al lui. Dacă însă Cristos este în voi, trupul, ce e drept, este mort, datorită păcatului, dar spiritul este plin de viață, datorită dreptății. Iar dacă Spiritul Aceluia care l-a înviat pe Isus din morți locuiește în voi, Acela care l-a înviat din morți pe Cristos Isus le va da viață și trupurilor voastre muritoare, prin Spiritul său, care locuiește în voi.

Așadar, fraților, nu trupului suntem datori, ca să trăim potrivit trupului, căci dacă trăiți potrivit trupului, veți muri. Dacă însă, cu ajutorul Spiritului, veți ucide faptele trupului, veți trăi.

Toți cei duși de Spiritul lui Dumnezeu sunt fiii lui Dumnezeu. Voi doar nu ați primit un spirit de sclavie, ca din nou să fiți cu teamă, ci ați primit Spiritul înfierii, prin care strigăm: “Abba! Tată!”. Spiritul însuși dă mărturie împreună cu spiritul nostru că suntem copii ai lui Dumnezeu. Dar dacă suntem copii, suntem și moștenitori, moștenitori ai lui Dumnezeu și comoștenitori ai lui Cristos, de vreme ce cu el suferim, ca împreună cu el să ajungem la mărire (Rom 8, 9-17).

Sper în viața veșnică?

În Scrisoarea către Romani, apostolul ia de la început în considerație situația foarte dramatică a omului păcătos, căruia îi opune existența exaltantă a creștinului care e mișcat și condus de Duhul Sfânt. În experiența iubirii lui Dumnezeu care îl înconjoară și îl ocrotește pe credincios există trei

realități dominante: viața în Duh, siguranța de a fi *fii ai lui Dumnezeu* și siguranța *măririi viitoare* care ne așteaptă.

Viața creștină în realitatea sa cea mai intimă este ceea ce Duhul produce în existența credinciosului. Duhul Tatălui și al Fiului a pus stăpânire pe inima credinciosului, și este același Duh care începe în el toată viața spirituală, inspirând tot comportamentul său.

Pe lângă asta, dacă Duhul locuiește în creștin, produce în el viața divină ca participare la cea a lui Cristos. La învierea trupului, va deveni o participare deplină la viața lui Isus înviat. Acesta este mesajul extraordinar, pe care, în acest moment cel îndrumat a început să-l înțeleagă în toată profunditatea sa. De aceea se poate spune că dacă discipolul trăiește *după carne*, existența sa este doar aparentă și parțială: în realitate el va avea în fața sa moartea spirituală, veșnică. Dacă însă, conform Duhului și datorită Duhului, va face *să moară faptele trupului* și va ști să spună nu acelui complex de tendințe, instincte și pasiuni care-l leagă pe om de ceea ce este material și carnal – adică de lumea prezentă, de sine însuși și de propriul egoism – atunci va ajunge fără îndoială la viața veșnică. Nu este vorba firește de eliminarea părții corporale, pentru că omul este făcut din spirit și corp, ci de a evita toate acele acțiuni care sunt *faptele trupului* (cf *Gal 5, 19-21*).

Duhul pe care l-a primit cel îndrumat nu conduce la sclavie și la frică, pentru că produce mântuirea și mărirea. Paul scoate în evidență tensiunea existentă între timpul contingent și situația definitivă: chiar dacă prezentul este plin de suferință, viitorul este plin de slava pe care Dumnezeu a pregătit-o pentru noi. Discipolul deci este cel care începe deja să-și desprindă picioarele de pământ pentru că gândirea și speranța sa sunt fixate în Dumnezeu.

Îl laud pe Dumnezeu pentru darul îndrumării?

Această transformare către ceea ce vom fi este doar lucrarea Duhului, pe care o face neobosit pentru a ne transforma după imaginea lui Isus *din mărire în mărire*; Sf. Paul scrie:

Cât despre noi toți, care, cu fața descoperită, oglindim măreția Domnului, suntem preschimbați în aceeași înfățișare tot mai măreață de către Domnul, care este Spirit (2Cor 3, 18).

Deci, Duhul este cel care lucrează neobosit pentru a ne face sfinți. Cromaziu descrie astfel acțiunea sa:

...Duhul Sfânt... este adversarul declarat al viciilor și al dorințelor neînfrânate ale trupului, cum afirmă apostolul: *trupul dorește împotriva Spiritului, iar Spiritul împotriva trupului. Acestea sunt potrivnice între ele, așa încât voi nu faceți ceea ce ați vrea (cf Gal 5, 17)*. Duhul dorește realitățile de sus; trupul, cele de jos; Duhul se bucură de darurile sale; trupul se satisface cu viciile cărnii.

Apostolul a lăsat scris: *Să nu-l întristați pe Duhul Sfânt al lui Dumnezeu, cu care ați fost însemnați în ziua mântuirii*. Pe acest "adversar" Domnul ne poruncește să-l ascultăm în toate, pentru că el este dușmanul păcatului și al greșelii oamenilor; el hotărăște ceea ce este drept și ceea ce este sfânt; trebuie să facem acest lucru cât timp suntem încă pe drum, adică atâta timp cât el ne însoțește pe drumul lung al acestei lumi; ascultând de el vom putea beneficia de pace și de consorțiul veșnic cu el (*Cromazio, Cp, XLVI, p. 200*).

Toată substanța direcțiunii spirituale, descrisă în această carte, poate fi reluată astfel: a întrevădea și a urma îndemnurile Duhului Sfânt în cel îndrumat și a-l ajuta să devină docil acestei acțiuni divine care-l conduce la sfințenie. Opunerea este periculoasă; ne atrage atenția împotriva acestei închideri tot Cromaziu:

Dacă cineva nu a vrut să asculte de voința manifestată de Duhul Sfânt, și a opus rezistență, nu e nici o îndoială că un om care s-a comportat așa de rău, după moarte, va fi prezentat Fiului lui Dumnezeu, judecător al celor vii și al celor morți; Fiul îl va încredința paznicului, adică îngerului torturilor, ca să-l arunce în carcera Gheenei; de acolo nu va ieși, până când nu va fi plătit și ultimul bănuț, până când nu va fi ispășit toată pedeapsa meritată chiar și pentru ultimul păcat... de acord și una cu Duhul Sfânt, când va muri, același Duh Sfânt va fi acolo să-l ridice pentru a-l introduce în viața și în slava veșnică.

...omul care din cauza infidelității sale față de Dumnezeu, nu a meritat să aibă în sine ca oaspete pe Duhul Sfânt, nu va fi înălțat să aibă viața veșnică, ci va fi făcut să se ridice pentru o condamnare la o pedeapsă veșnică: condamnarea îi revine celui care este judecător al celor vii și al celor morți; lui să-i fie laudă și mărire în vecii vecilor. Amin (*Cromazio*, CP, XLVI, p. 201).

Aceasta este deci măreția îndrumării spirituale: să-l ajuți pe cel îndrumat să devină familiar cu îndemnurile Duhului. Această “slujire”, la rândul ei, îl face pe îndrumător conștient că este introdus pe deplin în planul de mântuire dorit de Dumnezeu. Sf. Paul îi scrie lui Timotei:

Acest lucru e bun și plăcut în ochii lui Dumnezeu, Mântuitorul nostru, care vrea ca toți oamenii să se mântuie și să ajungă la cunoașterea adevărului (1Tm 2, 3-4).

Îmi îndrept în fiecare zi gândul spre lucrarea Duhului?

Dacă funcția direcțiunii spirituale este aceea de a permite tuturor celor care vor să beneficieze de această “slujire” să se apropie mai mult de harul lui Dumnezeu, pentru a fi conduși de Duhul său, se poate conchide că îndrumarea ajută tocmai

ca fiecare îndrumat să descopere marea realitate a vieții creștine: credinciosul a devenit *fiu al lui Dumnezeu* (cf *In* 1, 12). Scrie Sf. Paul către Romani: *Toți cei duși de Spiritul lui Dumnezeu sunt fiii lui Dumnezeu* (*Rom* 8, 14).

Îndrumând sufletul, Duhul Sfânt îl conduce treptat pe drumul sfințeniei, recreând *asemănarea* originală cu Creatorul său; învăța Sf. Ioan Crizostom:

Prin virtutea Duhului Sfânt, noi obținem iertarea păcatelor noastre; prin lucrarea sa suntem purificați de toate impuritățile; prin mijlocirea sa, din oameni devenim îngeri, cu harul care ne vine de la el. Noi, însă, nu ne schimbăm deloc firea noastră omenească, ci se întâmplă ceva și mai extraordinar: păstrând dimensiunea noastră din totdeauna, participăm totuși și la condiția de înger. Un asemenea semn este puterea Duhului Sfânt! Tot așa cum focul, arzând argila, o transformă într-un corp dur și rezistent, la fel lucrează focul Duhului Sfânt; atunci când el coboară într-un suflet bun, acesta devine mai solid ca fierul, chiar dacă până în acel moment era mai moale decât argila, și sufletul care până puțin mai înainte era acoperit de toată murdăria păcatelor, a fost făcut de el mai strălucitor decât soarele (IOAN CRIZOSTOMUL, *Omeliu sulla santa Pentecoste*, TP, II, p. 317).

Aceasta este acțiunea binecuvântată a Duhului cu care noi

...suntem preschimbați în aceeași înfățișare tot mai măreață de către Domnul, care este Spirit (2*Cor* 3, 18).

Sunt și eu o “perlă” sau o “piatră prețioasă”?

O “slujire” a îndrumării spirituale conduse după șoapta Duhului este un atelier de sfințenie, care crează deja aici pe pământ condițiile pentru o bucățică din Paradis. Comunitatea

creștină deci nu se poate lipsi de acest instrument spiritual capabil să o umple de Dumnezeu. Atunci trăirea vieții comunitare devine o experiență tot mai frumoasă și fecundă, pentru că prezența Domnului în orice îndrumat umple de bucurie adevărată inima îndrumătorului; de acolo se propagă și răsare prin toate rădăcinile comunității creștine.

Lucrul cel mai important pe care nu trebuie să-l uităm niciodată, este că fiecare este o capodoperă unică și de nerepetat a lui Dumnezeu. Ioan Crizostomul ne explică astfel această frumusețe ascunsă de poporul sfânt al lui Dumnezeu:

Mă întrebi dacă și printre credincioșii obișnuiți se pot găsi sfinți... Desigur. Deseori sunt chiar mulți, chiar dacă sunt ascunși. Într-adevăr, nu trebuie să le acordăm mai puțină importanță pentru faptul că vizitează casele și piața publică, îndeplinind poate chiar o funcție oficială. Și acesta este rodul voinței lui Dumnezeu...

Multiple sunt căile pentru a practica virtuțile, așa cum diverse sunt tipurile de perle, deși toate sunt însă chemate în același mod. În timp ce una, de exemplu, e strălucitoare și bine șlefuită pe toate părțile, o alta, în schimb, neapărând la fel de frumoasă, poate totuși să prezinte un alt tip de frumusețe. Și ce înseamnă toate acestea? O piatră prețioasă lucrată artificial, de exemplu, prezintă o formă alungită și are colțuri rotunjite. O alta are o culoare albă căutată și o alta un excelent verde ca iarba. În timp ce una prezintă culoarea roșie ca sângele a unui trandafir, o alta e mai albastră decât marea și o a treia mai strălucitoare ca purpura. Multe altele ar putea fi în întrecere cu florile în ceea ce privește varietatea sau, culorile, asemănătoare soarelui. Așa este și pentru sfinți (IOAN CRIZOSTOMUL, *Omelia sulla Prima lettera a Timoteo*, TP, II, p. 326).

Cât de prezentă e în mine dorința întâlnirii cu Tatăl?

Pentru a putea merge pe acest drum de sfințenie sub acțiunea Duhului trebuie să fim foarte conștienți de marea chemare pe care am primit-o, dar înainte de toate trebuie să

ne dăm seama că încă nu am ajuns. Cel îndrumat care ar uita acest amănunt, ar înceta imediat să se lase călăuzit de Duh și ar cădea imediat în noroi. Drumul care trebuie parcurs, deci, e tot acela al umilinței și al căutării cu perseverență a propriei sfințenii. Isus spunea: «... cine va persevera până la sfârșit, acela se va mântui» (Mt 10, 22).

Și Părinții deșertului erau mereu preocupați să-și amintească de virtutea perseverenței, poate cel mai ușor de pierdut, fără o vigilență adecvată, printre toate celelalte:

Un părinte spuse: «Dacă întreprinzi o lucrare de asceză și apoi te lași, începe din nou munca și nu înceta să reîncepi până la moarte, pentru că omul va sosi în locul spre care se îndreaptă atât în timp de neglijență, cât și în timp de cumpătări. Examinează-te deci în fiecare zi, în fiecare săptămână, în fiecare lună, în fiecare an, ca să vezi dacă ai progresat în reculegere, în post, în rugăciune și mai ales în umilință.

Acesta este adevăratul progres al sufletului. În fiecare zi trebuie să se considere mai mizer, gândindu-se la păcatele în care cade continuu și să considere pe orice om mai bun decât el. Fără acest gând omul se va găsi departe de Dumnezeu, chiar dacă face minuni și învie morții» (DI, n. 592/27).

Drumul îndrumării, deci, este un drum de adecvare progresivă la dorințele Duhului Sfânt și o continuă renunțare la propria voință, ca să nu se opună celei divine. Acest itinerar, nelipsit de mari bucurii, va fi totuși pecetluit de mortificările omului vechi ca să se dezvolte și să crească omul nou. Sfârșitul drumului va fi în brațele iubitoare ale Tatălui, care ne așteaptă cu nerăbdare.

S-ar putea ca drumul să fie și lung, dar noi avem o hrană care nu se termină: Euharistia, care ne dă forță pentru drumul obositor. Fiul lui Dumnezeu s-a făcut hrană pentru noi și ne va susține așa cum pâinea cerească l-a susținut pe Ilie până pe

muntele Horeb (cf 3Rg 19, 3-8). Sf. Augustin a descris astfel acest mister de iubire:

O, Adevărurile veșnic, o, adevărată Iubire și iubită Veșnicie! Tu ești Dumnezeuul meu, după tine suspin *zi și noapte*. Când te-am cunoscut pentru prima dată, m-ai înălțat către tine ca să văd că există ceva care trebuie să fie văzut, dar să văd de asemenea și că nu eram încă în stare să-l văd. Ai orbit nevolnicele mele orbiri cu strălucirea ta atât de puternică încât m-am cutremurat de iubire și de înfricoșare. Am înțeles că mă aflam departe de tine, într-un ținut al neasemănării, unde mi se părea că aud din înălțimi glasul tău spunând: “Eu sunt hrana celor puternici. Crești și tu și te vei hrăni cu mine. Dar nu tu mă vei preschimba în propria ta substanță așa cum faci cu hrana trupului tău, ci tu te vei mistui în mine” (AUGUSTIN DIN IPPONA, *Confesiuni*, 7, 10, p. 256).

Text – coperta:

“O carte extraordinară și impresionantă care-l conduce pe discipol și pe îndrumătorul spiritual la o cunoaștere tot mai adâncă de sine, a celorlalți și a lui Dumnezeu.”